

PREVENIREA RADICALIZĂRII JUVENILE

MANUAL PENTRU PROFESIONIȘTI

PREVENIREA RADICALIZĂRII JUVENILE

MANUAL PENTRU PROFESIONIȘTI

Această publicație a fost coordonată și publicată de Observatorul Internațional de Justiție Juvenilă. Este parte a proiectului european „PRALT - Prevenirea radicalizării juvenile: Promovarea utilizării alternativelor la detenție prin formarea judiciară”, cofinanțat de Programul de Justiție al Uniunii Europene (2014-2020).

Conținutul acesteia este responsabilitatea exclusivă a autorilor și nu poate fi, în niciun fel, considerat ca reflectând opiniile Comisiei Europene.

AUTORI

VOLUME I – IV

Lili-Anne DE JONGH, Natalia GARCÍA-GUILABERT, Raquel JIMÉNEZ, Marzena KORDACZUK-WAS, Francisco LEGAZ CERVANTES, Marianne MOORE.

VOLUMUL V - Rapoarte naționale

Belgia: Observatorul Internațional de Justiție Juvenilă (IJJO) - Oxanne LE BOULANGER, Silvia RANDAZZO, Adélaïde VANHOVE.

Franța: Serviciile juridice de protecție a tineretului (DPJJ)

Germania: Ministerul Justiției Bremen - Eduard Matt, Ivo Lisitzki, Rhianon Purser-Williams, Torben Adams.

România: Administrația Națională a Penitenciarelor și Serviciul Român de Informații.

Spania: Fundacion Diagrama - Natalia GARCÍA-GUILABERT, Amparo POZO

EDITAT

Observatorul Internațional de Justiție Juvenilă (IJJO) 50 Rue Mercelis, Brussels, 1050 (Belgia) oijj@oijj.org
Iunie 2018

DEPOZIT LEGAL

D/2018/14.057/3

DESIGN DE CARTE

Eva Quintana Oliva
Pablo Lucas Buitrago

Această publicație este oferită sub licență Creative Commons Attribution – NonCommercial – Licență ShareAlike 4.0 International (CC BY-NC-SA 4.0).

CUPRINS

PREFAȚĂ	1
MULȚUMIRI	3
DESPRE MANUAL	4
Introducere	4
Structura manualului	5
Cum să folosiți manualul?	6
Despre proiect	6
LISTA ACRONIMELOR	7
INTRODUCERE	8
VOLUMUL I. CONCEPTE-CHEIE ÎN RADICALIZARE, JUSTIȚIE JUVENILĂ ȘI DREPTURILE COPILULUI	11
VOLUMUL II. PREVENIREA RADICALIZĂRII JUVENILE	47
VOLUMUL III. SANȚIUNI ȘI MĂSURI COMUNITARE ÎN CONTEXTUL RADICALIZĂRII JUVENILE	73
VOLUMUL IV. PREVENIREA RADICALIZĂRII JUVENILE ÎN DETENȚIE ȘI PROGRAME DE DEZANGAJARE	95
VOLUMUL V. RAPOARTE NAȚIONALE	117

PREFAȚĂ

Este un lucru obișnuit ca mișcările extremiste, în general, și organizațiile teroriste, în particular, să dezvolte strategii pentru a mobiliza minori, aceștia fiind considerați o categorie de referință în domeniu. A atrage minori și adolescenți în mediile radicale ale entităților, aspect ce favorizează creșterea acestora, este în general apreciat, de către lideri, ca fiind un efort fundamental necesar pentru a exista în timp. Nu este un fapt neobișnuit ca minorii, în ciuda vârstei, să fie motivați intelectual și emoțional, prin stimulente pozitive sau negative, să se angajeze în activități ce variază de la a rămâne pasivi în fața extremismului violent sau a face propagandă, până la participarea directă în acte de violență.

Minorii și adolescenții sunt, prin comparație, în general mult mai vulnerabili, decât alte segmente sociale, să adopte idei ce justifică violența și terorismul. Aceasta se datorează în principal etapei psiho-biologice de dezvoltare sau stadiului dezvoltării personalității, în care se află, cu limitări cognitive și de auto-control, care îi fac să devină influențabili. Alegerea de a intra în zona extremismului violent depinde în mare măsură de contextul socio-economic și cultural în care minorii trăiesc sau de legăturile de afectivitate pe care le păstrează cu semenii. Mai mult, în perioada adolescenței, minorii traversează o perioadă critică din perspectiva socializării, inclusiv raportat la componenta ideologică, iar acest aspect nu trebuie ignorat ci, din contră, trebuie luat în considerare, dat fiind faptul că deseori reprezintă un teren favorabil manifestării factorilor de radicalizare.

O societate rezistentă la radicalism violent și terorism trebuie să își dezvolte inițiative eficiente, în domeniile cu acest specific, pentru a stopa indocrinarea minorilor și adolescenților în ceea ce privește atitudinile și convingerile extremiste sau pentru a derula procesul invers, odată ce este declanșat. Instituțiile ce aparțin democrațiilor noastre europene vor fi pregătite și echipate în mod corespunzător pentru a gestiona aceste provocări. Sunt cruciale contribuțiile în acest sens, așa cum este și prezentul Manual IJJO. Faptul că judecătorii, procurorii și alți profesioniști din sistemul de justiție care lucrează cu minorii aflați în custodie sau condamnați pentru acte ce au legătură cu extremismului violent primesc informații și sunt pregătiți cu privire la radicalizare, prevenirea radicalizării și de-radicalizare, reprezintă o contribuție decisivă cu scopul de a apăra societățile noastre civile.

Fernando Reinares
Director, Program on Global Terrorism
Elcano Royal Institute, Madrid

MULȚUMIRI

Proiectul „PRALT - Prevenirea radicalizării juvenile: Promovarea utilizării alternativelor la detenție prin formarea judiciară”, în cadrul căruia a fost elaborată această publicație, a fost realizat în colaborare cu parteneri din diferite țări: Ministerul Justiției Bremen (Germania), Serviciile juridice de protecție a tineretului (DPJJ, Franța), Fundacion Diagrama (Spania), Administrația Națională a Penitenciarelor și Serviciul Român de Informații (România). Fără experiența, efortul și dedicarea lor, nu ar fi fost posibilă crearea acestei publicații.

Suntem recunoscători pentru sprijinul acordat de partenerii asociați ai acestui proiect: Asociația Internațională a Judecătorilor și Magistraților pentru Tineret și Familie (International Association of Youth and Family Judges and Magistrates) (Belgia), Rețeaua de Prevenire a Violenței (The Violence Prevention Network) (Germania), Ombudsmanul Delegat General pentru Drepturile Copilului - Federația Wallonie-Bruxelles (Ombudsman Delegee general aux Droits de l'enfant - Federation Wallonie-Bruxelles) (Belgia) și 180 (Olanda).

De asemenea, IJJO își exprimă recunoștința sinceră experților care au colaborat la elaborarea acestui manual, și anume Lili-Anne de Jongh, Marzena Kordaczuk-Was și Marianne Moore.

Mulțumim, de asemenea, lui Alfonso Andreo, de la IJJO, pentru lucrul său în pregătirea și revizuirea acestui manual, precum și stagiarii IJJO Floriane Cartron, Michael James Barr și Claire Carlier, pentru sprijinul acordat în această lucrare.

Dorim să mulțumim și pentru participarea generoasă a zeci de profesioniști din diferite țări, care au revizuit și au completat exemplele europene care apar în acest manual.

În cele din urmă, mulțumim Comisiei Europene pentru sprijinirea acestui proiect, prin Programul său de Justiție (Justice Programme).

DESPRE MANUAL

INTRODUCERE

Acest manual a fost elaborat în cadrul proiectului „PRALT - Prevenirea radicalizării juvenile: Promovarea utilizării alternativelor la detenție prin formarea judiciară”, cofinanțat de Programul de Justiție al Comisiei Europene.

Acest manual a fost conceput pentru profesioniștii din sistemul judiciar care lucrează cu minorii și tinerii în conflict cu legea și îi va ajuta pe profesioniști să se familiarizeze cu tendințele actuale din Europa, în ceea ce privește radicalizarea juvenilă. De asemenea, conținutul său și, în special, exemplele europene prezentate pot fi utilizate în cursuri tradiționale de formare destinate îmbunătățirii strategiilor de prevenire a radicalizării tinerilor. În plus, acest conținut poate fi utilizat ca bază pentru modelele viitoare, care vor încerca să ofere strategii similare în țări în care astfel de strategii încă nu au fost utilizate.

Manualul poate fi, de asemenea, o resursă utilă pentru membrii societății civile interesați de problemele abordate. Acesta poate servi drept referință pentru a promova înțelegerea și încrederea reciprocă, precum și pentru a facilita dialogul dintre personalul din justiție și membrii societății cu privire la amenințările legate de radicalizare, drepturile omului și libertățile fundamentale, precum și la rolul potențial al comunităților în procesul de prevenire a radicalizării.

După cum s-a subliniat în Agenda europeană privind securitatea din 2016, prevenirea și combaterea radicalizării trebuie să fie o prioritate. Deși fenomenul radicalizării nu este nou, este un proces în continuă schimbare care necesită profesioniști având cunoștințe actualizate pe această temă. De fapt, Directiva (UE) 2016/800 a Parlamentului European și a Consiliului din 11 mai 2016 privind garanțiile procedurale pentru minorii care sunt persoane suspectate sau acuzate în cadrul procedurilor penale evidențiază, în articolul 20, relevanța formării profesioniștilor care se ocupă de tinerii în conflict cu legea. Articolul 20 prevede că:

„Fără a aduce atingere independenței sistemului judiciar și diferențelor în organizarea sistemelor judiciare din statele membre, precum și cu respectarea rolului persoanelor responsabile de formare a judecătorilor și a procurorilor, statele membre iau măsurile corespunzătoare pentru a se asigura că judecătorii și procurorii care se ocupă de procedurile penale în care sunt implicați minori au competențe specifice în acest domeniu, au acces eficace la formare specifică, sau ambele”.

STRUCTURA MANUALULUI

Manualul constă din cinci volume:

Volumul I oferă profesioniștilor și practicienilor conceptele, precum și instrumentele juridice și politice necesare pentru a înțelege contextul în care radicalizarea afectează în special tinerii.

Volumul II oferă cititorului o imagine de ansamblu asupra prevenirii criminalității în general, cu accent special pe prevenirea radicalizării. De asemenea, oferă câteva exemple de programe din Europa care depun eforturi pentru a preveni radicalizarea.

Volumul III se concentrează pe alternativele la detenție și măsurile comunitare în contextul radicalizării juvenile. Acesta oferă o înțelegere a diferitelor tipuri de sancțiuni și măsuri comunitare, a cadrului legal și a caracteristicilor acestora. De asemenea, oferă câteva exemple de programe comunitare care se desfășoară în Europa cu tineri care sunt în conflict cu legea.

Volumul IV oferă cititorului o imagine de ansamblu asupra prevenirii radicalizării în contextul detenției. Oferă profesioniștilor și practicienilor conceptele și instrumentele necesare pentru a înțelege situația, adesea vulnerabilă, a minorilor aflați în detenție, în special, în ceea ce privește riscurile radicalizării acestora. Acesta stabilește metodologii pentru lucrul cu tinerii condamnați pentru infracțiuni de extremism violent, precum și după eliberarea lor din detenție. De asemenea, oferă câteva exemple de programe din Europa care depun eforturi pentru a preveni radicalizarea minorilor aflați în detenție, precum și programe axate pe reabilitarea acestora.

Volumul V prezintă rapoartele naționale ale Belgiei, Franței, Germaniei, României și Spaniei, elaborate de partenerii din cadrul proiectului. Rapoartele naționale evaluează situația actuală privind radicalizarea în țările partenerilor din cadrul proiectului, punându-se accentul pe radicalizarea tinerilor aflați în detenție.

CUM SĂ FOLOSIȚI MANUALUL?

Acest manual este destinat folosirii ca parte a instruirii judecătorilor, procurorilor și a celorlalți profesioniști în domeniul justiției, care lucrează cu minori și cu tineri. Acesta servește atât la cunoașterea procesului de radicalizare, cât și la instrumentele de lucru cu tinerii cu risc de radicalizare sau cu cei care au fost deja radicalizați. De asemenea, urmărește îmbunătățirea competențelor și abilităților preexistente ale profesioniștilor. Poate fi folosit ca parte a unui program de formare în grup sau în scopuri educaționale independente.

În timpul desfășurării instruirii, secțiunile teoretice pot fi folosite pentru a revizui conceptele-cheie referitoare la procesul de radicalizare, la drepturile cele mai importante ale minorilor care trebuie implementate în sistemele de justiție și la baza teoretică pentru proiectarea și implementarea măsurilor de prevenire a radicalizării.

DESPRE PROIECT

Proiectul „PRALT - Prevenirea radicalizării juvenile: Promovarea utilizării alternativelor la detenție prin formarea judiciară” abordează problema radicalizării juvenile în interiorul și în afara sistemului penitenciar, prin schimbul de cunoștințe și practici între profesioniștii din domeniul justiției și actorii mai multor state membre ale UE. Acesta se bazează pe presupunerea că eforturile de promovare a dezangajării de la violență și extremism vor fi mai eficiente dacă se vor baza pe structurile existente de prevenire a criminalității și reabilitare.

Activitățile propuse în acest proiect, și în special programul de formare, sunt orientate predominant către profesioniștii din sistemul de justiție – judecători, procurori și personal al instanțelor –, precum și către alți practicanți în domeniul juridic și actori implicați în sistemul judiciar (cum ar fi avocații, agenții de probațiune, mediatorii și factorii de decizie politică). Cel mai probabil, acest grup va beneficia de cunoștințele și practicile diseminate prin intermediul proiectului și, la rândul său, le va implementa.

Accentul pe personalul judecătoresc și judiciar, ca grup-țintă principal, precum și pe alți practicieni din domeniul juridic și pe actori implicați în sistemul judiciar garantează că problema radicalizării juvenile este abordată în mod eficient de părțile interesate și de factorii de decizie. Prin acest manual și prin cursul de instruire online, acești profesioniști pot fi instruiți în prevenire la nivel comunitar și în centre de detenție. Profesioniștii vor obține, de asemenea, informații despre cum să dezvolte, să adapteze și să aplice măsurile alternative, care sunt adaptate la contextele lor naționale.

LISTA ACRONIMELOR

CoE	Consiliul Europei (CoE)
CRC	Comitetul pentru Drepturile Copilului (CDC)
DPJJ	Serviciile Juridice pentru Protecția Tinerilor (SJPT)
EC	Comisia Europeană (CE)
ECHR	Convenția Europeană a Drepturilor Omului (CEDO)
EU	Uniunea Europeană (UE)
FTF	Terorist străin (TS)
GCTF	Forumul Global pentru Combaterea Terorismului (FGCT)
HTF	Terorist autohton (TA)
ICCPR	Acordul internațional privind Drepturile Civile și Politice (AIDCP)
IS	Statul Islamic (SI)
ISIS	Statul Islamic din Irak și Siria (ISIS)
NGO	Organizație non-guvernamentală (ONG)
RAN	Rețeaua pentru sensibilizarea cu privire la Radicalizare (RAN)
UN	Națiunile Unite (ONU)
UNDOC	Biroul Națiunilor Unite pentru Droguri și Criminalitate (UNODC)
UNCRC	Convenția Națiunilor Unite cu privire la Drepturile Copilului (CNUDC)
VE	Extremism violent (EV)

INTRODUCERE

În ultimele două decenii, radicalizarea și extremismul violent, au devenit o problemă gravă în Europa, având în vedere faptul că aceste două concepte nu sunt sinonime. Atacurile teroriste din ultimii ani au ajuns în fruntea preocupărilor cetățenilor¹. Multe state membre ale UE au luptat ani la rând cu fenomenul de radicalizare și extremism violent prin introducerea legislației și elaborarea unor planuri de securitate, în care trebuie să se facă progrese suplimentare. În ciuda tuturor progreselor efectuate până în prezent în acest domeniu, foarte puțini profesioniști au o cunoaștere aprofundată a subiectului, în special în domeniul justiției juvenile, unde, în termeni cantitativi, continuă să fie un fenomen mult mai puțin întâlnit, în comparație cu alte forme de criminalitate juvenilă.

Formarea profesioniștilor din domeniul justiției este, prin urmare, un pas esențial pentru a putea preveni și interveni în mod eficient în cazurile de radicalizare juvenilă și de extremism violent. În acest mod, manualul dat a fost conceput ca un instrument de instruire care ajută profesioniștii din domeniul justiției juvenile să dobândească cunoștințe de bază în acest domeniu. În acest sens, manualul oferă concept-cheie privind prevenirea și intervenția, precum și diverse practici care se desfășoară în mai multe țări europene (cum ar fi Germania, Olanda, Belgia, Spania, Italia etc.), pentru a servi drept exemple. Manualul poate fi util și altor profesioniști care lucrează atât direct, cât și indirect cu tinerii, cum ar fi profesorii, profesioniștii în serviciile sociale, psihologii, liderii comunității și poliția ș.a.

Datorită complexității problemei abordate în acest manual, au existat o serie de provocări asociate elaborării sale. Prima dintre acestea a fost delimitarea conceptelor. Așa cum afirmă Comitetul European al Regiunilor, încă nu există o definiție general acceptată a termenului „radicalizare”². Lipsa unui consens din partea guvernelor și a cadrelor academice cu privire la definiție este cauzată de faptul că este un fenomen relativ nou, în comparație cu alte forme de criminalitate sau, cel mai probabil, de faptul că este un fenomen schimbător.

De exemplu, în domeniul terorismului religios, a avut loc o schimbare în ceea ce privește atacurile efectuate pe teritoriul european, care, anterior, erau planificate, predominant, în mod centralizat, din afara Europei, în timp ce în prezent acestea sunt realizate individual, după un proces de autoradicalizare. În acest fel, focalizarea atenției a fost lărgită: inițial, era vorba despre monitorizarea mișcării rezidenților europeni în zonele de conflict, pentru a se alătura grupărilor teroriste; apoi, s-a extins la îngrijorarea cu privire la întoarcerea lor după ce au devenit radicalizați și experimentați în luptă; și, mai recent, atenția s-a concentrat pe indivizii radicalizați din Europa care, fără a călători în țările de conflict, ar putea efectua atacuri în locurile lor de reședință, individual sau prin aderare la celulele teroriste.

Și procesele de recrutare și radicalizare s-au schimbat. În acest sens, tehnologiile informaționale și comunicaționale, în general, și rețelele sociale, în special, au jucat un rol important. Acestea au devenit mediul perfect prin care materialele legate de terorism pot fi răspândite către cel mai mare număr de persoane, cu cel mai mic efort.

¹ Uniunea Europeană. Eurobarometru standard 87. Primăvara anului 2017.

² COMITETUL EUROPEAN AL REGIUNILOR. Avizul Comitetului European al Regiunilor - Combaterea radicalizării și a extremismului violent: mecanisme de prevenire la nivel local și regional. Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, 18.1.2017. C17 / 33 - C17 / 39, punctul 13.

Conceptul de „radicalizare” prezintă dificultăți suplimentare atunci când atât tinerii, cât și contextul detenției sunt incluse în ecuație. După cum se poate observa din titlu, acest manual vizează profesioniștii care lucrează cu tinerii, în special în domeniul justiției juvenile. Acest lucru, care la prima vedere nu reprezintă o problemă, devine o problemă, atunci când este pus în practică, deoarece sistemele europene de justiție juvenilă nu sunt identice. De exemplu, în ceea ce privește vârsta, majoritatea țărilor stabilesc 18 ani ca limită între jurisdicțiile adulților și minorilor, dar există și țări care stabilesc o limită mai mică, 16 ani, după cum unele extind jurisdicția juvenilă la 25 de ani. Prin urmare, trebuie subliniat că vorbim despre un grup de vârste care acoperă copii și tineri adulți.

În plus, în anumite țări, tipul de infracțiune determină jurisdicția și nu vârsta persoanei care o comite, ceea ce înseamnă că tinerii care au săvârșit infracțiuni cu violențe extremiste sau teroriste pot fi încadrați la jurisdicția adulților. În acest fel, acest manual nu se limitează la minorii din fiecare țară, ci se ocupă și de tinerii adulți.

Pe de altă parte, termenul „detenție” s-a dovedit a fi complex; în manual, se înțelege ca privare de libertate a unui individ, care acoperă totul, de la custodia poliției și detenția provizorie, până la detenția în urma emiterii unei sentințe. Această ultimă parte se leagă de necesitatea evidențierii numărului mare de centre și reședințe diferite din Europa în care tinerii pot fi plasați în urma emiterii unei sentințe, fiecare având caracteristici diferite. Acest lucru trebuie luat în considerare la realizarea programelor de prevenire a radicalizării în centrele de detenție, precum și în programele de deradicalizare și dezangajare. Cu toate acestea, în manual s-a acordat o atenție deosebită utilizării măsurilor și sancțiunilor comunitare, deoarece acestea pot fi luate în considerare pentru a facilita prevenirea și reintegrarea. O altă provocare întâmpinată în timpul elaborării manualului a fost încercarea de a nu supraestima problema. Există o discrepanță atât din punct de vedere cantitativ, cât și calitativ. În acest fel, deși este adevărat că acest fenomen provoacă îngrijorare pentru societatea europeană în ansamblu, din cauza potențialelor daune pe care le poate provoca, numărul tinerilor radicalizați continuă să fie destul de mic, aproape incidental în unele țări, în comparație cu alte tipuri de infracțiuni.

Prin urmare, este de o importanță vitală să nu punem în pericol munca excelentă făcută în promovarea drepturilor minorului în sistemele de justiție juvenilă, prin adoptarea de acțiuni represive sau care încalcă drepturile.

În mod similar, după cum am spus, trebuie luat în considerație faptul că riscăm să stigmatizăm sectoarele populației, în special copiii sau tinerii, care, de fapt, rareori apar în statisticile privind extremismul violent și terorismul.

În ultimă instanță, acest manual a urmărit găsirea unui echilibru între respectarea drepturilor tinerilor în conflict cu legea și prevenirea radicalizării și a extremismului violent, cu scopul clar de a fi o resursă utilă și de a da de gândit tuturor profesioniștilor implicați sau interesați de această problemă.

Francisco Legaz Cervantes
Președinte, Observatorul Internațional de Justiție Juvenilă

VOLUMUL I

**CONCEPTE-CHEIE ÎN
RADICALIZARE, JUSTIȚIE
JUVENILĂ ȘI DREPTURILE
COPILULUI**

CUPRINS

1	INTRODUCERE	15
2	RADICALIZARE: DEFINIȚII, CARACTERISTICI ȘI TENDINȚE	15
2.1.	RADICALIZAREA, EXTREMISMUL VIOLENT ȘI TERORISMUL	15
2.1.1.	Radicalizare	15
2.1.2.	Extremism violent	16
2.1.3.	Terorism	17
2.2.	TENDINȚE CURENTE ÎN RADICALIZARE	18
2.2.1.	Radicalismul de extremă dreaptă	19
2.2.2.	Radicalismul islamic	19
2.3.	RADICALIZAREA ȘI EXTREMISMUL VIOLENT: PROCESUL, FACTORII DE DECLANȘARE ȘI ÎNCETARE (PUSH AND PULL FACTORS)	24
2.3.1.	Cauze	25
2.3.2.	Procesul	26
2.3.3.	Evenimente declanșatoare	27
3	DREPTURILE COPIILOR ȘI MĂSURILE DE PROTECȚIE	28
3.1.	PRINCIPIILE CHEIE ÎN DREPTURILE COPIILOR ȘI MĂSURILE DE PROTECȚIE	28
3.1.1.	Non-discriminarea	28
3.1.2.	Interesul superior al copilului	29
3.1.3.	Protecția vieții și a demnității	30
3.1.4.	Participarea copiilor	30
3.2.	STANDARDE INTERNAȚIONALE ȘI EUROPENE ÎN DOMENIUL JUSTIȚIEI JUVENILE	30
3.2.1.	Standarde internaționale	31
3.2.2.	Recomandări și standarde europene	32
3.3.	PRINCIPIILE-CHEIE PENTRU COPII ÎN SISTEMUL DE JUSTIȚIE	33
3.3.1.	Vârsta răspunderii penale	34
3.3.2.	Drepturile în timpul arestării	34
3.3.3.	Drepturile și accesul la justiție în perioada anchetei și urmăririi penale	35
3.3.4.	Dreptul de a fi informat și audiat	35
3.3.5.	Detenția, ca ultimă soluție	36
3.3.6.	Dreptul la protecție	36
4	JUSTIȚIE JUVENILĂ, INSTRUMENTE DE COMBATERE A RADICALIZĂRII ȘI TERORISMULUI	37
4.1.	COMBATEREA TERORISMULUI ȘI COMBATEREA RADICALIZĂRII: CONCEPTE-CHEIE	37
4.2.	STANDARDE PENTRU COPII ȘI STANDARDE INTERNAȚIONALE PRIVIND COMBATEREA TERORISMULUI	38
4.3.	LEGISLAȚIA ȘI POLITICILE EUROPENE PRIVIND RADICALIZAREA ȘI COMBATEREA TERORISMULUI	39
4.4.	COPIII ÎN CONTEXTUL DE COMBATERE A TERORISMULUI: MEMORANDUMUL NEUCHATEL	40
4.5.	DREPTUL INTERNAȚIONAL UMANITAR PRIVIND COMBATANȚII STRĂINI ȘI STANDARDELE ȘI PROTECȚIA COPIILOR-SOLDAȚI	42
	BIBLIOGRAFIE	43

1. INTRODUCERE

Volumul I oferă cititorului o imagine teoretică generală asupra radicalizării și extremismului violent, precum și asupra drepturilor și garanțiilor minorilor și modului în care aceste concepte se intersectează cu tinerii care au fost acuzați de infracțiuni teroriste. Acesta oferă profesioniștilor și practicienilor conceptele și instrumentele pentru a înțelege contextul în care radicalizarea afectează în special minorii. Și va ajuta practicienii să aibă o înțelegere clară a contextului și a instrumentelor legale și politice în legătură cu acest fenomen.

Acest volum stabilește:

- contextul, definițiile și conceptele-cheie ale radicalizării, extremismului violent și ale terorismului, care oferă o imagine de ansamblu asupra evoluției, procesului și diverselor forme de radicalizare;
- principiile-cheie ale drepturilor minorilor și standardele internaționale și europene importante în legătură cu acestea;
- principiile particulare care se referă la minorii aflați în conflict cu legea și la modul în care ar trebui protejate drepturile lor;
- strategiile internaționale și europene de combatere a radicalizării și terorismului, precum și modul în care acestea se referă, în special, la minori.

2. RADICALIZARE: DEFINIȚII, CARACTERISTICI ȘI TENDINȚE

Acest capitol oferă o imagine de ansamblu asupra stadiului radicalizării, terorismului și extremismului violent în Europa, oferind definiții, tendințe și caracteristici. Accentul se pune pe radicalizarea minorilor¹, în special a minorilor aflați în conflict cu legea. Acest capitol informează cursanții despre cercetările și dovezile actuale legate de radicalizare.

2.1. RADICALIZAREA, EXTREMISMUL VIOLENT ȘI TERORISMUL

Radicalizarea, extremismul violent și terorismul nu sunt trei concepte interschimbabile și nu întotdeauna sunt legate. A avea idei radicale, în sine, nu reprezintă o încălcare a legii. Aceasta devine o problemă atunci când ideile radicale conduc la comportamente violente sau la acte teroriste. Cu toate acestea, un proces de radicalizare ar putea duce la extremism violent și/sau terorism. În concluzie, se poate afirma că radicalizarea este procesul, extremismul violent este ideologia, iar terorismul este actul. Deși sunt interdependenți, acești termeni sunt diferiți și trebuie înțeleși izolat, pentru a dezvolta intervențiile necesare.

2.1.1. Radicalizare

„Radicalizare”, sau „radical”, își găsește originea în latina târzie „radicalis”, însemnând „cu rădăcini” sau „având rădăcini”. În secolele al XVIII-lea și al XIX-lea, termenul „radical” a preluat semnificația mai mult

¹ Termenul copil în acest manual se referă la „orice ființă umană sub vârsta de optsprezece ani, cu excepția cazului în care, potrivit legii aplicabile copilului, majoratul este atins mai devreme”. ADUNAREA GENERALĂ A ONU. Convenția privind Drepturile Copilului, 20 noiembrie 1989, Organizația Națiunilor Unite, Seria Tratat, vol. 1577, art. 1.

politică a „schimbării de la rădăcini”², care denota poziții politice liberale, anticlerice, pro-democrate și progresiste³.

Mulți oameni dețin credințe politice sau ideologice puternice care ar putea fi clasificate drept „radicalizare”, iar acest lucru nu este în mod necesar problematic în sine. Cu toate acestea, între 2000 și 2007, termenul de „radicalizare” a câștigat o atenție semnificativă la nivel mondial prin intermediul mass-media, ca fiind o posibilă cauză a „extremismului violent autohton”, fenomen care a apărut în majoritatea părților lumii în ultimele decade⁴. Atacurile efectuate de Al-Qaeda asupra World Trade Center și asupra Pentagonului din Statele Unite, la 11 septembrie 2001, reprezintă un exemplu frapant al relației emergente cauză-efect dintre radicalizare, extremism violent și terorism. În această perioadă, termenul „radicalizare” a preluat un sens antiliberal, fundamentalist, antidemocratic și regresiv.

Următoarea definiție ne oferă o mai bună înțelegere a radicalizării, prezentată drept concept:

„Procesul de radicalizare este un proces individual sau colectiv prin care, de obicei, într-o situație de polarizare politică, practicile normale de dialog, compromis și toleranță între actorii politici și grupurile cu interese divergente sunt abandonate de una sau de ambele părți implicate într-un conflict bilateral, în favoarea unui angajament din ce în ce mai mare de a se angaja în tactici de confruntare însoțite de conflicte de conduită. Acestea pot include fie (i) utilizarea presiunii și coerciției (non-violente), (ii) diferite forme de violență politică, altele decât terorismul sau (iii) acte de extremism violent sub formă de terorism și crime de război. Procesul, din partea facțiunilor rebele, este în general însoțit de o socializare ideologică, îndepărtată de la pozițiile de masă sau orientate spre statu-quo, către poziții mai radicale sau extremiste care implică o viziune dihotomă asupra lumii și acceptarea unui punct focal alternativ de mobilizare politică în afara ordinii politice dominante, deoarece sistemul existent nu mai este recunoscut drept adecvat sau legitim”⁵.

2.1.2. Extremism violent

Cu toate că radicalizarea în sine nu este neapărat problematică, atunci când credințele politice sau ideologice puternice sunt folosite pentru a justifica sau a instiga la violență, aceasta devine problematică. Odată ce se aplică violența, termenul „extremism violent” (EV) este termenul potrivit. EV diferă de radicalizare. În timp ce „radicalizarea” este un concept care descrie un proces prin care indivizii dobândesc credințe puternice legate de reforma politică sau socială, EV este o ideologie care acceptă folosirea violenței în urmărirea obiectivelor care sunt, în general, sociale, rasiale, religioase și/sau politice.

EV diferă de terorism prin faptul că, deși ambele sunt motivate politic, religios și/sau ideologic, EV este ideologia care acceptă violența, în timp ce terorismul este actul.

2 DICTIONAR ONLINE DE ETIMOLOGIE. Radical. Disponibil la: http://www.etymonline.com/index.php?term=radical&allowed_in_frame=0 [accesat ultima dată la 28.1.2018].

3 SCHMIDT, A. Radicalisation, De-radicalisation, Counter-radicalisation: A Conceptual Discussion and Literature Review. Haga: Centrul Internațional de Combatere a Terorismului, 2013. Disponibil la: <https://www.icct.nl/download/file/ICCT-Schmid-Radicalisation-De-Radicalisation-Counter-Radicalisation-March-2013.pdf>

4 SEDGWICK, M. The Concept of Radicalization as a Source of Confusion. *Terrorism and Political Violence*, 2010, 22 (1), p. 479-494.

5 SCHMIDT, 2013, op. cit. p.18.

2.1.3. Terorism

Termenul „terorism”, originar de la „teroare” – adică „panică severă” sau „frică” – a fost folosit în timpul Revoluției Franceze, în 1789⁶. Terorismul a devenit un fenomen care provoacă, în mod deliberat, frică pentru scopuri politice.

Nu există o definiție universal acceptată a „terorismului”⁷. Pentru a înțelege mai bine natura sa și pentru a dezvolta politici și măsuri pentru a-l preveni, mai multe state din întreaga lume și-au dezvoltat propriile definiții. Deși aceste definiții diferă de la una la alta, toți recunosc că terorismul este fie un act violent, fie o amenințare a unui act violent, folosit pentru a avansa, a susține o cauză politică, religioasă sau ideologică⁸.

Consiliul de Securitate al ONU a stabilit trei criterii cumulative pentru a caracteriza terorismul⁹:

- actele criminale, inclusiv împotriva civililor, comise cu intenția de a provoca moartea sau vătămarea corporală gravă sau cu luare de ostatici;
- indiferent dacă este motivat de considerații politice, filosofice, ideologice, radicale, etnice, religioase sau de altă natură similară, cu scopul de a provoca o stare de teroare publicului larg sau unui grup de indivizi, sau anumitor indivizi, de a intimida o populație sau de a obliga un guvern sau o organizație internațională să efectueze sau să se abțină de la efectuarea oricărui act;
- constituie infracțiuni în cadrul sferei de aplicare a convențiilor și protocoalelor internaționale referitoare la terorism, așa cum este definit în acestea.

În istoria actelor de terorism, pot fi observate patru valuri: valul anarhic; valul anticolonial; valul (nou) de stânga; și valul religios. Fiecare dintre ele demonstrează distincții în timp, ideologie și inspirație. Acestea au durat aproximativ 40-45 de ani, iar noi suntem, în prezent, în fața așa-numitului „val religios”¹⁰.

Organizațiile teroriste pot fi împărțite în funcție de următoarele cinci categorii¹¹: terorismul inspirat de religie, terorismul etno-naționalist, terorismul extrem de stânga și anarhist, terorismul extrem de dreapta și terorismul „unei singure probleme”. Majoritatea organizațiilor teroriste conțin o combinație de ideologii cu o ideologie sau cu o motivație dominantă.

6 BAKKER, E. & DE ROY VAN ZUIJDEWIJN, J. *Terrorisme*. Amsterdam: Amsterdam University Press, 2016.

7 STRIEGHER, J.L. *Violent-extremism: An examination of a definitional dilemma*. Australia: Cowan University, Australian Security and Intelligence Conference, 2015.

8 *Ibidem*.

9 ORGANIZAȚIA PENTRU SECURITATE ȘI COOPERARE ÎN EUROPA (OSCE). *Prevenirea terorismului și combaterea extremismului violent și a radicalizării care duce la terorism: o abordare a politicii comunitare*. Viena: Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa, 2014.

10 RAPOPORT, D. *The Four Waves of Modern Terrorism*. In D. RAPOPORT, *Terrorism: Critical Concepts in Political Science*. London and New York: Routledge, 2016, p.3-30. ISBN: 0-415-31654-5.

11 EUROPOL. *TE-SAT2010: Situația terorismului în UE și raportul tendințelor*. Haga: Europol, 2010.

Tabelul 1. Tipuri de terorism

TIPUL DE TERORISM	DESCRIPTION
Terorismul inspirat de religie	Utilizarea religiei (de exemplu, creștinism, hinduism, budism, iudaism, islam) de către indivizi, grupuri, rețele sau organizații pentru a justifica violența. Începând cu 11 septembrie 2001, această formă de terorism a câștigat o notorietate mondială în știri. De asemenea, membrii săi sunt responsabili pentru cel mai mare număr de victime din întreaga lume.
Terorismul etno-naționalist	Dorința/intenția de a se alătura unei alte țări sau de a recunoaște o anumită regiune pentru a justifica violența, cu scopul final de a crea un nou stat. În Europa, cele mai cunoscute organizații au fost IRA (Armata Republicii Irlandeze) în Irlanda de Nord și ETA (Euskadi Ta Askatasuna – Pământul Basc și Libertate sau Țara Bascilor și Libertate, în bască, n. trad.) din Spania. Violența lor a fost îndreptată direct împotriva militanților și civililor.
Terorismul extrem de stânga și anarhist	Folosirea violenței pentru a stabili o schimbare radicală a sistemului politic, societal și economic care ar aduce beneficii unui sistem politic extrem de stânga și/sau anarhic. Organizații bine-cunoscute din Europa au fost RAF (Facțiunea Armatei Roșii) din fosta Germanie de Vest și Brigăzile Roșii din Italia. În prezent, în afara Europei, cele mai active sunt FARC (Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia, denumirea în limba spaniolă pentru Forțele Armate Revoluționare ale Columbiei) și Partidul Comunist din Filipine.
Terorismul extrem de dreapta	Folosirea violenței pentru a stabili o schimbare radicală a sistemului politic, social și economic care ar aduce beneficii unui sistem politic extrem de dreapta.
Terorismul „unei singure probleme”	Utilizarea violenței bazate pe o chestiune politică sau socială specifică, printre altele – drepturile animalelor, avortul, energia nucleară sau manipularea genetică a alimentelor. Uneori, se referă și la terorismul de dreapta, și la acțiunile extremiste.

EUROPOL. *TE-SAT2010: Situația terorismului în UE și raportul tendințelor*. Haga: Europol, 2010.

2.2. TENDINȚE CURENTE ÎN RADICALIZARE

Cu toate că există multiple forme de radicalizare, în ultimii ani, radicalizarea de extremă dreaptă și radicalizarea islamică reprezintă cele mai mari provocări pentru societățile europene¹². Fiecare dintre

¹² DZHEKOVA, R., MANCHEVA, M., STOYNOVA, N., & ANAGNOSTOU, D. *Monitoring Radicalisation: A Framework for Risk Indicators*. Sofia: Centre for the Study of Democracy, 2017.

aceste forme de radicalism nu doar are forță proprie, dar, uneori, se influențează și se hrănește una cu cealaltă. De exemplu, retorica de extremă dreaptă folosește cazuri de atacuri teroriste susținute de grupările radicale islamice pentru a justifica și a transmite mesaje islamofobe celor care se află sub influența sa.

2.2.1. Radicalism de extremă dreaptă

Mărirea numărului partidelor din extrema dreaptă a spectrului politic stânga-dreapta, denumite în mod interschimbabil „extrema dreaptă” și/sau „dreapta radicală”, a reprezentat un fenomen în creștere în Europa de la sfârșitul anilor 1970 și începutul anilor 1980.

Potrivit studiului lui David Art despre dreapta radicală în Europa, extrema dreaptă se referă la „orice partid politic, asociație voluntară sau mișcare extraparlamentară care se diferențiază de dreapta principală”¹³. Grupurile de extremă dreaptă împărtășesc o serie de caracteristici în ceea ce privește ideologia politică, cu un puternic simț al naționalismului servind ca element de bază.

În ultimii ani, în special în lumina „crizei migranților”, ultranaționalismul de extremă dreaptă din Europa a luat forma unei poziții antiimigrare care propune controale mai puternice ale imigranților, repatrierea imigranților șomeri și solicitarea unei preferințe naționale (adică, numai cetățeni) în ceea ce privește beneficiile sociale și ocuparea forței de muncă (sau „șovinismul pentru bunăstare”). Mai mult, spre deosebire de partidele anterioare de extremă dreaptă sau fasciste, multe grupuri de extremă dreaptă lucrează în cadrul sistemului politic și electoral al unei țări. Deși acestea nu au ca scop desființarea sistemului politic actual, acestea se opun organizării existente, considerându-se „străine” în sistemul de partid și, prin urmare, nealterate de guvernare sau de scandalurile și de alianțele partidelor de masă¹⁴. După cum a caracterizat Minkenberg, ideologia dreptei radicale „dorește guvernarea de către popor, dar în termeni de etnocrație în loc de democrație”¹⁵.

O serie de caracteristici ale dreptei radicale exprimă dorința conducerii fasciste sau neonaziste în Europa, dar, de asemenea, include și mișcări ale identității creștine, teoriile conspirației antisemite, promovarea rasismului științific și negarea holocaustului. Tactica primară folosită de indivizi pentru avansarea agendelor de extremă dreaptă este sentimentul de urgență în apărarea unei națiuni sau a unei comunități împotriva unei amenințări externe. Politica de extremă dreaptă, în acest fel, apelează la un sentiment de elitism, asta, în ciuda retoricii lor care, adesea, constă din sentimente antielitiste, opoziție față de sistem și vorbire în numele „poporul de rând”. Această formă de elitism este una strâns legată de ideea conservării rasiale și culturale, dar cu accent pe faptul că o comunitate „superioară” este eradicată¹⁶.

2.2.2. Radicalism islamic

Deși terorismul islamic era, deja, o amenințare în Europa în anii '90, a fost nevoie de timp pentru a crește

13 ART. D. Inside the Radical Right: The Development of Anti-Immigrant Parties in Western Europe. Cambridge: Cambridge University Press, 2011, p.10.

14 GIVENS, T.E. Voting Radical Right in Western Europe. Cambridge: Cambridge University Press, 2005, p.18.

15 MINKENBERG, M. The Renewal of the Radical Right: Between Modernity and Anti-modernity. Government and Opposition, 2000, 35 (2), 170-188, pp. 174-175

16 ROANNA CARLETON-TAYLOR, "What Exactly Do We Mean By 'Far Right'". Huffington Post, 07.07.2017. Web. https://www.huffingtonpost.co.uk/roanna-carletontaylor/what-exactly-do-we-mean-b_b_17393486.html [accesat la 30 ianuarie 2018].

gradul de conștientizare cu privire la acest fenomen evolutiv, deoarece acesta „a fost subestimat, trecut cu vederea și deseori înțeles greșit”¹⁷. Cu toate acestea, în ultimii ani, Europa a asistat la mai multe cazuri legate de radicalizarea jihadistă, terorism și extremism violent¹⁸. Potrivit Europol, numai în 2016, 135 de persoane au fost ucise și 379 au fost rănite în atacurile teroriste jihadiste din UE¹⁹. „Amenințările și atacurile teroriste de natură violentă jihadistă, atât din partea grupurilor din rețea, cât și a actorilor singuri”²⁰, reprezintă o tendință distinctivă care necesită o atenție specială.

Când se face referire la radicalizarea islamică, este recunoscut faptul că legătura dintre radicalizarea violentă și radicalizarea religioasă, cum ar fi ideologia islamică, poate fi extrem de înșelătoare. Deși ideologia religioasă joacă un rol important în formele actuale de terorism, aceasta nu înseamnă că ideologia religioasă instigă la folosirea violenței. În plus, religia nu este cauza violenței, ci este folosită pentru a justifica violența²¹. Într-adevăr, „islamistul radicalizat tipic” este „un tânăr, imigrant la a doua generație sau convertit, foarte des implicat în episoade de infracțiuni minore, practic, fără vreo educație religioasă, dar având o traiectorie rapidă și recentă de convertire/reconvertire, mai des în cadrul unui grup de prieteni sau pe internet, decât în contextul unei moschei”²².

Într-adevăr, o caracteristică-cheie a unui islamist radicalizat este lipsa de cunoaștere a islamului. Datele ne arată că majoritatea luptătorilor SI sunt bine educați, dar aceștia, în mare parte, au doar cunoștințe de bază despre islam²³. Mai mult, s-a constatat că recruții Al-Qaeda nu devin teroriști deoarece sunt musulmani. În schimb, ei au o înțelegere inadecvată a propriei religii, ceea ce îi face vulnerabili, ducându-i la interpretarea greșită a doctrinelor religioase. Într-adevăr, s-a constatat că, aproape în unanimitate, ei „aveau o educație religioasă incompletă”, una în care nu au fost invitați să întrebe instructorii asupra unor puncte mai fine și care permiteau Al-Qaeda să introducă în capul lor o vedere deplasată a învățăturilor islamice. Astfel, „ei ar putea deveni adepți zeloși ai unei versiuni neortodoxe și distorsionate a islamului”²⁴.

Trebuie să facem diferența între versiunea islamului explicată de majoritatea musulmanilor pașnici și versiunea jihadistă a islamului, care ar putea funcționa ca o justificare teologică a violenței lor. Câțiva alți factori joacă un rol și mai mare în radicalizarea tinerilor și ar putea fi numiți ca motivatori primari pentru actele de extremism violent și terorism.

Terorismul jihadist/extremismul violent își are rădăcinile în ideologia islamistă și în conceptul de „jihad”²⁵. Ultimul termen poate fi interpretat diferit, ca „luptă”, „căutare” sau „bătălie”, și are două forme. Prima formă este așa-numitul „jihad mai mare”, pe care îl propovăduia profetul Mohamed și care se referă la efortul fiecărui musulman de a deveni o ființă umană mai bună și, ca rezultat, un musulman bun²⁶. Cea de-a doua formă este așa-numitul „jihad mai mic”, care „apelează la folosirea violenței împotriva unui conducător nedrept, indiferent dacă este musulman sau nu, și poate deveni mijlocul prin care se mobilizează acea

17 BAKKER, E. Characteristics of Jihadi Terrorist in Europe (2001-2009). In R. COOLSAET (Ed.) Jihadi Terrorism and the Radicalisation Challenge: European and American Experiences [2nd Ed.]. England: Ashgate Publishing Limited, 2011, p. 132.

18 EUROPOL. TE-SAT: Situația terorismului în UE și raportul privind tendințele. Haga: Europol, 2017.

19 *Ibidem*

20 *Ibidem*, p.5

21 SARKISSIAN, A. The Varieties of Religious Repression. Oxford: Oxford University Press, 2015.

22 ROY, O. Jihad and Death: The Global Appeal of Islamic State. New York: Oxford, University Press, 2017, p. 32.

23 REINARES, F. și GARCIA-CALVO, C. Estado Islamico en Espaha. Madrid: Real Instituto Elcano, 2016.

24 VENHAUS, J.M. Special Report: Why Youth Join Al-Qaeda United. Washington: United States Institute of Peace, 2010, p.5.

25 BAKKER, E. Jihadi terrorists in Europe: their characteristics and the circumstances in which they joined the jihad: an exploratory study. The Hague: Netherlands Institute of International Relations Clingendael, 2006, p.1.

26 BAKKER, 2006, op. cit.

luptă politică și socială”²⁷. Formele actuale ale terorismului jihadist/extremismului violent sunt justificate de categoria „jihadului mai mic”, care poate fi observat în Europa, Asia de Sud-Est, Africa de Est, Federația Rusă, Statele Unite ale Americii și Australia²⁸.

Autorii acestor acte de violență sunt numiți „mujahedini, „jihadisti” sau „teroriști ai jihadului”. Ei provin din medii geografice și culturale diverse, sunt atât bărbați, cât și femei și sunt de vârste diferite²⁹. Obiectivele lor includ stabilirea teocrației (pan-)islamice și refacerea califatului/statului islamic (SI) / Daesh în Siria / Irak prin reînnoirea migrației istorice a profetului Mohamed („Hijrah”) către Medina în anul 622 d.Hr., pentru a evita persecuția în Mecca³⁰. Islamismul este considerat a fi liantul acestor obiective politice, în special mișcarea Salafismului în cadrul islamului, al cărei scop este restaurarea islamului pur al primei generații de musulmani.

Odată ce luptătorii jihadiști decid să urmeze calea „jihadului mai mic”, se așteaptă ca aceștia să asiste direct sau indirect la comiterea unor comportamente violente, fie în țara lor de reședință, fie în străinătate, în Siria/Irak. Atunci când un individ este implicat direct, de la acesta se așteaptă să „vizeze indivizi, precum și grupuri mici de persoane care reprezintă valori considerate de ei ca fiind non-islamice, și mulțimi mari care nu suspectează nimic”³¹. Țintele lor pot fi instituții militare (poliție, militari) sau civile (moschei, biserici, malluri sau gări). Armele sunt, în primul rând, artizanale, dar pot include explozivi militari și comerciali sau obiecte care nu sunt văzute ca fiind arme, cum ar fi vehiculele³². Atunci când o persoană este implicată indirect, aceasta ocupă, în principal, un rol operativ și se așteaptă să contribuie la planificarea atacurilor, colectarea de informații, provizii și arme sau la educarea și răspândirea propagandei SI.

Există, de asemenea, câteva aspecte care ar trebui evidențiate în domeniul radicalizării islamice și al terorismului, pentru a le înțelege. Acestea sunt detaliate mai jos.

Minorii, expuși riscului pe teritoriul Statului Islamic (SI)

Potrivi cercetărilor efectuate de Serviciul General de Informații și Securitate al Olandei (AIVD) și de Coordonatorul Național Olandez pentru Securitate și Contraterorism (NCTV)³³, minorii care trăiesc pe teritoriul SI „au șansa” de a merge la școală, unde este proeminentă îndoctrinarea religioasă. Accentul întregii educații pe care o primesc este pus pe întărirea sentimentului de „noi față de ei”. Luptătorii SI vor să distrugă „coaliția cruciaților” din țările europene³⁴. Minorii primesc lecții conform unei interpretări stricte a Islamului (salafi-jihadism) și trebuie să memoreze și să recite în grup pasaje din Coran. Anumite pasaje legitimează actele efectuate de SI³⁵. Minorii din țările occidentale primesc lecții suplimentare de arabă. Manualele sunt „ilustrate cu imagini de grenade de mână, tancuri și poziții de luptă, pentru a lega

27 Ibidem.

28 Cu toate acestea, natura, dimensiunea și forma terorismului jihadist diferă de la o țară la alta. Unii trec prin războaie de gherilă și război civil cu multe victime, în timp ce alte țări, precum cele din Europa, se confruntă cu mult mai puține victime. BAKKER, 2006, op. cit.

29 POOT, C. DE, SONNENSCHIN, A., SOUDIJN, M., BIJEN, J., & VERKUYLEN, M. Jihadi terrorism in the Netherlands: a description based on closed criminal investigations. Haga: WODC.

30 EUROPOL, 2010, op. cit.

31 EUROPOL, 2017, op. cit., p.6

32 Deși Organizația pentru Interzicerea Armelor Chimice - Organizația Națiunilor Unite (OPCW-ONU) a confirmat că SI a folosit arme chimice în Siria, în Europa nu s-au raportat atacuri chimice, biologice, radiologice, nucleare (CBRN) pe scară largă de către vreun grup terorist. Totuși, folosirea altor arme potențiale, cum ar fi contaminarea produselor alimentare și utilizarea materialelor radioactive, a avut loc în Europa, în 2016. EUROPOL, 2017, op. cit.

33 COORDONATORUL NAȚIONAL PENTRU SECURITATE ȘI CONTRATERRORISM (NCTV) ȘI SERVICIUL GENERAL DE INFORMAȚII ȘI SECURITATE (AIVD). The Children of ISIS: The indoctrination of minors in ISIS-held territory. The Hague: National Coordinator for Security and Counterterrorism (NCTV) & General Intelligence and Security Service (AIVD), 2017.

34 Ibidem.

35 Ibidem.

educația cu strategia militară ISIS³⁶. Ei primesc educație fizică, în care efectuează exerciții axate pe „rezistență, ascultare și cooperare”³⁷, și participă, împreună cu părinții lor, la pedepse și execuții.

Pe lângă faptul că primesc educație, minorii din diferite categorii de vârstă joacă un rol specific în cadrul societății SI. Minorilor li se cere să raporteze un vecin, un membru al familiei sau un prieten care nu respectă regulile SI. Când minorii și-au dovedit loialitatea față de SI, ei pot fi „promovați” într-un rol cu mai multe responsabilități. Fetele sunt, de obicei, desemnate pentru sarcini interne, cum ar fi îngrijirea copiilor, gătitul, cusutul. Ele trebuie să fie acoperite și, în general, să rămână acasă, cu excepția cazului în care trebuie să meargă la școală. Când fetele ajung la pubertate, se așteaptă ca acestea să se căsătorească cu un luptător al SI. Băieților, pe de altă parte, li se solicită să efectueze execuții. De asemenea, băieții minori sunt obligați să se alăture taberelor de pregătire pentru adulți în vederea misiunilor de sinucidere³⁸.

SI folosește în mod activ copiii ca parte a operațiunilor lor militare și teroriste. Child Soldiers International – Coaliția pentru oprirea folosirii copiilor-soldați – atrage atenția asupra problemei folosirii persoanelor sub 18 ani în conflicte militare. Minorii pot deveni, de asemenea, informatori sau spioni și sunt folosiți în scopuri sexuale. Recrutarea minorilor este mai ușoară deoarece aceștia sunt, în general, mai supuși și mai ușor de manipulat. Minorii se pot implica în aceste organizații din cauza sărăciei, a necesității de protecție și a lipsei de educație. Adesea, ei au fost separați de familiile lor, ceea ce îi lasă vulnerabili la abuz și la recrutare³⁹.

Teroriști străini (TS)

Persoanele care decid să călătorească pe teritoriul controlat de terorism sunt denumite „teroriști străini” (TS) sau „luptători străini” (LS). În conformitate cu Rezoluția 2178 a Consiliului de Securitate al ONU, TS pot fi definiți ca:

„Persoanele care se deplasează într-un alt stat decât statul lor de reședință sau naționalitate în scopul comiterii, planificării sau pregătirii, sau participării la acte de terorism, sau în scopul de furnizare sau primire de training/antrenament terorist, inclusiv în legătură cu conflictele armate”⁴⁰.

Din 2015, mai mult de 5.000 de persoane din țări precum Belgia, Franța, Germania, Marea Britanie și Olanda au călătorit în zone de conflict din Siria și Irak⁴¹. De la începutul anului 2016, s-a înregistrat și o creștere a numărului de femei, familii și, în special, de minori care călătoresc din unele state membre europene în Siria/Irak, pentru a se implica în conflict⁴². Deși sunt puțini la număr, câteva țări, cum ar fi Marea Britanie, Olanda și Austria, au remarcat că aproape jumătate dintre cei care au călătorit aveau vârsta de 18 ani sau mai puțin.

Din 2004, în urma mai multor atacuri și arestări din Europa, Asia și Orientul Mijlociu, instituțiile politice și

³⁶ *Ibidem*, p.8.

³⁷ *Ibidem*, p.8.

³⁸ SI nu face vreo distincție între adulți și copii, în ceea ce privește alegerea țintei sau a metodei de atac suicidal. A se vedea COORDONATORUL NAȚIONAL PENTRU SECURITATE ȘI CONTRATERORISM (NCTV) ȘI SERVICIUL GENERAL DE INFORMAȚII ȘI SECURITATE (AIVD), 2017, op. cit.

³⁹ CHILD SOLDIERS INTERNATIONAL. Who are child soldiers? [online]. Disponibil la: <https://www.child-soldiers.org/who-are-child-soldiers> [Ultima accesare, 1.7.2017].

⁴⁰ CONSILIU DE SECURITATE AL ONU. Rezoluția 2178 (2014), adoptată de Consiliul de Securitate la cea de-a 7272-a reuniune, 24 septembrie 2014, S/RES/2178 (2014), p.2.

⁴¹ EUROPOL, 2017, op. cit.

⁴² *Ibidem*.

academice au publicat o gamă largă de rapoarte alarmante despre radicalizarea juvenilă și minori care călătoresc în Siria pentru a se alătura statului islamic (SI). Raportul Parlamentului European „Prevenirea și combaterea radicalizării tinerilor în UE” afirmă că preocupările legate de radicalizarea și extremismul minorilor au crescut după ce au fost raportate cazuri de tineri europeni care călătoresc în Siria pentru a lupta alături de opoziția siriană⁴³. Există și alte grupări teroriste, în afară de SI, ca Boko Haram, care încearcă să folosească minorii și tineri adulți în luptă.

SI recrutează activ minorii pentru a lupta pe teritoriile lor. Procesul de recrutare trece prin următoarele etape: „Seducție, școlarizare, selecție, subjugare, specializare și staționare”⁴⁴. Acești minori se află în situație de risc și sunt vulnerabili la comportamente ilegale. Factorii care ar putea favoriza sau accelera acest proces includ familia, educația, comunitatea și factori individuali/colegi⁴⁵.

În zonele controlate de teroriști, minorii și tinerii adulți sunt din ce în ce mai implicați în activități legate de terorism, adesea prin forță. Membrii de familie și rețelele/mediile sociale joacă un rol important în recrutarea minorilor („radicalizarea are loc adesea în „rețele mici de prieteni”⁴⁶), începând cu vârsta de 9 ani și continuând până la vârsta de 15 ani⁴⁷. Acest proces diferă în alte situații, în care sunt folosiți copiii-soldat. De exemplu, Boko Haram a răpit și a dus copiii departe de familiile lor.

Repatriții

De la începutul anului 2016, fluxul teroriștilor străini (TS) a scăzut din cauza pierderii continue a teritoriului SI în Siria și Irak. Ca efect, aproximativ 30% din TS europeni s-au întors în țările lor de origine, iar 14% au fost confirmați ca fiind morți⁴⁸. Motivele revenirii includ, de exemplu, „intenția de a efectua un atac, deziluzie și remușcări – unii au avut condiții groaznice de trai, alții nu au văzut nicio posibilitate de a rămâne (din cauza faptului că grupul terorist de care aparțineau a pierdut puterea) sau din cauza presiunii și intervenției din partea familiei, printre altele”⁴⁹.

La revenire, teroristul străin se confruntă cu mai multe provocări, cum ar fi umilirea, frustrarea, brutalizarea, trauma și pierderea⁵⁰. Analizând, în mod special, minorii, problemele și provocările sunt următoarele⁵¹:

- dovedirea paternității și naționalității (posibil prin testarea ADN-ului);
- confruntarea cu stresul și cu traumele severe, ale căror efecte se pot manifesta prin dificultăți de vorbire, agresivitate, teamă intensă și semne ale tulburării de stres posttraumatic;
- experiența de luptă și supunerea la violență și pedepse, ca parte a vieții de zi cu zi;
- îndoctrinarea (copiii sunt învățați de la o vârstă fragedă că oricine nu respectă interpretarea corectă și strictă a islamului este un kufar (necredincios) și trebuie ucis;

43 BIGO, D., BONELLI, L. GUITTET, E.P., & RAGAZZI, F. Preventing and Countering Youth Radicalisation in the EU. Brussels: European Parliament, Directorate General for International Policies, Policy Department C- Citizens' Rights and Constitutional Affairs.

44 HORGAN, J.G., TAYLOR, M., BLOOM, M., & WINTER, C. From Cubs to Lions: A Six Stage Model of Child Socialisation into the Islamic State. *Studies in Conflict & Terrorism*, 2017, 40 (7), pp. 645-664.

45 REFORMA PENALĂ INTERNAȚIONALĂ. Copiii și extremismul violent: standarde internaționale și răspunsuri din partea sistemelor de justiție penală. Londra, Marea Britanie: REFORMA PENALĂ INTERNAȚIONALĂ, 2017.

46 SCHMID, 2013, op. cit., p. 27

47 MEINES, M., MOLENKAMP, M., RAMADAN, O., & RANSTORP, M. RAN MANUAL. Responses to returnees: Foreign terrorist fighters and their families. The Netherlands: Radicalisation Awareness Network Centre of Excellence, 2017.

48 BOUTIN, B., CHAUZAL, G., DORSEY, J., JEGERINGS, M., PAULUSSEN, C., POHL, J., REED, A. & ZAVAGLI, S. The Foreign Fighters Phenomenon in the European Union: Profiles, Threats and Policies. The Hague: The International Counter terrorism Centre, 2016.

49 MEINES, MOLENKAMP, RAMADAN, & RANSTORP, 2017, op. cit. p. 23.

50 *Ibidem*.

51 *Ibidem*.

- confruntarea cu implicarea anterioară în misiunile teroriste sau cu colectarea de informații vizate în Occident sau în alte zone și confruntarea cu implicarea în execuții;
- suferința fizică de la bătăile anterioare, tortură și viol;
- vătămări suferite prin pedeapsă sau luptă;
- dezlipirea de părinți – taberele de antrenament sunt concepute pentru a face acest lucru;
- stigmatizarea ca „terorist” la școală;
- legături de rudenie rupte, în special în rândul minorilor care căutau afiliere și identitate;
- lipsa familiarizării cu societatea și cu normele UE.

Rețeaua de avertizare cu privire la radicalizare (RAN) subliniază influența grupurilor de vârstă asupra repatriților, care sunt adesea copii care au fost martori sau participanți la violență. Ei își exprimă îngrijorarea față de acești repatriți care răspândesc idei radicale în rândul colegilor lor⁵².

Teroriști autohtoni (TA)

Termenul teroriști autohtoni (TA) se referă la „subiecții care sunt orientați împotriva țării în care conspiratorul este cetățean, rezident sau unde a petrecut mult timp crescând”⁵³. Cele mai recente atacuri teroriste din Europa au fost comise atât de cetățeni care au crescut în țările pe care le-au atacat, cât și de străini, iar un anumit număr dintre ei puteau fi rezidenți în UE de multă vreme⁵⁴. În prezent, există o teamă din ce în ce mai mare față de radicalizații neidentificați acasă.

Procesul de recrutare este ușor de realizat prin internet. Grupurile de extremă dreaptă, precum și grupurile jihadiste utilizează internetul ca instrument de îndoctrinare de la distanță și filtru pentru a găsi viitorii membri ai organizațiilor radicalizate⁵⁵. De asemenea, acesta este folosit pentru răspândirea propagandei. Pentru minori și pentru tinerii adulți, este mai ușor să folosească instrumentele de pe internet (de exemplu, rețele sociale) decât pentru alții, iar ei fac acest lucru mai des. Din acest motiv, internetul este o platformă bună pentru a-i introduce în propagandă sau pentru a-i aduce în contact cu persoanele sau cu grupurile afiliate care încearcă să-i convingă să se alăture „luptei”⁵⁶.

2.3. RADICALIZAREA ȘI EXTREMISMUL VIOLENT: PROCESUL, FACTORII DE DECLANȘARE ȘI ÎNCETARE (PUSH AND PULL FACTORS)

Studiile privind radicalizarea și extremismul violent/terorismul dau un indiciu de ce indivizii sau grupurile de persoane se găsesc în situația de a fi radicalizați și intenționează să planifice și să execute atacuri motivate ideologic⁵⁷. În general, radicalizarea care conduce la extremismul violent/terorism este un „proces complex și multilateral, care are loc la diferite niveluri”⁵⁸. Radicalizarea poate avea loc la nivel individual, într-o organizație, grup, rețea, organizație, mișcare în masă, context sociocultural și/sau într-un context

⁵² *Ibidem*.

⁵³ IRWIN, N. The complexity of responding to home-grown terrorism: radicalisation, de-radicalisation and disengagement. *Journal of Policing, Intelligence and Counter Terrorism*, 2015, 10 (2), pp. 166-175, p. 167.

⁵⁴ EUROPOL, 2017, op. cit.

⁵⁵ CENTRUL INTERNAȚIONAL DE PREVENIRE A CRIMINALITĂȚII (ICPC). *Prevenirea radicalizării: o analiză sistematică*. Canada: Centrul Internațional pentru Prevenirea Criminalității, 2015.

⁵⁶ COORDONATORUL NAȚIONAL PENTRU SECURITATE ȘI CONTRATERORISM (NCTV) ȘI SERVICIUL GENERAL DE INFORMAȚII ȘI SECURITATE (AIVD), 2017, op. cit.

⁵⁷ SCHMID, 2013, op. cit.

⁵⁸ MURO, D. What does radicalisation look like? Four visualisations of socialisation into violent extremism. *Barcelona: Barcelona Centre for International Affairs*, 2016, 163, p. 2.

internațional/interstatal⁵⁹.

Radicalizarea este rezultatul unei multitudini de factori și al interacțiunii dintre aceștia. Ca atare, nu există un singur răspuns cu privire la ceea ce provoacă radicalizarea și la întrebarea de ce unele procese de radicalizare duc la violență, iar altele nu⁶⁰. Există factori externi politici, religioși, economici sau culturali, cum ar fi dezavantajele socioeconomice, inclusiv sărăcia și războiul, și factori sociali, precum identificarea și empatia cu anumite grupuri și mișcări. Factorii pot fi, de asemenea, personali, cum ar fi dorința de aventură sau frica existențială, lipsa educației, boala, moartea familiei și/sau a prietenilor sau alte experiențe negative în cadrul comunității proprii⁶¹.

Deși mai mulți dintre acești factori pot fi prezenți simultan, nu fiecare individ sau grup îi simte în același mod sau în același grad. Aceasta depinde de individ sau de grup și de contextul specific în care trăiesc. Radicalizarea este un proces fluid și dinamic, care diferă între indivizi. Oricare „pas” dat în acest proces ar putea fi omis, repetat sau ar putea să nu conducă defel la violență. La fel, fiecare pas poate dura o perioadă scurtă sau o perioadă extinsă⁶². Unele elemente pot fi identificate pentru a evidenția cauzele, procesul și evenimentele de declanșare a radicalizării.

2.3.1. Cauze

Există o multitudine de factori pentru radicalizare care ar putea duce la extremism violent. Acești factori există la micro-, mezo- și macro-nivel: sunt structurali și pot dura o perioadă lungă. Atunci când sunt combinați, acești factori pot iniția un proces de radicalizare spre extremism violent, chiar dacă impactul fiecăruia în procesul de radicalizare variază foarte mult. Factorii de macro-nivel, cum ar fi evenimentele politice, economice și globale, joacă un rol vital în contextul social și economic în care trăiesc oamenii. Cu toate acestea, acești factori nu au un impact direct asupra comportamentului individual, cu excepția cazului în care există alte mecanisme individuale/personale care au un impact mai puternic asupra individului și asupra contextului său social⁶³. Principalii factori sunt⁶⁴:

- **factori politici:** nemulțumiri legate de victimizare și intervenția militară. În general, acești factori includ, de asemenea, înstrăinarea și nedreptatea, amplificate de islamofobie, xenofobie și discriminare;
- **criza culturală și de identitate:** marginalizarea culturală, care ar putea duce la sentimente de înstrăinare;
- **traumă:** traumă psihologică trăită prin experiență de abuz sau neglijență sau moartea persoanelor apropiate care le ofereau afecțiune; tulburare de stres post-traumatic (PTSD) sau alte probleme psihologice complexe;
- **dinamica grupului:** conducerea charismatică, prietenia preexistentă și legăturile de rudenie,

59 CENTRUL DE POLITICI EUROPENE ȘI FUNDAȚIA EUROPEANĂ PENTRU DEMOCRAȚIE. Provocarea radicalizării jihadiste, în Europa și în afara ei. Țările de Jos: Centrul de politici europene și Fundația Europeană pentru Democrație, 2017.

60 BORUM, R. Radicalisation into Violent Extremism I: A Review of Social Science Theories. *Journal of Strategic Studies*, 2011, 4 (4), pp. 7-36.

61 BAKKER, E & GROL, P. *Nederlandse Jihadisten: Van Naïve Idealisten tot Geharde Terroristen*. Amsterdam: Hollands Diep, 2017.

62 COMITETUL EUROPEAN PE PROBLEME DE INFRAȚIONALITATE (CDPC) ȘI CONSILIUL PENTRU COOPERARE PENOLOGICĂ (PC-CP). *Manualul Consiliului Europei pentru serviciile penitenciare și de probațiune privind radicalizarea și extremismul violent*. Strasbourg: Direcția Generală I - Drepturile omului și statul de drept, 2016; MURO, 2016, op. cit.

63 VELDHIJS, T., & BAKKER, E. Causale factoren van radicalisering en hun onderlinge samenhang. *Vrede en Veiligheid*, 2016, 33 (4), p. 447 - 470.

64 REȚEAUA PENTRU SENSIBILIZAREA CU PRIVIRE LA RADICALIZARE. Cauzele primare ale extremismului violent. Olanda: Centrul de Excelență RAN, 2016.

socializarea, influența nejustificată a unui grup, autoizolarea sau polarizarea din legăturile și rețelele existente;

- **factori potențiatori:** prezența predicatorilor de ură și a celor care pradă vulnerabilitățile și canalele de recrutare în extremismul violent, prin persuasiune, presiune și manipulare; acest lucru subliniază importanța mediului extremist existent în așa-numitele cercuri de studiu subteran sau în închisori;
- **social media:** canalele de social media, cum ar fi Facebook, Twitter și Youtube, oferă mijloace de comunicare, participare virtuală și o platformă pentru viziuni extremiste asemănătoare.

2.3.2. Procesul

Există diferite teorii despre cum funcționează procesul de radicalizare. În ciuda faptului că oferă puncte de vedere diverse, toate coincid în aceea că procesul de radicalizare este un fenomen complex, care implică trecerea prin mai multe etape. Cu toate acestea, procesul nu este întotdeauna liniar și secvențial⁶⁵. Mai mult decât atât, procesul poate fi atât individual, cât și colectiv și trebuie să țină cont de multe aspecte: elemente sociopolitice (războaie, conflicte, situația politică într-o țară străină, deciziile politice de stat, discursul mass-media etc.), legăturile de familie, vecinii, prietenii etc.

Potrivit modelului lui Fathali M. Moghaddam⁶⁶, procesul de radicalizare implică șase trepte, de la nivelul zero la nivelul cinci:

- **Nivelul 0:** pinterpretarea psihologică a condițiilor materiale. Oamenii în această poziție percep nedreptatea și se simt defavorizați.
- **Nivelul 1:** opțiunile percepute pentru combaterea tratamentului nedrept. Unii indivizi din populația nemulțumită urcă la primul nivel pentru a căuta soluții și pentru a-și îmbunătăți situația. Persoanele care simt că nu își pot schimba situația au o probabilitate mai mare de a ajunge la următoarea fază.
- **Nivelul 2:** deplasarea agresiunii. Persoanele în această fază percep un sentiment mai mare de nedreptate și trăiesc furia și frustrarea. În unele cazuri, ele sunt influențate de lideri pentru a-și elibera agresiunea asupra unui „inamic”.
- **Nivelul 3:** implicarea morală. Persoanele care ajung la această etapă încep să vadă terorismul ca fiind justificat.
- **Nivelul 4:** solidificarea gândirii categorice/legitimitatea percepută a organizației teroriste. Este etapa la care indivizii sunt recrutați.
- **Nivelul 5:** actul terorist și blocarea mecanismului de inhibare. În ultima etapă, indivizii sunt selectați și instruiți pentru a bloca mecanismul inhibitor care i-ar putea împiedica de la rănirea și uciderea lor și a celorlalți, iar cei selectați sunt echipați și trimiși pentru a efectua acte teroriste.

Acest model sugerează, de asemenea, că comportamentul pe fiecare nivel este caracterizat de procese psihologice particulare⁶⁷. În plus, puțini oameni urcă la ultimul nivel; cu alte cuvinte, puțini oameni devin

65 FORUMUL EUROPEAN DE SECURITATE URBANĂ. Prevenirea și combaterea radicalizării la nivel local. Franța: Forumul european pentru securitate urbană, 2016.

66 MOGHADDAM, F. M. The Staircase to Terrorism. A Psychological Exploration. American Psychological Association, 2005, 60(2), 161-169.

67 MOGHADDAM, 2005, op. cit.

radicalizați și mult mai puțini comit acte teroriste.

2.3.3. Evenimente declanșatoare

Un eveniment declanșator ar putea face o persoană mai receptivă la posibilitatea unor (noi) idei și viziuni asupra lumii, cum ar fi justificarea violenței. Evenimentele declanșatoare pot fi clasificate drept „puncte de cotitură” și „evenimente catalizatoare”. Un punct de cotitură este un eveniment care ar putea, de exemplu, să facă pe cineva mai receptiv la posibilitatea unor idei noi și a viziunilor lumii. Acesta ar putea duce la o radicalizare sau la o deradicalizare. Un eveniment catalizator este un eveniment care poate accelera sau întârzia procesul de radicalizare⁶⁸.

Evenimentele declanșatoare sunt definite ca evenimente care sunt cauza unei anumite acțiuni, situații sau a unui proces. Ele joacă un rol important în explicarea direcției și vitezei în care oamenii se radicalizează. Evenimentele declanșatoare influențează oricare dintre fazele procesului de radicalizare și pot exista la nivel micro- (personal), mezo- (grup) și macro- (național/internațional). Exemplele includ:

- micro-nivel: confruntarea cu moartea, probleme la domiciliu (boală, divorț), pierderea locului de muncă, discriminarea, confruntările cu autoritățile și detenția;
- mezo-nivel: lipsa de legături sociale, întâlnirea cu un individ sau cu un grup „radical”, accesul la un grup „radical”, formarea și confruntarea cu propaganda;
- macro-nivel: chemare colectivă la acțiune, atacuri, acțiuni militare, desene animate rasiste sau provocatoare, politici guvernamentale care vizează grupul și radicalizarea.
- Dacă evenimentul declanșator este influent sau nu depinde de caracteristicile individuale. De exemplu, un studiu a împărțit pe cei predispuși la radicalizare că încadrându-se într-unul din cele patru grupuri:
- căutătorul de răzbunare: căutătorii de răzbunare se percep ca fiind victime în societate. Ei cred că forțele externe le provoacă nefericirea, făcându-i să reușească cu greu. Deoarece, în general, nu știu de ce simt supărare, ei caută ceva pe ce să fie supărați;
- căutătorul de statut: căutătorii de statut văd o lume care nu-i înțelege sau nu-i apreciază în măsura în care ei se percep. Ei simt frustrare care vine din așteptările nerealizate, iar din acest grup fac parte, adesea, cei care s-au mutat într-o țară nouă, în care statutul lor e diferit față de țara lor de origine. Adesea, nu li se arată felul de respect pe care l-au primit înainte de a părăsi țările lor de origine;
- căutătorul de identitate: căutătorii de identitate caută să aparțină la ceva și doresc să se asimileze într-o organizație definitorie. Căutătorul de identitate caută un grup și o idee la care să adere. Este de remarcat că această dorință reprezintă, probabil, o nevoie deosebit de puternică pentru tineri;
- căutători de emoții: căutătorii de emoții tind să fie cel mai puțin obișnuiți și au o motivație foarte diferită față de celelalte trei tipuri. Căutătorii de emoții sunt plini de energie și de acțiune. Sunt adesea bărbați și doresc să-și dovedească bărbăția îndeplinind o sarcină greoaie sau supraviețuind unei aventuri groaznice⁶⁹.

Pe lângă acești factori, sexul, vârsta și educația vor avea, de asemenea, un impact asupra procesului de radicalizare.

68 FEDDES, A., NICKOLSON, L. & DOOSJE, B. Triggerfactoren in het Radicaliseringsproces. Amsterdam: Expertise-Unit Sociale Stabiliteit, 2015.

69 VENHAUS, 2010, op. cit.

3. DREPTURILE MINORILOR ȘI MĂSURILE DE PROTECȚIE

Există o serie de standarde internaționale și europene pentru a se asigura că, în toate aspectele legate de minori, drepturile și nevoile acestora au o importanță supremă. Standardele și principiile care protejează drepturile inalienabile ale minorilor sunt aplicabile tuturor minorilor, indiferent dacă sunt sau nu în conflict cu legea. Într-adevăr, pentru minorii acuzați de infracțiuni și în special de infracțiuni legate de terorism, importanța de a vedea în primul rând minorii și de a le respecta drepturile este crucială.

3.1. PRINCIPIILE-CHEIE ÎN DREPTURILE MINORILOR ȘI MĂSURILE DE PROTECȚIE

Minorii, definiți ca ființe umane sub vârsta de optsprezece ani, au drepturi inalienabile care trebuie protejate fără restricții sau excepții⁷⁰. Aceste drepturi au fost stabilite în standardele internaționale și europene.

Convenția Națiunilor Unite privind Drepturile Copilului (CNUDC) din 1989 stabilește principiile-cheie privind drepturile minorului: nediscriminarea, interesul superior al copilului, menținerea demnității și asigurarea participării acestora la toate chestiunile care îi privesc.

CNUDC are la bază celelalte instrumente majore privind drepturile omului, și anume:

- Declarația Universală a Drepturilor Omului din 1948;
- Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (CEDO) din 1950;
- Pactul internațional privind drepturile civile și politice din 1966 (ICCPR);
- Pactul internațional privind drepturile economice, sociale și culturale din 1966;
- Convenția împotriva torturii și a altor pedepse sau tratamente cu cruzime, inumane sau degradante, din 1984.

Carta europeană a drepturilor fundamentale, în articolul 24, Drepturile copilului⁷¹, prevede:

„1. Copiii au dreptul la o astfel de protecție și îngrijire care sunt necesare pentru bunăstarea lor. Ei își pot exprima opinia în mod liber. Aceste puncte de vedere vor fi luate în considerare în chestiunile ce îi privesc, în funcție de vârstă și de maturitate.

2. În toate acțiunile referitoare la minori, indiferent dacă sunt întreprinse de autorități publice sau de instituții private, interesul superior al copilului trebuie să reprezinte o preocupare primordială.

3. Fiecare copil are dreptul să mențină în mod regulat o relație personală și un contact direct cu ambii părinți, cu excepția cazului în care acest lucru este contrar intereselor sale”.

3.1.1. Non-discriminarea

Unul dintre principiile generale ale Convenției privind drepturile copilului este acela al interzicerii oricărui

⁷⁰ ADUNAREA GENERALĂ A ONU, CDC, 20 noiembrie 1989, op. cit.

⁷¹ UNIUNEA EUROPEANĂ. Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene. Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, C 326, 26.10.2012, p. 391-407.

tip de discriminare împotriva copiilor⁷². Articolul 2 din Convenția CNUDC prevede:

„Statele părți se angajează să respecte și să garanteze drepturile stabilite în prezenta Convenție tuturor copiilor din jurisdicția lor, indiferent de rasă, culoare, sex, limbă, religie, opinie politică sau altă opinie, de naționalitate, apartenență etnică sau origine socială, de situația materială, incapacitatea fizică, de statutul la naștere sau alt statut”⁷³.

Printre altele, formele de discriminare le-ar putea include pe cele pe bază de convingeri politice sau religioase⁷⁴. Statele trebuie să ia măsurile necesare pentru a preveni discriminarea. Aceste măsuri ar putea include reforma juridică și politică, precum și educația, sensibilizarea și monitorizarea.

Principiul non-discriminării este deosebit de relevant pentru copiii și tinerii care sunt în conflict cu legea, inclusiv pentru cei care sunt acuzați de extremism violent și de terorism. Ei nu ar trebui să sufere discriminări, cum ar fi etichetarea sau pedeapsa excesivă, din cauza situației specifice la care au ajuns prin încălcarea legislației aplicabile.

3.1.2. Interesul superior al copilului

Principiul susținerii intereselor superioare ale copilului, în toate chestiunile care îl afectează, este o preocupare primordială. Sistemul de asistență socială, precum și toate instituțiile și organismele implicate în justiție și în sistemele administrative ar trebui să acorde prioritate drepturilor copiilor față de alte drepturi. Articolul 3 din Convenția CNUDC prevede:

„În toate acțiunile care privesc copiii, întreprinse de instituțiile de asistență socială publice sau private, de instanțele judecătorești, autoritățile administrative sau de organele legislative, interesele copilului vor prevala”⁷⁵.

Principiul interesului superior se extinde în mod clar la minorii din sistemele de justiție. Comentariul general nr. 10 al CNUDC arată în mod clar că:

„În toate deciziile luate în contextul administrării justiției juvenile, interesul superior al copilului ar trebui să fie primar. Copiii diferă de adulți, în ceea ce privește dezvoltarea fizică și psihică și nevoile lor emoționale și educaționale. Astfel de diferențe constituie baza culpabilității mai mici a copiilor în conflict cu legea. Acestea și alte diferențe sunt motivele unui sistem separat de justiție juvenilă și necesită un tratament diferit pentru copii. Protecția interesului superior al copilului înseamnă, de exemplu, că obiectivele tradiționale ale justiției penale, cum ar fi represiunea/retribuția, trebuie să cedeze locul obiectivelor de reabilitare și justiție restaurativă în tratarea infractorilor minori. Acest lucru se poate face în mod concertat, cu atenție la siguranța publică eficientă”⁷⁶.

72 REȚEAUA DE INFORMARE PRIVIND DREPTURILE COPILULUI. Ghid pentru non-discriminare și CRC. Anglia și Țara Galilor: Rețeaua de informare privind drepturile copilului, 2009.

73 ADUNAREA GENERALĂ A ONU, CDC, 20 noiembrie 1989, op. cit.

74 *Ibidem*.

75 ADUNAREA GENERALĂ A ONU, CRC, 20 noiembrie 1989, op. cit.

76 Comitetul ONU pentru Drepturile Copilului (CRC). Comentariu general nr. 10 (2007): Drepturile copiilor în justiția juvenilă, 25 aprilie 2007, CRC/C/GC/10, par. 10.

3.1.3. Protecția vieții și a demnității

Protecția vieții și a demnității copilului este un alt principiu-cheie pentru CNUDC. Un copil ar trebui să fie pregătit în mod corespunzător pentru a trăi o viață independentă în societate, în spiritul păcii, demnității, toleranței, libertății, egalității și solidarității. Articolul 6 al CNUDC afirmă că „statele părți recunosc că fiecare copil are dreptul inerent la viață” și „asigură, în măsura posibilului, supraviețuirea și dezvoltarea copilului”⁷⁷.

Demnitatea este o componentă crucială a drepturilor minorilor. Protecția pentru demnitatea copilului este prevăzută, printre altele, în articolul 23 din Convenția ONU cu privire la copiii cu dizabilități mintale sau fizice⁷⁸, în articolul 28 din Convenția ONU privind educația⁷⁹ și în articolul 39 din Convenția ONU pentru copiii victime⁸⁰.

3.1.4. Participarea copiilor

Asigurarea participării și respectul pentru opiniile și dorințele copilului în toate cazurile care îl privesc sunt un drept fundamental al copilului. După cum prevede articolul 12 din Convenția ONU privind drepturile copilului, „Statele părți asigură copilului care este capabil să-și formeze propriile opinii dreptul de a-și exprima liber aceste puncte de vedere în toate aspectele care afectează copilul, în funcție de vârsta și maturitatea copilului”⁸¹.

În plus, articolul 12 prevede că fiecare minor are dreptul de a-și exprima în mod liber opinia și de a fi luat în serios, în conformitate cu alte drepturi fundamentale, precum libertatea de exprimare, religia, conștiința, asocierea, informarea și viața privată. Responsabilitatea este asupra adultului, care trebuie să se asigure că copiii pot participa și își pot exprima opiniile, astfel încât copiii trebuie mai întâi să fie ajutați să înțeleagă toate informațiile relevante necesare pentru a-și putea exprima părerea cu privire la problemele care îi privesc. Aceasta înseamnă adaptarea metodelor de informare și comunicare la vârsta și nivelul de înțelegere ale copilului, precum și în funcție de nevoile speciale pe care le poate avea. În schimb, răspunsul copilului trebuie să fie ascultat, apreciat și luat în considerare pentru luarea deciziilor care îl privesc. Adulții trebuie să se asigure că încearcă să înțeleagă copilul prin toate mijloacele de exprimare, de exemplu prin joc, limbaj corporal, expresii faciale, desen și pictură, precum și prin conversație⁸².

3.2. STANDARDE INTERNAȚIONALE ȘI EUROPENE ÎN DOMENIUL JUSTIȚIEI JUVENILE

Minorii acuzați de infracțiuni sunt deosebit de vulnerabili față de încălcarea drepturilor lor fundamentale. Ca recunoaștere a vulnerabilităților și nevoilor specifice minorilor acuzați de infracțiuni, standardele internaționale și europene stabilesc principiile-cheie pentru a le apăra drepturile. Standardele internaționale și europene prezintă câteva principii referitoare la minorii în conflict cu legea, pe care trebuie să le ia în considerare toți profesioniștii în domeniul justiției juvenile. Aceste principii sunt esențiale pentru implementarea și promovarea alternativelor la detenție în cadrul programelor de reabilitare și

77 ADUNAREA GENERALĂ A ONU, CRC, 20 noiembrie 1989, op. cit.

78 *Ibidem*.

79 *Ibidem*.

80 *Ibidem*.

81 *Ibidem*.

82 LANSDOWN, G. The realisation of children's participation rights: critical reflections. In Barry PERCY-SMITH & Nigel THOMAS, A Handbook of Children and Young People's Participation: Perspectives from theory and practice. London and New York: Routledge, 2010.

reintegrare ale tinerilor în conflict cu legea.

3.2.1. Standarde internaționale

Articolele 39 și 40 ale Convenției privind drepturile copilului (CNUDC) se referă în special la asigurarea drepturilor minorilor, dacă aceștia se află în sistemul de justiție. Acestea au fost date mai detaliat într-o serie de comentarii generale. În ceea ce privește drepturile minorilor și sistemul de justiție, au fost emise următoarele comentarii generale:

- Comentariu general nr. 8: Dreptul copilului la protecție împotriva pedepsei corporale și a altor forme crude sau degradante de pedeapsă (2006)⁸³;
- Comentariu general nr. 10: Drepturile copiilor în justiția juvenilă (2007)⁸⁴;
- Comentariu general nr. 12: Dreptul copilului de a fi auzit (2009)⁸⁵;
- Comentariu general nr. 13: Dreptul copiilor la libertate față de toate formele de violență (2011)⁸⁶;
- Comentariu general nr. 14: Dreptul copilului de a-și susține interesul superior este considerat drept primordial (2013)⁸⁷.

Un sistem de justiție care susține drepturile copiilor este unul care pune accentul pe bunăstarea minorilor și asigură că orice reacție este proporțională cu circumstanțele copilului și ale infracțiunii⁸⁸. Principalul ghid și standardele internaționale care stabilesc detaliile privind funcționarea unui sistem eficient de justiție pentru minori sunt:

- Regulile minime standard ale ONU pentru administrarea justiției juvenile (Regulile de la Beijing, 1985);
- Ghidul ONU pentru prevenirea delincvenței juvenile (Ghidul Riyadh, 1990)⁸⁹;
- Regulile ONU pentru protecția minorilor privați de libertate (Regulile de la Havana, 1990)⁹⁰;
- Ghidul Organizației Națiunilor Unite pentru acțiuni privind copiii în sistemul justiției penale (Ghidul de la Viena, 1997)⁹¹;
- Principiile de bază ale Națiunilor Unite privind utilizarea programelor de justiție de restabilire în materie penală (Rezoluția ECOSOC, 2002)⁹²;
- Ghidul Organizației Națiunilor Unite privind justiția în chestiuni care implică copiii victime și martori de crime (Rezoluția ECOSOC, 2005)⁹³.

Other international standards in which aspects of juvenile justice are also mentioned:

- Regulile minime standard ale Organizației Națiunilor Unite pentru măsurile neprivative de

83 Comitetul ONU pentru Drepturile Copilului (CRC). Comentariu general nr. 8 (2006): Dreptul copilului la protecție împotriva pedepsei corporale și altor forme crude sau degradante de pedeapsă (art. 19, 28 par.2 și 37, inter alia), 5 mai - 2 iunie 2006, CRC / C / GC / 8

84 UNCRC, GC 10, 25 aprilie 2007, op. cit.

85 Comitetul ONU pentru Drepturile Copilului (CRC). Comentariu general nr. 12: Dreptul copilului de a fi auzit (2009), 20 iulie 2009, CRC/C/GC/12.

86 Comitetul ONU pentru Drepturile Copilului (CRC). Comentariu general nr. 13 (2011): Dreptul copiilor la libertate față de toate formele de violență, 18 aprilie 2011, CRC/C/GC/13.

87 Comitetul ONU pentru Drepturile Copilului (CRC). Comentariu general nr. 14 (2013): Dreptul copilului de a-și susține interesul superior este considerat drept primordial 29 mai 2013, CRC/C/GC/14.

88 ADUNAREA GENERALĂ A ONU. Regulile minime standard ale ONU pentru administrarea justiției juvenile (Regulile de la Beijing): rezoluție/adoptată de Adunarea Generală, 29 noiembrie 1985, A/RES/40/33, articolul 5.1.

89 ADUNAREA GENERALĂ A ONU. Ghidul ONU pentru prevenirea delincvenței juvenile (Ghidul Riyadh), 14 decembrie 1990, A/RES/45/112

90 ADUNAREA GENERALĂ A ONU. Regulile ONU pentru protecția minorilor privați de libertate (Regulile de la Havana), 2 aprilie 1991, A/RES/45/113.

91 CONSILIUL ECONOMIC ȘI SOCIAL ONU (ECOSOC). Ghidul pentru acțiuni privind copiii în sistemul justiției penale. Rezoluția 1997/30 din 21 iulie 1997.

92 CONSILIUL ECONOMIC ȘI SOCIAL ONU (ECOSOC). Rezoluția 2002/12: Principiile de bază ale Națiunilor Unite privind utilizarea programelor de justiție de restabilire în materie penală, 24 iulie 2002, E/RES/2002/12.

93 CONSILIUL ECONOMIC ȘI SOCIAL ONU (ECOSOC). Resolution 2005/20: Ghidul Organizației Națiunilor Unite privind justiția în chestiuni care implică copiii victime și martori de crime, 22 iulie 2005, E/RES/2005/20

- libertate (Regulile de la Tokyo, 1990)⁹⁴;
- Regulile minime standard ale Organizației Națiunilor Unite pentru tratamentul deținuților (Normele Nelson Mandela, 2015)⁹⁵;
- Regulile ONU pentru tratamentul deținuților-femei și măsurile neprivative de libertate pentru femeile delincvente (Regulile de la Bangkok, 2010)⁹⁶;
- Organismul principiilor de protecție a tuturor persoanelor care se află sub orice formă de detenție sau închisoare (1988)⁹⁷.

3.2.2. Recomandări și standarde europene

Uniunea Europeană, Consiliul Europei (CoE) și Comisia Europeană (CE) au prezentat standarde și recomandări care vizează să ajute statele membre să-și îmbunătățească practicile față de minorii care se află în conflict cu legea.

Unul dintre angajamentele-cheie ale Agendei pentru Drepturile Copilului (2011) a Uniunii Europene (UE) a fost de a face sistemul de justiție mai prietenos cu minorul. Orientările Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei privind justiția în interesul copilului au stabilit principalele dispoziții privind rolul și tratamentul minorilor în procedurile de justiție, pentru a spori calitatea participării lor și pentru a se asigura că drepturile lor sunt respectate pe deplin. Un sistem de justiție în interesul copiilor este unul în care standardele privind drepturile copilului, astfel cum sunt stabilite în ghidurile internaționale, sunt respectate și promovate în cea mai mare măsură posibilă. Printre componentele-cheie ale acestui sistem se numără adaptarea procedurilor penale, adaptarea limbajului pentru a-l face mai puțin formal și asigurarea faptului că minorii sunt informați și reprezentați în mod corespunzător în procedură⁹⁸.

UE are o directivă importantă pentru minorii suspecți sau acuzați de infracțiune:

- Directiva (UE) 2016/800 a Parlamentului European și a Consiliului din 11 mai 2016 privind garanțiile procedurale pentru copiii care sunt persoane suspectate sau acuzate în cadrul procedurilor penale⁹⁹.

Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei a făcut peste 10 recomandări adresate statelor membre cu privire la modalitățile de îmbunătățire a practicii justiției pentru minori. Acestea includ:

- Recomandarea CM / Rec (2009) 10 privind orientările de politică referitoare la strategiile naționale integrate pentru protecția copiilor împotriva violenței¹⁰⁰;
- Recomandarea CM / Rec (2008) 11 a Comitetului de Miniștri pentru statele membre cu privire la

94 ADUNAREA GENERALĂ A ONU. Regulile minime standard ale Organizației Națiunilor Unite pentru măsurile neprivative de libertate (Regulile de la Tokyo), rezoluție adoptată de Adunarea Generală, 14 decembrie 1990.

95 ADUNAREA GENERALĂ A ONU. Rezoluție adoptată de Adunarea Generală la 17 decembrie 2015, Regulile minime standard ale Organizației Națiunilor Unite pentru tratamentul deținuților (Normele Nelson Mandela), 8 ianuarie 2016, A/RES/70/175.

96 ADUNAREA GENERALĂ A ONU. Rezoluție adoptată de Adunarea Generală la 21 decembrie 2010, Regulile ONU pentru tratamentul deținuților femei și măsurile neprivative de libertate pentru femeile delincvente (Regulile de la Bangkok), 16 martie 2011, A/RES/65/229.

97 ADUNAREA GENERALĂ A ONU. Organismul principiilor de protecție a tuturor persoanelor care se află sub orice formă de detenție sau închisoare, adoptată prin Rezoluția 43/173 a Adunării Generale din 9 decembrie 1988.

98 CONSILIUL EUROPEI. Orientările Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei privind justiția în interesul copilului [on-line]. Strasbourg: Editura Consiliului Europei, 2011. ISBN 978-92-871-7274-7. Disponibil la: <https://rm.coe.int/16804b2cf3>

99 UNIUNEA EUROPEANĂ. Directiva (UE) 2016/800 a Parlamentului European și a Consiliului din 11 mai 2016 privind garanțiile procedurale aplicabile copiilor bănuți sau învinuți în cadrul procedurilor penale. Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, L 132, 21.5.2016, p. 1-20.

100 CONSILIUL EUROPEI, COMITETUL MINIȘTRILOR. Recomandarea CM / Rec (2009) 10 a Comitetului de Miniștri către statele membre privind strategiile naționale integrate pentru protecția copiilor împotriva violenței, 18 noiembrie 2009.

- normele europene pentru delincvenții minori care fac obiectul unor sancțiuni sau măsuri¹⁰¹;
- Recomandarea Rec (2006) 2 a Comitetului de Miniștri către statele membre privind normele pentru penitenciarele europene¹⁰²;
- Recomandarea Rec (2005) 5 a Comitetului de Miniștri către statele membre privind drepturile copiilor care trăiesc în instituții rezidențiale¹⁰³;
- Recomandarea Rec (2003) 20 a Comitetului de Miniștri către statele membre privind noile modalități de abordare a delincvenței juvenile și rolul justiției juvenile¹⁰⁴;
- Recomandarea Rec (2000) 20 a Comitetului de Miniștri către statele membre privind rolul intervenției psihosociale timpurii în prevenirea criminalității¹⁰⁵;
- Recomandarea nr. R (92) 16 a Comitetului de Miniștri către statele membre privind normele europene cu privire la sancțiunile și măsurile comunitare¹⁰⁶;
- Recomandarea nr. R (87) 20 a Comitetului de Miniștri către statele membre privind reacțiile sociale la delincvența juvenilă¹⁰⁷;
- Rezoluția (1978) 62 privind delincvența juvenilă și schimbările sociale¹⁰⁸.

Cu toate că statele membre trebuie să monitorizeze conformitatea acestora, există și organisme de monitorizare care ajută la respectarea prevederilor. Există patru instituții care respectă promovarea drepturilor omului în domeniul justiției pentru copii:

- Curtea Europeană a Drepturilor Omului primește plângeri din partea cetățenilor în temeiul Convenției Europene a Drepturilor Omului (CEDO);
- Comitetul ONU pentru Drepturile Copilului monitorizează punerea în aplicare a Convenției privind drepturile copilului de către statele părți ale sale;
- Comitetul pentru prevenirea torturii și tratamentelor sau pedepselor inumane și degradante (CPT) inspectează locurile de detenție la nivel național;
- Comisarul pentru Drepturile Omului, un organism non-judiciar independent, care promovează conștientizarea și respectarea drepturilor omului.

3.3. PRINCIPIILE-CHEIE PENTRU MINORI ÎN SISTEMUL DE JUSTIȚIE

Există o serie de principii-cheie pe care se bazează sistemul de justiție al minorului și care sunt consacrate standardelor internaționale și europene. În primul rând, este important să se asigure că minorii care au fost acuzați sau condamnați pentru o infracțiune trebuie să își mențină drepturile în același mod în care ar trebui să le aibă orice copil. Copiii care sunt în conflict cu legea trebuie mai întâi să fie înțeleși și tratați în conformitate cu vârsta lor, iar drepturile lor corespunzătoare să fie respectate.

101 CONSILIUL EUROPEI, COMITETUL MINIȘTRILOR. Recomandarea CM / Rec (2008) 11 a Comitetului de Miniștri către statele membre privind Normele europene cu privire la infractorii minori care fac obiectul unor sancțiuni sau măsuri, 5 noiembrie 2008.

102 CONSILIUL EUROPEI, COMITETUL MINIȘTRILOR. Recomandarea Rec (2006) 2 a Comitetului de Miniștri către statele membre cu privire la Regulile pentru penitenciarele din Europa, 11 ianuarie 2006.

103 CONSILIUL EUROPEI, COMITETUL MINIȘTRILOR. Recomandarea Rec (2005) 5 a Comitetului de Miniștri către statele membre privind drepturile copiilor care locuiesc în instituții rezidențiale, 16 martie 2005.

104 CONSILIUL EUROPEI, COMITETUL DE MINIȘTRI. Recomandarea Rec (2003) 20 a Comitetului de Miniștri către statele membre privind noile modalități de abordare a delincvenței juvenile și rolul justiției juvenile, 24 septembrie 2003.

105 CONSILIUL EUROPEI, COMITETUL DE MINIȘTRI. Recomandarea Rec (2000) 20 a Comitetului de Miniștri către statele membre cu privire la rolul intervenției psihosociale timpurii în prevenirea criminalității, 6 octombrie 2000.

106 CONSILIUL EUROPEI, COMITETUL DE MINIȘTRI. Recomandarea nr. R (92) 16 a Comitetului de Miniștri către statele membre, privind normele europene cu privire la sancțiunile și măsurile comunitare, 19 octombrie 1992.

107 CONSILIUL EUROPEI, COMITETUL DE MINIȘTRI. Recomandarea nr. R (87) 20 a Comitetului de Miniștri către statele membre privind reacțiile sociale la delincvența juvenilă, 17 septembrie 1987.

108 CONSILIUL EUROPEI, COMITETUL DE MINIȘTRI. Rezoluția nr. R (78) 62 privind delincvența juvenilă și schimbările sociale, 29 noiembrie 1978.

Conform standardelor ONU privind justiția juvenilă și Directivei UE 2016/800 privind garanțiile procedurale aplicabile copiilor care sunt suspectați sau acuzați în procedurile penale, cele patru drepturi-cheie, respectiv al interesului, al expresiei, al non-discriminării și al protecției superioare, stau la baza drepturilor copiilor în sistemul de justiție.

De exemplu, în primul rând, în toate acțiunile referitoare la minori, interesul superior al copilului trebuie să fie o preocupare primordială¹⁰⁹. În al doilea rând, fiecare minor are dreptul de a-și exprima liber opinia în toate aspectele care îl privesc, inclusiv în procedurile judiciare și administrative, fie direct, fie prin intermediul unui organism sau al unui reprezentant corespunzător. Este esențial ca punctele de vedere ale minorului să aibă o pondere corespunzătoare, în funcție de vârstă și de maturitate¹¹⁰. În al treilea rând, copilul trebuie să fie tratat fără discriminare de orice fel, indiferent de rasă, culoare, sex, limbă, religie, opinie politică sau de altă natură, de origine națională, etnică sau socială, de proprietate, de dizabilitate, de naștere sau de alt statut. În cele din urmă, minorul trebuie protejat prin măsuri care să respecte aceste drepturi și împotriva tuturor formelor de discriminare. În plus, în toate intervențiile ar trebui luată o abordare sensibilă la dimensiunea de gen¹¹¹.

3.3.1. Vârsta răspunderii penale

Vârsta răspunderii penale variază foarte mult de la o țară la alta, în întreaga lume. În timp ce articolul 40 din Convenția ONU privind drepturile omului declară că este necesar ca statele părți să aibă o vârstă minimă de răspundere penală, nu există o politică oficială a ONU cu privire la vârstă minimă de responsabilitate. Cu toate acestea, Comentariul general nr. 10, paragraful 32, stipulează că o vârstă minimă de răspundere penală sub vârsta de 12 ani este considerată de către Comitet a nu fi acceptabilă la nivel internațional. Prin urmare, statele părți sunt încurajate să mărească vârsta răspunderii penale până la vârsta de 12 ani, ca vârstă absolută minimă, și să continue până la un nivel mai ridicat al vârstei¹¹². În plus, în cazul în care nu există dovada vârstei și nu se poate stabili că minorul se află la sau peste vârsta minimă de răspundere penală, minorul nu este ținut răspunzător penal.

3.3.2. Drepturile în timpul arestării

Drepturi procedurale de bază, cum ar fi prezumția de nevinovăție, dreptul de a fi informat despre acuzații, dreptul de a păstra tăcerea, dreptul la avocat, dreptul la prezența unui părinte sau tutore, dreptul de a se confrunța și de a examina martorii și dreptul la apelarea unei autorități superioare trebuie să fie acordat minorilor atunci când sunt arestați¹¹³. În plus, părinții sau tutorele minorului trebuie să fie imediat informați despre arest¹¹⁴. Pe tot parcursul procedurii, minorul ar trebui să fie reprezentat de un consilier juridic sau să solicite asistență juridică gratuită în cazul în care există un astfel de serviciu de ajutor în țară¹¹⁵. În cele din urmă, atunci când este posibil și oportun, ar trebui luate în considerare măsuri de deturnare pentru a

109 ADUNAREA GENERALĂ A ONU, CRC, 20 noiembrie 1989, op. cit., Articolul 3.

110 ADUNAREA GENERALĂ A ONU, CRC, 20 noiembrie 1989, op. cit., articolul 12; SECRETARIAT GENERAL AL ONU (UNSC). Nota de orientare a Secretarului General: Abordarea ONU pentru justiția pentru copii, septembrie 2008.

111 ADUNAREA GENERALĂ A ONU, CRC, 20 noiembrie 1989, op. cit., articolul 2; SECRETARIAT GENERAL AL ONU (UNSC), 2008, op. cit.

112 UNCR, GC 10, 25 aprilie 2007, op. cit.

113 ADUNAREA GENERALĂ A ONU, CRC, Regulile de la Beijing, 29 noiembrie 1985, op. cit., Regula 7; CONSILIUL EUROPEI, 2011, op. cit. Numărul 1.

114 ADUNAREA GENERALĂ A ONU, Regulile de la Beijing, 29 noiembrie 1985, op. cit., Regula 10

115 ADUNAREA GENERALĂ A ONU, Regulile de la Beijing, 29 noiembrie 1985, op. cit., Regula 15

rezolva cazul minorului fără a se recurge la o procedură formală de către autoritatea competentă¹¹⁶.

3.3.3. Drepturile și accesul la justiție în timpul anchetei și urmăririi penale

Dreptul de a fi audiat în investigații și în procedurile judiciare, precum și în celelalte proceduri este un drept crucial al minorilor acuzați de o infracțiune. Articolul 12, alineatul (2), din Convenția CNUDC prevede:

"The child shall in particular be provided the opportunity to be heard in any judicial and administrative proceedings affecting the child, either directly, or through a representative or an appropriate body, in a manner consistent with the procedural rules of national law"¹¹⁷.

Articolul 14 din Regulamentul de la Beijing prevede că procedurile ar trebui să se desfășoare într-o atmosferă confortabilă, pentru a permite minorilor să participe și să se exprime liber. În funcție de vârsta și maturitatea copilului, este posibil ca procedurile și practicile din sala de judecată să fie modificate¹¹⁸.

La rândul său, Comentariul general nr. 10 stabilește că dreptul la participare efectivă în procedură implică faptul că minorul „trebuie să înțeleagă acuzațiile și eventualele consecințe și sancțiuni pentru a direcționa reprezentantul legal, pentru a contesta martorii și a lua decizii adecvate cu privire la dovezile, mărturiile și măsurile care trebuie impuse”.¹¹⁹ Aici este inclus dreptul minorului la asistența gratuită a unui interpret [articolul 40 alineatul (2) (vi) CNUDC], dacă minorul nu poate înțelege sau nu vorbește limba folosită de sistemul de justiție juvenilă. În plus, această asistență nu ar trebui să se limiteze la procesul judecătoresc, ci ar trebui să fie disponibilă în toate etapele procesului de justiție juvenilă. Mai mult, interpretul trebuie să fie instruit să lucreze cu copiii, pentru a ajuta minorul să înțeleagă bine problemele solicitate și să susțină dreptul la un proces echitabil și la o participare efectivă¹²⁰.

3.3.4. Dreptul de a fi informat și audiat

Dreptul de a fi audiat este fundamental pentru un proces echitabil. Dacă este în interesul lor, minorii au dreptul de a fi ascultați direct, nu doar prin intermediul unui reprezentant sau al unui organism corespunzător. Acest drept trebuie respectat pe deplin în toate etapele procesului. În timpul etapei premergătoare procesului, minorul are dreptul de a păstra tăcerea, precum și dreptul de a fi audiat în timpul procedurilor efectuate de poliție de către procuror și de către judecătorul de investigație. Acest drept se aplică, de asemenea, judecării și punerii în aplicare a măsurilor impuse¹²¹.

În orice moment, minorii trebuie să aibă posibilitatea de a-și exprima opiniile în mod liber. Pe tot parcursul procesului de justiție juvenilă, opiniile minorilor ar trebui să primească o pondere corespunzătoare, în funcție de vârstă și maturitate. Pentru a participa efectiv la proces, minorii trebuie să fie informați despre

116 ADUNAREA GENERALĂ A ONU, Regulile de la Beijing, 29 noiembrie 1985, op. cit., Regula 11; ADUNAREA GENERALĂ A ONU, CRC, 20 noiembrie 1989, op. cit., Articolul 40; UNCRC, GC 10, 25 aprilie 2007, op. cit.

117 ADUNAREA GENERALĂ A ONU, CRC, 20 noiembrie 1989, op. cit.

118 ADUNAREA GENERALĂ A ONU, Regulile de la Beijing, 29 noiembrie 1985, op. cit.

119 UNCRC, GC 10, 25 aprilie 2007, op. cit.

120 *Ibidem*.

121 *Ibidem*.

acuzării, procesul de justiție juvenilă și măsurile posibile¹²².

3.3.5. Detenția, ca ultimă soluție

Detenția minorilor trebuie să fie întotdeauna o ultimă soluție, din cauza efectului grav pe care îl poate avea asupra minorului. Toate standardele internaționale și europene exprimă clar că „privarea libertății unui minor ar trebui să fie o dispoziție de ultimă instanță și pentru perioada minimă necesară și ar trebui să se limiteze la cazuri excepționale”¹²³.

În cazuri excepționale când minorii sunt plasați în detenție, aceștia trebuie să beneficieze de toate garanțiile drepturilor omului disponibile copiilor și adulților¹²⁴. Formarea și tratamentul acestora trebuie să aibă obiective primare legate de îngrijirea, protecția și asistența socială, educațională, profesională, psihologică, medicală și fizică. La plasarea minorilor aflați în detenție ar trebui să se țină cont, pe deplin, de nevoile, statutul și cerințele lor speciale, în funcție de vârsta, personalitatea, sexul și tipul infracțiunii, precum și de sănătatea mentală și fizică și care asigură protecția acestora la daune. În plus, fiecare minor de vârstă școlară obligatorie are dreptul la educație și formare profesională adaptate nevoilor și abilităților sale și destinate să-l pregătească pentru a se întoarce în societate¹²⁵.

3.3.6. Dreptul la protecție

Convenția subliniază necesitatea protejării minorilor aflați în conflict cu legea și protejarea demnității lor în orice moment. De exemplu, statele sunt obligate să asigure protecția minorului, așa cum este necesar pentru bunăstarea acestuia la toate etapele sistemului de justiție penală. Toți minorii trebuie să fie protejați de orice formă de greutate în timp ce trec prin procese de justiție statală și nestatală. Statele trebuie să pună în aplicare măsurile adecvate pentru a asigura acest lucru¹²⁶.

Protecția este deosebit de importantă pentru minorii care au fost deținuți, deoarece minorii sunt deosebit de vulnerabili în locurile de detenție. De exemplu, articolul 37 din CNUDC prevede că:

„Orice copil privat de libertate să fie tratat cu omenie și cu respectul cuvenit demnității umane și de o manieră care să țină seama de nevoile persoanelor de vârsta sa. Astfel, orice copil privat de libertate va fi separat de adulți, cu excepția cazurilor în care se apreciază ca fiind în interesul major al copilului să nu se procedeze astfel, și va avea dreptul de a menține contactul cu familia sa prin corespondență și vizite, în afara unor cazuri excepționale”¹²⁷.

În plus, articolul 40 din CNUDC afirmă că:

„Statele părți recunosc oricărui copil bănuț, acuzat sau cu privire la care s-a dovedit că a comis o încălcare a legii penale dreptul la un tratament conform cu simțul demnității și al valorii personale,

¹²² *Ibidem*.

¹²³ ADUNAREA GENERALĂ A ONU, Regulile de la Havana, 2 aprilie 1991, op. cit., Regulile 1, 2, 19.

¹²⁴ ADUNAREA GENERALĂ A ONU, Declarația Universală a Drepturilor Omului, 10 decembrie 1948, 217 A (III), articolul 2; ADUNAREA GENERALĂ A ONU, Regulile de la Havana, 2 aprilie 1991, op. cit., Regula 13; ADUNAREA GENERALĂ A ONU, CRC, 20 noiembrie 1989, op. cit., Articolul 37.

¹²⁵ ADUNAREA GENERALĂ A ONU, Regulile de la Havana, 2 aprilie 1991, op. cit., Regulile 38 și 42; ADUNAREA GENERALĂ A ONU, Regulile de la Beijing, 29 noiembrie 1985, op. cit., Regula 26.

¹²⁶ ADUNAREA GENERALĂ A ONU, CRC, 20 noiembrie 1989, op. cit.; SECRETAR GENERAL AL ONU (UNSC), 2008, op. cit.

¹²⁷ ADUNAREA GENERALĂ A ONU, CRC, 20 noiembrie 1989, op. cit., Articolul 37; în conformitate cu Articolul 49.

care să întărească respectul său pentru drepturile omului și libertățile fundamentale ale altora și care să țină seama de vârsta sa, precum și de necesitatea de a facilita reintegrarea sa în societate și asumarea de către acesta a unui rol constructiv în societate¹²⁸.

Comitetul pentru Drepturile Copilului a extins aceste principii în Comentariul său general nr. 10, paragraful 13, care oferă un set de principii fundamentale pentru modul în care minorii care sunt în conflict cu legea trebuie să fie tratați. Trebuie să se asigure că:

- tratamentul este în concordanță cu simțul demnității și valorii minorului;
- tratamentul consolidează respectul minorului pentru drepturile omului și libertățile altora;
- tratamentul ia în considerare vârsta minorului și promovează reintegrarea lui în societate;
- respectarea demnității copilului impune interzicerea și prevenirea tuturor formelor de violență în tratarea minorilor care se află în conflict cu legea, inclusiv folosirea pedepsei corporale¹²⁹.

Standardele internaționale exprimă interzicerea pedepsei cu moartea pentru minorii în conflict cu legea. În Comentariul general nr. 10, paragraful 75, se precizează că nu se poate impune pedeapsa cu moartea pentru o infracțiune săvârșită de o persoană sub 18 ani, indiferent de vârsta sa, în momentul procesului, condamnării sau când va avea loc aplicarea sancțiunii.

4. JUSTIȚIE JUVENILĂ, INSTRUMENTE DE COMBATERE A RADICALIZĂRII ȘI TERORISMULUI

Din 1934, combaterea terorismului s-a aflat pe agenda internațională (legislativă). În acel an, Liga Națiunilor a inițiat un proiect de Convenție pentru prevenirea și pedepsirea terorismului, însă Convenția nu a intrat în vigoare. Cu toate acestea, de la atacurile asupra World Trade Center și a Pentagonului în septembrie 2001 și în Madrid în 2004, Organizația Națiunilor Unite, precum și Uniunea Europeană au adoptat o serie de rezoluții și convenții, au elaborat ghiduri și au publicat rapoarte referitoare la contraterorism și contraradicalizare, focalizate, în mod specific, la scară mondială.

În plus, mai multe țări din întreaga lume au dezvoltat o gamă diversă de măsuri pentru combaterea radicalizării, a extremismului violent și a terorismului, în baza climatului politic național și local, bugetului, culturii și cadrului legal. Aceste măsuri diferă în funcție de țară, de tipul măsurii, de eficacitatea acesteia și de agenda politică.

4.1. COMBATEREA TERORISMULUI ȘI COMBATEREA RADICALIZĂRII: CONCEPTE-CHEIE

Înainte de a explica ce strategii și politici, care vizează lupta împotriva radicalizării și terorismului, sunt în domeniul justiției juvenile, este necesar să explicăm câteva concepte anterioare:

Combaterea terorismului poate fi numită ca „întreaga gamă de practici, tactici, tehnici și strategii pe care guvernele le pot adopta ca răspuns la amenințările sau actele grupărilor teroriste”¹³⁰.

128 ADUNAREA GENERALĂ A ONU, CRC, 20 noiembrie 1989, op. cit., Articolul 40.

129 UNCRC, GC 10, 25 aprilie 2007, op. cit., par. 13 și 75.

130 Institutul de Cercetare Interregional al Națiunilor Unite în domeniul Criminalității și Justiției (UNICRI), Copiii și combaterea terorismului. Italia: UNICRI, 2016, p. 7.

Contraradicalizarea este înțeleasă ca „un pachet de programe sociale, politice, legale, educaționale și economice concepute special pentru a descuraja indivizii dezamăgiți să treacă linia și să devină teroriști”¹³¹. Deradicalizarea este folosită pentru a se referi la „programele care sunt, în general, îndreptate împotriva indivizilor care au devenit radicali cu scopul reintegrării lor în societate sau, cel puțin, al descurajării de la violență”¹³².

Acest concept diferă de contraradicalizare prin faptul că deradicalizarea se axează pe prevenirea terțiară, iar contraradicalizarea este axată pe prevenirea generală¹³³.

4.2. STANDARDE PENTRU MINORI ȘI STANDARDE INTERNAȚIONALE PRIVIND COMBATAREA TERORISMULUI

Din 1963, comunitatea internațională a elaborat nouăsprezece instrumente juridice de prevenire a actelor teroriste¹³⁴. În plus, Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite a emis opt rezoluții privind terorismul¹³⁵. Strategia globală de combatere a terorismului a ONU se bazează pe patru piloni principali¹³⁶:

- abordarea condițiilor favorabile răspândirii terorismului;
- prevenirea și combaterea terorismului;
- construirea capacității statelor și consolidarea rolului Organizației Națiunilor Unite;
- asigurarea drepturilor omului și a statului de drept.

Strategia Globală a Organizației Națiunilor Unite privind Combaterea Terorismului (Rezoluția 60/288 a Adunării Generale) a declarat că statele membre trebuie să acționeze „pentru a continua și consolida programele de dezvoltare și incluziune socială, în special șomajul în rândul tinerilor, reducerea marginalizării și a simțului victimizării ulterioare și recrutării de teroriști”¹³⁷.

Una dintre cele mai recente rezoluții adoptate de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite (Rezoluția 70/291 a Adunării Generale) subliniază importanța dezvoltării și menținerii unor sisteme eficiente, echitabile, umane, transparente și responsabile în materie de justiție penală, ținând seama, printre altele, de drepturile și nevoile minorilor, în conformitate cu legislația internațională aplicabilă, ca bază fundamentală a oricărei strategii de combatere a terorismului. De asemenea, subliniază necesitatea de a instrui profesioniști în sistemele judiciare, inclusiv prin programe multilaterale și prin schimbul de experiență¹³⁸.

La punctul 18, rezoluția subliniază că „orice copil pretins ca fiind acuzat sau recunoscut ca având o încălcare a legii, în special cei care sunt privați de libertate, precum și copiii victime și martorii infracțiunilor ar trebui

131 *Ibidem*.

132 UN COUNTER-TERRORISM IMPLEMENTATION TASK FORCE (UNCTITF). Primul raport al Grupului de Lucru privind Radicalizarea și Extremismul care conduc la Terorism: Inventarul Programelor de Stat, 2006.

133 Institutul de Cercetare Interregional al Națiunilor Unite în domeniul Criminalității și Justiției (UNICRI), Copiii și combaterea terorismului. Italia: UNICRI, 2016, p. 7.

134 BIROUL ONU DE COMBATERE A TERORISMULUI. Instrumente juridice internaționale [online]. Disponibil la: <https://www.un.org/counterterrorism/ctitf/en/international-legal-instruments> [Ultima accesare, 1.2.2018].

135 A/RES/60/288, A/RES/62/272; A/RES/64/297; A/RES/66/10; A/RES/66/282; A/RES/68/276; A/RES/70/291; A/RES/71/291

136 ADUNAREA GENERALĂ A ONU. Rezoluție adoptată de Adunarea Generală la 8 septembrie 2006: Strategia globală a Organizației Națiunilor Unite de combatere a terorismului. 20 septembrie 2006, A/RES/60/288.

137 *Ibidem*, par. I (6).

138 ADUNAREA GENERALĂ A ONU. Rezoluție adoptată de Adunarea Generală la 1 iulie 2016: Revizuirea strategiei globale de combatere a terorismului a Organizației Națiunilor Unite. 19 iulie 2016, A/RES/70/291, p. 4/15.

tratați într-o manieră consecventă cu drepturile, demnitatea și nevoile sale, în conformitate cu dreptul internațional aplicabil, în special obligațiile care decurg din Convenția privind drepturile copilului”; și îndeamnă statele membre să ia măsuri relevante pentru reintegrarea eficientă a minorilor asociați anterior cu grupuri armate, inclusiv grupuri teroriste¹³⁹.

De asemenea, îndeamnă statele membre, în conformitate cu obligațiile care le revin în temeiul dreptului internațional, să coopereze în eforturile de combatere a amenințării reprezentate de luptătorii teroriști străini, prin prevenirea radicalizării și recrutării de luptători teroriști străini, inclusiv minori, precum și punerea în aplicare a strategiilor de reintegrare ale luptătorilor teroriști străini (punctul 44)¹⁴⁰.

Prin urmare, strategia globală destinată copiilor și tinerilor se bazează pe incluziunea socială ca o formă de prevenire; necesitatea de a stabili strategii pentru prevenirea radicalizării care conduce la terorism; consolidarea sistemelor de justiție prin formarea profesioniștilor, dezvoltarea de programe multilaterale și schimbul de bune practici; și, mai presus de toate, minorii trebuie tratați cu respectarea deplină a drepturilor lor, în conformitate cu toate standardele internaționale.

4.3. LEGISLAȚIA ȘI POLITICILE EUROPENE PRIVIND RADICALIZAREA ȘI COMBATEREA TERORISMULUI

UE oferă un cadru crucial pentru a contribui la coordonarea reglementărilor legale naționale. Ca urmare a atacului terorist din 9/11, contraterorismul s-a mutat rapid în prim-planul agendei politice a UE, rezultând implementarea unui vast corp legislativ în cele 28 de state membre.

În 2005, Consiliul a adoptat strategia UE de combatere a terorismului. Strategia se axează pe patru piloni:

- **Prevenirea:** abordarea cauzelor de radicalizare și de recrutare a terorismului este o prioritate-cheie pentru UE. În contextul specific al prevenirii, Consiliul Europei a adoptat în 2008 o strategie UE de combatere a radicalizării și a recrutării în scopuri teroriste. Această strategie a fost revizuită în 2014, iar în decembrie 2014 Consiliul a adoptat ghiduri pentru punerea în aplicare a strategiei.
- **Protejarea:** protejarea cetățenilor, a infrastructurii și reducerea vulnerabilității la atacuri prin securizarea frontierelor externe, îmbunătățirea securității transporturilor, protejarea obiectivelor strategice și reducerea vulnerabilității infrastructurilor critice.
- **Urmărirea:** împiedicarea capacității teroriste de a planifica și organiza și de a aduce teroriștii în fața justiției prin consolidarea capacităților naționale, îmbunătățirea cooperării și a schimbului de informații între autoritățile polițienești și judiciare, combaterea finanțării terorismului și privarea teroriștilor de mijloacele lor de sprijin și comunicare.
- **Răspuns:** pregătirea, gestionarea și minimizarea consecințelor unui atac terorist prin îmbunătățirea capacităților pentru a face față consecințelor, coordonarea răspunsului și nevoilor victimelor.

Lupta pentru prevenirea radicalizării a fost preluată de UE ca o strategie necesară pentru combaterea

¹³⁹ *Ibidem*, par. 18.

¹⁴⁰ Înainte de această rezoluție, Adunarea Generală a Națiunilor Unite a subliniat deja nevoia de a pune în aplicare măsuri specifice de prevenire a recrutării, utilizării și victimizării copiilor de către grupuri criminale, entități teroriste sau grupuri extremiste violente (Rezoluția 69/194, paragraful 15 (A)).

terorismului. Strategiile adoptate de UE au fost concepute pentru a completa și sprijini acțiunile statelor membre, pentru a coordona politicile naționale și a promova măsurile legislative, din care ultima cu o abordare represivă.

Directiva (UE) 2017/541 a Parlamentului European și a Consiliului din 15 martie 2017 privind combaterea terorismului stabilește norme minime privind definirea infracțiunilor și a sancțiunilor în domeniul infracțiunilor de terorism, infracțiuni legate de un grup terorist și infracțiuni legate de activități teroriste, precum și măsuri de protecție, sprijin și asistență pentru victimele terorismului¹⁴¹.

Au fost, de asemenea, dezvoltate politicile europene în domeniile educației, incluziunii sociale și integrării. Concluziile Consiliului și ale reprezentanților guvernelor statelor membre privind prevenirea radicalizării care conduce la extremism violent (21 noiembrie 2016) invită statele membre „să încurajeze cooperarea între instituțiile de învățământ și formare profesională, comunitățile locale, administrațiile locale și regionale, părinții, familia mai largă, actorii din domeniul tineretului, voluntarii și societatea civilă pentru a spori incluziunea și pentru a consolida un sentiment de apartenență și identitate pozitivă” ca măsură de prevenire a radicalizării; și „lărgirea competențelor profesorilor, educatorilor și altor cadre didactice capabile să recunoască semnele timpurii ale comportamentului radicalizat”¹⁴².

Concluziile Consiliului și ale reprezentanților guvernelor statelor membre privind incluziunea în diversitate pentru a obține o educație de înaltă calitate pentru toți (17 februarie 2017) invită statele membre să încurajeze cooperarea și abordările inovatoare între instituțiile de educație și formare, comunitățile locale, administrația locală și regională, părinții, familia mai largă, actorii din rândul tinerilor, voluntarii, partenerii sociali, angajatorii și societatea civilă pentru a spori incluziunea, pentru a consolida sentimentul de apartenență și identitate pozitivă, contribuind astfel la prevenirea radicalizării care conduce la extremism violent, precum și să se asigure că pedagogiile, conținutul educațional și instrumentele sunt actualizate și relevante pentru contextul local¹⁴³.

În plus, UE subliniază importanța dezvoltării unor programe eficiente de deradicalizare sau dezangajare și de ieșire sau reabilitare, inclusiv în contextul închisorii și al perioadei de eliberare condiționată, în special în ceea ce privește luptătorii teroriști străini, precum și persoanele repatriate¹⁴⁴.

4.4. COPIII ÎN CONTEXTUL DE COMBATERE A TERORISMULUI: MEMORANDUMUL NEUCHATEL

În septembrie 2015, miniștrii Forumului global de combatere a terorismului (GCTF) au aprobat lansarea inițiativei GCTF pentru a aborda ciclul de viață al radicalizării spre violență (Inițiativa ciclului de viață (Life Cycle Initiative)). În cadrul acestei noi inițiative, Elveția a lansat o inițiativă privind justiția juvenilă într-un context de combatere a terorismului pentru a aborda problemele emergente privind minorii implicați în terorism și diferitele faze ale unui răspuns la justiția penală, care includ prevenirea, cercetarea, urmărirea

141 UNIUNEA EUROPEANĂ. Directiva (UE) 2017/541 a Parlamentului European și a Consiliului din 15 martie 2017 privind combaterea terorismului și înlocuirea Deciziei-cadru 2002/475/JHA a Consiliului și de modificare a Deciziei 2005/671/JHA a Consiliului. Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, 31.3.2017, L 88/6 - 88/21, articolul 1.

142 UNIUNEA EUROPEANĂ. Concluziile Consiliului și ale reprezentanților guvernelor statelor membre, reuniți în cadrul Consiliului, privind prevenirea radicalizării care conduce la extremism violent (2016/C467/02). Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, 15.12.2016, C467/3 - 467/7.

143 UNIUNEA EUROPEANĂ. Concluziile Consiliului și ale reprezentanților guvernelor statelor membre, reuniți în cadrul Consiliului, privind incluziunea în diversitate pentru a obține o educație de înaltă calitate pentru toți. Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, 25.2.2017, C 62/3-62/7, p. 5.

144 Directiva UE 2017/541, 15 martie 2017, op. cit., Partea introductivă 31.

penală, condamnarea și reintegrarea. Rezultatul a fost Memorandumul de la Neuchatel privind bunele practici în materie de justiție juvenilă în contextul contraterorismului.

Memorandumul de la Neuchatel stabilește că „copiii pot fi afectați de terorism în multe feluri– ca victime, martori și infractori”¹⁴⁵. Scopul Memorandumului este de a ghida guvernele și profesioniștii din domeniul justiției în elaborarea politicilor, programelor și abordărilor în cazurile de terorism care implică minori. Se afirmă în mod clar că „un răspuns al justiției penale la cazurile minorilor ar trebui să fie orientat spre reabilitarea și reintegrarea minorului în societate”¹⁴⁶.

Memorandumul stabilește următoarele bune practici pentru guverne și profesioniștii din domeniul justiției care trebuie luate în considerare atunci când se adresează minorilor:

1. Să se adreseze minorilor care se presupune a fi implicați în activități legate de terorism, în conformitate cu dreptul internațional și cu standardele internaționale în domeniul justiției pentru minori.
2. Evaluarea și abordarea situației minorilor în contextul terorismului din perspectiva drepturilor copiilor și a dezvoltării copilului.
3. Să se adreseze vulnerabilității minorilor față de recrutare și/sau radicalizare spre violență prin măsuri preventive.
4. Elaborarea strategiilor de prevenire specifice, cu accent puternic pe crearea de rețele pentru sprijinirea minorilor expuși riscului.
5. Să se adreseze minorilor urmăriți penal pentru infracțiuni legate de terorism, în primul rând prin intermediul sistemului de justiție pentru minori.
6. Aplicarea standardelor internaționale în materie de justiție juvenilă pentru cazurile de terorism care implică minori, chiar și în cazurile care sunt judecate în instanțele pentru adulți.
7. Luarea în considerare și proiectarea mecanismelor de deturnare pentru minorii acuzați de infracțiuni legate de terorism.
8. Luarea în considerare și aplicarea, dacă este cazul, alternativelor la arestare, detenție și închisoare, inclusiv în timpul etapei premergătoare procesului, și, întotdeauna, acordarea priorității mijloacelor celor mai puțin restrictive pentru atingerea scopului procesului judiciar.
9. Aplicarea principiului individualizării și proporționalității în condamnare.
10. Minorii privați de libertate să fie ținuti în instalații adecvate; să fie susținuți, protejați și pregătiți pentru reintegrare.
11. Elaborarea programelor de reabilitare și reintegrare a minorilor implicați în activități legate de terorism pentru a sprijini reîntoarcerea lor reușită în societate.
12. Proiectarea și implementarea de programe specializate pentru cazurile de terorism pentru sporirea capacității tuturor profesioniștilor implicați în sistemul de justiție juvenilă.
13. Elaborarea și implementarea programelor de monitorizare și evaluare pentru a asigura implementarea eficientă a standardelor internaționale în domeniul justiției juvenile.

145 GLOBAL COUNTERTERRORISM FORUM (GCTF). Memorandumul de la Neuchatel privind bunele practici pentru justiția juvenilă în contextul contraterorismului, 2015, p. 1

146 GLOBAL COUNTERTERRORISM FORUM, 2015, op. cit., p. 2.

4.5. DREPTUL INTERNAȚIONAL UMANITAR PRIVIND COMBATANȚII STRĂINI ȘI STANDARDELE ȘI PROTECȚIA COPIILOR-SOLDAT

În ciuda creșterii atenției internaționale asupra recrutării și folosirii minorilor în conflict, copiii continuă să facă parte și să fie legați de forțe armate sau grupuri armate din întreaga lume. Deși trebuie să existe un obiectiv internațional care să garanteze că „fetele și băieții sunt protejați de recrutarea și folosirea în ostilități de către forțele armate sau grupurile armate și sunt eliberați și asigurați cu servicii eficiente de reintegrare”¹⁴⁷, este, de asemenea, important să se asigure ca aceia care sunt legați de grupările armate să fie tratați corespunzător. Unele grupuri teroriste, prin natura lor, se încadrează în categoria grupărilor armate, iar minorii legați de aceștia pot fi clasificați drept copii soldați. Din acest motiv este important să se înțeleagă standardele internaționale care stabilesc drepturile copiilor asociați cu grupările armate.

Principalele standarde juridice internaționale referitoare la copiii soldați sunt:

- Protocolul opțional la Convenția cu privire la drepturile copilului privind implicarea minorilor în conflicte armate (OPAC);
- Convenția ONU privind drepturile copilului (UNCRC);
- Dreptul internațional umanitar:
 - Protocoale adiționale la cele patru convenții de la Geneva din 1949 (1977);
 - Articolul 77 alineatul (2) din Protocolul adițional I;
 - Articolul 4 alineatul (3) litera (c) din Protocolul adițional II;
 - Dreptul internațional umanitar;

Comitetul UNCRC în Comentariul general nr. 20 din 6 decembrie 2016 stabilește, de asemenea, principiile de abordare a minorilor implicați atât în conflictele armate, cât și în activitățile extremiste și precizează măsurile de protecție pe care tinerii ar trebui să le primească¹⁴⁸.

În plus, Angajamentele și Principiile de la Paris (2007) vizează protejarea tuturor copiilor și tinerilor față de radicalizare. Adunarea Parlamentară a Consiliului Europei a cerut statelor membre să ia „măsuri preventive pentru eradicarea cauzelor fundamentale de radicalizare a tinerilor” și „măsuri de combatere a marginalizării, excluziunii sociale, discriminării și segregării în rândul tinerilor din cartierele dezavantajate”¹⁴⁹. Măsurile destinate prevenirii radicalizării religioase și politice trebuie să ajungă la tineri și copii de la o vârstă fragedă. Este necesar să se exploreze „cauzele profunde” ale radicalizării minorilor în diferite contexte pentru a-i împiedica să devină victime ale mișcărilor extremiste.

147 GRUPUL DE LUCRU PENTRU PROTECȚIA COPILULUI. Standardele minime pentru protecția copilului în cadrul acțiunii umanitare, 2012. GRUPUL DE LUCRU PENTRU PROTECȚIA COPILULUI. Standardele minime pentru protecția copilului în cadrul acțiunii umanitare, 2012.

148 Comitetul ONU pentru Drepturile Copilului (CDC). Comentariul general nr. 20 (2016) privind implementarea drepturilor copilului în perioada adolescenței, 6 decembrie 2016, CRC/C/GC/20.

149 ADUNAREA PARLAMENTARĂ. Rezoluția 2031 (2015). Atacurile teroriste la Paris: împreună pentru un răspuns democratic, 28 ianuarie 2015, Doc. 13684.

BIBLIOGRAFIE

- AARGOMANIZ, J. Post-9/11 institutionalisation of European Union counter-terrorism: emergence, acceleration and inertia. *European Security*, 2009, 18 (2), pp. 151-172
- ART. D. Inside the Radical Right: The Development of Anti-Immigrant Parties in Western Europe. Cambridge: Cambridge University Press, 2011.
- BAKKER, E & GROU, P. *Nederlandse Jihadisten: Van Naive Idealisten tot Geharde Terroristen*. Amsterdam: Hollands Diep, 2017.
- BAKKER, E. & DE ROY VAN ZUIJDEWIJN, J. *Terrorisme*. Amsterdam: Amsterdam University Press, 2016.
- BAKKER, E. Characteristics of Jihadi Terrorist in Europe (2001-2009). In R. COOLSAET (Ed.) *Jihadi Terrorism and the Radicalisation Challenge: European and American Experiences [2nd Ed.]*. England: Ashgate Publishing Limited, 2011, p. 132.
- BAKKER, E. Jihadi terrorists in Europe: their characteristics and the circumstances in which they joined the jihad: an exploratory study. The Hague: Netherlands Institute of International Relations Clingendael, 2006.
- BIGO, D., BONELLI, L. GUITTET, E.P., & RAGAZZI, F. Preventing and Countering Youth Radicalisation in the EU. Brussels: European Parliament, Directorate General for International Policies, Policy Department C- Citizens' Rights and Constitutional Affairs.
- BORUM, R. (2011). Radicalisation into Violent Extremism I: A Review of Social Science Theories. *Journal of Strategic Studies*, 2011, 4(4), pp. 7-36.
- BOUTIN, B., CHAUZAL, G., DORSEY, J., JEGERINGS, M., PAULUSSEN, C., POHL, J., REED, A., & ZAVAGLI, S. *The Foreign Fighters Phenomenon in the European Union: Profiles, Threats and Policies*. The Hague: The International Counterterrorism Centre, 2016.
- CHILD PROTECTION WORKING GROUP. *Minimum Standards for Child Protection in Humanitarian Action*, 2012.
- CHILD RIGHTS INFORMATION NETWORK. *Guide for non-discrimination and the CRC*. England and Wales: Child Rights Information Network, 2009.
- CHILD SOLDIERS INTERNATIONAL. Who are child soldiers? [online]. Accesibil la: <https://www.child-soldiers.org/who-are-child-soldiers> [Ultima accesare, 1.7.2017].
- COUNCIL OF EUROPE, COMMITTEE OF MINISTERS. Recommendation CM/Rec (2009)10 of the Committee of Ministers to member states on integrated national strategies for the protection of children from violence, 18 noiembrie 2009.
- COUNCIL OF EUROPE, COMMITTEE OF MINISTERS. Recommendation CM/Rec (2008)11 of the Committee of Ministers to member states on the European Rules for juvenile offenders subject to sanctions or measures, 5 noiembrie 2008.
- COUNCIL OF EUROPE, COMMITTEE OF MINISTERS. Recommendation No. R(87)20 of the Committee of Ministers to member states on social reactions to juvenile delinquency, 17 septembrie 1987.
- COUNCIL OF EUROPE, COMMITTEE OF MINISTERS. Recommendation No. R(92)16 of the Committee of Ministers to member states on the European rules on community sanctions and measures, 19 octombrie 1992.
- COUNCIL OF EUROPE, COMMITTEE OF MINISTERS. Recommendation Rec (2006)2 of the Committee of Ministers to member states on the European Prison Rules, 11 ianuarie 2006.
- COUNCIL OF EUROPE, COMMITTEE OF MINISTERS. Recommendation Rec (2005)5 of the Committee of Ministers to member states on the rights of children living in residential institutions, 16 martie 2005.
- COUNCIL OF EUROPE, COMMITTEE OF MINISTERS. Recommendation Rec (2003)20 of the Committee of Ministers to member states concerning new ways of dealing with juvenile delinquency and the role of juvenile justice, 24 septembrie 2003.
- COUNCIL OF EUROPE, COMMITTEE OF MINISTERS. Recommendation Rec (2000)20 of the Committee of Ministers to member states on the role of early psychosocial intervention in the prevention of criminality, 6 octombrie 2000.
- COUNCIL OF EUROPE, COMMITTEE OF MINISTERS. Resolution No. R(78)62 on juvenile delinquency and social change, 29 noiembrie 1978.
- COUNCIL OF EUROPE. *Guidelines of the Committee of Ministers of the Council of Europe on child-friendly justice* [online]. Strasbourg: Council of Europe Publishing, 2011. ISBN 978-92-871-7274-7.
- CRENSHAW, M. The Debate over "New" vs. "Old" Terrorism. In Annual meeting of the American Political Science Association, Chicago, Illinois, 30 august – 2 September, 2007.
- DEN BOER, M. Wake-up Call for the Lowlands: Dutch Counterterrorism from a Comparative Perspective. *Cambridge Review of International Affairs*, 2007, 20(2), pp. 285-302.
- DZHEKOVA, R., MANCHEVA, M., STOYNOVA, N., & ANAGNOSTOU, D. *Monitoring Radicalisation: A Framework for Risk Indicators*. Sofia: Centre for the Study of Democracy, 2017.
- EU COUNTER-TERRORISM COORDINATOR. Member States' approaches to dealing with accompanying family members of Foreign Terrorist Fighter Returnees, in particular children: Results of the questionnaire and follow-up, 6 martie 2017, 6900/2017.
- EUROPEAN COMMITTEE ON CRIME PROBLEMS (CDPC) AND THE COUNCIL FOR PENOLOGICAL CO-OPERATION (PC-CP). *Council of Europe Handbook for Prison and Probation Services Regarding Radicalisation and Violent Extremism*. Strasbourg: Directorate General I - Human Rights and Rule of Law, 2016.
- EUROPEAN FORUM FOR URBAN SECURITY. *Preventing and Fighting Radicalisation at the Local Level*. France: European Forum for Urban Security, 2016.
- EUROPEAN POLICY CENTRE AND EUROPEAN FOUNDATION FOR DEMOCRACY. *The Challenge of Jihadist Radicalisation, In Europe and beyond*. The Netherlands: European Policy Centre and European Foundation for Democracy, 2017.
- EUROPEAN UNION. Charter of Fundamental Rights of the European Union. *Official Journal of the European Union*, C 326, 26.10.2012, p. 391-407.
- EUROPEAN UNION. Conclusions of the Council and of the Representatives of the Governments of the Member States, meeting within the Council, on the prevention of radicalisation leading to violent extremism (2016/C 467/02).

- Official Journal of the European Union, 15.12.2016, C 467/3 - 467/7.
- EUROPEAN UNION. Conclusions of the Council and of the Representatives of the Governments of the Member States, meeting within the Council, on Inclusion in Diversity to achieve a High Quality Education For All. Official Journal of the European Union, 25.2.2017, C 62/3-62/7.
- EUROPEAN UNION. Directive (EU) 2016/800 of the European Parliament and of the Council of 11 May 2016 on procedural safeguards for children who are suspects or accused persons in criminal proceedings. official Journal of the European Union, L 132, 21.5.2016, p. 1-20.
- EUROPEAN UNION. Directive (EU) 2017/541 of the European Parliament and of the Council, of 15 March 2017, on combating terrorism and replacing Council Framework Decision 2002/475/JHA and amending Council Decision 2005/671/JHA. Official Journal of the European Union, 31.3.2017, L 88/6 - 88/21.
- EUROPOL. TE-SAT2010: EU Terrorism situation and trend report. The Hague: Europol, 2010.
- EUROPOL. TE-SAT: EU Terrorism situation and trend report. The Hague: Europol, 2017.
- FEDDES, A., NICKOLSON, L. & DOOSJE, B. Triggerfactoren in het Radicaliseringsproces. Amsterdam: Expertise-Unit Sociale Stabiliteit, 2015.
- GIVENS, T.E. Voting Radical Right in Western Europe. Cambridge: Cambridge University Press, 2005.
- GLOBAL COUNTERTERRORISM FORUM (GCTF). Neuchatel Memorandum on Good Practices for Juvenile Justice in a Counterterrorism Context, 2015.
- HORGAN, J. G., TAYLOR, M., BLOOM, M., & WINTER, C. From Cubs to Lions: A Six Stage Model of Child Socialisation into the Islamic State. *Studies in Conflict & Terrorism*, 2017, 40, 7, pp. 645-664.
- INTERNATIONAL CENTRE FOR THE PREVENTION OF CRIME (ICPC). Preventing Radicalization: A Systematic Review. Canada: International Centre for the Prevention of Crime, 2015.
- IRWIN, N. The complexity of responding to home-grown terrorism: radicalisation, de-radicalisation and disengagement. *Journal of Policing, Intelligence and Counter Terrorism*, 2015, 10 (2), pp. 166-175.
- LANSDOWN, G. The realisation of children's participation rights: critical reflections. In Barry PERCY-SMITH & Nigel THOMAS, *A Handbook of Children and Young People's Participation: Perspectives from theory and practice*. London and New York: Routledge, 2010.
- MEINES, M., MOLENKAMP, M., RAMADAN, O., & RANSTORP, M. RAN MANUAL. Responses to returnees: Foreign terrorist fighters and their families. The Netherlands: Radicalisation Awareness Network Centre of Excellence, 2017.
- MINKENBERG, M. The Renewal of the Radical Right: Between Modernity and Anti-modernity. *Government and Opposition*, 2000, 33 (2), 170-188.
- MOGHADDAM, F. M. The Staircase to Terrorism. A Psychological Exploration. American Psychological Association, 2005, 60(2), 161-169.
- MURO, D. What does radicalisation look like? Four visualisations of socialisation into violent extremism. Barcelona: Barcelona Centre for International Affairs, 2016, 163.
- NATIONAL COORDINATOR FOR SECURITY AND COUNTERTERRORISM (NCTV) & GENERAL INTELLIGENCE AND SECURITY SERVICE (AIVD). The Children of ISIS: The indoctrination of minors in ISIS-held territory. The Hague: National Coordinator for Security and Counterterrorism (NCTV) & General Intelligence and Security Service (AIVD), 2017.
- ONLINEETYMOLOGYDICTIONARY.Radical.Disponibilla:http://www.etymonline.com/index.php?term=radical&allowed_in_frame=0 [last accessed, 28.1.2018].
- ORGANIZATION FOR SECURITY AND CO-OPERATION IN EUROPE (OSCE). Preventing Terrorism and Countering Violent Extremism and Radicalization that Lead to Terrorism: A Community-Policing Approach. Vienna: Organization for Security and Co-operation in Europe, 2014.
- PARLIAMENTARY ASSEMBLY. Resolution 2031(2015). Terrorist attacks in Paris: together for a democratic response, 28 ianuarie 2015, Doc. 13684.
- PENAL REFORM INTERNATIONAL. Children and violent-extremism: International standards and responses from criminal justice systems. London, United Kingdom: Penal Reform International, 2017.
- POOT, C. DE, SONNENSCHNEIN, A., SOUDIJN, M., BIJEN, J., & VERKUYLEN, M. Jihadi terrorism in the Netherlands: a description based on closed criminal investigations. The Hague: WODC.
- RADICALISATION AWARENESS NETWORK. The Root Causes of Violent-Extremism. The Netherlands: RAN Centre of Excellence, 2016.
- RAPOPORT, D. The Four Waves of Modern Terrorism. In D. RAPOPORT, *Terrorism: Critical Concepts in Political Science*. London and New York: Routledge, 2016, p.3-30. ISBN: 0-415-31654-5.
- REINARES, F., & GARCIA-CALVO, C. Estado Islamico en Espana. Madrid: Real Instituto Elcano, 2016.
- ROY, O. Jihad and Death: The Global Appeal of Islamic State. New York: Oxford, University Press, 2017.
- SARKISSIAN, A. The Varieties of Religious Repression. Oxford: Oxford University Press, 2015.
- SCHMID, A. Radicalisation, De-radicalisation, Counter-radicalisation: A Conceptual Discussion and Literature Review. The Hague: International Centre for Counter-Terrorism, 2013.
- SEDGWICK, M. The Concept of Radicalization as a Source of Confusion. *Terrorism and Political Violence*, 2010, 22(1), pp. 479-494.
- STRIEGHER, J.L. Violent-extremism: An examination of a definitional dilemma. Australia: Cowan University, Australian Security and Intelligence Conference, 2015.
- UN COMMITTEE ON THE RIGHTS OF THE CHILD (CRC). General comment No. 10 (2007): Children's rights in juvenile justice, 25 aprilie 2007, CRC/C/GC/10.
- UN COMMITTEE ON THE RIGHTS OF THE CHILD (CRC). General comment No. 8 (2006): The right of the child to protection from corporal punishment and other cruel or degrading forms of punishment (arts. 19; 28 par.2; and 37, inter alia), 5 mai - 2 iunie 2006, CRC/C/GC/8.
- UN COMMITTEE ON THE RIGHTS OF THE CHILD (CRC). General comment No. 12 (2009): The right of the child to be heard, 20 iulie 2009, CRC/C/GC/12.
- UN COMMITTEE ON THE RIGHTS OF THE CHILD (CRC). General comment No. 13 (2011): The right of the child to freedom from all form of violence, 18 aprilie 2011, CRC/C/GC/13.

- UN COMMITTEE ON THE RIGHTS OF THE CHILD (CRC). General comment No. 14 (2013) on the right of the child to have his/her best interests taken as a primary consideration, 29 mai 2013, CRC/C/GC/14.
- UN COMMITTEE ON THE RIGHTS OF THE CHILD (CRC). General comment No. 20 (2016) on the implementation of the rights of the child during adolescence, 6 decembrie 2016, CRC/C/GC/20.
- UN COUNTER-TERRORISM IMPLEMENTATION TASK FORCE (CTITF). Basic Human Rights Reference Guide: The Stopping and Searching of Persons in the Context of Countering Terrorism. New York: United Nations, Department of Political Affairs, 2014.
- UN COUNTER-TERRORISM IMPLEMENTATION TASK FORCE (UNCTITF). First Report of the Working Group on Radicalisation and Extremism that Lead to Terrorism: Inventory of State Programmes, 2006.
- UN ECONOMIC AND SOCIAL COUNCIL (ECOSOC). Guidelines for Action on Children in the Criminal Justice System. Resolution 1997/30 of 21 iulie 1997.
- UN ECONOMIC AND SOCIAL COUNCIL (ECOSOC). Resolution 2002/12: Basic Principles on the Use of Restorative Justice Programmes in Criminal Matters, 24 iulie 2002, E/RES/2002/12.
- UN ECONOMIC AND SOCIAL COUNCIL (ECOSOC). Resolution 2005/20: Guidelines on Justice in Matters involving Child Victims and Witnesses of Crime, 22 iulie 2005, e/reS/2005/20.
- UN GENERAL ASSEMBLY. Body of Principles for the Protection of All Persons under Any Form of Detention or Imprisonment, adopted by General Assembly resolution 43/173 of 9 decembrie 1988.
- UN GENERAL ASSEMBLY. Convention on the Rights of the Child, 20 November 1989, United Nations, Treaty Series, vol. 1577.
- UN GENERAL ASSEMBLY. Resolution adopted by General Assembly on 1 July 2016: The United Nations Global Counterterrorism Strategy Review. 19 July 2016, A/RES/70/291.
- UN GENERAL ASSEMBLY. Resolution adopted by General Assembly on 8 September 2006: The United Nations Global Counter-Terrorism Strategy. 20 septembrie 2006, A/RES/60/288.
- UN GENERAL ASSEMBLY. Resolution adopted by the General Assembly on 17 December 2015, United Nations Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners (the Nelson Mandela Rules), 8 ianuarie 2016, A/RES/70/175.
- UN GENERAL ASSEMBLY. Resolution adopted by the General Assembly on 21 December 2010, United Nations Rules for the Treatment of Women Prisoners and Non-custodial measures for Women Offenders (the Bangkok Rules), 16 martie 2011, A/RES/65/229.
- UN GENERAL ASSEMBLY. United Nations Guidelines for the Prevention of Juvenile Delinquency (Riyadh Guidelines), 14 decembrie 1990, A/RES/45/112.
- UN GENERAL ASSEMBLY. United Nations Rules for the Protection of Juveniles Deprived of Their Liberty (Havana Rules), 2 aprilie 1991, A/RES/45/113.
- UN GENERAL ASSEMBLY. United Nations Standard Minimum Rules for Non-Custodial Measures (The Tokyo Rules): resolution adopted by the General Assembly, 14 decembrie 1990.
- UN GENERAL ASSEMBLY. United Nations Standard Minimum Rules for the Administration of Juvenile Justice (Beijing Rules): resolution / adopted by the General Assembly, 29 noiembrie 1985, A/RES/40/33.
- UN GENERAL ASSEMBLY. Universal Declaration of Human Rights, 10 decembrie 1948, 217 A (III).
- UN OFFICE OF COUNTER-TERRORISM. International legal instruments [online]. Accesibil la: <https://www.un.org/counterterrorism/ctitf/en/international-legal-instruments> [Accesat ultima dată la 1.2.2018].
- UN SECRETARY-GENERAL (UNSG). Guidance Note of the Secretary-General: UN Approach to Justice for Children, septembrie 2008.
- UN SECURITY COUNCIL. Resolution 2178 (2014), adopted by the Security Council at its 7272nd meeting, 24 septembrie 2014, S/RES/2178 (2014).
- UNITED NATIONS INTERREGIONAL CRIME AND JUSTICE RESEARCH INSTITUTE (UNICRI). Children and Counter-terrorism. Italy: UNICRI, 2016.
- UNITED NATIONS OFFICE ON DRUGS AND CRIME. Handbook on the Management of Violent Extremist Prisoners and the Prevention of Radicalization to Violence in Prisons. Vienna: United Nations Office, 2016.
- VELDHUIS, T., & BAKKER, E. Causale factoren van radicalisering en hun onderlinge samenhang. Vrede en Veiligheid, 2016, 33 (4) p. 447 - 470.
- VENHAUS, J.M. Special Report: Why Youth Join Al-Qaeda. Washington: United States Institute of Peace, 2010.

VOLUMUL II

PREVENIREA RADICALIZĂRII JUVENILE

CUPRINS

1	INTRODUCERE	51
2	PREVENIREA CRIMINALITĂȚII JUVENILE	51
2.1.	STANDARDE INTERNAȚIONALE ȘI EUROPENE PRIVIND PREVENIREA	51
2.2.	TINERII CU RISC DE A COMITE INFRAȚIUNI	52
2.3.	NIVELURI DE PREVENIRE A CRIMINALITĂȚII	54
3	PREVENIREA RADICALIZĂRII JUVENILE	55
3.1.	PROCESUL RADICALIZĂRII JUVENILE	55
3.2.	DE LA RADICALIZARE LA EXTREMISM VIOLENT	56
3.3.	NIVELURI DE PREVENIRE ÎN CADRUL RADICALIZĂRII	57
4	MĂSURI DE PREVENIRE BAZATE PE COMUNITATE ȘI FAMILIE	57
4.1.	MĂSURI DE PREVENIRE BAZATE PE FAMILIE	58
4.2.	MĂSURI DE PREVENIRE BAZATE PE COMUNITATE	59
5	EXEMPLE EUROPENE PRIVIND PREVENIREA RADICALIZĂRII JUVENILE BAZATE PE FAMILIE ȘI COMUNITATE	61
5.1.	PROGRAMUL DIAMOND - ȚĂRILE DE JOS	61
5.2.	UNITATEA DE ANTIRADICALIZARE DIN MOLENBEEK-SAINT-JEAN – BELGIA	63
5.3.	PREVENIREA RADICALIZĂRII ȘI POLARIZĂRII VIOLENTE ÎN ANDERLECHT – BELGIA	64
5.4.	PROGRAMUL DE PREVENIRE A RADICALIZĂRII MUNICIPIULUI SCHAERBEEK - BELGIA	66
5.5.	EXIT S.C.S. ONLUS (EXIT, ÎNTREPRINDERE SOCIALĂ COOPERATIVĂ ONLUS) – ITALIA	67
	BIBLIOGRAFIE	70

1. INTRODUCERE

Volumul II îi oferă cititorului o imagine de ansamblu asupra prevenirii criminalității în general, cu accent special pe prevenirea radicalizării. Oferă profesioniștilor și practicienilor instrumentele necesare pentru a înțelege conceptele-cheie de prevenire și metodologiile care pot fi aplicate într-un cadru de prevenire. De asemenea, oferă câteva exemple de programe din Europa care depun eforturi pentru a preveni radicalizarea tinerilor.

Acest volum stabilește:

- standardele internaționale și europene referitoare la prevenire din perspectiva drepturilor copilului.
- privire de ansamblu asupra prevenirii criminalității juvenile, precum și asupra prevenirii radicalizării juvenile;
- programe de prevenire bazate pe comunitate și familie;
- cinci exemple de practici de prevenire din Belgia, Italia și Olanda.

2. PREVENIREA CRIMINALITĂȚII JUVENILE

Prevenirea s-a dovedit a fi cea mai eficientă metodă de reducere a ratei infracționalității și, în special, a criminalității juvenile. Prevenirea criminalității juvenile aduce beneficii nu doar tinerilor și familiilor lor, dar și comunităților din care fac parte și societății în ansamblu.

Prevenirea criminalității este definită de UNODC drept „strategii și măsuri care urmăresc reducerea riscului de infracțiune și a potențialelor efecte dăunătoare asupra indivizilor și societății, inclusiv a fricii de infracțiune, intervenind pentru a influența cauzele lor multiple”¹.

De asemenea, UNODC afirmă că „prevenirea implică crearea activă a unui mediu care îndepărtează minorii de la conflictele cu legea. Un astfel de mediu ar trebui să-i asigure minorului o viață semnificativă în comunitate și să promoveze un proces de dezvoltare personală și de educație care să fie cât mai liber de infracțiune”².

2.1. STANDARDE INTERNAȚIONALE ȘI EUROPENE PRIVIND PREVENIREA

Importanța prevenirii a fost declarată în mod clar de comunitatea internațională și europeană. De exemplu, Comisia Europeană a afirmat că „intervenția și prevenirea timpurie sunt esențiale pentru dezvoltarea unor politici mai efective și mai eficiente, deoarece cheltuielile publice care se adresează consecințelor sărăciei și excluderii sociale tind să fie mai mari decât cele necesare intervenției la o vârstă fragedă”³.

1 BIROUL ONU PENTRU DROGURI ȘI CRIMINALITATE (UNODC). Handbook on the Crime Prevention Guidelines: Making them work. (Manualul privind ghidurile de prevenire a criminalității: Făcându-le să funcționeze.) Viena: Oficiul Națiunilor Unite, 2010, p. 9. Disponibil la: https://www.unodc.org/pdf/criminaljustice/Handbook_on_Crime_Prevention_Guidelines_-_Making_them_work.pdf

2 BIROUL ONU PENTRU DROGURI ȘI CRIMINALITATE (UNODC). Manual pentru măsurarea indicatorului de justiție juvenilă. Viena: Oficiul Națiunilor Unite pentru Droguri și Criminalitate, 2007, p. 54.

3 COMISIA EUROPEANĂ. Recomandarea Comisiei din 20 februarie 2013, Investind în copii: ruperea ciclului dezavantajelor. Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, L 59, 2.3.2013, p.5-11, având în vedere 4, p. 5.

Consiliul Europei a solicitat statelor părți să prevină infracțiunile, în mai multe directive, începând din 1978. De exemplu, în 1987, Consiliul Europei a recomandat statelor membre să-și revizuiască legislația și practicile privind prevenirea delincvenței juvenile. În special, prin punerea în aplicare a unei politici care să promoveze integrarea socială a tinerilor, oferind programe specializate pentru integrarea acestora și luând măsuri (tehnice și situaționale) pentru a reduce posibilitățile de a-i ofensa⁴.

În 2000, Consiliul a recomandat „elaborarea dispozițiilor legislative și de altă natură pentru furnizarea unei game largi de programe de intervenție timpurie pentru prevenirea criminalității”⁵.

De asemenea, prevenirea a fost stabilită ca o condiție esențială pentru un sistem eficient de justiție juvenilă. Este recomandat în Regulile minime standard ale ONU pentru administrarea justiției juvenile din 1985 („Regulile de la Beijing”)⁶ și Comentariul general nr. 10: Drepturile minorului în justiția juvenilă (2007)⁷, care promovează rolul important pe care trebuie să îl aibă prevenirea în justiția juvenilă. UNODC a publicat ghiduri utile privind punerea în aplicare a politicilor de prevenire⁸.

Organizația Națiunilor Unite a recunoscut importanța politicilor de prevenire în Ghidul pentru prevenirea delincvenței juvenile (Ghidul de la Riyadh, 1990)⁹, care stabilește în detaliu strategii de creștere a utilizării prevenirii. Acest lucru evidențiază importanța prevenirii timpurii pentru a descuraja minorii și tinerii adulți de la infracțiuni. Ghidul subliniază, de asemenea, importanța participării societății în crearea unui mediu pentru minori, care să conducă la dezvoltarea „atitudinilor non-criminogene”. Crearea unui astfel de mediu necesită implementarea unor activități legale, utile din punct de vedere social, care vizează promovarea dezvoltării pozitive a copiilor.

2.2. TINERII CU RISC DE A COMITE INFRAȚIUNI

Tinerii care sunt vizați de programele de prevenire sunt identificați după fundalul și caracteristicile lor. Tinerii care se confruntă cu riscul de a intra în conflict cu legea tind să aibă anumite trăsături, numiți „factori de risc”¹⁰, care îi determină pe profesioniști să creadă că aceștia pot comite o infracțiune în viitor. Acești factori de risc ar putea fi din familia lor, de exemplu părinții, frații mai mari sau surorile implicate în infracțiune. Ar putea fi de la școală, de pildă frecventarea scăzută a școlii. Aceștia ar putea fi văzuți în comunitate, cum ar fi disponibilitatea rapidă a drogurilor, sau ar putea fi factori individuali sau legați de semenii, de exemplu agresiunea sau asocierea cu semenii criminali. Majoritatea acestor factori de risc pot fi combătuți prin promovarea unor trăsături pozitive sau a unor „factori de protecție”¹¹, cum ar fi prezența membrilor familiei prosociali, o bună frecvență a școlii, o comunitate bogată sau un bun autocontrol.

În centrul prevenirii se află încercarea de a aborda factorii de risc prin încurajarea factorilor de protecție în viața minorilor. Tabelul de mai jos prezintă exemple de factori de risc și de protecție comuni:

4 CONSILIUL EUROPEI, COMITETUL DE MINIȘTRI. Rezoluția (87) 20 a Comitetului de Miniștri către statele membre privind reacțiile sociale la delincvența juvenilă, 17 septembrie 1987. Disponibil la: <https://rm.coe.int/168070ce24>

5 CONSILIUL EUROPEI, COMITETUL DE MINIȘTRI. Recomandarea Rec (2000) 20 a Comitetului de Miniștri către statele membre cu privire la rolul intervenției psihosociale timpurii în prevenirea criminalității, 6 octombrie 2000, recomandarea IV (11). Disponibilă la: <https://wcd.coe.int/com.instranet.InstraServlet?command=com.instranet.CmdBlobGet&InstranetImage=533389&SecMode=1&DocId=365876&Usage=2>

6 ADUNAREA GENERALĂ A ONU. Normele minime standard ale Organizației Națiunilor Unite privind administrarea justiției juvenile (Regulile de la Beijing): rezoluție/adoptată de Adunarea Generală, 29 noiembrie 1985, A/RES/40/33.

7 Comitetul ONU pentru Drepturile Copilului (CDC). Comentariu general nr. 10 (2007): Drepturile copiilor în justiția juvenilă, 25 aprilie 2007, CRC/C/GC/10.

8 BIROUL ONU PENTRU DROGURI ȘI CRIMINALITATE (UNODC), 2010, op. cit.

9 ADUNAREA GENERALĂ A ONU. Ghidul Națiunilor Unite pentru prevenirea delincvenței juvenile (Ghidul de la Riyadh), 14 decembrie 1990, A/RES/45/112.

10 Factorii de risc sunt caracteristici care cresc probabilitatea de a se angaja în viitorul comportament criminal.

11 Factorii de protecție sunt caracteristici care ajută la protejarea copiilor împotriva riscului de a se angaja în viitorul comportament criminal.

Figura 1: Factorii de risc și de protecție

FACTORI DE RISC	FACTORI DE PROTECȚIE
FACTORI DE FAMILIE	
• Statut socio-economic familial jos • Părinții, frații sau alți membri ai familiei cu comportament ofensator și antisocial • Părinți duri și inconsecvenți • Relații slabe părinte-copil • Victimizarea timpurie (abuz fizic, sexual și de altă natură) • Violență domestică • Atitudini pasive sau iertătoare față de comportamentele antisociale și criminale	• Statut socio-economic ridicat • Părinți care oferă modele de rol prosocial • Consiliere parentală și supraveghere consistentă • Legături puternice cu părinții • Nu există traume sau abuzuri timpurii • Casă sigură • Orientarea clară a moralității din partea părinților în ceea ce privește comportamentul antisocial și criminal
FACTORI ȘCOLARI	
• Incluziune școlară scăzută • Realizări educaționale scăzute • Școală slab organizată • Comportament agresiv și intimidare	• Legături strânse cu profesorii • Educație puternică • Școală care funcționează bine • Relații bune cu colegii de clasă
FACTORI DIN COMUNITATE	
• Lipsa atașamentului față de comunitatea locală • Disponibilitate rapidă a drogurilor • Zonă dezavantajată • Circuit mare al populației • Bandele care operează în zonă	• Implicare ridicată a comunității • Cartier fără droguri • Zona socio-economică bogată • Populație stabilă • Nu funcționează rețele de bande
FACTORI INDIVIDUALI/LEGAȚI DE SEMENI	
• Asocierea cu colegii delincvenți • Abuz de substanțe • Agresivitate și impulsivitate • Atitudini simpatice pentru contravenții	• Colegi prosociali • Abilități sociale • Autocontrol • Atitudini împotriva contravențiilor

Sursa: UNICEF Manualul de Justiție pentru Copii

Cu toate acestea, trebuie să ținem cont de faptul că forța predictivă a factorilor de risc diferă în funcție de vârsta pe care o analizăm. Adică, factorii de risc au o influență variată pe tot parcursul vieții, efectele lor fiind mai mult sau mai puțin importante, în funcție de vârsta individului¹².

Unii autori consideră că este esențial să se dezvolte teorii care depășesc înțelegerea comportamentului criminal ca fiind doar o acumulare a factorilor de risc¹³. De asemenea, s-a arătat că programele de intervenție pentru tinerii infractori care se bazează pe modele teoretice sunt cele care au condus la cele mai bune rezultate¹⁴.

Teoriile explicative privind comportamentul criminal în rândul tinerilor care au fost cel mai bine primite de comunitatea științifică sunt cele care, dintr-o perspectivă dinamică, se bazează pe convingerea că un comportament criminal este determinat de caracteristicile personale, sociale și contextuale ale fiecărui individ aliniate la etapele de viață. Aceste perspective sunt cunoscute sub numele de teoriile de dezvoltare și ale cursului vieții. În această categorie găsim, de exemplu, Teoria potențialului antisocial cognitiv integrat al lui Farrington¹⁵, Teoria modelului de dezvoltare socială a lui Catalano și Hawkins¹⁶ sau Teoria interactivă a Thornberry, care a fost exemplu pentru modelul riscului triplu de infracționalitate (sau TRD) a lui Redondo¹⁷.

Atunci când lucrăm cu tineri în conflict cu legea, putem distinge patru tipuri de programe de tratament axate pe abilitățile și obiceiurile de predare, dezvoltarea și restructurarea proceselor gândirii, reglementarea emoțională și gestionarea furiei și menținerea realizărilor și prevenirea recidivelor¹⁸.

2.3. NIVELURI DE PREVENIRE A CRIMINALITĂȚII

Potrivit UNODC¹⁹, tipologia inspirată de sănătatea publică este folosită frecvent pentru a defini nivelurile de prevenire în ceea ce privește criminalitatea/delincvența:

- prevenirea primară se referă la programe sau inițiative destinate celor care nu au fost implicați niciodată în sistemul de justiție penală;
- prevenirea secundară se referă la programe care vizează în mod specific copiii și tinerii care sunt identificați de serviciile sociale, de sistemele educaționale sau de justiție ca fiind expuși riscului de implicare în infracțiune;
- prevenirea terțiară se referă la programe pentru cei care se află în sistemul de justiție penală și/ sau se întorc în comunitate, cu scopul de a preveni recidivele.

12 LIPESY, M. & DERZON, J. Predictors of violent or serious delinquency in adolescence and early adulthood: A synthesis of longitudinal research. In R. LOEBER & D. P. FARRINGTON (Eds.), *Serious and violent juvenile offenders: Risk factors and successful interventions*. Thousand Oaks: Sage, 1997.

13 HAY, C., & FORREST, W. Self control theory and the concept of opportunity: the case for a more systematic union. *Criminology*, 2008, 46 (4), 1039-1072.

14 LIPESY & DERZON, 1997. op. cit

15 FARRINGTON, D.P. The Integrated Cognitive Antisocial Potential (ICAP). In D. P. FARRINGTON (ed.) *Integrated Developmental & Life-Course Theories of Offending*. New York: Routledge, 2005.

16 CATALANO, R. F., & HAWKINS, J. D. The social development model: A theory of antisocial behavior. In J. D. HAWKINS (Ed.), *Delinquency and crime: Current theories* (pp. 149-197). New York: Cambridge University Press, 1996.

17 REDONDO, S. Individuos, sociedades y oportunidades en la explicación y prevención del delito: Modelo del Triple Riesgo Delictivo (TRD). *Revista Española de Investigación Criminológica*, 2008, 7(6), 1-53.

18 REDONDO, S. MARTINEZ, A., & ANDRES, A. Factores de éxito asociados a los programas de intervención con menores infractores. Madrid: Ministerio de Sanidad, Política Social e Igualdad, 2011.

19 BIROUL ONU PENTRU DROGURI ȘI CRIMINALITATE (UNODC), 2010, op. cit. pp. 16-17.

3. PREVENIREA RADICALIZĂRII JUVENILE

Preventing children and young people from becoming radicalised is complex and relatively little research exists as to what works in this context.

3.1. PROCESUL RADICALIZĂRII JUVENILE

Minorii sunt deosebit de vulnerabili la radicalizare. Aceasta poate fi din cauza faptului că mintea și identitatea lor se dezvoltă în această perioadă, ceea ce îi poate face deosebit de susceptibili. Ca atare, este important să ne amintim vulnerabilitățile lor specifice.

Copilăria și adolescența sunt etape cruciale în dezvoltarea personalității²⁰. Este important să subliniem că stima de sine și concepția de sine (ambele cu implicații relevante pentru personalitate) se află în procese de schimbări/transformări semnificative în timpul adolescenței²¹.

Persoanele cu care tinerii intră în contact, precum și mediul lor, sunt importante pentru dezvoltarea sistemului lor de valori. Tinerii care se află în conflict cu legea sau care trăiesc un conflict în comunitate se pot confrunța, printre altele, cu următoarele aspecte:

- lipsa acceptării din partea societății (din cauza incapacității de a anticipa reacția altor persoane și tendinței de a se comporta agresiv);
- lipsa de încredere și suspiciune din partea propriei familii și a prietenilor;
- dificultăți în dezvoltarea relațiilor apropiate;
- alienare;
- comportament antisocial sau reacție exagerată la situații.

Chiar și fără background traumatizant, abuz sau neglijență, pentru tineri este dificil să-și găsească propria identitate, să-și creeze propria filosofie a vieții și să găsească un grup cu care să se identifice. Pentru tinerii cu risc de infracțiune sau de radicalizare, acest lucru poate fi deosebit de dificil. Extremiștii pot folosi vulnerabilitățile acestor tineri pentru a influența comportamentul celor care au fost deja radicalizați sau pentru a încuraja comportamentul violent.

În timpul procesului de formare a identității, care cuprinde mai multe etape, cercetătorii au descoperit câțiva factori de precipitare care pot duce la extremism și care pot fi deosebit de relevanți pentru tineri²²:

- „Dorința de a face ceva”: experiențe de nedreptate socio-politică.
- „Căutarea răspunsurilor (reale)”: întrebări ideologice și existențiale.
- „Prietenie și beneficii”: nevoi sociale.

Prin urmare, ideologia extremistă și/sau formele de protest violent pot face apel la tinerii care sunt deja dezavantajați, izolați social și caută o identitate pozitivă. Cercetările asupra tinerilor sugerează că cei care iau parte la „activitățile de la marginea societății pot simți nevoia unui mai mare sentiment de potență și

20 QUICIOS, P., GONZALEZ, J.L., Rodriguez, J.J. & MORENO, R. R. Dificultad social por la no aceptacion de si mismo, de la imagen personal y social. In M.P. Quicios Garcia (Coord.), Infancia, Adolescencia y Juventud en Dificultad Social. Madrid: McGraw Hill, 2013.

21 SANCHEZ QUEIJA, I., & DELGADO, B. Desarrollo Social y de la Personalidad en la Adolescencia. In A. GARCIA & J. DELVAL (Coord), Psicología del Desarrollo I. Espana: UNED.

22 WEGGEMANS, D., & GRAAF, B. Reintegrating Jihadist Extremist Detainees. Helping Extremist Offenders Back into Society. New York: Routledge, 2017.

pot oferi, prin aceste aflități, un puternic simț al identității”²³.

Modelul olandez de tip „cerere și ofertă” explică procesul care conduce la radicalizare. Se bazează pe ideea că radicalizarea poate apărea atunci când cererea (cum ar fi căutarea autonomiei personale sau căutarea identității) întâmpină oferta (cum ar fi asigurarea unui sens de apartenență), ceea ce creează o deschidere cognitivă. Acești factori, combinați cu un teren de reproducție și un fundal adecvat, creează condițiile ideale pentru a susține acest proces²⁴.

3.2. DE LA RADICALIZARE LA EXTREMISM VIOLENT

Minorii și tinerii aflați în conflict cu legea, în special adolescenții în căutarea identității lor, sunt expuși riscului de radicalizare. Acesta este motivul pentru care profesioniștii care lucrează cu tinerii ar trebui să poată identifica diferența dintre comportamentul adolescentului tipic și comportamentul criminal. Ar trebui să fie capabili să recunoască când adolescenții manifestă „numai” atitudini radicale și atunci când se află pe calea către extremismul violent.

Un raport elaborat de Grupul de experți al Comisiei Europene privind radicalizarea violentă afirmă că consensul la care au ajuns experții este că radicalizarea care duce la orice formă de violență, inclusiv violența în contextul terorismului, constituie un proces gradual. În plus, în raport se ajunge la concluzia că, deși procesul de radicalizare este strâns legat de specificul contextului din care provine și se dezvoltă, există anumite trăsături structurale similare între cazurile actuale de radicalizare violentă care duc la extremism violent, în special în rândul tinerilor.

În primul rând, radicalizarea înfloarește în medii în care populația percepe un sentiment general de nedreptate, excludere și degradare (indiferent dacă este sau nu justificată), împotriva căruia se prezintă idealurile teroriste. În al doilea rând, radicalizarea se găsește la intersecția dintre aceste medii permissive și indivizii ale căror traiectorii duc la stare de război. În al treilea rând, violența provocată de terorism (în special sinuciderea cu bombă) reprezintă expresia extremă a radicalizării, în timp ce majoritatea acestor expresii aparțin persoanelor care nu vor ajunge niciodată în stadiul extremismului terorist. De fapt, marea majoritate a cetățenilor UE care sunt nou-veniți în procesul de radicalizare nu vor fi implicați în acte de violență care ar putea duce la terorism, doar o foarte mică parte a cetățenilor UE ar ajunge la o etapă violentă²⁵.

Este întotdeauna important să ne amintim că opiniile radicale nu înseamnă că un individ este implicat în mod automat sau inevitabil în violență. De asemenea, este important să ne amintim că Convenția Europeană a Drepturilor Omului (CEDO) și alte standarde internaționale susțin atât libertatea de gândire (cât și libertatea de exprimare)²⁶. Acest lucru înseamnă că, atunci când se lucrează cu tineri în conflict cu legea, este necesară o abordare deosebit de atentă pentru a proteja libertatea de gândire și libertatea de exprimare. Acești tineri, care deja suferă de o criză a identității, vor fi deosebit de sensibili la orice încălcare a libertății lor de gândire și de exprimare.

23 BHUI, K., DINOS, S., & JONES, E. Psychological Process and Pathways to Radicalisation. *Journal of Bioterrorism & Biodefense*, 2012, S5:003.

24 DZHEKOVA, R., MANCHEVA, M., STOYNOVA, N., & ANAGNOSTOU, D. Monitoring radicalisation. A framework for risk indicators. Sofia: Center for the Study of Democracy, 2017.

25 GRUPUL DE EXPERTI A COMISIEI EUROPENE PRIVIND RADICALIZAREA VIOLENTĂ. Procesele de radicalizare care conduc la actele de terorism, 2008. Disponibil la: http://www.rikschoolaet.be/files/art_ip_wz/Expert%20Group%20Report%20Violent%20Radicalisation%20FINAL.pdf

26 DZHEKOVA, MANCHEVA, STOYNOVA, & ANAGNOSTOU, 2017. op.cit.

De asemenea, la această etapă este important să se facă distincția între termenii „radicalizare cognitivă” și „radicalizare violentă”²⁷:

Radicalizarea cognitivă este procesul prin care un individ adoptă idei care sunt în mod grav în contradicție cu cele de masă, respinge legitimitatea ordinii sociale existente și încearcă să o înlocuiască cu o nouă structură bazată pe un sistem de credințe complet diferit.

- Radicalizarea violentă apare atunci când un individ face pasul suplimentar de a folosi violența pentru a susține opiniile derivate din radicalizarea cognitivă.

3.3. NIVELURI DE PREVENIRE ÎN CADRUL RADICALIZĂRII

Potrivit Centrului pentru Prevenirea Radicalizării (CPRLV), nivelurile de prevenire în cadrul radicalizării sunt²⁸:

- prevenirea primară se concentrează pe întreaga populație;
- prevenirea secundară vizează persoanele care sunt expuse riscului de a deveni victimă a radicalizării;
- prevenirea terțiară se referă în primul rând la reabilitarea indivizilor radicalizați și la formarea rezistenței persoanelor deradicalizate.

Există diferite acțiuni care pot fi puse în practică la nivel local pentru a preveni radicalizarea, luând în considerare contextul și resursele. Potrivit Forumului European pentru Securitate Urbană²⁹, aceste acțiuni pot include:

- prevenirea primară: puncte de informare, programe de prevenire timpurie sau programe educative;
- prevenirea secundară: sprijin familial sau mediere;
- prevenirea terțiară: programele de deradicalizare și dezangajare axate pe reinsertia socială.

4. MĂSURI DE PREVENIRE BAZATE PE COMUNITATE ȘI FAMILIE

Famiiliile pot juca un rol-cheie în prevenirea radicalizării. Există și alți factori esențiali în ceea ce privește strategiile de prevenire la nivel local, cum ar fi: școlile, asistența pentru tineri și serviciile sociale, comunitățile și poliția³⁰.

Famiiliile și comunitățile locale joacă un rol important în modelarea identității și atitudinilor tinerilor. Famiiliile și comunitățile locale au potențialul de a proteja tinerii de influențe negative și de impactul negativ asupra dezvoltării lor. Există o serie de măsuri care pot fi utilizate pentru a ține tinerii departe de extremiștii violenți și pentru a-i proteja de rău.

27 VIDINO, L., & BRANDON, J. Countering Radicalisation in Europe. London: The International Centre for the Study of Radicalisation and Political Science, 2012, p. 9.

28 CENTRUL DE PREVENIRE A RADICALIZĂRII CARE DUCE SPRE VIOLENȚĂ (CPRLV). Nivelurile de prevenire la CPRLV, 2017. Disponibil la: <https://info-radical.org/wp-content/uploads/2017/03/cprlv-intervention-at-every-level.pdf>

29 FORUMUL EUROPEAN PENTRU SECURITATEA URBANĂ. Prevenirea și combaterea radicalizării la nivel local. Paris: Forumul european pentru securitate urbană, 2016, pp. 33-34.

30 *Ibidem*.

4.1. MĂSURI DE PREVENIRE BAZATE PE FAMILIE

Majoritatea programelor de prevenire au fost bazate pe școală, dar în ultimii ani au început să fie bazate pe familie. Măsurile bazate pe familie pot fi extrem de eficiente datorită influenței pe care familia o are asupra identității, atitudinii și comportamentului minorilor. Deși tinerii cresc și întâlnesc oameni noi, părinții continuă să fie una dintre cele mai importante influențe asupra dezvoltării și bunăstării adolescenților³¹. Familiile pot juca un rol important în prevenirea sau modelarea atitudinilor radicale. Literatura și cercetările privind intervențiile familiale au demonstrat că implicarea parentală bună este una dintre cele mai puternice căi de a reduce comportamentul problematic³².

Pentru a fi eficiente, programele comunitare trebuie să includă familia, deoarece sporesc șansele de succes. Familiile au cunoștințe intime despre viața copiilor lor. Mai mult, ele rămân în viața copiilor lor, odată ce serviciile instituționale și comunitare nu mai sunt necesare. Chiar dacă familia se confruntă cu probleme cronice sau devastatoare, ea rămâne cea mai bună resursă a copilului.

Înainte de a lua orice măsură de prevenire, este important să identificați care sunt provocările de prevenire actuale. Putem observa trei pași, conform RAN³³:

- detectarea celor care sunt expuși riscului de radicalizare;
- posibilitatea de a intra în contact și a-i susține pe aceștia și pe familiile lor în schimbarea direcției;
- sprijinirea atât a individului, cât și a familiei sale în timpul procesului de dezangajare.

Familiile pot fi implicate în cele trei niveluri diferite de prevenire³⁴:

- prevenirea primară poate fi realizată prin furnizarea de informații despre radicalizare familiilor și prin campanii de sensibilizare;
- prevenirea secundară se poate realiza prin consiliere familială și, de asemenea, prin încurajarea încrederii în forțele proprii ale familiilor (de exemplu, prin sesiuni de formare).
- prevenirea terțiară poate fi dezvoltată prin implicarea familiilor în activitatea de deradicalizare și dezangajare cu indivizii; familiile pot fi, de asemenea, implicate în activități de consiliere.

Standardele internaționale și europene în ceea ce privește măsurile de familie

Declarația Universală a Drepturilor Omului (UDHR)³⁵ face trimiteri diferite la protecția familiei. De exemplu, în articolul 16 se afirmă că „familia este unitatea naturală și fundamentală a societății și are dreptul la protecție de către societate și stat”³⁶.

Convenția privind drepturile copilului (UNCRC) îndeamnă profesioniștii să respecte familia copilului și, pe cât posibil, să lucreze cu minorul în cadrul familiei. De exemplu, în preambul se afirmă că:

31 SMALL S.A., & HUSER, M. Family-Based Prevention Programs. In R. J. R. LEVESQUE (ed.), *Encyclopedia of Adolescence*. New York: Springer, 2016.

32 KUMFELD, K.L., & ALVARADO, R. Family strengthening approaches for the prevention of youth problem behaviors. *American Psychologist*, 2003, 58, pp. 457-465.

33 Rețeaua pentru sensibilizarea publicului cu privire la radicalizare. Lucrul cu familiile și protejarea copiilor împotriva radicalizării. Ghid de orientare pas cu pas pentru practicieni și factorii de decizie politică. Ex post paper Joint event RAN YF&C and RAN H&SC. Nice, Franța: 2017, p.1. Disponibil la adresa: https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/networks/radicalisation_awareness_network/about-ran/ran-h-and-sc/docs/ran_yf-c_h-sc_working_with_families_safeguarding_children_en.pdf

34 FORUMUL EUROPEAN DE SECURITATE URBANĂ, 2016, op. cit.

35 ADUNAREA GENERALĂ A NAȚIUNILOR UNITE. Declarația Universală a Drepturilor Omului, 1948. Disponibilă la adresa: <http://www.un.org/en/universal-declaration-human-rights/>

36 ADUNAREA GENERALĂ A NAȚIUNILOR UNITE, 1948, op. cit., Art. 16.

„Familia, ca unitate de bază a societății și ca mediu natural destinat creșterii și bunăstării tuturor membrilor săi și, în special, a copiilor, trebuie să beneficieze de protecția și de asistența de care are nevoie pentru a-și putea asuma pe deplin responsabilitățile în cadrul societății”³⁷.

De asemenea, articolul 5 afirmă:

„Statele părți vor respecta responsabilitățile, drepturile și îndatoririle ce revin părinților naturali ai copilului sau, după caz și conform tradiției locale, membrilor familiei lărgite sau comunității, tutorilor sau altor persoane care au, prin lege, copii în îngrijire, de a asigura, de o manieră corespunzătoare capacităților în continuă dezvoltare ale copilului, îndrumarea și orientarea necesare în exercitarea de către copil a drepturilor recunoscute în prezenta Convenție”³⁸.

Recomandarea Consiliului Europei Rec(2006)19 privind politica de sprijinire a comportamentului parental pozitiv definește comportamentul parental pozitiv ca fiind:

„Comportamentul parental bazat pe interesul superior al copilului, care este cultivarea, împuternicirea, nonviolența și oferirea recunoașterii și îndrumării care implică stabilirea de limite pentru a permite dezvoltarea completă a copilului”³⁹.

4.2. MĂSURI DE PREVENIRE BAZATE PE COMUNITATE

Comunitățile locale sunt esențiale pentru protejarea tinerilor față de factorii de risc. Dimensiunea comunității poate, de asemenea, să influențeze procesul de radicalizare. De exemplu, conviețuirea în orașe mari aduce oamenii împreună și poate face mai ușor schimbul de idei.

Cercetările și cazurile din mai multe state membre ale UE indică următoarele trăsături ale programelor de prevenire reușite în comunitate și în familie⁴⁰:

- acceptarea tuturor copiilor și adoptarea unei politici „fără respingere”;
- disponibilitatea, accesibilitatea și flexibilitatea;
- împuternicirea;
- personalizarea serviciilor (servicii pentru fiecare individ);
- asigurarea serviciilor orientate spre familie;
- aplicarea unei abordări bazate pe forță;
- furnizarea de servicii adecvate din punct de vedere cultural;
- găsirea locurilor de muncă pentru tineri;
- siguranța, ca prioritate, și sistematizarea crizelor;
- asigurarea unei îngrijiri necondiționate (politica fără respingere);
- crearea de oportunități de implicare civică și returnare;
- cultivarea conexiunilor pe termen lung cu comunitatea.

Grupul de semeni este un alt element foarte important al influenței. Grupurile de semeni și normele pe

37 ADUNAREA GENERALĂ A NAȚIUNILOR UNITE, CRC, 20 noiembrie 1989, op. cit.

38 ADUNAREA GENERALĂ A NAȚIUNILOR UNITE, CRC, 20 noiembrie 1989, op. cit., Art.

39 CONSILIUL EUROPEI, COMITETUL DE MINIȘTRI. Recomandarea Rec(2006)19 a Comitetului de Miniștri către statele membre cu privire la politica de susținere a comportamentului parental pozitiv, 13 decembrie 2006.

40 ASOCIAȚIA BRITANICĂ PENTRU ADOPTIE ȘI CREȘTERE. Alternative la custodie, Dezvoltarea de asistență specializată pentru copiii aflați în conflict cu legea. Londra: Proiectul alternative la custodie - Europa, 2015.

care le adoptă pot fi deosebit de importante în timpul adolescenței. Ele influențează modul în care tinerii gândesc și funcționează, oferindu-le o filosofie și un sistem de valori. Ele modifică modelele de comportament. Este necesar să se evite situațiile în care presiunea semenilor duce la radicalizare.

Cooperarea mai multor agenții

Există mulți profesioniști diferiți care pot lucra pentru a preveni radicalizarea tinerilor. Toți îl văd pe tânăr dintr-o perspectivă diferită și toți au o contribuție importantă în a-i ajuta pe tineri să obțină rezultatele dorite. Prin urmare, este esențială activitatea multidisciplinară:

- să se asigure că există o utilizare deplină a eforturilor pentru a ajuta tânărul;
- să se asigure că există o înțelegere aprofundată a diferitelor nevoi pe care le are tânărul;
- să discute și să evalueze soluțiile și modalitățile de a lucra cu tânărul;
- să se asigure că nu există o dublare a efortului.
- To ensure that there is no duplication of effort.

Într-adevăr, fără o cooperare a mai multor agenții și interdisciplinară, este imposibil să se abordeze factorii de risc social, politic și ideologic care pot duce la radicalizare.

Partenerii cei mai întâlniți în setările pentru mai multe agenții sunt⁴¹:

- poliția;
- asistența socială și îngrijirea medicală;
- autoritățile locale;
- reprezentanți ai sistemului educațional, agenții de ocupare a forței de muncă, organisme de îngrijire psihologică specifică (dacă sunt considerate relevante);
- servicii de informații (dacă este necesar).

Un criteriu crucial pentru alternativele, intervențiile și programele bazate pe comunitate și familie este acțiunea mai multor agenții. Aceasta utilizează profesioniști dintr-o varietate de sectoare relevante pentru planificarea, implementarea și supravegherea acestor măsuri. Acest lucru este esențial, deoarece mulți dintre factorii de risc social care duc la radicalizare se suprapun între diferite sectoare. Atunci când se stabilește o abordare interinstituțională pentru a lucra cu tinerii, este important să se asigure o politică solidă de partajare a informațiilor, astfel încât să fie păstrată confidențialitatea cu privire la tineri și circumstanțele acestora. Acest schimb de informații trebuie să „țină cont de cerințele legale privind protecția datelor și secretul profesional și luând în considerare obligațiile specifice ale agențiilor în cauză”⁴².

⁴¹ Rețeaua pentru sensibilizarea publicului cu privire la radicalizare (RAN), 2017.

⁴² CONSILIUL EUROPEI, COMITETUL DE MINIȘTRI, Recomandarea Consiliului Europei Rec(2003)20 a Comitetului de Miniștri către statele membre privind noile modalități de abordare a delincvenței juvenile și rolul justiției juvenile, 24 iulie 2003, articolul 21.

5. EXEMPLE EUROPENE PRIVIND PREVENIREA RADICALIZĂRII JUVENILE BAZATE PE FAMILIE ȘI COMUNITATE

Mai jos, sunt exemple de programe axate pe prevenirea radicalizării din Belgia, Italia și Olanda.

5.1. PROGRAMUL DIAMOND – ȚĂRILE DE JOS

Context

Programul Diamond lucrează cu comunitățile de migranți și non-migranți în care tinerii au fost găsiți ca fiind vulnerabili la radicalizare. Pe lângă prevenirea radicalizării, programul vizează reducerea ratelor abandonului școlar și a comportamentelor antisociale și criminale, cum ar fi abuzul de droguri. Programul se concentrează asupra orientării culturale și a formării identității pentru tinerii cu medii culturale pluraliste pentru a-i ajuta să facă față identităților lor multiple și eventualelor conflicte care pot apărea în urma acestora.

Inițiativa oferă formare personalului din prima linie pentru a putea înțelege mai bine modul în care îi ajută pe tineri să gestioneze conflictele de identitate și să se simtă împuterniciți. Personalul este învățat cum să realizeze dezvoltarea morală interculturală.

Programul abordează, de asemenea, problemele de identitate specifice genului, în special cele cu care se confruntă fetele tinere și femeile provenind din medii islamice, în scopul minimizării factorilor de risc asociați radicalizării prin promovarea formării identității pozitive și a incluziunii sociale.

Obiectivele programului includ:

- prevenirea radicalizării islamice prin îndepărtarea factorilor favoranți și prin minimizarea factorilor de risc asociați gândirii radicale;
- incluziunea și reintegrarea tinerilor în școli și în comunitate;
- formarea identităților pozitive și consolidarea încrederii în sine a tinerilor cu medii culturale multiple;
- ajutarea tinerilor să identifice influențele pozitive și negative prezente în rețeaua lor socială;
- creșterea capacității personalului din prima linie și a părinților pentru a ajuta tinerii care se confruntă cu probleme de identitate;
- ajutarea tinerilor să-și dezvolte abilitățile interpersonale și abilitatea de a face judecăți morale solide și de a-și împărtăși opiniile și punctele de vedere diferite.

Grupuri-țintă

Programul este destinat tinerilor cu vârsta cuprinsă între 12 și 23 de ani, cu identități culturale pluraliste, în special celor care se confruntă cu conflicte de identitate care sporesc riscul de comportament antisocial sau criminal și de radicalizare.

Programul este destinat personalului din prima linie care lucrează cu tineri care se luptă cu identități duale și conflicte legate de cultură.

Oferă cursuri de formare preventivă pentru grupuri de tineri, precum și asistență individuală a cazurilor pe o bază unu-la-unu.

Participarea la formarea preventivă de grup se face pe bază voluntară. Unii tineri aplică singuri, iar alții sunt îndreptați la program de către lucrători comunitari, profesori sau moschei.

Participarea la programul individual curativ poate fi o dispoziție dictată de instanță ca o alternativă la centrele închise de îngrijire a tineretului sau ca urmare a unei sesizări făcute de poliție, membri ai familiei, școli sau alte surse precum membrii comunității.

O versiune a programului a fost pusă în aplicare în școlile cu aceeași structură de formare și atelier, desfășurându-se în acest cadru școlar.

Personal, parteneri și aspecte practice

Programul constă din trei inițiative: un program individual de „dezangajare”, formare de grup preventivă și programe de formare educațională pentru părinți și profesioniști.

Structura unui program de coaching de „dezangajare” se axează pe:

- identitatea tânărului, mai degrabă decât comportamentul antisocial sau infracțiunea comisă;
- crearea unei atmosfere informale pentru a crea încredere;
- implicarea comunității, a familiei, a școlii și a prietenilor;
- creșterea rezistenței împotriva radicalizării și a presiunii de grup;
- ajutarea tinerilor să facă față identităților lor multiple și eventualelor probleme care ar putea apărea din acestea;
- incluziunea și reintegrarea: întărirea relațiilor cu societatea olandeză prin revenirea la școală, muncă sau stagiere.

Programul colaborează cu „Casele de siguranță” („Safety Houses”), care garantează o cooperare interdisciplinară adaptată fiecărui caz individual și care răspunde nevoilor acestora, cum ar fi gradul de gândire radicală sau al comportamentelor criminale.

Programul recrutează consilieri din aceeași comunitate cu tânărul, ca „experți culturali”, și încurajează implicarea familiei și comunității în programul de susținere a tânărului. Sesiunile de consultare unu la unu se desfășoară săptămânal, pe parcursul anului, într-un cadru informal și familiar.

Impactul

O evaluare efectuată de Universitatea din Amsterdam a constatat că Programul Diamond are un efect pozitiv asupra nivelului de încredere în ceilalți al participanților și asupra empatiei și participării acestora. Majoritatea tinerilor care au participat la program au revenit la educație sau au găsit un loc de muncă și au stabilit o rețea socială mai largă. Cei mai mulți au raportat, de asemenea, că, după participare, s-au simțit mai bine și capabili să facă față conflictelor interculturale.

Inițiativa a ajuns la peste 600 de tineri, profesioniști și părinți, în 13 orașe din Olanda.

Programul Diamond este dezvoltat de Fundația pentru Participare și Integrare Interculturală (SIPI), cu sediul la Amsterdam.

Informații suplimentare

<https://www.counterextremism.org/resources/details/id/525/diamond>

5.2. UNITATEA ANTIRADICALIZARE DIN MOLENBEEK-SAINT-JEAN – BELGIA

Rezumat

Unitatea antiradicalizare oferă programe de formare pentru profesori, ofițeri de poliție și asistenți sociali pentru a le îmbunătăți înțelegerea factorilor de risc asociați radicalizării și pentru a îmbunătăți capacitatea de a aborda acești factori de risc. Programul ajută, de asemenea, tinerii care au fost radicalizați să inverseze procesul de radicalizare și să-și îmbunătățească integrarea socială.

Context

Începând cu 2012, Belgia s-a confruntat cu problema teroriștilor străini, cu 480 de belgieni plecând în călătorie în Siria și Irak în această perioadă. Belgia are cel mai mare număr de teroriști străini, comparativ cu orice stat membru al UE, în raport cu populația sa internă. Majoritatea sunt bărbați cu vârste între 30 și 40 de ani. Cu toate acestea, din ce în ce mai multe femei, ocazional cu copii, au încercat să plece pentru a se reîntoarce la soți sau pentru a începe o nouă viață. Regiunea Molenbeek-Saint-Jean a înregistrat rate ridicate de radicalizare și extremism islamic pe cap de locuitor, cu 40 de persoane plecând să lupte în Siria sau Irak, începând cu 2014/2015, de la o populație de aproximativ 9.000–10.000 de locuitori.

Factorii și riscurile asociate radicalizării:

- vulnerabilitatea psihologică: este deosebit de relevantă pentru tinerii care trec de la copilărie la maturitate;
- religia: care poate contribui la dezvoltarea gândirii radicale (oamenii radicalizați au adesea o cunoaștere limitată sau distorsionată a religiei);
- factorii socio-economici: deși nu există un profil unic al unui individ radicalizat, iar fiecare caz este diferit, există comunități printre cei expuși riscului de radicalizare sau cei care sunt deja radicalizați. Există o legătură indirectă între recunoașterea socială în societate și radicalizare. Reputația lui Molenbeek-Saint-Jean ca focar de radicalizare poate duce la discriminarea cetățenilor comunității atunci când se depun cereri pentru locuri de muncă, ceea ce duce la șomaj și izolare socială, factori de risc ai radicalizării;
- probleme de identitate: evoluția psihologică și construirea identității în legătură cu radicalizarea sunt esențiale. Pentru a combate dezagregarea socială și comunitară a tinerilor, este important să lucrăm la problema identității și să îi ajutăm pe tinerii radicalizați să câștige un sentiment de sine;

Sensul comunității: o persoană tânără care se simte marginalizată sau discriminată poate simți că și-a câștigat sentimentul de acceptare și de apartenență atunci când se alătură unui grup radicalizat. Aceste grupuri le oferă un scop și un sentiment de importanță.

Obiectivele unității antiradicalizare din Molenbeek-Saint-Jean sunt:

- să furnizeze instruire profesioniștilor și membrilor comunității pentru a crește gradul de conștientizare și abilitatea de a aborda radicalizarea tinerilor;
- să construiască o rețea care să poată identifica rapid și eficient tinerii cu risc de radicalizare și să le ofere sprijin;

- să organizeze întâlniri în regiune și în întreaga țară pentru a face schimb de bune practici.

Grupuri-țintă și cadrul

Unitatea antiradicalizare are drept scop combaterea extremismului islamic și prevenirea radicalizării în cadrul întregii comunități, cu un accent deosebit pe prevenirea sau inversarea radicalizării tinerilor.

Personal, parteneri și aspecte practice

Patru persoane supraveghează implementarea proiectului, inclusiv un sociolog care se concentrează pe proiectul de radicalizare, un psiholog, un individ care conduce integrarea socio-profesională a tinerilor și un ofițer de prevenire care conduce unitatea antiradicalizare.

În plus, mai multe organizații locale și voluntari cu sediul în zona Molenbeek sunt implicați în program. Molenbeek-Saint-Jean a ales o abordare multidisciplinară prin implicarea directă a educatorilor, a asistenților sociali, a ofițerilor de poliție din vecinătate, a organizațiilor sociale, a comunităților musulmane, a familiilor și a părinților, care sunt toți actori-cheie în semnalizarea cazurilor de radicalizare și asistență în reintegrarea tinerilor radicalizați.

Programul include sesiuni de consiliere săptămânale pentru a-i ajuta pe cei radicalizați să găsească un nou sens în viață și să-și îmbunătățească integrarea socio-profesională. Unitatea urmărește cazuri individuale de tineri care au început să manifeste semne de radicalizare sau sunt expuși riscului de radicalizare, care de obicei sunt raportați de părinți sau de alți membri ai familiei în cauză cu schimbări în comportamentul tânărului. Echipa stabilește apoi o legătură cu acești tineri, cu familiile lor și, uneori, cu profesorii lor.

Pentru a ajunge direct la tineri și pentru a preveni radicalizarea, unitatea lucrează, de asemenea, cu școlile, oferindu-le elevilor oportunitatea de a vorbi despre problemele legate de radicalizare. În timpul acestor sesiuni, unitatea folosește mărturiile tinerilor care au fost radicalizați anterior, dar au reușit să depășească radicalizarea și acum sunt reintegrați cu succes în societate.

Informații suplimentare

<http://www.molenbeek.irisnet.be/fr>

5.3. PREVENIREA RADICALIZĂRII ȘI POLARIZĂRII VIOLENTE ÎN ANDERLECHT – BELGIA

Context

Aproximativ 20.000 de persoane locuiesc în Anderlecht, care este alcătuit dintr-o gamă largă de naționalități, inclusiv belgieni, români, marocani, polonezi, italieni, spanioli, francezi, congolezi și sirieni. Au existat patru încercări făcute de indivizi de a călători în străinătate pentru a lupta pentru organizațiile teroriste, începând cu 2016. Anterior, strategia de prevenire s-a concentrat pe prevenirea acestor plecări, însă o problemă mai mare este acum terorismul „autohton”. Persoanele radicalizate aleg din ce în ce mai mult să comită atacuri teroriste asupra „pământului de acasă”, decât să călătorească în Siria și Irak, adesea folosind metode simple, cum ar fi atacul cu arme albe sau conducerea vehiculelor în mulțime.

Grupurile- țintă și cadrul

Inițiativa vizează prevenirea radicalizării în rândul tinerilor. Ea funcționează în cadrul școlilor, în cadrul comunităților și pe bază de unu-la-unu cu cei expuși riscului de radicalizare.

Programul răspunde și oricărui cetățean preocupat de un membru al familiei sau comunității care prezintă

semne de radicalizare, precum și celor care se consideră vulnerabili la radicalizare.

Acest serviciu are scopul de a le oferi oamenilor perspective alternative asupra unui potențial viitor bun înainte ca radicalizarea să devină o problemă. Dacă cineva vrea să părăsească țara și decide să plece după ce a început un proces de radicalizare, este extrem de dificil să se facă ceva pentru ca el să-și schimbe hotărârea luată. În consecință, este important să se sublinieze utilizarea măsurilor preventive. O atenție deosebită este acordată și terminologiei utilizate, pentru a evita confuzia și efectele contraproductive: termenii „teroriști” și/sau „radicalizați” trebuie să fie folosiți într-un mod foarte sensibil, pentru a evita victimizarea dublă și stigmatizarea.

Personal, parteneri și aspecte practice

Programul pregătește profesioniști care lucrează cu tinerii, cum ar fi profesorii, directorii de școli și asistenții sociali.

Ca și unitatea antiradicalizare din Molenbeek-Saint-Jean, programul de la Anderlecht desfășoară întâlniri individuale cu persoanele care sunt semnalate ca fiind vulnerabile la radicalizare, precum și formare profesională pentru personalul din prima linie.

Serviciul dorește să le ofere oamenilor perspective alternative privind un potențial viitor bun. Dacă vrea cineva să părăsească țara și a luat decizia de a se alătura unei organizații teroriste străine, este extrem de dificil să se facă ceva pentru ca el să-și schimbe hotărârea luată.

Un instrument de măsurare a comportamentului a fost conceput în conformitate cu contextul stabilit de Centrul pentru prevenirea radicalizării care conduce la violență (CPRLV) din Montreal, Canada. Instrumentul este destinat scopurilor educaționale și de conștientizare destinate publicului larg, lucrătorilor din prima linie, școlilor și serviciilor sociale. Acesta face ca radicalizarea care conduce la violență să fie mai ușor de înțeles și identifică semnele de avertizare timpurie pentru căutare, deci este foarte valoros pentru acest program.

Programul cuprinde mai multe echipe din cadrul unității, care se concentrează pe o varietate de abordări, inclusiv munca socială pe stradă, prevenirea recidivelor și a traficului de droguri și asigurarea păstrării elevilor în școală.

Domeniile principale de intervenție sunt:

- activități de prevenire socială;
- implicarea directă cu familiile și persoanele fizice;
- creșterea gradului de conștientizare și instruirea profesioniștilor pentru a fi sensibilizați față de riscul de radicalizare.

Acestea sunt implementate prin trei metode principale:

- proiectul „Diversite convictionnelle” (pluralism religios); copiii de școală primară vizitează lăcașuri religioase și vorbesc cu imami sau cu preoți. De asemenea, ei pot vizita Bruxelles Laique (o casă seculară) și pot discuta toate formele de religie prin gama „Kroiroupa” de la CCLJ. Proiectul lucrează, de asemenea, cu lucrători sociali de stradă și cu o audiență de tineret în afara cadrului

școlii;

- ateliere de maternitate (școli de mame); atelierele pentru femei sunt puse în aplicare pentru a ajuta femeile care sunt mame și care se confruntă sau nu cu semne de radicalizare la care este expus copilul lor; este o acțiune de prevenire primară și urmărește să motiveze femeile, să le permită să comunice cu copiii lor, să înțeleagă dezvoltarea socială a copilului lor, să reducă factorii de vulnerabilitate și să crească factorii de protecție în fața influențelor dăunătoare;
- proiectul RAFRAP („Rien a faire, rien a perdre”). Scopul este de a face auzite vocile tinerilor din școlile secundare, în urma vizionării videoclipurilor care reprezintă o colecție de povestiri despre viața tinerilor care au dorit să plece sau au plecat în Siria;
- proiectul BOUNCE. Acesta este un program care urmărește să consolideze rezistența tinerilor și a mediului lor față de radicalizarea violentă; este o prevenire timpurie, pozitivă și largă; municipalitatea Anderlecht dorește să pună în aplicare acest program cu colaborarea asistenților sociali, în perioada 2018–2019.

Programul distribuie postere și pliante informative ofițerilor de servicii sociale, pentru a crește gradul de conștientizare. De asemenea, folosește clipuri și filme pentru a promova discuțiile și dezbaterile despre radicalizarea în rândul tinerilor. Profesioniștii pot fi reticenți în a ridica problema radicalizării, deoarece aceasta este un subiect sensibil, în parte din cauza asociațiilor religioase sau a temerilor legate de terorism. Folosirea filmelor este o modalitate eficientă de a introduce problemele și de a promova discuțiile care pot aborda cauzele și metodele de prevenire a radicalizării.

5.4. PROGRAMUL DE PREVENIRE A RADICALIZĂRII ÎN SCHAERBEEK - BELGIA

Context

Radicalizarea violentă a dat naștere unor noi funcții în municipalitățile din Bruxelles care se confruntă cu aceasta. A fost și cazul municipalității Schaerbeek, în 2013.

Grupurile-țintă și cadrul

Principalele activități constau în: evenimente de sensibilizare și inițiative cu organizații care lucrează la fața locului; ședințe în școli pentru a vorbi și a alimenta discuții între experți și tineri despre radicalizare; și implicarea tinerilor prin teatru, dezbateri și alte mijloace mai atractive și captivante pentru ei. Un alt rol important al echipei din Schaerbeek este de a furniza informații cetățenilor (familiilor, cadrelor didactice, profesioniștilor) care se opresc la biroul municipalității și solicită sprijin în ceea ce privește problemele legate de radicalizare. Deoarece echipa nu face o urmărire directă, ea orientează indivizii în cauză către profesioniștii și organizațiile corespunzătoare.

Personal, parteneri și aspecte practice

Activitățile specifice ale programului, vizând facilitarea unei legături mai puternice între familii și școli, precum și implicarea tinerilor sunt:

Școala mamelor

Crearea Școlii mamelor urmărește să faciliteze legătura dintre familii și școli, organizând întâlniri cu mame care au loc în cadrul școlilor, cu ideea de a ajunge la familiile tinerilor expuși riscului radicalizării, prin mame. Până acum, a avut succes.

Promovarea angajamentului cu tinerii

Una dintre principalele strategii ale programului de prevenire a radicalizării din Schaerbeek este de a încuraja angajarea tinerilor prin intermediul unor discuții legate de interesele și nevoile lor. De exemplu, discuțiile și dezbaterile sunt organizate pe tema refugiaților sirieni la nivel local cu tinerii printr-un proiect de teatru „Umbra unui erou”. Ei încearcă, de asemenea, să stimuleze o viziune GLOCAL (viziunea globală locală global-local view), deoarece aceasta este legătura care cred că le lipsește: crearea contactelor cu alți actori de pe partea cealaltă a Mediteranei, pentru a încerca să promoveze schimburile cu tinerii belgieni.

Acordarea de sprijin individual actorilor de pe teren

Programul le oferă cadrelor didactice și altor profesioniști care se adresează municipalității, precum și familiilor și altor persoane interesate, sprijin individual și conexiuni pentru a promova conexiuni mai profunde în comunitate și pentru sensibilizare. Persoanele îngrijorate sunt redirecționate către profesioniștii și organizațiile corespunzătoare pe motiv că le pot oferi consiliere, sprijin pentru integrarea socio-profesională și urmărire individuală/familială.

Proiectul RAFRAP („Rien a faire, rien a perdre”)

Ideea este de a face vizibilă opinia tinerilor radicalizați, de a le arăta mărturiile și de a crea spațiu pentru dialog. Videoclipurile sunt însoțite de suport pedagogic și sunt adresate profesorilor și altor profesioniști. Într-unul dintre scurtele videoclipuri prezentate, o fată vorbește despre modul în care a fost convertită promițându-i-se că se va căsători cu un luptător. Când a încercat să părăsească țara, a fost reținută la aeroport. Acest video a fost deja prezentat în aproximativ 90 de școli. Cele mai multe asemenea sesiuni au fost organizate în parteneriat cu ONG-ul Save Belgium, condus de o mamă ai cărei fiu au fost radicalizați și apoi uciși în Siria (<http://www.savebelgium.org/>). Fiind în stadiu incipient, acest proiect a avut loc, în principal, în școli, iar recent au început să-l dezvolte în cadrul centrelor de detenție juvenilă.

Informații suplimentare

- <http://www.schaerbeek.be/en/home>
- <http://www.schaerbeek.be/vivre-schaerbeek/securite-prevention/service-d-appui-thematique-territorial>
- http://www.lavenir.net/cnt/dmf20170316_00975164/a-schaerbeek-deux-chargees-de-projets-pour-une-prevention-collective-du-radicalisme-ni-psys-ni-conseilleres-d-orientation
- <http://www.maisonsdejustice.be/index.php?id=6214>
- http://www.ccsp-ctrg.be/sites/default/files/riguel_fr.pdf
- <http://madrane.be/ouverture-du-centre-daide-et-de-prise-en-charge-de-toute-personne-concernee-par-le-radicalisme-et-les-extremismes-violents-caprev/>

5.5. EXIT SCS ONLUS (EXIT, ÎNTREPRINDERE SOCIALĂ COOPERATIVĂ ONLUS) – ITALIA

Rezumat

EXIT SCS Onlus este o organizație non-guvernamentală (ONG) care oferă servicii sociale specializate în prevenirea, și intervenția, cazurilor de violență și abuz psihologic în diferite sectoare ale societății, cum ar fi hărțuirea/intimidarea la locul de muncă și în școli, abuzul domestic, maltratarea în grupuri - în special în culte și grupuri manipulative, dar și în familii și clanuri din nordul Italiei.

Grupurile-țintă și cadrul

EXIT și partenerii săi dezvoltă o serie de activități care cuprind:

- planificarea și gestionarea serviciilor sociale care sunt în diverse moduri legate de violență și abuz, prin crearea de linii de asistență, centre de informare și programe de intervenție;
- programe educaționale de sensibilizare cu privire la problemele de abuz și violență prin ateliere și activități de abilitare, precum și asistență și intervenție profesională.

Grupurile-țintă sunt diferite:

- femeile și bărbații care sunt victime ale influenței nejustificate și violenței abuzive sau psihologice în multe medii diferite: de exemplu, la locul de muncă, în grupuri religioase/pseudoreligioase, în cadrul familiei;
- minorii care sunt victime ale influenței nejustificate sau violenței psihologice la școală sau în familie;
- tinerii care sunt victime ale influenței nejustificate sau violenței psihologice la școală sau în familie.

EXIT, de asemenea, încep programe pentru cei care sunt susceptibili de a săvârși violență la locul de muncă, la școală și/sau în grupuri.

EXIT își oferă serviciile direct persoanelor care suferă de dezavantaje specifice sau care sunt victime ale diferitor forme de persecuție și ale familiilor lor, ca în cazul:

- angajaților care sunt victime ale hărțuirii la locul de muncă sau în familiile lor;
- problemelor care includ violența de gen, urmărirea și intimidarea, cultele și grupurile manipulative, intimidarea și discriminarea la școală, înstrăinarea, orice altă formă de abuz și/sau hărțuire.

EXIT poate aplica, la cerere, instrumente de evaluare care măsoară bunăstarea socială în diferite medii (școală, muncă, familie, comunitate). Incidența excluziunii, discriminării sau rasismului suportă această evaluare, precum și activitățile persoanelor, grupurilor sau organizațiilor abuzive. Elementele specifice sunt folosite pentru a evalua influența grupurilor extremiste.

Personal, parteneri și aspecte practice

În facilitarea proceselor de distanțare și dezangajare, practicienii EXIT folosesc cadrele intensive unu-la-unu, care utilizează strategii de împuternicire, reziliere, reflecție, lucrul cu biografia, consiliere de familie, transformare conflictuală și mediere. La un al doilea nivel, se aplică strategii de îmbunătățire a gândirii critice și a responsabilității alegerii, care se pot compara cu strategiile de educație civică din alte țări. Metodologia EXIT respectă principiile interacțiunii sociale și psihoterapeutice, cum ar fi construirea empatiei, încrederii și relației de muncă, confidențialitatea, contractul clar, angajamentul față de procedurile non-manipulare și managementul calității.

Facilitatorii EXIT provin din medii de consiliere, educație, drept, mediere și de psihoterapie. De-a lungul activității lor, ei au observat că abuzul în grupurile de culturi religioase și psihologice adesea coincid cu problemele xenofobiei, urii orientate spre grupuri, rasism, extremism și infracțiuni de ură.

În viitor, EXIT intenționează să sprijine conștientizarea problemelor legate de infracțiunile de ură și extremismul din nordul Italiei, depunând eforturi pentru a identifica anumite domenii care prezintă îngrijorare și pentru a lucra alături de colegii practicieni, cu experiență în domeniu, care se confruntă deja cu aceste probleme.

Impact

Un aspect deosebit de promițător al abordării EXIT este că încearcă în mod eficient să sintetizeze cele mai bune practici în domenii precum hărțuirea la locul de muncă, violența domestică și violența în contextul politic, religios sau motivat de ură.

Informații suplimentare

<http://www.exitonlus.it>

BIBLIOGRAFIE

- SÁNCHEZ QUEIJA, I., & DELGADO, B. Desarrollo Social y de la Personalidad en la Adolescencia. In A. GARCÍA & J. DELVAL (Coord), *Psicología del Desarrollo I. España*: UNED.
- BHUI, K., DINOS, S., & JONES, E. Psychological Process and Pathways to Radicalisation. *Journal of Bioterrorism & Biodefense*, 2012, 5 (3), 2012.
- BRITISH ASSOCIATION FOR ADOPTION & FOSTERING. *Alternatives to Custody, Developing specialist fostering for children in conflict with the law*. London: The Alternatives to Custody Project – Europe, 2015.
- CATALANO, R. F., & HAWKINS, J. D. The social development model: A theory of antisocial behavior. In J. D. HAWKINS (Ed.), *Delinquency and crime: Current theories* (pp. 149-197). Nueva York: Cambridge University Press, 1996.
- CENTRE THE PREVENTION OF RADICALIZATION LEADING TO VIOLENCE (CPRLV). *Levels of prevention at the CPRLV*, Available at: <https://info-radical.org/wp-content/uploads/2017/03/cprlv-intervention-at-every-level.pdf>
- COUNCIL OF EUROPE, COMMITTEE OF MINISTERS. *Recommendation Rec (2003)20 of the Committee of Ministers to member states concerning new ways of dealing with juvenile delinquency and the role of juvenile justice*, 24 September 2003.
- COUNCIL OF EUROPE, COMMITTEE OF MINISTERS. *Recommendation Rec (2006)19 of the Committee of Ministers to member states on policy to support positive parenting*, 13 December 2006.
- COUNCIL OF EUROPE, COMMITTEE OF MINISTERS. *Recommendation Rec(2000)20 of the Committee of ministers to member states on the role of early psychosocial intervention in the prevention of criminality*, 6 October 2000.
- COUNCIL OF EUROPE, COMMITTEE OF MINISTERS. *Resolution (87)20 of the Committee of Ministers to Member States on Social Reactions to Juvenile Delinquency*, 17 September 1987.
- DZHEKOVA, R., MANCHEVA, M., STOYNOVA, N., & ANAGNOSTOU, D. *Monitoring radicalisation. A framework for risk indicators*. Sofia: Center for the Study of Democracy, 2017.
- EUROPEAN COMMISSION. Commission Recommendation of 20 February 2013, Investing in children: Breaking the cycle of disadvantage. *Official Journal of the European Union*, L 59, 2.3.2013, p.5- 11.
- EUROPEAN COMMISSION'S EXPERT GROUP ON VIOLENT RADICALISATION. *Radicalisation Processes Leading to Acts of Terrorism*, 2008.
- EUROPEAN FORUM FOR URBAN SECURITY. *Preventing and fighting radicalisation at the local level*. Paris: European Forum for Urban Security, 2016, pp. 33-34.
- FARRINGTON, D.P. The Integrated Cognitive Antisocial Potential (ICAP). In D. P. FARRINGTON (ed.) *Integrated Developmental & Life-Course Theories of Offending*. New York: Routledge, 2005.
- FEDDES, A.R., MANN, L., & DOOSJE, B. Increasing self-esteem and empathy to prevent violent radicalisation: A longitudinal quantitative evaluation of a resilience training focused on adolescents with a dual identity. *Journal of Applied Social Psychology*, 2015, 45 (7), p. 400-411.
- HAY, C., & FORREST, W. Self control theory and the concept of opportunity: the case for a more systematic union. *Criminology*, 2008, 46 (4), pp. 1039-1072.
- KUMFELD, K.L; & ALVARADO, R. Family strengthening approaches for the prevention of youth problem behaviors. *American Psychologist*, 2003, 58, p. 457-465.
- LIPESY, M. & DERZON, J. Predictors of violent or serious delinquency in adolescence and early adulthood: A synthesis of longitudinal research. In R. LOEBER & D. P. FARRINGTON (Eds.), *Serious and violent juvenile offenders: Risk factors and successful interventions*. Thousand Oaks: Sage, 1997.
- QUICIOS, P., GONZÁLEZ, J.L., RODRÍGUEZ, J.J. & MORENO, R, R. Dificultad social por la no aceptación de sí mismo, de la imagen personal y social. In M.P. QUICIOS GARCÍA (Coord.), *Infancia, Adolescencia y Juventud en Dificultad Social*. Madrid: McGraw Hill, 2013.
- RADICALISATION AWARENESS NETWORK. *Working with families and safeguarding children from radicalisation. Step-by-step guidance paper for practitioners and policy-makers. Ex post paper Joint event RAN YF&C and RAN H&SC*. Nice, France: RAN, 2017.
- REDONDO, S. Individuos, sociedades y oportunidades en la explicación y prevención del delito: Modelo del Triple Riesgo Delictivo (TRD). *Revista Española de Investigación Criminológica*, 2008, 7(6), p. 1-53.
- REDONDO, S. MARTÍNEZ, A., & ANDRÉS, A. *Factores de éxito asociados a los programas de intervención con menores infractores*. Madrid: Ministerio de Sanidad, Política Social e Igualdad, 2011.

- SÁNCHEZ QUEIJA, I., & DELGADO, B. Desarrollo Social y de la Personalidad en la Adolescencia. In A. GARCÍA & J. DELVAL (Coord.), *Psicología del Desarrollo I*. España: UNED.
- SMALL, S.A., & HUSER, M. Family-Based Prevention Programs. In R. J. R. LEVESQUE (ed.), *Encyclopedia of Adolescence*. New York: Springer, 2016.
- THORNBERRY, T.P. Toward and Interactional Theory of Delinquency. *Criminology*, 1987, 25(4), p.863-892.
- UN COMMITTEE ON THE RIGHTS OF THE CHILD (CRC). *General comment No. 10 (2007): Children's rights in juvenile justice*, 25 April 2007, CRC/C/GC/10.
- UN GENERAL ASSEMBLY. *United nations Guidelines for the Prevention of Juvenile Delinquency (Riyadh Guidelines)*, 14 December 1990, A/RES/45/112.
- UN GENERAL ASSEMBLY. *United Nations Standard Minimum Rules for the Administration of Juvenile Justice (Beijing Rules): resolution / adopted by the General Assembly, 29 November 1985, A/RES/40/33*.
- UNITED NATIONS GENERAL ASSEMBLY. *The Universal Declaration of Human Rights*, 1948. Available at: <http://www.un.org/en/universal-declaration-human-rights/>
- UNITED NATIONS OFFICE ON DRUGS AND CRIME (UNDOC). *Handbook on the Crime Prevention Guidelines: Making them work*. Vienna: United Nations Office, 2010.
- UNITED NATIONS OFFICE ON DRUGS AND CRIME (UNDOC). *Manual for the Measurement of Juvenile Justice Indicator*. Vienna: United Nations Office on Drugs and Crime, 2007.
- VIDINO, L., & BRANDON, J. *Countering Radicalisation in Europe*. London: The International Centre for the Study of Radicalisation and Political Science, 2012.
- WEGGEMANS, D., & GRAAF, B. *Reintegrating Jihadist Extremist Detainees. Helping Extremist Offenders Back into Society*. New York: Routledge, 2017.

VOLUMUL III

SANȚIUNI ȘI MĂSURI COMUNITARE ÎN CONTEXTUL RADICALIZĂRII JUVENILE

CUPRINS

1	INTRODUCERE	77
2	SANȚIUNI ȘI MĂSURI COMUNITARE: STANDARDE INTERNAȚIONALE ȘI EUROPENE	77
3	TIPURI DE SANȚIUNI COMUNITARE	79
4	SANȚIUNI ȘI MĂSURI COMUNITARE PENTRU EXTREMISMUL VIOLENT ȘI INFRAȚIUNI LEGATE DE TERORISM	83
5	EXEMPLE EUROPENE DE INTERVENȚII BAZATE PE COMUNITATE CU TINERII RADICALIZAȚI SAU CU RISC DE RADICALIZARE	84
	5.1. CASA DE SIGURANȚĂ (VEILIGHEIDSHUIS) - OLANDA	84
	5.2. GANGWAY - GERMANIA	87
	5.3. INIȚIATIVA HAYAT - GERMANIA	88
	5.4. LEGATO, GERMANIA	90
	5.5. SERVICIUL DE PROBAȚIUNE „TEAM TER” - ȚĂRILE DE JOS	91
	BIBLIOGRAFIE	93

1. INTRODUCERE

Volumul III îi oferă cititorului o imagine de ansamblu asupra sancțiunilor și măsurilor comunitare, precum și asupra modului de prevenire a radicalizării în contextul comunitar. Oferă profesioniștilor și practicienilor o înțelegere a diferitelor tipuri de sancțiuni și măsuri comunitare, cunoscute și ca alternative la detenție. Acesta subliniază importanța programelor de intervenție comunitare. De asemenea, oferă câteva exemple de programe în Europa care se desfășoară în comunitate cu tinerii care sunt în conflict cu legea.

Acest volum stabilește:

- standardele internaționale și europene referitoare la sancțiunile și măsurile comunitare, cunoscute și ca alternative la detenție;
- principiile și caracteristicile-cheie ale sancțiunilor și măsurilor comunitare și modul în care acestea trebuie aplicate;
- diferitele tipuri de sancțiuni și măsuri comunitare pentru tineri;
- diferitele tipuri de sancțiuni comunitare care vizează combaterea radicalizării tinerilor;
- cinci exemple de programe de intervenție bazate pe comunitate din Germania și Olanda.

2. SANȚIUNI ȘI MĂSURI COMUNITARE: STANDARDE INTERNAȚIONALE ȘI EUROPENE

Sancțiunile și măsurile comunitare pot lua mai multe forme, totuși trăsătura principală este că acestea sunt livrate în timp ce tânărul rămâne în comunitatea lui. Măsurile dezvoltă condiții care să asigure o viață semnificativă în comunitate. Ele încurajează un proces de dezvoltare personală și de educație departe de infracțiune și delincvență, prin mobilizarea deplină a tuturor resurselor posibile, inclusiv a familiei, a voluntarilor și a altor grupuri comunitare, precum și a școlilor și a altor instituții comunitare.

Definirea măsurilor sociale este disponibilă în Recomandarea nr. R(92)16. Acesta prevede că termenul „sancțiuni și măsuri comunitare” se referă la:

„sancțiunile și măsurile care mențin infractorul în comunitate și implică o anumită restricție a libertății sale prin impunerea unor condiții și/sau obligații și care sunt puse în aplicare de organisme desemnate în drept pentru acest scop”¹.

De asemenea, documentul clarifică faptul că termenul:

„desemnează orice sancțiune impusă de o instanță sau un judecător și orice măsură luată înainte sau în locul unei decizii cu privire la o sancțiune, precum și modalități de executare a unei pedepse privative de libertate în afara unei instituții de detenție. Deși sancțiunile monetare nu se încadrează în această definiție, orice activitate de supraveghere sau de control care se desfășoară pentru a asigura punerea în aplicare a acestora intră în domeniul de aplicare a normelor”².

Soluțiile și măsurile comunitare promovează educația, incluziunea socială și îngrijirea bună a părinților.

1 CONSILIUL EUROPEI COMITETUL DE MINIȘTRI. Recomandarea nr. R(92)16 a Comitetului de Miniștri către statele membre privind normele europene privind sancțiunile și măsurile comunitare, 19 octombrie 1992.

2 *Ibidem*.

În funcție de cadrul justiției juvenile în fiecare stat, decizia de a implementa sau nu o măsură alternativă va fi responsabilitatea factorilor de decizie diferiți. În conformitate cu articolul 40 din Convenția ONU pentru Drepturile Omului, este important să ne amintim că „fiecare minor invocat sau învinuit de încălcarea legii penale are cel puțin următoarele garanții: [...] (v) dacă se consideră că a încălcat legea penală, să ia o decizie și orice măsuri impuse, în consecință, de către o autoritate competentă, independentă și imparțială superioară sau organ jurisdicțional în conformitate cu legea”³.

Standardele internaționale și europene subliniază importanța măsurilor bazate pe comunitate.

Instrumentele care se referă la stabilirea principiilor și metodelor de sancționare a comunității, cunoscute și ca alternative la detenție, includ:

- regulile minime standard ale Organizației Națiunilor Unite pentru măsurile non-custodiale (Regulile de la Tokyo)⁴;
- directiva europeană 2016/800 privind garanțiile procedurale aplicabile minorilor care sunt suspectați sau acuzați în cadrul procedurilor penale⁵;
- principiile de bază privind utilizarea programelor justiției restaurative în domeniul penal⁶.

Regulile minime standard ale Organizației Națiunilor Unite pentru măsurile non-custodiale (regulile de la Tokyo) subliniază contextul social al măsurilor alternative. Regula 1.5 din regulile de la Tokyo stipulează că:

„statele membre vor elabora în cadrul sistemelor lor juridice măsuri non-privative de libertate pentru a oferi alte opțiuni, astfel, reducând utilizarea pedepsei cu închisoarea și raționalizând politicile în materie de justiție penală, luând în considerare respectarea drepturilor omului, cerințele justiției sociale și nevoile de reabilitare a infractorului”⁷.

În plus, regula 2.3 din Regulamentul de la Tokyo prevede:

„Pentru a oferi o mai mare flexibilitate în concordanță cu natura și gravitatea infracțiunii, cu personalitatea și istoricul personal al infractorului și cu protecția societății și pentru a evita folosirea inutilă a încarcerării, sistemul de justiție penală ar trebui să ofere o gamă largă de măsuri non-custodiale, de la dispozițiile pre-procesare până la condamnarea penală. Numărul și tipurile de măsuri necustodiale disponibile ar trebui determinate astfel încât condamnarea să rămâne posibilă”⁸.

Standardele internaționale și europene recomandă o gamă largă de măsuri comunitare pentru minori, cum ar fi ordine de îngrijire, îndrumare și supraveghere, consiliere, probațiune, asistență parentală, educație și formare profesională, mediere și măsuri de justiție restaurativă⁹.

Sancțiunea comunitară trebuie adaptată în funcție de nevoile individului. Acest lucru este deosebit de

3 ADUNAREA GENERALĂ A ONU. Convenția privind Drepturile Copilului, 20 noiembrie 1989, Organizația Națiunilor Unite, Treaty Series, vol. 1577.

4 ADUNAREA GENERALĂ A ONU. Regulile minime standard ale Organizației Națiunilor Unite pentru măsurile non-custodiale (Regulile de la Tokyo): rezoluție adoptată de Adunarea Generală, 14 decembrie 1990.

5 UNIUNEA EUROPEANĂ. Directiva (UE) 2016/800 a Parlamentului European și a Consiliului din 11 mai 2016 privind garanțiile procedurale aplicabile copiilor bănuiți sau învinuiți în cadrul procedurilor penale. Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, L 132, 21.5.2016, art. 11.

6 CONSILIUL ECONOMIC ȘI SOCIAL AL ONU (ECOSOC). Rezoluția 2002/12: Principii de bază privind utilizarea programelor justiției restaurative în materie penală, 24 iulie 2002, E/RES/2002/12.

7 ADUNAREA GENERALĂ A ONU. Regulile de la Tokyo, op. cit., Regula 1.5.

8 *Ibidem*, Regula 2.3.

9 CONSILIUL EUROPEI. Orientările Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei privind justiția în interesul copilului [on-line]. Strasbourg: Editura Consiliului Europei, 2011. Disponibil la: <https://rm.coe.int/16804b2cf3>; ADUNAREA GENERALĂ A ONU, CRC, 20 noiembrie 1989, op. cit., art. 40; SECRETAR GENERAL AL ONU (UNSG). Nota de orientare a Secretarului General: Abordarea ONU pentru justiția pentru copii, septembrie 2008.

important pentru minorii și tinerii aflați în conflict cu legea, care sunt expuși riscului de radicalizare.

Regulile de la Tokyo, articolul 3.2, prevede că:

„selectarea unei măsuri fără caracter privativ de libertate se bazează pe o evaluare a criteriilor stabilite, atât în ceea ce privește natura și gravitatea infracțiunii, cât și personalitatea, contextul infractorului, scopul condamnării și drepturile victimelor”¹⁰.

În 2008, Consiliul Europei a recomandat ca „sancțiunile și măsurile comunitare să fie puse în aplicare într-o manieră care le face cât mai sensibile pentru minori și care să contribuie la dezvoltarea lor educațională și la sporirea competențelor lor sociale”¹¹. Într-adevăr, „punerea în aplicare a sancțiunilor și măsurilor comunitare ar trebui să se bazeze pe evaluări individualizate și metode de intervenție conforme cu standardele profesionale dovedite” și „aceste metode vor fi dezvoltate în lumina rezultatelor cercetării și a celor mai bune practici în domeniul asistenței sociale, bunăstării tinerilor și domeniilor aliate de activitate”¹². Acest lucru este specificat și de regulile de la Beijing, care stipulează:

„Statele membre caută, în conformitate cu interesele lor generale respective, să favorizeze bunăstarea minorului și a familiei sale”¹³.

De asemenea:

„Statele membre se străduiesc să creeze condiții care să asigure pentru minori o viață semnificativă în comunitate, care, în acea perioadă în care el sau ea este cel mai susceptibil de comportament deviant, va promova un proces de dezvoltare personală și educație care este atât de liber de infracțiune și de delincvență pe cât e posibil”¹⁴.

3. TIPURI DE SANCTIUNI COMUNITARE

Tendința actuală este lipsa unor măsuri alternative specifice pentru tinerii care au săvârșit o infracțiune legată de radicalizare sau extremism violent.

Statele membre au diferite măsuri alternative în cadrul propriilor sisteme pentru tinerii care comit o infracțiune. Prin urmare, pentru a respecta „interesul superior al copilului”, trebuie utilizată măsura cea mai potrivită nevoilor și dezvoltării copilului. Acest lucru trebuie să se întâmple și în situațiile în care tinerii comit infracțiuni legate de radicalizare sau de extremism violent.

Judecătorii care se ocupă de minori și tineri aflați în conflict cu legea au puterea de a pune în aplicare o măsură alternativă în locul detenției, iar în unele state decizia de a impune o alternativă la detenție poate fi luată de procuror¹⁵.

Sancțiunile și măsurile comunitare sunt versatile și pot include elemente diferite. Este important să țineți

10 ADUNAREA GENERALĂ A ONU. Regulile de la Tokyo, 14 decembrie 1990, op. cit.

11 CONSILIUL EUROPEI, COMITETUL DE MINIȘTRI. Recomandarea CM/Rec(2008)11 a Comitetului de Miniștri către statele membre privind Normele europene pentru infractorii minori care fac obiectul unor sancțiuni sau măsuri, 5 noiembrie 2008, articolul 31.1.

12 Recomandare CM/Rec(2008)11, 5 noiembrie 2008, op. cit., art. 39.

13 ADUNAREA GENERALĂ A ONU. Regulile minime standard ale Organizației Națiunilor Unite privind administrarea justiției juvenile (Regulile de la Beijing): rezoluție/adoptată de Adunarea Generală, 29 noiembrie 1985, A/RES/40/33, Regula 1.1.

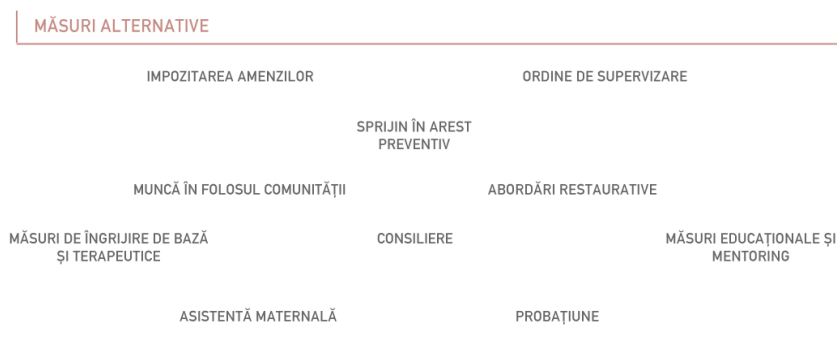
14 ADUNAREA GENERALĂ A ONU, Regulile de la Beijing, 29 noiembrie 1985, op. cit., Regula 1.2.

15 KILKELLY, U., FORDE, L., & MALONE, D. Alternatives to detention for juvenile offenders. Manual of good practices in Europe. Belgium: International Juvenile Justice Observatory, 2016, p. 20-21.

cont de flexibilitatea cu care pot fi aplicate măsuri alternative.

Măsurile alternative s-au dovedit a fi de succes în ceea ce privește rentabilitatea și realizarea obiectivelor de reabilitare și reintegrare¹⁶.

Opțiunile sunt ilustrate în continuare prin următoarea diagramă¹⁷:

În etapa de arestare și înainte de judecată, măsurile alternative pot include:

„Eliberarea către un părinte, un tutore, un membru extins al familiei sau un adult responsabil (poate include ONG-uri desemnate și organizații comunitare). Eliberarea poate include și anumite condiții, cum ar fi: cauțiunea, necesitatea de a raporta în mod regulat la o secție de poliție în așteptarea chemării în judecată, respectarea unui regim de oprire, acordul de a nu contacta victima (supraviețuitorul)”¹⁸.

La condamnare pot include:

„Avertismentul judiciar, probațiunea, supravegherea comunității, serviciul în folosul comunității sau participarea la un program de tratament. Amenzile sunt adesea folosite ca o alternativă, dar acestea nu trebuie încurajate, deoarece acestea discriminează copiii săraci și nu sunt considerate a avea o valoare reabilitantă”¹⁹.

Regulile de la Tokyo includ și dispozițiile de condamnare. Regula 8.1 stipulează că „autoritatea judiciară, având la dispoziție o serie de măsuri non-privative de libertate, ar trebui să țină seama, în luarea deciziei, de necesitățile de reabilitare a infractorului, de protecția societății și de interesele victimei, care ar trebui să fie consultată ori de câte ori este cazul”²⁰.

În conformitate cu Regula 8.2, autoritățile de condamnare au la dispoziție următoarele sancțiuni²¹:

- sancțiuni verbale, cum ar fi avertizarea, mustrea și avertismentul;
- condiționarea eliberării;
- sancțiuni de stat;

16 CENTRUL GLOBAL PENTRU SECURITATEA COOPERATIVĂ ȘI CENTRUL INTERNAȚIONAL PENTRU COMBATEREA TERORISMULUI - Haga. Corectarea cursului: Avansarea principiilor justiției juvenile pentru copiii condamnați pentru infracțiunile de extremism violent. Septembrie 2017.

17 Sursa: M. KORDACZUK-WAS, own elaboration on the basis: U. KILKELLY, L. FORDE, D. MALONE D., 2016, op. cit.

18 UNICEF. Setul de instrumente privind diversitatea și alternativele la detenție [online], 2010. Disponibil pe: https://www.unicef.org/tdad/index_55653.html [Ultima accesare, la 16.3.18]

19 *Ibidem*.

20 ADUNAREA GENERALĂ A ONU, Regulile de la Tokyo, 14 decembrie 1990, op. cit, Regula 8.1..

21 *Ibidem*, Regula 8.2.

- sancțiuni economice și sancțiuni monetare, cum ar fi amenzile și amenzile pe zi;
- confiscarea sau ordinul de expropriere;
- despăgubirea victimei sau ordin de compensare;
- sentință suspendată sau amânată;
- probațiune și supraveghere judiciară;
- ordin de serviciu în folosul comunității;
- trimiterea la un centru de participare;
- arest la domiciliu;
- orice alt mod de tratament neinstituțional;
- unele combinații ale măsurilor enumerate mai sus.

În plus, regulamentul de la Tokyo prevede că „autoritatea competentă trebuie să aibă la dispoziție o gamă largă de alternative post-condamnare pentru a evita instituționalizarea și pentru a asista infractorii în reintegrarea timpurie în societate”²².

Conform regulii 9.2, acestea includ²³:

- permisiile și casele de reabilitare;
- eliberarea la locul de muncă sau educație;
- diferite forme de eliberare condiționată;
- remisia;
- grațierea.

„Directiva europeană 2016/800 privind garanțiile procedurale pentru copiii care sunt persoane suspectate sau acuzate în cadrul procedurilor penale” se referă, de asemenea, la utilizarea unor măsuri alternative de detenție. Articolul 11 alineatul (1) prevede: „Statele membre se asigură că autoritățile competente recurg la măsuri alternative detenției (măsuri alternative)”²⁴.

Măsurile alternative indicate în paragraful 46 al directivei menționate mai sus includ²⁵:

- interzicerea copilului să se afle în anumite locuri;
- obligația copilului de a locui într-un anumit loc;
- restricții privind contactul cu anumite persoane;
- obligații de raportare către autoritățile competente;
- participarea la programe educaționale;
- participarea la programe terapeutice sau de dependență.

Măsurile comunitare ar trebui utilizate cu o mare flexibilitate și fiecare caz trebuie tratat individual. De asemenea, este necesar să se clarifice instrumentele și standardele care sunt în prezent aplicabile în reglementările internaționale și europene referitoare la aplicarea acestor măsuri.

De exemplu, sancțiunile comunitare pot include:

- probațiunea – „o măsură non-custodie care implică monitorizarea și supravegherea unui minor în

22 ADUNAREA GENERALĂ A ONU, Regulile de la Tokyo, 14 decembrie 1990, op. cit, Regula 9.1.

23 ADUNAREA GENERALĂ A ONU, Regulile de la Tokyo, 14 decembrie 1990, op. cit, Regula 9.2.

24 Directiva (UE) 2016/800, 11 mai 2016, op. cit., Art. 11.

25 Directiva (UE) 2016/800, 11 mai 2016, op. cit., Partea introductivă 46.

timp ce acesta rămâne în comunitate. O autoritate competentă, procurorul, serviciul de asistență socială sau un ofițer supraveghează, de regulă, probațiunea. Probațiunea poate fi folosită ca măsură individuală sau după o pedeapsă privativă de libertate²⁶. Tinerii pot fi obligați să îndeplinească anumite cerințe, cum ar fi cerințele de viață și cerințele de comportament, sau să participe la educație, formare sau alte tipuri de programe. De asemenea, să fie o modalitate prin care tinerii să aibă acces la servicii de consiliere sau mentoring²⁷;

- serviciul comunitar poate fi o condiție de probă sau o alternativă la plata despăgubirii sau a unei amenzi (fiecare oră de serviciu reduce suma, până la plata integrală); acest serviciu comunitar poate include munca neplătită pentru o organizație civică sau non-profit; această alternativă constă într-o sentință de lucru neremunerată, în care minorul trebuie să participe la formarea care se referă la infracțiune sau la o combinație a celor două²⁸.

În acest sens, sancțiunile bazate pe comunitate pot include, de asemenea, programe de supraveghere și monitorizare intensivă, case de grup sau centre de raportare de zi²⁹.

În concluzie, sancțiunile alternative (ținând cont de diferențele dintre jurisdicții) pot include³⁰:

- probațiunea, serviciul comunitar și impunerea de amenzi;
- măsuri educative și de îndrumare;
- măsuri bazate pe îngrijire și măsuri terapeutice;
- abordări restaurative;
- susținerea arestării preventive.

Decizia asupra naturii sancțiunii comunitare

Atunci când se decide ce sancțiune comunitară trebuie aplicată unei persoane tinere, judecătorii și procurorii ar trebui să ia în considerare o serie de criterii diferite, pentru a se asigura că aceste alternative sunt eficiente.

În regulile de la Tokyo, articolul 3.2 prevede că selectarea unei măsuri non-custodie se bazează pe anumite criterii, cum ar fi³¹:

- natura și gravitatea infracțiunii;
- personalitatea infractorului;
- contextul infractorului;
- scopul condamnării;
- drepturile victimei.

În instrumentele internaționale și europene, există o mare varietate de măsuri disponibile. Prin urmare, dintre criteriile-cheie pentru determinarea măsurilor alternative ar trebui să fie personalitatea și fundalul

26 BIROUL ONU PENTRU DROGURI ȘI CRIMINALITATE (UNODC). Manual pentru măsurarea indicatorilor de justiție juvenilă. New York: Națiunile Unite, 2007, p. 54.

27 KILKELLY, U., FORDE, L., & MALONE, D., 2016, op. cit.

28 BERGER, M., & BRUMMELMAN, J. Juvenile Offenders Detention Alternatives in Europe. National Report - The Netherlands, 2016. Disponibil la: <https://www.defenceforchildren.nl/images/70/3955.pdf>

29 CENTRUL GLOBAL PENTRU SECURITATEA COOPERATIVĂ ȘI CENTRUL INTERNAȚIONAL PENTRU COMBATEREA TERORISMULUI - Haga, 2017, op. cit.

30 KILKELLY, FORDE & MALONE, 2016, op.cit., p. 21.

31 ADUNAREA GENERALĂ A ONU, Regulile de la Tokyo, 14 decembrie 1990, op. cit., Regula 3.2.

tânărului. Acești factori includ circumstanțele individuale și caracteristicile personale ale tânărului. Au fost identificate o serie de caracteristici comune în rândul tinerilor care vin în contact cu sistemul de justiție penală. Este util să se țină cont de unii dintre acești factori, atunci când se proiectează măsuri alternative într-un sistem național³². De exemplu, un număr semnificativ de tineri care intră în conflict cu legea au făcut parte din sistemul de asistență socială. Mulți provin din medii socio-economice sărace sau au un părinte ori un frate care a fost întemnițat. De asemenea, infractorii tineri au rate mai mari de probleme de sănătate mintală și dependență decât ceilalți tineri³³.

Scopul sentinței este, de asemenea, important. Măsurile alternative ar trebui să reducă efectele infracțiunii și să reintegreze infractorul în societate. Acestea ar trebui să vizeze în mod clar reducerea criminalității, protejarea publicului și, acolo unde este posibil, repararea prejudiciului cauzat de către infractor victimei³⁴.

De drepturile victimei trebuie să se țină cont atunci când se creează alternative la detenție pentru minori și tineri în conflict cu legea. Sistemul de justiție există pentru a proteja drepturile omului, în special drepturile victimelor. Regula 12.2 din Regulile de la Tokyo menționează în mod specific acest criteriu. Se precizează că măsurile alternative ar trebui să fie „practice, precise și să aibă ca scop reducerea probabilității recidivei unui comportament criminal și creșterea șanselor infractorului de integrare socială, ținând cont de nevoile victimei”³⁵.

4. SANȚIUNI ȘI MĂSURI COMUNITARE PENTRU EXTREMISMUL VIOLENT ȘI INFRAȚIUNI LEGATE DE TERORISM

În prezent, există o tendință de a nu se dezvolta măsuri alternative specifice pentru tinerii care au comis un delict violent sau o infracțiune legată de terorism. În ceea ce privește utilizarea măsurilor alternative adecvate pentru infracțiunile legate de terorism sau extremismul violent, există câteva recomandări generale din partea Forumului global de combatere a terorismului.

Deși aceste recomandări nu se concentrează în mod special pe tineri, acestea sunt utile pentru a se ține cont în vederea adaptării și implementării mai bune a măsurilor alternative în acest cadru.

Forumul global privind combaterea terorismului oferă 5 recomandări generale³⁶:

- necesitatea concordanței legislației naționale cu măsurile alternative;
- asigurarea drepturilor infractorilor atunci când se impune o măsură alternativă;
- implicarea comunității și a familiei (dacă este cazul) ca element-cheie într-o măsură alternativă;
- angajarea statelor în campanii de sensibilizare cu privire la utilizarea măsurilor alternative (pentru infracțiunile legate de terorism);
- resursele și infrastructurile adecvate care ar trebui să fie asigurate de state în vederea implementării măsurilor alternative.

³² *Ibidem.*

³³ *Ibidem.*

³⁴ GLENN, C. Community-based alternatives to incarceration. In the 141st International Senior Seminar Visiting Experts' Papers, Resource Material Series No.79 [online]. Disponibil la: <http://www.unafei.or.jp> [Ultima accesare 02.08.2017].

³⁵ ADUNAREA GENERALĂ A ONU, Regulile de la Tokyo, 14 decembrie 1990, op. cit.

³⁶ FORUMUL GLOBAL PENTRU COMBATAREA TERORISMULUI. Inițiativa de abordare a ciclului de viață al radicalizării violente. Recomandări privind utilizarea eficientă a măsurilor alternative adecvate pentru infracțiunile legate de terorism. Disponibil la: <https://www.thegctf.org/Portals/1/Documents/Toolkit-documents/English-Effective-Use-of-Appropriate-Alternatives.pdf>

Există, de asemenea, șase recomandări privind punerea în aplicare a măsurilor alternative³⁷:

- trebuie să se realizeze un proces cuprinzător de evaluare înainte de a impune o sentință alternativă. În acest sens, este necesar să se evalueze nivelul de amenințare și adecvarea infractorului pentru a primi o alternativă;
- ar trebui utilizat în cadrul măsurilor alternative un sistem de stimulente și sancțiuni cu temeuri juridice, descris în mod clar și legat de reabilitare;
- de asemenea, este recomandat să se utilizeze măsuri alternative pentru categorii speciale de infractori, inclusiv tineri;
- elaborarea ghidurilor juridice privind măsurile alternative pentru a promova angajamentul judiciar și supravegherea măsurilor alternative;
- utilizarea unei abordări cu mai multe părți interesate în implementarea măsurilor alternative, pentru a se asigura că aceste măsuri sunt adaptate minorului;
- folosirea de măsuri alternative pentru infracțiunile legate de terorism, care vizează sprijinirea reabilitării, dezangajării și reintegrării.

5. EXEMPLE EUROPENE DE INTERVENȚII BAZATE PE COMUNITATE CU TINERII RADICALIZAȚI SAU CU RISC DE RADICALIZARE

Mai jos, sunt exemple practice de programe orientate spre descurajarea acelor tineri care sunt expuși riscului de radicalizare și reabilitarea tinerilor deja radicalizați în Germania și Olanda.

5.1. CASA DE SIGURANȚĂ (VEILIGHEIDSHUIS) - OLANDA

Această Casa de siguranță este o colaborare între 20 de organizații partenere care lucrează la o abordare comună de prevenire și reducere a recidivelor, precum și de asigurare a bunăstării și securității în Tilburg, Olanda.

Context

În anii '90, a devenit din ce în ce mai clar că numai legea penală nu putea aborda recidiva în Țările de Jos. Adesea, infractorii aveau probleme sociale, psihologice sau de sănătate complexe, incluzând, dar fără a se limita la acestea, sărăcia și excluziunea socială. Aceste probleme trebuiau abordate pentru a provoca schimbări comportamentale de durată, dar au fost adesea făcute într-un mod unilateral. Partenerii, cum ar fi instituțiile din sectorul îngrijirii, trebuiau implicați într-o abordare în colaborare și cuprinzătoare pentru a preveni recidiva.

Obiective

Obiectivele specifice ale Casei de siguranță sunt:

- reducerea recidivelor la minorii în conflict cu legea și prevenirea primelor infracțiuni ale tinerilor (inclusiv în cazurile de radicalizare);
- asigurarea unei îngrijiri adecvate pentru victimele violenței în familie;
- să fie un centru de informații fiabil pentru partenerii participanți din mai multe entități;

³⁷ *Ibidem.*

- să ofere îngrijire adecvată foștilor prizonieri.

Alte obiective includ:

- creșterea colaborării dintre autoritățile care aplică legea, autoritățile locale și agențiile de sănătate, astfel încât eforturile lor să se completeze reciproc și să conducă la o schimbare permanentă a comportamentului infractorilor;
- obținerea unei perspective asupra problemelor complexe cu care se confruntă persoanele vulnerabile, inclusiv adulții, copiii și tinerii expuși riscului de radicalizare, pentru îmbunătățirea îngrijirii multidisciplinare;
- cooperarea între organizații prin furnizarea de informații în timp util despre situația personală a individului și încheierea de acorduri obligatorii bazate pe abordări coerente și cuprinzătoare;
- monitorizarea permanentă a acordurilor;
- justificarea, către consiliul municipal, organizațiile afiliate și cetățeni, a activităților, prin intermediul planului anual.

Grupul-țintă și cadrul

Casa de siguranță se concentrează pe următoarele grupuri-țintă:

- tineret;
- infractori cu recidive frecvente;
- membri ai grupurilor de infractori și ai grupurilor criminale;
- infractori recidiviști violenți;
- foști deținuți cu probleme multiple;
- cazuri de radicalizare;
- victime și autori în cazuri de violențe în familie;
- persoane / familii cu probleme multiple și complexe.

Descriere

Casa de siguranță este un parteneriat între toate părțile interesate în prevenirea criminalității și nu este o entitate juridică independentă. Drepturile partenerilor și obligațiile reciproce sunt stabilite într-un acord. După cum este stipulat în acord:

- sistemul de justiție penală cooperează cu municipalitățile și organizațiile societății civile pentru a crea soluții pentru problemele emergente;
- aceste soluții sunt implementate utilizând resurse comune și vizează asigurarea unei combinații mai eficiente și mai durabile a măsurilor punitive și de reabilitare.

Casa de siguranță nu se ocupă de toate cazurile. În principiu, partenerii se ocupă numai de cazuri de persoane cu probleme multiple (cazare, locuri de muncă, datorii, probleme psihologice și sociale, dependență etc.) și pentru care este potrivită o combinație de pedeapsă și asistență socială. Partenerii sau birourile de primire din oraș prezintă cazurile, discută, formează un plan de acțiune, pun în aplicare planul și îl monitorizează până când obiectivele sunt atinse.

În prezent, există 20 de parteneri. Cooperarea vizează transformarea unei abordări personalizate într-o abordare integrată, care implică familia și comunitatea infractorului. Cooperarea se bazează pe integrarea

sarcinilor și pe o legătură strânsă între parteneri. Aceasta este o rețea care, pe lângă abordarea individuală și a grupului, urmărește o abordare bazată pe zone (orientată pe probleme) asupra pedepsei, îngrijirii, supravegherii și aplicării administrative. Informațiile disponibile sunt utilizate pentru a face un plan cuprinzător. Partenerii își unesc forțele pentru a colabora eficient și a împărtăși angajamentele și responsabilitățile, ceea ce înseamnă că familiile nu sunt bombardate cu diferiți furnizori care îndeplinesc doar o singură sarcină.

Personal, parteneri și aspecte practice

Aproximativ 150 de angajați din organizațiile participante lucrează cel puțin o zi pe săptămână în Casa de siguranță.

Casa de siguranță are personal de sprijin pentru a facilita cooperarea dintre parteneri. Personalul include un manager de rețea și manageri de cazuri care conduc întâlnirile în care sunt tratate cazurile individuale și se încheie acorduri. Aceștia monitorizează, de asemenea, punerea în aplicare a acestor acorduri. În afară de personal, există un secretariat și un centru de informare care completează dosarele individuale ale cazurilor pe baza informațiilor furnizate de parteneri.

Managerul principal se conectează cu managerii diferiților „parteneri” și supraveghează gestionarea zilnică a Casei de siguranță. Primarul este directorul Casei de siguranță.

Profesioniștii provin din:

- consiliile municipale;
- poliție;
- procuratură;
- servicii de probațiune;
- organizații ale societății civile;
- specializări psihologie și psihiatrie.

Metodă

Casa de siguranță funcționează în conformitate cu modelul de tip scale-up, ceea ce înseamnă că este făcută o încercare inițială de a găsi o soluție cu părțile interesate din „prima linie”. Casa de siguranță se ocupă numai de cazurile în care devine clar că o intervenție eficientă va fi atinsă numai cu ajutorul aplicării legii și a serviciilor de asistență socială. Dacă apar probleme când se încearcă găsirea unei soluții pentru un anumit caz, managerul principal al Casei de siguranță poate discuta cu managerii superiori ai organizațiilor partenere.

Impact

Recidivismul în rândul persoanelor de 18 ani (tratate în Casa de siguranță) a scăzut cu 51%.

Din 2006, numărul tinerilor acuzați de infracțiuni a scăzut în Tilburg (de la 984 la 778), precum și numărul tinerilor care au săvârșit prima infracțiune (590-432). Acum, există 45 de Case de siguranță în Olanda. Din 2002, Casele de siguranță au fost evaluate în fiecare an.

Avantajele Casei de siguranță:

- printr-un birou comun, partenerii învață mai multe unii despre alții și se formează încrederea; ca

rezultat, ei sunt mai dispuși să colaboreze;

- părțile analizează problemele împreună și încheie un acord cu privire la modul în care acționează, astfel încât serviciile penale și de asistență socială să lucreze împreună mai degrabă, decât unul împotriva celuilalt (de exemplu, Casa de siguranță sfătuiește judecătorii să acorde eliberarea precoce persoanelor care refuză să accepte tratamentul).
- dacă Casa de siguranță găsește probleme recurente în „lanțul de cooperare”, aceste probleme sunt raportate organizațiilor care le pot rezolva.

O parte din forța Casei de siguranță se află în colaborarea zilnică într-o singură locație. Acest lucru duce la liniile de comunicare mai scurte. Birourile principale are partenerului lanțului și furnizorii de asistență socială pe teren facilitează „intrarea” clienților. Acest lucru se face în mod deliberat. Rețelele și conexiunile pe care partenerii le au în cadrul societății pot ajunge mai departe decât un birou frontal singur. Dacă, într-un caz particular, problemele sunt complexe și (ar putea) implică mai multe organizații, partenerii vor prezenta cazul în Casa de siguranță. De asemenea, înseamnă că pot fi luate măsuri mai devreme.

Informații suplimentare

Proiectul a fost inițiat de autoritățile locale care conduc Casele de siguranță, cu sprijinul ministerelor de Justiție și, respectiv, de Sănătate. Fiecare organizație contribuie cu expertiza, informațiile și oportunitățile sale. Acordul formal de parteneriat specifică modul în care partenerii ar trebui să colaboreze și să facă schimb de informații, în special despre persoane.

Contact

<http://www.veiligheidshuistilburg.nl>

5.2. GANGWAY - GERMANIA

Gangway este o organizație non-guvernamentală (ONG) care lucrează cu tineri și adulți pe străzile din Berlin.

Obiective

Gangway își propune implicarea în activități cu tinerii pe străzile din Berlin. Ei încearcă să încurajeze oamenii să-și ia viața în propriile mâini. Lucrătorii sociali găsesc soluții la problemele tinerilor, îi ajută să comunice cu administrațiile și cu autoritățile, în căutarea de locuri de muncă și / sau educație și să caute cele mai bune soluții de sprijin în situații extrem de complicate sau periculoase.

Grupul-țintă și cadrul

Gangway lucrează cu acei tineri:

- la care nu au ajuns alte instituții sociale;
- care sunt dezavantajați din punct de vedere social;
- a căror dezvoltare individuală și integrare socială sunt expuse riscului.

ONG-ul operează în piețe publice și pe străzi. Se orientează spre interesele și nevoile tinerilor, mediază în conflicte cu școli, părinți sau cu alte rude, face sugestii pentru o participare sporită a tinerilor și acționează ca partener și purtător de cuvânt pentru comunitate și spații publice³⁸.

³⁸ Sursa: <http://gangway.de/ueber-uns/> > [accesat la 26 ianuarie 2018].

Descriere

Gangway funcționează într-un mod foarte mobil în jurul Berlinului. Lucrătorii sociali implicați în „munca stradală” lucrează, de asemenea, în interiorul închisorilor și, prin urmare, formează un punct de contact cu lumea exterioară. Adesea, ei sunt percepuți ca fiind mai accesibili și, probabil, mai de încredere decât un ofițer de probațiune.

Method

Echipele Gangway încearcă noi abordări creative pentru a angaja tinerii în mediul lor. De exemplu, un proiect numit Zwischenwelten colaborează cu aproximativ 20 de tineri în conflict cu legea din mediile migranților și refugiaților pe tema patriei, încurajându-i să-și spună povestea într-un mod care îi ușurează și le facilitează reintegrarea în societatea germană.

Contact

<http://gangway.de>

5.3. INIȚIATIVA HAYAT - GERMANIA

Hayat (denumirea în limba turcă și arabă pentru „viață”) este primul program german de consiliere și de deradicalizare a familiei care se adresează persoanelor implicate în grupuri radicale salafiste sau celor care au ales calea unei radicalizări jihadiste violente, inclusiv celor care călătoresc în Siria și în alte zone de luptă. Metodologia particulară a lui Hayat se concentrează pe contextul social-emoțional al unei persoane și pe rolul rudelor și prietenilor în eforturile de deradicalizare³⁹.

Context

Germania s-a confruntat în mod semnificativ cu problema teroriștilor străini (TS) care au călătorit în Siria sau în Irak în perioada 2012-2013. În martie 2017, Oficiul Federal German pentru Protecția Constituției (Bundesamt für Verfassungsschutz sau BfV) a estimat că aproximativ 910 teroriști străini (TS) au părăsit Germania și au călătorit alături de grupurile extremiste, și anume ISIS, în Irak și în Siria. În iunie 2016, s-a estimat că:

- 37% din toți TS din Germania încă erau în Siria și în Irak;
- alte 35% au revenit în Germania, dintre care cel puțin 12% sunt în închisoare;
- 67% din TS au un trecut criminal;
- 60% s-au născut în Germania;
- vârsta medie a acestor TS este de 25 de ani, 7% sunt minori, iar aproximativ o cincime din acești TS sunt femei.

Obiective

Hayat se ocupă de diferite tipuri de cazuri. În domeniul particular al jihadismului, Hayat urmărește:

- prevenirea individuală a imigrației;
- dacă aceste persoane au imigrat deja, influențează deciziile acestora prin oprirea radicalizării ulterioare la fața locului, prevenirea atacului și returnarea acasă;
- dacă s-au întors acasă, integrarea într-o rețea socială închisă controlată.

³⁹ Hayat Deutschland <<http://hayat-deutschland.de/english/>> [accesat la 26 ianuarie 2018].

Prin urmare, Hayat poate funcționa ca un liant/mediator între familii și serviciile de securitate.

Grupul-țintă și cadrul

Inițiativa Hayat se concentrează pe lucrul cu mediul afectiv-social al extremismului islamist, pentru a opri și a inversa, în cele din urmă procesul, de radicalizare. Astfel, Hayat este disponibil rudelor (părinților, fraților, prietenilor) unei persoane radicalizate sau ale unei persoane care potențial se află pe calea unei radicalizări (violente).

Descriere

Inițiativa Hayat a fost înființată în 2011. Ea provine de la EXIT Germania, primul program de deradicalizare pentru persoanele care au adoptat extremismul de dreapta.

Este primul program de consiliere german pentru persoanele implicate în grupuri radicale salafiste sau violente de tip jihadist. Hayat consideră familia ca fiind punctul central al procesului de deradicalizare. Prin urmare, Hayat urmărește consolidarea și formarea familiei pentru a interacționa cu fiul / fiica radicalizat(-ă).

Personal, parteneri și aspecte practice

Inițiativa Hayat angajează pentru cazuri lucrători din diverse medii profesionale. Personalul Hayat înseamnă consilieri instruiți și care pot prelua apeluri în limbile germană, arabă, turcă, engleză și în alte câteva, dacă este necesar. Serviciile Hayat sunt gratuite și confidențiale. Hayat lucrează cu o abordare pasivă, ceea ce înseamnă că impulsul inițial pentru consiliere trebuie întotdeauna să provină de la persoana sau familia respectivă. Acest lucru este vital pentru a stabili o relație de încredere, care este în centrul procesului de consiliere.

Metodă

În timpul primului contact, experții Hayat vor analiza situația concretă și vor efectua o evaluare a radicalizării pentru a determina cererea de consiliere și a răspunde la cele mai importante întrebări de la început: este ruda în pericol de radicalizare (violentă) sau este un caz inofensiv de convertire la islam?

Odată ce consilierul obține o imagine clară a situației concrete, va fi proiectat un proces individual de consiliere și un plan pas cu pas, care să includă diverse măsuri pentru a preveni radicalizarea ulterioară sau pentru a opri și a inversa procesul.

Hayat identifică trei niveluri relevante în orice proces de deradicalizare:

- afectiv: nivel emoțional - Hayat lucrează prin sentimentele și fundalul unei persoane, spre formarea unui grup de referință alternativ, de ex. rude sau prieteni, care se opun sau vorbesc împotriva ideologiei persoanei;
- pragmatic: dezangajarea unei persoane de mediul radicalizat, ruperea izolării unei persoane, asistarea în probleme birocratice și pragmatice, de ex. cu autoritățile;
- ideologic: deradicalizarea cu succes trebuie să se concentreze pe dezmembrarea ideologiei radicale și pe demantelarea narațiunilor sale; acest nivel abordează și aspecte precum gândirea critică, activitatea biografică, ambiguități, conștientizarea modelelor de legitimare etc.

Impact

În martie 2018, Hayat a avut 432 de cazuri, din care 262 sunt considerate închise. Aproximativ două treimi din cazuri au sunat direct la Hayat, în timp ce 146 de cazuri au fost redirecționate către Hayat de linia telefonică BAMF. În aproximativ 100 de cazuri, a apărut o relevanță a securității. Inițiativa Hayat a fost evaluată de Centrul de consiliere privind radicalizarea la BAMF⁴⁰.

În plus, ideea a călătorit deja în afara Germaniei, iar alte țări introduc acum abordarea metodologică a consilierii familiale în combaterea extremismului și a terorismului.

Buget

La inițiativa ZDK (Gesellschaft Demokratische Kultur gGmbH), Hayat este finanțat de Oficiul federal german pentru imigrație și afaceri pentru refugiați (Bundesamt für Migration und Flüchtlinge BAMF), dar funcționează la distanță de guvern.

Informații suplimentare

Începând cu ianuarie 2012, HAYAT a fost partener al Oficiului federal german pentru imigrație și afaceri pentru refugiați (Bundesamt für Migration und Flüchtlinge BAMF), care a înființat „Centrul național de Consiliere pentru Radicalizare” („Beratungsstelle Radikalisierung”).

Contact

<http://www.hayat-deutschland.de>

5.4. LEGATO - GERMANIA

Legato este un centru de specialiști și consiliere pentru tinerii radicalizați din orașul Hamburg, fondat în 2015.

Context

Germania, în special Hamburg, se confruntă din ce în ce mai mult cu fenomenul de radicalizare din motive religioase. Orașul Hamburg a răspuns la această problemă prin înființarea Centrului consultativ Legato. „Legato” înseamnă conectat (italiană) și lucrează pentru întărirea legăturilor, deoarece atașamentul puternic și stabil față de o persoană cunoscută poate declanșa procese într-o persoană radicalizată, ceea ce duce la o distanțare de o ideologie orientată spre violență sau de un grup extremist.

Obiective

- sprijinirea revenirii de la comportamentul radicalizat orientat către violență către o coabitare pașnică, de sine stătătoare în societate;
- ținerea tinerilor departe de atitudini care pot avea un impact negativ asupra lor și mediului lor; în schimb, ei trebuie să ducă o viață autodeterminată, cu sprijinul Legato, și să nu reprezinte o amenințare pentru ei sau pentru ceilalți.

Grupul-țintă și cadrul

Rudele și cei afectați de radicalizarea din motive religioase.

⁴⁰ Vezi: <http://www.bamf.de/SharedDocs/Anlagen/EN/Publikationen/Forschungsberichte/fb31-evaluation-beratungssteUe-radikalisierung.html?nn=1362958>

Descriere

Legato lucrează cu minori care cresc în familii radicalizate. Organizația lucrează, de asemenea, cu profesori și cu asistenți sociali și analizează în prezent materialul produs pentru extremismul de dreapta, care include implicarea familiilor în abordare și lucrul cu minorul în contextul instituției lor.

Personal, parteneri și aspecte practice

În cadrul Legato, lucrează o echipă multilingvă, de paritate de gen, multiprofesională, formată din șase pedagogi.

Metodă

Au diverse activități, cum ar fi:

- consiliere pentru rudele care se tem de radicalizarea unui membru al familiei; rudele sunt adesea primele care observă o schimbare și care își manifestă îngrijorarea; aceasta este o oportunitate de a recunoaște într-un stadiu incipient procesul de radicalizare și de a interveni; se conturează o vedere de ansamblu, comună, în spatele schimbării, pentru a dezvolta o abordare individuală;
- susținere pentru depășirea momentului critic al persoanelor afectate și ieșire din situație a acestora; dacă își dă seama cineva că ideologia proprie nu este pozitivă pentru el / ea și el / ea dorește să o apuce pe o nouă cale, ei oferă de asemenea consiliere și îndrumare pentru cei afectați;
- grupuri de discuții pentru părinți și pentru persoanele afectate; dacă este necesar, aceștia oferă grupuri de sprijin educațional „prin noi înșine”, inclusiv cu teologi; este vorba de un schimb de persoane care se află într-o situație similară;
- consiliere și formare profesională pentru profesioniști și multiplicatori; la cerere, aceștia îi sfătuiesc și pe specialiști, cum ar fi profesori sau asistenți sociali în contact cu indivizi suspectați de o atitudine pozitivă față de un mediu radicalizat.

Activitatea Legato implică:

- alinierea sistemică (aceștia includ, de asemenea, alți membri ai familiei sau alte persoane de referință în consultare, care sunt văzuți ca fiind cheia pentru munca lor, deoarece membrii familiei sunt precursori cruciali pentru pașii spre deradicalizare);
- cooperarea cu comunitățile religioase musulmane și alevi (există o relație de încredere foarte mare cu comunitățile religioase musulmane și alevi, deoarece acestea pot aduce competență teologică în munca lor).

Informații suplimentare

Legato este membru al Rețelei de consultanță din Hamburg privind prevenirea și deradicalizarea.

Contact

www.legato-hamburg.de

5.5. SERVICIUL DE PROBAȚIUNE „TEAM TER” - ȚĂRILE DE JOS

Team TER (Echipa TER) (teroriștii, extremiștii și radicalii) este o inițiativă a Serviciilor Olandeze de Probațiune, inițiată pentru persoane fizice care au fost (suspectate de a fi) implicate în extremismul jihadist sau în terorism.

Context

Serviciul de Probațiune din Olanda este o organizație independentă cu scopul principal de a crea o societate mai sigură. Serviciul de Probațiune este implicat activ în procesul de justiție penală; atunci când un infractor este reținut, acesta joacă un rol consultativ și de supraveghere în timpul ședinței de judecată și în perioada de detenție. Autoritățile judiciare, municipale, penitenciare și poliția cooperează pentru a împiedica delincvenții să recidiveze.

Obiective

Echipa TER urmărește reducerea riscului de recidivă în rândul infractorilor extremiști din Țările de Jos, prin îmbunătățirea reintegrării prin „resocializare specializată și îngrijire ulterioară” și oferind oportunități sporite de monitorizare a acestor infractori după eliberarea lor.

Grupul-țintă și cadrul

Serviciul de probațiune al Olandei se angajează cu persoane suspectate sau condamnate pentru infracțiuni legate de terorism, cum ar fi revoltele, recrutarea și finanțarea. Persoanele suspectate sau condamnate pentru infracțiuni cum ar fi încercarea de a călători sau de a reveni din zonele de conflict sau de a pregăti un atac sunt de competența echipei TER. În plus, echipa TER se adresează persoanelor care sunt suspectate sau condamnate pentru alte infracțiuni, dar sunt cunoscute ca fiind cu risc de radicalizare sau cu implicare în terorism.

Descriere

Cu echipa TER (teroriștii, extremiștii și radicalii) care operează la nivel național, Serviciul de Probațiune al Olandei contribuie la prevenirea radicalizării condamnaților olandezi, după eliberare. Ea vizează, în principal, să elibereze musulmanii radicalizați (în principal jihadiștii autohtoni) de mișcările radicale cu o abordare de probațiune personalizată și să influențeze comportamentul lor. Factorii de declanșare și oprire sunt utilizați pentru a promova schimbarea comportamentală și pentru a stimula procesul de reintegrare în societate.

Principalele sarcini sunt gestionarea și supravegherea riscurilor, desfășurate în strânsă cooperare cu partenerii (autoritățile judiciare, penitenciare, poliția și autoritățile municipale). Echipa este sprijinită de psihologi și de teologi.

Personal, parteneri și aspecte practice

Echipa TER este formată din specialiști ai Serviciului de Probațiune din Olanda. Echipa cuprinde 13 ofițeri de probațiune instruiți (internațional) și specializați în domenii relevante.

Metodă

Pentru acest proiect, ofițeri de probațiune în echipă sunt instruiți „să devină specialiști în reintegrarea clienților din medii extremiste jihadiste”. Acești profesioniști rămân implicați în timpul întregii traiectorii de reintegrare a unui infractor. Ideea este că o astfel de abordare unu-la-unu ar stabili o relație de încredere cu (fostul) deținut și ar oferi ofițerilor de probațiune posibilitatea de a „vedea prin comportamente înșelătoare”.

Echipa utilizează metode de probă regulate pentru a lucra într-un cadru juridic cu clienți mandatați și pentru a face intervenții comportamentale cognitive. În formarea comportamentală cognitivă, motivația infractorilor este mărită, alegerile în favoarea societății sunt încurajate și se stimulează autoreflexia, astfel încât să se poată stabili schimbările comportamentale.

Informații suplimentare

<https://www.reclassering.nl>

https://ec.europa.eu/home-affairs/node/11695_en

BIBLIOGRAFIE

- BERGER, M., & BRUMMELMAN, J. *Juvenile Offenders Detention Alternatives in Europe. National Report – The Netherlands*, 2016. Available at: <https://www.defenceforchildren.nl/images/70/3955.pdf>
- COUNCIL OF EUROPE COMMITTEE OF MINISTERS. *Recommendation No. R(92)16 of the Committee of Ministers to member states on the European rules on community sanctions and measures*, 19 October 1992.
- COUNCIL OF EUROPE, COMMITTEE OF MINISTERS. *Recommendation CM/Rec (2008)11 of the Committee of Ministers to member states on the European Rules for juvenile offenders subject to sanctions or measures*, 5 November 2008.
- COUNCIL OF EUROPE. *Guidelines of the Committee of Ministers of the Council of Europe on child-friendly justice* [online]. Strasbourg: Council of Europe Publishing, 2011. Available at: <https://rm.coe.int/16804b2cf3>; UN GENERAL ASSEMBLY, CRC, 20 November 1989, *op. cit.*, Article 40; UN SECRETARY-GENERAL (UNSG). *Guidance Note of the Secretary-General: UN Approach to Justice for Children*, September 2008.
- EUROPEAN UNION. Directive (EU) 2016/800 of the European Parliament and of the Council of 11 May 2016 on procedural safeguards for children who are suspects or accused persons in criminal proceedings. *Official Journal of the European Union*, L 132, 21.5.2016, Art. 11.
- GLENN, C. Community-based alternatives to incarceration. In *the 141st International Senior Seminar Visiting Experts' Papers*, Resource Material Series No.79 [online]. Available at: <http://www.unafei.or.jp>. Date of use [August 2017].
- GLOBAL CENTER ON COOPERATIVE SECURITY AND INTERNATIONAL CENTRE FOR COUNTER-TERRORISM – The Hague. *Correcting the course: Advancing Juvenile Justice Principles for Children Convicted of Violent Extremism Offenses*. Washington: Global Center on Cooperative Security and International Centre for Counter-Terrorism – The Hague, 2017.
- KILKELLY, U., FORDE, L., & MALONE, D. *Alternatives to detention for juvenile offenders. Manual of good practices in Europe*. Belgium: International Juvenile Justice Observatory, 2016.
- UN ECONOMIC AND SOCIAL COUNCIL (ECOSOC). *Resolution 2002/12: Basic Principles on the Use of Restorative Justice Programmes in Criminal Matters*, 24 July 2002, E/RES/2002/12.
- UN GENERAL ASSEMBLY. *Convention on the Rights of the Child*, 20 November 1989, United Nations, Treaty Series, vol. 1577.
- UN GENERAL ASSEMBLY. *United Nations Standard Minimum Rules for Non-Custodial Measures (The Tokyo Rules): resolution adopted by the General Assembly*, 14 December 1990.
- UN GENERAL ASSEMBLY. *United Nations Standard Minimum Rules for the Administration of Juvenile Justice (Beijing Rules): resolution / adopted by the General Assembly*, 29 November 1985, A/RES/40/33.
- UN SECRETARY-GENERAL (UNSG). *Guidance Note of the Secretary-General: UN Approach to Justice for Children*, September 2008.
- UNICEF. *Toolkit on Diversion and Alternatives to Detention* [online], 2010. Available on: https://www.unicef.org/tdad/index_55653.html [Last access, 16.3.18].
- UNITED NATIONS OFFICE ON DRUGS AND CRIME. *Manual for the Measurement of Juvenile Justice Indicators*. New York: United Nations, 2007.
- GLOBAL COUNTERTERRORISM FORUM. *Initiative to Address the Life Cycle of Radicalization to Violence. Recommendations on the Effective Use of Appropriate Alternative Measures for Terrorism-Related Offenses*. Available at: <https://www.thegctf.org/Portals/1/Documents/Toolkit-documents/English-Effective-Use-of-Appropriate-Alternatives.pdf>.

VOLUMUL IV

**PREVENIREA RADICALIZĂRII
JUVENILE ÎN DETENȚIE ȘI
PROGRAME DE DEZANGAJARE**

CUPRINS

1	INTRODUCERE	99
2	COMENTARII INTRODUCTIVE	99
2.1.	DELIMITAREA CONTEXTULUI DE DETENȚIE	99
2.2.	STRATEGII DE INTERVENȚIE ÎN CONTEXTUL DETENȚIEI	100
3	CADRUL JURIDIC: ABORDAREA REABILITĂRII ȘI REINTEGRĂRII	100
3.1.	STANDARDE INTERNAȚIONALE PRIVIND MINORII ȘI TINERII ÎN DETENȚIE	100
3.2.	ABORDAREA REABILITĂRII	101
3.3.	ABORDAREA REINTEGRĂRII	102
4	PREVENIREA RADICALIZĂRII JUVENILE ÎN DETENȚIE	103
5	TINERII CONDNAȚI PENTRU INFRAȚIUNILE EXTREMISMULUI VIOLENT: PROGRAME DE REABILITARE	104
6	EXEMPLE EUROPENE DE PREVENIRE A RADICALIZĂRII JUVENILE ȘI PROGRAMELE DE REABILITARE	106
6.1.	ÎNCHISOAREA TEGEL – GERMANIA	107
6.2.	ASUMAREA RESPONSABILITĂȚII – EVADAREA DE LA URĂ ȘI VIOLENȚĂ - GERMANIA	109
6.3.	FORSA! - ȚĂRILE DE JOS	109
6.4.	PROGRAM PENTRU PREVENIREA RADICALIZĂRII ÎN FACILITĂȚILE CORECȚIONALE – SPANIA	110
6.5.	PROGRAMUL-CADRU DE INTERVENȚIE PENTRU RADICALIZAREA VIOLENTĂ CU DEȚINUȚI ISLAMIȘTI – SPANIA	111
6.6.	PRODERAI: PROCESE DE DETECȚIE A RADICALIZĂRII ISLAMISTE – SPANIA	113
	BIBLIOGRAFIE	115

1. INTRODUCERE

Volumul IV oferă cititorului o imagine de ansamblu asupra prevenirii radicalizării în condițiile de detenție. Oferă profesioniștilor și practicienilor conceptele și instrumentele pentru a înțelege vulnerabilitățile particulare ale tinerilor aflați în detenție, în special în ceea ce privește riscurile de radicalizare a acestora. Mai mult, stabilește metodologii pentru a lucra cu tinerii condamnați pentru infracțiuni de extremism violent. De asemenea, oferă câteva exemple de programe în Europa care presupun eforturi pentru a preveni radicalizarea tinerilor aflați în detenție, precum și pentru programele de reabilitare.

Acest volum stabilește:

- standardele internaționale și europene referitoare la detenție din perspectiva drepturilor copilului;
- contextul detenției și motivul pentru care este un cadru în care tinerii sunt deosebit de vulnerabili;
- importanța programelor de prevenire, reabilitare și reintegrare;
- deradicalizarea, dezangajarea și reintegrarea tinerilor care au fost radicalizați;
- exemple de prevenire a activității de radicalizare, precum și de programe de reabilitare care se desfășoară în închisorile din Europa.

2. COMENTARII INTRODUCTIVE

2.1. DELIMITAREA CONTEXTULUI DE DETENȚIE

Prima dificultate, atunci când e vorba de discuțiile privind tinerii în contextul detenției, este delimitarea conceptelor. Majoritatea statelor membre ale UE marchează vârsta de 18 ani ca vârsta la care începe să se aplice sistemul justiției pentru adulți, spre deosebire de sistemul de justiție juvenilă. Cu toate acestea, există țări, cum ar fi Portugalia, în care tinerii de la vârsta de 16 ani sunt tratați de sistemul pentru adulți¹.

Granița dintre sistemele de justiție juvenilă și cea pentru adulți poate varia, de asemenea, în funcție de natura infracțiunilor comise și de circumstanțele personale ale tânărului în cauză. Există 11 țări² în care se analizează posibilitatea aplicării sistemului de justiție pentru minori după vârsta de 18 ani, posibil până la vârsta de 25 de ani, cum este cazul Ungariei, Italiei și Luxemburgului³.

Pe de altă parte, tinerii care comit acțiuni de extremism violent sau infracțiuni legate de terorism pot ajunge să fie soluționați de sistemul de justiție penală pentru adulți⁴.

În legătură cu aceasta, există tineri care își execută sentințele în centrele penitenciare. În plus, există multe tipuri de facilități pentru a executa sancțiuni privative de libertate în întreaga Europă.

1 COMISIA EUROPEANĂ. Rezumat al prezentărilor privind implicarea minorilor în procedurile judiciare penale în cele 28 de state membre ale Uniunii Europene. Luxemburg: COMISIA EUROPEANĂ - Directoratul-General pentru Justiție, 2014.

2 Țările sunt: Austria, Belgia, Republica Cehă, Germania, Italia, Luxemburg, Țările de Jos, Portugalia, Suedia, Slovenia, Grecia și Marea Britanie - Anglia și Țara Galilor. COMISIA EUROPEANĂ, 2014, op. cit.

3 *Ibidem*.

4 CENTRUL GLOBAL PENTRU SECURITATEA COOPERATIVĂ ȘI CENTRUL INTERNAȚIONAL PENTRU COMBATEREA TERORISMULUI - HAGA. Curs de corecție. Dezvoltarea principiilor justiției juvenile pentru minorii condamnați pentru infracțiuni de extremism violent. Washington: CENTRUL GLOBAL PENTRU SECURITATEA COOPERATIVĂ ȘI CENTRUL INTERNAȚIONAL PENTRU COMBATEREA TERORISMULUI, 2017.

2.2. STRATEGII DE INTERVENȚIE ÎN CONTEXTUL DETENȚIEI

Activitățile privind radicalizarea și extremismul violent în contextul detenției au două căi distincte. În primul rând, trebuie dezvoltate strategii pentru a împiedica tinerii care încheie o perioadă de detenție să se imerseze într-un proces de radicalizare care duce la extremism violent și terorism.

Așa cum se va discuta mai târziu, tinerii sunt deosebit de vulnerabili la radicalizare, mai ales dacă se află într-un mediu complet separat de comunitatea imediată (familie, prieteni, cartier etc.).

În al doilea rând, trebuie dezvoltate strategii specifice pentru tinerii care sunt privați de libertate ca urmare a finalizării unei sancțiuni legate de extremismul violent sau de terorism sau pentru tinerii care, după ce au fost deținuți pentru o infracțiune de altă natură, se depistează că sunt radicalizați.

Prin urmare, activitățile care trebuie realizate în contextul detenției trebuie să vizeze atât dezvoltarea programelor de prevenire a radicalizării juvenile, cât și dezvoltarea de programe de reabilitare și dezangajare.

Ambele obiective implică provocări unice, astfel încât, deși motivația tinerilor care aparțin grupurilor poate să nu difere de cea a adulților, acești tineri se află într-un stadiu evolutiv în care dezvoltarea fizică, mentală și intelectuală trebuie luată în considerare⁵.

3. CADRUL JURIDIC: ABORDAREA REABILITĂRII ȘI REINTEGRĂRII

3.1. STANDARDE INTERNAȚIONALE PRIVIND MINORII ȘI TINERII ÎN DETENȚIE

Principiul conform căruia detenția ar trebui să fie utilizată doar în ultimă instanță este esențial pentru standardele internaționale care reglementează minorii în conflict cu legea. Acesta este unul dintre principiile fundamentale care stau la baza unui sistem de justiție juvenilă orientat spre drepturile minorului. Într-adevăr, astfel cum prevede articolul 37 litera (b) din Convenția UNCRC:

„Nici un minor să nu fie privat de libertate în mod ilegal sau arbitrar. Arestarea, deținerea sau întemnițarea unui minor trebuie să fie conformă cu legea și nu va fi decât o măsură extremă și cât mai scurtă posibil”⁶.

În plus, atunci când se utilizează detenția în conformitate cu standardele și normele internaționale în materie de justiție, scopul detenției ar trebui să fie acela de a contribui la reabilitarea și reintegrarea minorului în societate.

⁵ CENTRUL GLOBAL PENTRU SECURITATEA COOPERATIVĂ ȘI CENTRUL INTERNAȚIONAL PENTRU COMBATAREA TERORISMULUI - HAGA, 2017, op. cit.

⁶ ADUNAREA GENERALĂ A ONU. Convenția privind Drepturile Copilului, 20 noiembrie 1989, Organizația Națiunilor Unite, Seria Tratatelor, vol. 1577, articolul 37 (b).

Principalele standarde internaționale care guvernează minorii aflați în detenție includ:

- Regulile minime standard ale ONU pentru administrarea justiției juvenile din 1985 („Regulile de la Beijing”)⁷;
- Regulile ONU pentru protecția minorilor lipsiți de libertate 1990 („Regulile de la Havana”)⁸;
- Regulile ONU pentru tratamentul deținuților-femei și măsurile non-custodie pentru femeile-infractori 2010 („Regulile de la Bangkok”)⁹;
- Regulile minime standard ale ONU pentru tratamentul deținuților 2015 („Normele Nelson Mandela”)¹⁰.

3.2. ABORDAREA REABILITĂRII

Reabilitarea socială este o parte esențială a standardelor și normelor internaționale în materie de justiție, care subliniază tratamentul echitabil atât al adulților, cât și al minorilor în conflict cu legea, având în vedere vulnerabilitățile lor și riscul abuzului în mediile de detenție¹¹.

Accesul la programele de reabilitare socială este o condiție necesară pentru persoanele private de libertate, așa cum se subliniază în Regulile minime standard ale Națiunilor Unite pentru tratamentul deținuților¹².

Standardele internaționale privind drepturile copilului și justiția juvenilă prezintă o abordare holistică față de reabilitare și reintegrare, subliniind atât nevoile practice, cât și pe cele emoționale ale unui copil. În conformitate cu regula 12 din Havana:

„Minorii ținuti în instituții de detenție ar trebui să beneficieze de activități și programe semnificative care să le promoveze și să le susțină sănătatea și stima de sine, să-și dezvolte sentimentul de responsabilitate și să încurajeze acele atitudini și abilități care îi vor ajuta să își dezvolte potențialul de membri ai societății”¹³.

Comitetul ONU pentru Drepturile Copilului subliniază că „accentul trebuie pus pe reabilitare și reintegrare, inclusiv pentru acei adolescenți implicați în activități calificate drept terorism”¹⁴.

Astfel, închisoarea profesională și serviciile de probațiune ar trebui să încurajeze implicarea mai largă a societății, precum și a comunității și a ONG-urilor care pot contribui la reabilitarea și reintegrarea tinerilor.

Mai mult, Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei, în Recomandarea CM/Rec(2008)11 privind normele

7 ADUNAREA GENERALĂ A ONU. Regulile minime standard ale ONU pentru administrarea justiției juvenile (Regulile de la Beijing): rezoluție adoptată de Adunarea Generală, 29 noiembrie 1985, A/RES/40/33.

8 ADUNAREA GENERALĂ A ONU. Regulile ONU pentru protecția minorilor lipsiți de libertate (Regulile de la Havana), 2 aprilie 1991, A/RES/45/113.

9 ADUNAREA GENERALĂ A ONU. Rezoluția adoptată de Adunarea Generală la 21 decembrie 2010, Regulile ONU pentru tratamentul deținuților-femei și măsurile non-custodie pentru femeile-infractori (Regulile de la Bangkok), 16 martie 2011, A/RES/65/229.

10 ADUNAREA GENERALĂ A ONU. Rezoluția adoptată de Adunarea Generală la 17 decembrie 2015, Regulile minime standard ale ONU pentru tratamentul deținuților (Normele Nelson Mandela), 8 ianuarie 2016, A/RES/70/175.

11 Acestea includ: ADUNAREA GENERALĂ A ONU. Acordul internațional privind Drepturile Civile și Politice (ICCPR), 16 decembrie 1966, Organizația Națiunilor Unite, Seria tratatelor, vol. 999, p. 171; ADUNAREA GENERALĂ A ONU, CRC, 20 noiembrie 1989, op. cit.; ADUNAREA GENERALĂ A ONU, Regulile de la Havana, 2 aprilie 1990, op. cit.; ADUNAREA GENERALĂ A ONU, Regulile de la Beijing, 29 noiembrie 1985, op. cit.; ADUNAREA GENERALĂ A ONU. United Nations Ghidul ONU pentru prevenirea delincvenței juvenile (Ghidul Riyadh), 14 decembrie 1990, A/RES/45/112; CONSILIUL ECONOMIC ȘI SOCIAL ONU (ECOSOC). Ghidul pentru acțiuni privind copiii în sistemul justiției penale. Rezoluția 1997/30 din 21 iulie 1997.

12 ADUNAREA GENERALĂ A ONU, Normele Nelson Mandela, 8 ianuarie 2016, op. cit.

13 ADUNAREA GENERALĂ A ONU, Regulile de la Havana, 2 aprilie 1990, op. cit., Regula 12.

14 Comitetul ONU pentru Drepturile Copilului (CRC). Comentariu general nr. 10 (2007): Drepturile copiilor în justiția juvenilă, 25 aprilie 2007, CRC/C/GC/10

europene cu privire la infractorii juvenili care fac obiectul sancțiunilor și măsurilor, stabilește orientări clare pentru a proteja drepturile și siguranța tinerilor privați de libertate¹⁵. Prezenta recomandare prevede, de asemenea:

„Minorii lipsiți de libertate vor beneficia de o varietate de activități și intervenții semnificative conform unui plan general individual, care urmărește progresia prin regimuri mai puțin restrictive și pregătirea pentru eliberarea și reintegrarea în societate. Aceste activități și intervenții vor favoriza sănătatea lor fizică și psihică, respectul de sine și sentimentul de responsabilitate și dezvoltarea de atitudini și abilități care îi vor împiedica să recidiveze”¹⁶.

3.3. ABORDAREA REINTEGRĂRII

În general, programele de reintegrare rămân de o importanță vitală, nu numai pentru a oferi asigurări publicului larg, ci și pentru a pregăti minorii pentru a se întoarce într-o societate în calitate de cetățeni care respectă legea.

În Europa, multe state recunosc importanța programelor de reintegrare pentru infractorii minori EV. Chiar și până la vârsta de 21, 23 sau chiar 25 de ani, minorii pot beneficia de abordări și servicii în materie de justiție juvenilă, în conformitate cu standardele internaționale și europene¹⁷. Comitetul de Miniștri, de exemplu, subliniază necesitatea găsirii și executării de noi modalități de abordare a delincvenței juvenile. Aceștia subliniază că reintegrarea ar trebui adoptată și că resursele „ar trebui investite în măsuri de reabilitare după eliberare, iar acest lucru ar trebui, în toate cazurile, planificat și realizat în strânsă cooperare cu agențiile externe”¹⁸. În plus, reintegrarea este considerată „unul dintre scopurile principale ale justiției juvenile”¹⁹.

Pe plan internațional, accentul se pune pe reintegrarea infractorilor EV (care se întorc). Rezoluția 2178 (2014) a Consiliului de Securitate al ONU subliniază importanța elaborării și punerii în aplicare a strategiilor de reintegrare²⁰.

În plus, Comisia Europeană a subliniat importanța programelor de reintegrare a infractorilor minori²¹. Experții recomandă direcționarea eforturilor spre realizarea resocializării și reintegrării în societate a celor care au revenit²².

15 CONSILIUL EUROPEI, COMITETUL DE MINIȘTRI. Recomandarea CM/Rec(2008) 11 a Comitetului de Miniștri către statele membre privind Normele europene cu privire la infractorii minori care fac obiectul unor sancțiuni sau măsuri, 5 noiembrie 2008.

16 CONSILIUL EUROPEI, COMITETUL DE MINIȘTRI, Recomandarea CM/Rec (2008)11, 5 noiembrie 2008, op. cit., par. 50.1.

17 CONSILIUL EUROPEI PENTRU JUSTIȚIA JUVENILĂ. Reintegrarea socială a tinerilor infractori ca un factor cheie pentru prevenirea recidivei. Cartea verde IJJO privind justiția prietenoasă cu minorii. Belgia: Observatorul internațional pentru justiția juvenilă și Observatorul european pentru justiția juvenilă, 2011.

18 CONSILIUL EUROPEI. Recomandarea Rec (2003) 20 a Comitetului de Miniștri către statele membre privind noile modalități de abordare a delincvenței juvenile și rolul justiției juvenile, 24 septembrie 2003, par. 20.

19 *Ibidem*.

20 CONSILIUL DE SECURITATE AL ONU. Rezoluția 20178 (2014) Adoptă de Consiliul de Securitate la cea de-a 7272-a reuniune, la 24 septembrie 2014, S/RES/2178.

21 Lucrul cu tinerii care se află în conflict cu legea se bazează pe trei piloni de bază: prevenirea, sancțiunile de natură educațională și reintegrarea și integrarea socială. UNIUNEA EUROPEANĂ. Avizul Comitetului Economic și Social European privind prevenirea delincvenței juvenile. Modalități de abordare a delincvenței juvenile și rolul sistemului justiției juvenile în Uniunea Europeană. Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, 9.5.2006, C110, 75-82, alin. 1.1.

22 MEINES, M., MOLENKAMP, M., RAMADAN, O., & RANSTORP, M. RAN MANUAL. Responses to returnees: Foreign terrorist fighters and their families. The Netherlands: Radicalisation Awareness Network Centre of Excellence.

4. PREVENIREA RADICALIZĂRII JUVENILE ÎN DETENȚIE

În jurisdicția adulților, prevenirea radicalizării în detenție este o prioritate de câțiva ani. Înțelegerea faptului că unii membri ai grupurilor teroriste și-au început procesul de radicalizare în închisori a creat o tendință de folosire a măsurilor preventive în acest context. În timp ce numai unele administrații penitenciare au obligația legală de a preveni radicalizarea care poate duce la extremism violent²³, tot mai multe administrații penitenciare se implică din ce în ce mai mult în detectarea și prevenirea radicalizării și a extremismului violent în închisorile lor.

În martie 2016, Comitetul de Miniștri a adoptat Ghidul pentru serviciile penitenciare și de probațiune privind radicalizarea și extremismul violent. Ghidul recomandă măsurile care trebuie întreprinse de către închisori și de către serviciile de probațiune pentru a preveni radicalizarea persoanelor²⁴. Ghidul subliniază, de asemenea, necesitatea de a efectua evaluări ale riscurilor și de a gestiona reabilitarea în locurile de detenție prin programe orientate și intervenții adaptate²⁵.

În cazul tinerilor, aceasta nu a fost o preocupare până când nu au fost detectate cazuri de tineri care au devenit radicalizați în timpul șederii lor în centrele de detenție²⁶. Detenția poate fi considerată un „loc de vulnerabilitate” pentru tineri, în special radicalizarea în ceea ce privește expunerea la ideile radicalizate și comportamentul violent al extremistului. Chiar și atunci când tânărul nu este condamnat pentru activități violente sau teroriste, acesta este încă vulnerabil la ideile radicalizate în timpul detenției. Centrele de detenție, închisorile și alte instituții închise pot fi văzute ca locuri în care există un risc crescut de radicalizare și implicare în activități extremiste sau teroriste. Din acest motiv, Comitetul Miniștrilor indică faptul că „sanctiunea și măsurile aplicate în comunitate vor fi luate în considerare în primul rând”²⁷. Cu toate acestea, atunci când tinerii sunt deținuți (chiar dacă această măsură este considerată o ultimă soluție), programele de prevenire joacă un rol crucial.

Vulnerabilitatea lor depinde de o gamă largă de factori, cum ar fi „nivelul de maturitate, tendința de a se potrivi cu colegii lor și grupul de care aparțin, dorința de a se opune autorității și de a explora, și de a experimenta diferite roluri și identități”²⁸.

Următoarele recomandări au fost oferite de diferite organizații pentru a preveni radicalizarea în centrele de detenție:

- separarea tinerilor de adulți; standardele internaționale consideră că această măsură este un drept²⁹; în unele jurisdicții, minorii aflați în detenție sunt plasați împreună cu adulții, ceea ce presupune riscuri de radicalizare, printre altele³⁰;
- implementarea instrumentelor de evaluare a riscurilor; aceste instrumente pot ajuta profesioniștii să determine nivelul de risc al radicalizării, precum și detectarea factorilor de risc și de protecție;

23 Vezi de exemplu: Regatul Unit: Actul de combatere a terorismului și securității 2015 (articolul 26): „Guvernatorul unei închisori ... trebuie, în exercitarea funcțiilor sale, să țină cont de necesitatea de a împiedica atragerea oamenilor la terorism.”

24 CONSILIUL EUROPEI, COMITETUL DE MINIȘTRI. Linii directoare pentru închisoare și servicii de probațiune privind radicalizarea și extremismul violent, a 1249-a reuniune, 2-3 martie 016. Disponibil la: https://search.coe.int/cm/pages/result_details.aspx?objectId=09000016805c1a69

25 *Ibidem*, par. 17-18.

26 REFORMA PENALĂ INTERNAȚIONALĂ. Copiii și extremismul violent. Standardele internaționale și răspunsurile din sistemele de justiție penală. Londra: REFORMA PENALĂ INTERNAȚIONALĂ, 2017.

27 CONSILIUL EUROPEI, COMITETUL DE MINIȘTRI, 2016, op. cit. par. 7.

28 Comitetul European pentru probleme penale (CDPC) și Consiliul de Cooperare Penologică (PC-CP). Manualul Consiliului Europei pentru servicii penitenciare și probațiune privind radicalizarea și extremismul violent. Strasbourg: Direcția Generală I - Drepturile omului și statul de drept, 2016, para. 108.

29 ADUNAREA GENERALĂ A ONU, Regulamentul de la Beijing, 29 noiembrie 1985, op. cit., Regula 26.3.

30 REFORMA PENALĂ INTERNAȚIONALĂ, 2016, op. cit.

pe baza acestei evaluări, profesioniștii pot dezvolta programe de reabilitare care se adresează în mod special nevoilor tinerilor³¹;

- aplicarea programelor de reabilitare; elaborarea și implementarea programelor de reabilitare este esențială pentru prevenirea radicalizării în detenție; programele de reabilitare trebuie să fie adaptate nevoilor tinerilor, ținând seama de multe variabile: relațiile bazate pe încredere, educația, ocuparea forței de muncă, formarea profesională, activitățile recreative, mediul social și cultural, legăturile cu familia și prietenii, terapiile psihosociale, tradițiile religioase etc.; programele trebuie să se bazeze întotdeauna pe cele mai bune interese ale tinerilor;
- monitorizarea; pentru a detecta și a monitoriza tinerii radicalizați, este necesar să se cunoască background-ul lor, inclusiv caracteristicile individuale, originea familială și comunitară, precum și factorii de risc care influențează individul;
- utilizarea securității dinamice. Este o metodă de lucru prin care personalul instituției de detenție acordă prioritate comunicării și interacțiunii cu deținuții pe baza eticii profesionale; această metodă contribuie la asigurarea siguranței, securității și bunei circulații și contribuie la reabilitarea și pregătirea pentru eliberare³²; mai mult, personalul din cadrul instituției de detenție ar trebui să fie „instruit în special să folosească medierea interculturală și diferitele tehnici de intervenție în caz de gestionare a crizelor”³³.

5. TINERII CONDNAȚI PENTRU INFRAȚIUNILE EXTREMISMULUI VIOLENT: PROGRAME DE REABILITARE

Majoritatea țărilor din Europa aplică măsuri dure ca răspuns la crimele de extremism violent și terorism. Utilizarea unor astfel de măsuri poate fi contraproductivă, deoarece măsurile represive, în special în interiorul și în afara sistemului de detenție, ar putea încuraja indivizii să se implice într-un proces de radicalizare³⁴. Asigurarea demnității și bunăstării oamenilor în general și, în special, în detenție are o importanță vitală atunci când vine vorba de dezangajarea și reintegrarea copiilor și a tinerilor în societate³⁵.

Programele de reabilitare a tinerilor condamnați pentru extremism violent și infracțiuni legate de terorism (sau care s-au radicalizat în timpul detenției) sunt esențiale pentru a minimiza riscurile de recidivă. Programele de reabilitare socială pot oferi tinerilor educație și formare adecvată și ar putea contribui la reintegrarea lor efectivă în societate.

Programele de reabilitare ar trebui să înceapă în momentul în care tinerii sosesc în centrele de detenție, după o evaluare individuală aprofundată³⁶. „Aceste programe trebuie să fie în deplină conformitate cu normele și standardele internaționale privind drepturile omului, inclusiv drepturile la libera circulație, libertatea de exprimare și viața privată, egalitatea de gen și principiul non-discriminării”³⁷.

31 CENTRUL GLOBAL PENTRU SECURITATEA COOPERATIVĂ ȘI CENTRUL INTERNAȚIONAL PENTRU COMBATEREA TERORISMULUI - HAGA, 2017, op.cit.

32 CONSILIUL EUROPEI, COMITETUL DE MINIȘTRI. Linii directoare pentru serviciile penitenciare și probațiune privind radicalizarea și extremismul violent, a 1249-a întâlnire, 2-3 martie 016.

33 Ibidem, par. 29.

34 BIROUL ONU PENTRU DROGURI ȘI CRIMINALITATE. Manual privind gestionarea deținuților violenți extremiști și prevenirea radicalizării violente în penitenciare. New York: Organizația Națiunilor Unite, 2016.

35 A se vedea de exemplu: SERVICIUL PUBLIC FEDERAL DE JUSTIȚIE. Plan de acțiune pentru combaterea radicalizării în închisori. Belgia: Biroul ministrului justiției, 2015; BIROUL ONU PENTRU DROGURI ȘI CRIMINALITATE, 2016, op. cit.

36 REFORMA PENALĂ INTERNAȚIONALĂ, 2017, op. cit.

37 ADUNAREA GENERALĂ A ONU. Strategia globală de combatere a terorismului a Națiunilor Unite. Planul de acțiune pentru prevenirea extremismului violent, 24 decembrie 2015, A / 70/674, para. 50 (g).Disponibil la: http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/70/674

În conformitate cu standardele internaționale, intervenția cu tinerii aflați în detenție vizează educația, dezvoltarea personală și socială, formarea profesională, reabilitarea și pregătirea pentru eliberare, inclusiv multe tipuri de activități, cum ar fi școlarizarea, munca și terapia ocupațională, formarea în domeniul cetățeniei, pregătirea de competențe și abilități, managementul agresivității, terapia individuală și de grup, educația fizică și sportul, printre altele³⁸.

Principalele strategii considerate necesare pentru a lucra cu tinerii în instituțiile de detenție sunt³⁹:

- utilizarea instrumentelor de evaluare a riscului de violență; aceste tipuri de instrumente pot ajuta profesioniștii să identifice factori dinamici asociați cu probabilitatea de recidivă și să dezvolte programe adaptate nevoilor particulare ale fiecărei persoane tinere; instrumentele de evaluare a riscurilor trebuie să fie implementate de către profesioniști instruiți; aceste instrumente caută indicatori precum convingerile și atitudinile, contextul și intenția, istoria și capacitatea, angajamentul și motivația, dar și factorii de protecție;
- separarea tinerilor de adulți, pentru a preveni abuzurile, violența și exploatarea;
- integrarea abordărilor sensibile la dimensiunea de gen, pentru a asigura tratamentul corect și eficient și reintegrarea;
- implicarea familiei și a comunității este un factor-cheie pentru asigurarea reabilitării și reintegrării; abordarea pas cu pas⁴⁰ pentru lucrul cu familiile oferă îndrumări în acest domeniu.
- formarea capacităților personalului care lucrează în centre de detenție; este necesar să avem educatori, asistenți sociali, psihologi, psihiatri și profesori⁴¹; tot personalul trebuie să fie instruit, în special în psihologia copilului, bunăstarea copilului, abilitățile de comunicare și standardele internaționale⁴².

Programele de reabilitare ar trebui să aibă următoarele caracteristici:

- să acopere mai mulți factori, inclusiv elementele religioase, sociale, profesionale și psihologice⁴³;
- să aibă un aport eficient și individual, pentru a stabili cu succes un program durabil⁴⁴;
- să aibă o bază voluntară pentru implicare; acest lucru nu înseamnă că extremiștii nu ar trebui să fie stimulați să participe la procesul de reabilitare; pot exista stimulente pentru participare⁴⁵;
- implicarea unei game variate de profesioniști, în diferite stadii ale programului; aceștia ar trebui instruiți în ceea ce privește îndatoririle specializate referitoare la protecția, mentoratul, educația și orientarea tinerilor⁴⁶;
- să promoveze atitudinea conform căreia reabilitarea ar trebui să fie un efort comunitar⁴⁷;

38 CONSILIUL EUROPEI. Recomandarea CM/Rec (2008)11, op. cit. par. 77.

39 CENTRUL GLOBAL PENTRU SECURITATEA COOPERATIVĂ ȘI CENTRUL INTERNAȚIONAL PENTRU COMBATAREA TERORISMULUI - HAGA, 2017, op. cit.

40 REȚEAUA PENTRU SENSIBILIZAREA CU PRIVIRE LA RADICALIZARE. Lucrul cu familiile și protejarea minorilor de radicalizare. Franța: RAN - Centrul de Excelență, 2017

41 REFORMA PENALĂ INTERNAȚIONALĂ, 2016, op. cit.

42 REFORMA PENALĂ INTERNAȚIONALĂ, 2016, op. cit.; LIEFAARD, T., RAP, S., & BOLSCHER, A. Mă aude cineva? Participarea minorilor la justiția juvenilă: un manual privind modul în care sistemele europene de justiție juvenilă se adresează minorilor. Belgia: Observatorul internațional pentru justiția juvenilă, 2016.

43 CENTRUL INTERNAȚIONAL PENTRU COMBATAREA TERORISMULUI - HAGA. Reabilitarea luptătorilor străini? Relevanța, provocările și oportunitățile pentru sectorul justiției penale. ICCT-HAGA, 2015; CENTRUL GLOBAL PENTRU SECURITATEA COOPERATIVĂ ȘI CENTRUL INTERNAȚIONAL PENTRU COMBATAREA TERORISMULUI - HAGA, 2017, op. cit.

44 CENTRUL INTERNAȚIONAL PENTRU COMBATAREA TERORISMULUI - HAGA, 2015, op. cit.

45 Ibidem.

46 CENTRUL GLOBAL PENTRU SECURITATEA COOPERATIVĂ ȘI CENTRUL INTERNAȚIONAL PENTRU COMBATAREA TERORISMULUI - HAGA. Reabilitarea infractorilor juvenili predispuși la extremism violent în detenție. Promovarea unei abordări a justiției juvenile. Washington: GlobalCtr, ICCT, 2016; CENTRUL INTERNAȚIONAL PENTRU COMBATAREA TERORISMULUI - HAGA, 2015, op. cit.

47 CENTRUL INTERNAȚIONAL PENTRU COMBATAREA TERORISMULUI - HAGA, 2015, op. cit.; CENTRUL GLOBAL PENTRU SECURITATEA COOPERATIVĂ ȘI CENTRUL INTERNAȚIONAL PENTRU COMBATAREA TERORISMULUI - HAGA, 2016, op. cit.

- să fie bazate pe dovezi⁴⁸.

În plus, în ceea ce privește programele de radicalizare, ar trebui să se țină seama de faptul că aceste programe ar trebui evaluate. Este necesar să se știe ce funcționează și ce nu funcționează în acest cadru⁴⁹.

Reintegrarea

Ultima etapă a internării într-un centru de detenție ar trebui să se concentreze pe pregătirea tinerilor pentru reintegrarea în comunitatea lor. Este o perioadă crucială pentru reabilitarea lor. Această reintegrare trebuie să fie deosebit de sensibilă în ceea ce privește tinerii care au fost condamnați pentru extremism violent și infracțiuni legate de terorism.

Perioada de reintegrare este compusă din trei etape: „(1) pregătirea în timpul detenției, (2) trecerea de la unitate la comunitate și (3) integrarea în comunitate”⁵⁰.

În general, programele de reintegrare se concentrează pe supraveghere și monitorizare, furnizare de asistență și îndrumare în rezolvarea problemelor practice și sprijin în crearea unei rețele sociale. Majoritatea programelor de reintegrare care sunt puse în aplicare pentru infractorii violenți în domeniul extremismului sunt în mare măsură asemănătoare cu programele și tratamentul pentru delincvenții infractori „obișnuiți”. Cu toate acestea, executarea eforturilor de reintegrare este o sarcină descurajantă, deoarece infractorii violenți din grupul extremist constituie un grup sensibil (din punct de vedere politic), care primește multă atenție din partea mass-media. Scopul reintegrării este de a influența nu numai aspectele comportamentale, ci și factorii ideologici. Această dublă abordare este considerată a fi cea mai mare provocare, atunci când vine vorba de reintegrarea efectivă a tinerilor.

În plus, consilierea, dialogul, învățătura religioasă și dezangajarea, de asemenea, fac parte din conținutul măsurilor de reabilitare care au fost luate în considerare⁵¹. Asta, deși ar fi necesar să se adapteze toate aceste conținuturi la tineri.

6. EXEMPLE EUROPENE DE PREVENIRE A RADICALIZĂRII JUVENILE ȘI PROGRAMELE DE REABILITARE

Înainte de a prezenta exemple de programe de prevenire și reabilitare în domeniul radicalizării juvenile și al extremismului violent, este important să subliniem următoarele.

Majoritatea programelor găsite sunt centrate pe adulți. Deși unele dintre ele pot prezenta o experiență cu adulții tineri, este necesar să subliniem necesitatea adaptării programelor la o populație mult mai tânără. După cum este bine cunoscut, nevoile tinerilor variază în funcție de stadiul evoluției lor, iar acest lucru trebuie să se reflecte în programe.

⁴⁸ Ibidem.

⁴⁹ GRUPUL DE EXPERTI A COMISIEI EUROPENE PRIVIND RADICALIZAREA VIOLENTĂ. Procesele de radicalizare care conduc la acte de terorism, 15 mai 2008.

⁵⁰ CENTRUL GLOBAL PENTRU SECURITATEA COOPERATIVĂ ȘI CENTRUL INTERNAȚIONAL PENTRU COMBATEREA TERORISMULUI - HAGA, 2017, op. cit.

⁵¹ REFORMA PENALĂ INTERNAȚIONALĂ. Prevenirea radicalizării în închisori. Dezvoltarea unei abordări coordonate și eficiente. Londra: Reforma penală internațională, 2016.

6.1. PENITENCIARUL TEGEL – GERMANIA

În timp ce islamismul radical este un fenomen relativ recent pentru centrele corecționale, el prezintă un număr mare de criterii care se suprapun cu alte forme de subcultură internă a închisorii și cu ale altor grupuri de infractori. Este imposibil să ajungeți la toți infractorii alocați unui singur grup-țintă cu un singur program individual. Având în vedere contextul unor domenii problematice foarte divergente, trebuie determinată nevoia individuală de tratament, trebuie planificată și pusă în aplicare o strategie de intervenție care a fost adaptată la cazurile individuale respective.

Centrele corecționale din Berlin mențin un spectru foarte larg și variat de programe de tratament, care, în fiecare caz, oferă abordări ce ajung la delincvenții adepți ai fanatismului religios sau la cei care riscă să intre sub sfera de influență a celorlalți infractori afiliați unei ideologii radicale.

Descriere

Deoarece afilierile la islamism și salafism radical pot avea multe origini și cauze diferite, primul pas trebuie să implice examinarea nevoii individuale pentru tratament. Acest lucru se întâmplă pentru infractorii condamnați aflați într-o evaluare a comportamentului, care face obiectul unor revizuri periodice asupra termenului de detenție. Odată ce nevoia de tratament a fost identificată, trebuie luate în considerare cele mai potrivite resurse pentru a contracara o mentalitate radicalizată a islamistului și pericolul potențialelor infracțiuni legate de radicalism, precum și care măsuri de intervenție sunt adecvate în cazuri individuale. Măsurile specifice sunt definite într-un plan care este supus revizuirii periodice. Este necesar de menționat că trebuie să se ofere oportunități pentru contactul zilnic interpersonal - inclusiv contactul neoficial - între infractori și angajații din centrele corecționale. Contactele sociale sunt necesare pentru a contracara subcultura - și orice proces de radicalizare incipientă - în centrele corecționale sau pentru a le face vizibile. Aceste contacte sunt esențiale pentru a asigura securitatea dinamică a infractorilor și a angajaților.

Dacă, pe parcursul detenției, devine evident că un infractor păstrează convingeri extremiste islamice și este pregătit să folosească violența sau susține violența, atunci trebuie să aibă loc o întâlnire care implică departamentul de securitate și supraveghetorii închisorii. Acest lucru permite revizuirea planului existent și luarea măsurilor necesare care trebuie soluționate: de exemplu, programe de tratament specifice care vizează deradicalizarea, transferul către un alt centru corecțional; dacă este cazul, emiterea și modificarea oricărui ordin de securitate necesare. Dacă dovezile disponibile se schimbă (radicalizare crescută sau dovezi de deradicalizare), atunci este necesară o modificare a planului. În acest caz, trebuie programată o întâlnire privind stadiul planului, pentru a stabili programele de tratament noi și adecvate, cu implicarea serviciilor psihologice.

Cu toate acestea, învățând din abordările anterioare privind încarcerarea extremiștilor violenți în anii 1970, închisoarea Tegel alege să nu trateze prizonierii radicalizați în mod diferit față de ceilalți deținuți. În consecință, deținuții islamici radicali nu sunt ținuti centralizat, pentru a preveni o radicalizare ideologică dacă vor fi izolați de alți deținuți. Orice trăsături distinctive, precum emblemele religioase sau politice pe haine sau steaguri, sunt complet interzise, iar personalul este ținut la curent cu noile simboluri ale organizațiilor teroriste. În orice caz, majoritatea musulmanilor aleg să se integreze în viața de zi cu zi în închisoare și să interacționeze cu colegii lor deținuți (nemusulmani/neradicalizați), în timp ce câțiva aleg să socializeze doar cu oameni care împărtășesc aceleași credințe.

Pentru a aborda versiunea islamistă care descrie musulmanii ca fiind suprimați, în general, iar credințele

islamice nu sunt luate în serios, personalul este instruit să susțină pe deplin necesitățile religioase, pe cât posibil, pentru a se asigura că musulmanii din sistemul penitenciar nu au nicio șansă de a se descrie ca fiind fie victime ale suprimării, fie reprimăți politic.

Metodologie

Programele de deradicalizare sunt, de asemenea, implementate prin integrarea serviciilor și organizațiilor externe în furnizarea programelor de tratament. În ceea ce privește conținutul, programele disponibile sunt orientate atât către infractorii deja afiliați cu ideologia radicală, cât și către infractorii cu risc. Există un program de instruire, numit „Asumarea responsabilității - lăsând ura și violența în urmă”, organizat de Rețeaua de prevenire a violenței (VPN) la Centrul de Detenție Juvenilă din Berlin (JSA). Inițial, accentul a fost pus pe deținuții de dreapta. O extindere și o adaptare a programului pentru centrul corecțional pentru bărbați adulți au fost făcute de VPN, fiind oferite în diferite închisori începând cu 2015. O prelungire a coaching-ului până la un an după eliberare face parte din program.

Programul VPN se bazează pe o „pedagogie a răspunderii”. Ea oferă metode minorilor și infractorilor tineri care s-au afiliat structurilor antidemocratice ca mijloc de identificare a oportunităților de a se întoarce în comunitatea democratică. Obiectivul pedagogiei responsabilității și al formării în domeniul luptei împotriva violenței și a competențelor este de a permite infractorilor să dobândească competențele necesare pentru a se distanța de ideologiile mizantropice într-o atmosferă care să conducă la respect.

Mai mult, un număr mare de reprezentanți dintr-o gamă diversă de organizații externe lucrează în centrele corecționale din Berlin pentru a extinde gama de programe urmărite de îngrijire, educație și tratament aplicate infractorilor (educație, angajare și calificare, programe de modificare comportamentală) ca programe de reintegrare și recreere. Din ipoteza că fiecare întărire individuală a personalității infractorului și că îmbrățișarea abordărilor unei vieți fără infracțiuni poate contracara tendința de a gravita spre activități extremiste și orientate spre violență, conceptele corespunzătoare se găsesc în multe dintre programele oferite. În acest context, un exemplu este o asociație numită „ufuq.de”, care a fost activă în centrul de detenție pentru minori. Aceasta se străduiește să găsească alternative la dezbaterile care se concentrează pe societățile paralele ale „teroriștilor acasă” și pe presupusa islamizare a Germaniei și a Europei. Pilonii-cheie ai activității sale sunt cursuri de formare și ateliere de lucru pentru tineri și multiplicatori, educație politică cu tineri musulmani și pachete de film pregătite din perspectivă pedagogică.

Un consiliu consultativ pentru probleme legate de orientarea religioasă a infractorilor musulmani a fost format în colaborare cu asociațiile musulmane, islamologi, factori de decizie în domeniul integrării și cu doi reprezentanți ai centrelor corecționale din Berlin. Misiunea sa este, alături de o funcție consultativă și conciliatorie, de a oferi sprijin centrelor corecționale în căutarea clericilor religioși musulmani adecvați. Clericii care lucrează în centrele corecționale sunt verificați de către Biroul de Poliție al Criminalității de Stat (Divizia Poliției de Securitate a Statului). Rugăciunile regulate de vineri au fost citite în Centrul de corecție Tegel din octombrie 2014. Aceasta este totuși o soluție tranzitorie, care va rămâne în vigoare până când consiliul consultativ va dezvolta o metodă structurată de furnizare a acestor servicii la toate centrele corecționale (cu excepția Centrului de corecție a femeilor din Berlin). Un obiectiv fundamental al acestei soluții este de a predica în limba germană, permițând astfel ca predica să fie înțeleasă de toți angajații din centrele corecționale. În plus, continuă să fie oferite activități speciale.

Personalul este format din angajați interni și externi ai serviciilor corecționale.

6.2. ASUMAREA RESPONSABILITĂȚII – EVADAREA DE LA URĂ ȘI VIOLENȚĂ - GERMANIA

Intenția de asumare a responsabilității - eliminarea urii și a violenței - este de a permite tinerilor care sunt arestați pentru acte de violență motivate ideologic (extremiștii de dreapta sau islamiștii radicali) să trăiască o viață responsabilă și non-violentă și să se distanțeze de ideologiile inumane.

Obiective

Asumarea responsabilității individuale și sociale este un element central, fără de care o societate nu poate exista în cadrul structurilor democratice și pluraliste.

Obiectivele pe care instructorii încearcă să le atingă împreună cu stagiarii sunt:

- dezvoltarea abilităților de relaționare, empatie, stima de sine, abilitatea de a se reflecta pe sine;
- asumarea responsabilității și distanțarea față de ideologiile de ură, pentru a înțelege mai bine și pentru corectarea comportamentului violent, pentru a accepta dreptul fundamental al fiecărui individ la libertate și non-violență, de a învăța cum să rezolve conflictele în mod non-violent, un rol activ în planificarea viitorului lor.

Grupul-țintă și setarea

Formatorii din cadrul rețelei de prevenire a violenței discută cu infractorii, iar instruirea are loc în închisori.

Descriere

Conceptul de responsabilitate este aspectul central al activității rețelei de prevenire a violenței. Apelul de a-și asuma responsabilitatea pentru propriile acțiuni nu este însă vizat doar de tinerii care au lucrat cu Rețeaua de prevenire a violenței pentru mai mult de zece ani. Mai degrabă, este vorba de o solicitare mai largă de acțiune care se adresează, de asemenea, părinților, profesorilor, diseminatorilor din forțele de poliție și din sistemul judiciar și, mai presus de toate, și în mod explicit, factorilor de decizie.⁵²

Metodologie

Abordarea constă în conștientizarea locală cu privire la radicalizare, educația civică, formarea în grup pe termen lung și coaching-ul de stabilizare post-lansare. Elementele importante în cursul formării sunt separarea infracțiunii și a infractorului și chestionarea ideologiei, a strategiilor de justificare și a infracțiunii. Formatorii și cursanții trebuie să aibă o relație de încredere, bazată pe încredere și respect. Participarea are loc în mod voluntar, în mediul propriu.

Contact

<http://www.violence-prevention-network.de/de/>

6.3. FORSA! - ȚĂRILE DE JOS

Proiectul Forsa! este al organizației MHR, care colaborează cu tinerii din anumite zone din Țările de Jos cu privire la reabilitarea și reintegrarea lor în societate, cu ajutorul tinerilor voluntari care funcționează ca modele de bază și care, uneori, au același trecut ca al tinerilor cu care lucrează.

⁵² <http://www.violence-prevention-network.de/en/taking-responsibility>

Obiective

Forsa! are drept scop reducerea probabilității de recidivă prin conectarea unui minor cu familia, lucrătorii cu tineretul și cu posibilele locuri de muncă.

Descriere

Forsa! include mediul direct al tânărului, cum ar fi părinții și victimele. Mamele și ficele pot urma proiectul „Al Nour”, adică „lumina”, în limba arabă, unde aceștia primesc cursuri de formare pentru încurajarea încrederii în forțele proprii. Părinții și frații pot urma un alt program de abilitare, numit Orizont. Asistența pentru familia tânărului îi va ajuta în cele din urmă, atunci când vor părăsi detenția, și va reduce riscul de recidivă. Un alt proiect, numit „Pre-job”, le oferă tinerilor companie și educație, pentru a le oferi perspective atunci când părăsesc detenția.

Personal, parteneri și aspecte practice

Forsa! lucrează împreună cu școli, moschei, închisori, centre de detenție, lucrători pentru tineret, centre de detenție pentru tineri, Casa de siguranță, poliția, familia și prietenii, precum și cu mai multe companii.

Contact

<http://www.bureaumhr.nl/index.html>

6.4. PROGRAM PENTRU PREVENIREA RADICALIZĂRII ÎN FACILITĂȚILE CORECȚIONALE – SPANIA - SPAIN

Locație

Facilități de recuperare conduse de Ministerul spaniol de Interne.

Cuvinte-cheie

Detectarea, prevenirea, radicalizarea

Background

Datorită faptului că fenomenul de radicalizare este unul dintre principalele alarme sociale actuale și că numărul persoanelor condamnate pentru terorism a crescut, Secretariatul General al Instituțiilor Penitenciare din cadrul Ministerului de Interne (SGIP) a elaborat acest program în 2014 pentru a îmbunătăți eficiența detectării precoce și controlul ulterior al proceselor de radicalizare, pentru a evita recrutarea persoanelor în instituții corecționale.

Obiective

- să colecteze, să analizeze și să rezume datele și variabilele relevante în lupta împotriva radicalizării;
- să identifice și să elimine procesele de radicalizare, atât în faza de dezvoltare, cât și în momentul în care acestea sunt deja bine stabilite.

Grupuri-țintă

Având în vedere că programul se concentrează pe detectarea și controlul proceselor de radicalizare, acesta îi afectează pe toți deținuții din instituții corecționale. Cu toate acestea, un mare număr de măsuri sunt concepute pentru două grupuri specifice:

- deținuți cu risc de radicalizare;
- deținuții condamnați pentru o infracțiune legată de terorism.

Trebuie subliniat faptul că acest program nu este numai pentru tineri. El se aplică populației penitenciare în ansamblu, indiferent de vârstă.

Strategia și activitățile

Principalele activități planificate în cadrul programului vizează controlul proceselor de radicalizare din cadrul instituțiilor corecționale, după cum se specifică mai jos:

- controlul comunicărilor / relațiilor deținuților condamnați pentru o infracțiune legată de terorism;
- studierea și detectarea atitudinilor și comportamentelor care indică un risc de radicalizare;
- controlul, izolarea, monitorizarea și informarea despre deținuții care au fost încadrați în grupurile cu risc sporit, în conformitate cu Instrucțiunea 12/2011 a Secretariatului General al Instituțiilor Penitenciare din cadrul Ministerului de Interne;
- controlul publicațiilor digitale și / sau al materialelor care pot favoriza radicalizarea;
- elaborarea rapoartelor săptămânale privind progresul deținuților cu risc de radicalizare sau a deținuților care au devenit deja radicalizați, descriind măsurile concrete care trebuie urmate în fiecare caz.

Informații suplimentare

Chiar dacă nu există date cantitative despre evaluarea programului, este important de menționat că Secretariatul General al Instituțiilor Penitenciare a evaluat foarte bine rezultatele obținute. De la implementarea sa, programul a reușit să identifice factorii de risc în procesele de radicalizare din penitenciare, pentru a standardiza criteriile de acțiune între domeniile de securitate și tratamentul facilităților menționate.

6.5. PROGRAMUL-CADRU DE INTERVENȚIE ÎN CAZUL RADICALIZĂRII VIOLENTE CU DEȚINUȚI ISLAMIȘTI – SPANIA

Locație

Facilități de recuperare conduse de Ministerul spaniol de Interne.

Cuvinte-cheie

Intervenție, tratament, radicalizare.

Background

PEN-LCRV include printre obiectivele sale principale, în cadrul domeniului de acțiune intern, controlul și monitorizarea persoanelor expuse riscului de radicalizare sau care au devenit deja radicalizate, menționând importanța intervenției în instituțiile corecționale și indicând faptul că acțiunile din cadrul acestor centre trebuie să se desfășoare în mod coordonat cu forțele și organele de securitate ale statului, precum și cu entitățile sociale.

Pentru a respecta prevederile PEN-LCRV, precum și pentru a completa Programul de prevenire și radicalizare în facilitățile corecționale care se desfășoară încă din 2014, Secretariatul General al Instituțiilor Penitenciare

a elaborat prezentul Program în 2016.

Pentru dezvoltarea sa, a fost necesar să se ia în considerare diferitele recomandări ale principalelor organizații și instituții europene și internaționale care lucrează împotriva radicalizării. Accentul a fost pus pe orientările Consiliului Europei privind serviciile de închisoare și de probațiune privind radicalizarea și extremismul violent (adoptate de Comitetul Miniștrilor la 2 martie 2016) și pe recomandarea Comitetului de Miniștri CM / Rec (2014) 3 adresată statelor membre privind infractorii periculoși (adoptată de Comitetul de Miniștri la 19 februarie 2014), precum și pe recomandările pentru elaborarea programelor prevăzute de Rețeaua de Prevenire a Radicalizării.

În ceea ce privește caracteristicile specifice dezvoltării programelor de tratament împotriva radicalizării, RAN subliniază că acestea trebuie structurate, măsurate, bazate pe modele psihologice comportamentale cognitive și axate pe intervenții individuale, ajustând acțiunile care urmează a fi elaborate în funcție de caracteristicile fiecărui caz.

În acest fel, programul de intervenție Marco în radicalizarea violentă cu deținuții islamici își propune să dezvolte un tratament specific pentru deținuții care au devenit deja radicalizați, bazându-se atât pe evoluția intervenției efectuate în instituțiile corecționale prin Programul de prevenire a radicalizării, cât și pe diferitele recomandări la nivel european.

Obiective

Principalele obiective stabilite în program sunt:

- eliminarea proceselor de radicalizare în mediul penitenciar;
- renunțarea la abordările extremiste din partea deținuților radicalizați;
- eliberarea prizonierilor radicalizați de organizațiile teroriste.

Grupuri-țintă

Măsurile incluse în program sunt direcționate către următoarele grupuri, pe baza nivelului de includere / activitate în grupurile teroriste, în urma clasificării propuse de instituțiile corecționale pentru deținuții care au nevoie de o monitorizare specială:

- deținuți condamnați pentru apartenența sau pentru colaborarea cu grupurile teroriste jihadiste bazate pe o ideologie extremistă puternică;
- deținuți care dovedesc o conduită orientată spre recrutarea de persoane radicalizate în cadrul populației penitenciare;
- deținuți în proces de radicalizare sau care au devenit deja radicalizați.

Este important de subliniat că programul actual nu este specific tinerilor și este aplicat întregii populații de deținuți, indiferent de vârsta deținuților.

Strategia și activitățile

Programul este dezvoltat de către personalul responsabil de bunăstarea deținuților (cum ar fi psihiatrui, asistenții sociali etc.) și echipele de securitate, în colaborare cu restul personalului instituției. Își

structurează intervenția luând în considerare caracteristicile diferitelor grupuri spre care este îndreptat. Astfel, sunt propuse măsuri concrete pentru fiecare dintre acestea:

- măsuri specifice pentru grupul cu risc maxim: pentru atingerea obiectivelor unei intervenții intense și individualizate, trebuie să existe o relație terapeutică între deținut și personalul de monitorizare.

Măsurile specifice pentru acest grup sunt orientate spre dezvoltarea autonomiei, spre o formare ale cărei valori sunt proprii unui stat democratic, spre modificarea atitudinilor extremiste și eliminarea comportamentelor radicale;

- măsurile specifice pentru grupurile de risc mediu și scăzut: o intervenție intensă și continuă în timp, care vizează identificarea și modificarea principalilor factori de risc legați de originea, menținerea și consolidarea proceselor de radicalizare. În ceea ce privește elaborarea măsurilor, a fost discutată posibilitatea ca deținuții musulmani să contracareze acești factori de risc.

Măsurile pentru aceste grupuri sunt în primul rând orientate spre creșterea răspunsurilor empaticе, spre promovarea autonomiei personale și spre depășirea atitudinilor extremiste;

- măsurile care vor fi elaborate împreună cu cele trei grupuri: promovarea unei interpretări moderate a islamismului; pentru punerea în aplicare a acestor măsuri, este nevoie de sprijin din partea imamilor moderați, în cadrul acordului de colaborare dintre SGIP și Federația Islamică.

Astfel de măsuri vizează promovarea învățării limbii spaniole, realizarea integrării culturale și sociale și îmbunătățirea nivelului de educație.

Mai multe informații

Nu există date privind evaluarea Programului, din cauza faptului că Programul a fost implementat la data intrării în vigoare (25 octombrie 2016) a Instrucțiunii 2/2016 a Secretariatului General al Instituțiilor Penitenciare al Ministerului de Interne.

6.6. PRODERAI: PROCESE DE DETECȚIE A RADICALIZĂRII ISLAMISTE – SPANIA

Locație

Centrele de corecție, centrele de executare a măsurilor non-custodie pentru adulți și centrele de detenție juvenilă din Catalonia.

Cuvinte-cheie

Detectarea, prevenirea, radicalizarea

Background

Acest proces a fost creat pentru a face față preocupării sociale crescute provocate de procesele de radicalizare din Catalonia, deoarece această comunitate autonomă se află în prezent la nivelul de alertă terorist 4 din 5. Astfel, având în vedere îndoctrinarea teroriștilor în instituțiile penitenciare din alte țări europene, Administrația a considerat necesară dezvoltarea unui program de prevenire pentru persoanele private de libertate.

Obiective

- detectarea posibilelor procese de îndoctrinare în instituțiile corecționale din Catalonia;
- prevenirea terorismului jihadist în instituțiile corecționale din Catalonia.

Grupuri-țintă

Această procedură se adresează populației penitenciare aflate într-una dintre următoarele instituții din Catalonia:

- instituții de corecție;
- centre pentru executarea măsurilor non-custodie pentru adulți;
- centre de detenție juvenilă.

Trebuie remarcat că acest proces este în prezent adaptat pentru a fi pus în practică în domeniul educațional. Pentru aceasta, Poliția Cataloniei colaborează cu profesorii instituțiilor de învățământ public și instituie mecanisme de coordonare între cele două organizații pentru a facilita detectarea timpurie a radicalizării în rândul tinerilor.

Strategii și activități

Administrația publică, poliția din Catalonia și profesioniștii din instituțiile de corecție colaborează pentru punerea în aplicare a procedurii. Principalele puncte ale procedurii sunt următoarele:

- instruirea personalului din instituțiile corecționale, centre de executare a măsurilor non-custodie pentru adulți și centre de detenție juvenilă, pentru a le oferi instrumentele care le vor permite să identifice factorii de risc asociați cu radicalizarea;
- monitorizarea deținuților islamici;
- detectarea atitudinilor și a comportamentelor care indică radicalizarea;
- monitorizarea coordonării între diferite organizații, în special între poliția regională și specialiștii din instituțiile de corecție.

Mai multe informații

În prezent, au fost instruiți peste 600 de profesioniști din instituțiile corecționale. Cu toate acestea, deoarece această procedură a fost recent pusă în aplicare, nu există rezultate de evaluare disponibile.

BIBLIOGRAFIE

- COUNCIL OF EUROPE, COMMITTEE OF MINISTERS. *Guidelines for prison and probation services regarding radicalisation and violent extremism*, 1249th meeting, 2-3 March 016. Available at: https://search.coe.int/cm/pages/result_details.aspx?objectid=09000016805c1a69
- COUNCIL OF EUROPE, COMMITTEE OF MINISTERS. *Recommendation CM/Rec (2008)11 of the Committee of Ministers to member states on the European Rules for juvenile offenders subject to sanctions or measures*, 5 November 2008.
- COUNCIL OF EUROPE. *Recommendation Rec (2003) 20 of the Committee of Ministers to member states concerning new ways of dealing with juvenile delinquency and the role of juvenile justice*, 24 September 2003.
- EUROPEAN COMMISSION. *Summary of contextual overviews on children's involvement in criminal judicial proceedings in the 28 Member States of the European Union*. Luxembourg: European Commission – Directorate-General for Justice, 2014.
- EUROPEAN COMMISSION'S EXPERT GROUP ON VIOLENT RADICALISATION. *Radicalisation Processes Leading to Acts of Terrorism*, 15 May 2008.
- EUROPEAN COMMITTEE ON CRIME PROBLEMS (CDPC) AND THE COUNCIL FOR PENOLOGICAL CO-OPERATION (PC-CP). *Council of Europe Handbook for Prison and Probation Services Regarding Radicalisation and Violent Extremism*. Strasbourg: Directorate General I – Human Rights and Rule of Law, 2016.
- EUROPEAN COUNCIL FOR JUVENILE JUSTICE. *The social reintegration of young offenders as a key factor to prevent recidivism. IJJO Green Paper on Child-Friendly Justice*. Belgium: International Juvenile Justice Observatory & European Juvenile Justice Observatory, 2011.
- EUROPEAN UNION. Opinion of the European Economic and Social Committee on The prevention of juvenile delinquency. Ways of dealing with juvenile delinquency and the role of the juvenile justice system in the European Union. *Official Journal of the European Union*, 9.5.2006, C110, 75-82.
- FEDERAL PUBLIC SERVICE JUSTICE. *Action Plan against radicalization in prisons*. Belgium: Office of the Minister of Justice, 2015.
- GLOBAL CENTER ON COOPERATIVE SECURITY AND INTERNATIONAL CENTRE FOR COUNTER-TERRORISM – THE HAGE. *Correcting the Course. Advancing Juvenile Justice Principles for Children Convicted of Violent Extremism Offenses*. Washington: Global Center on Cooperative Security and International Centre for Counter-Terrorism, 2017.
- GLOBAL CENTER ON COOPERATIVE SECURITY AND INTERNATIONAL CENTRE FOR COUNTER-TERRORISM – THE HAGE. *Rehabilitating Juvenile Violent Extremist Offenders in Detention. Advancing a Juvenile Justice Approach*. Washington: Global Ctr, ICCT, 2016.
- INTERNATIONAL CENTRE FOR COUNTER-TERRORISM-THE HAUGE. *Rehabilitation for Foreign Fighters? Relevance, Challenges and Opportunities for the Criminal Justice Sector*. ICCT-The Hague, 2015.
- LIEFAARD, T., RAP, S., & BOLSCHER, A. *Can anyone hear me? Participation of children in juvenile justice: A manual on how to make European juvenile justice systems child-friendly*. Belgium: International Juvenile Justice Observatory, 2016.
- MEINES, M., MOLENKAMP, M., RAMADAN, O., & RANSTORP, M. RAN MANUAL. *Responses to returnees: Foreign terrorist fighters and their families*. The Netherlands: Radicalisation Awareness Network Centre of Excellence, 2017.
- PENAL REFORM INTERNATIONAL. *Children and violent extremism. International standards and responses from criminal justice systems*. London: Penal Reform International, 2017.
- PENAL REFORM INTERNATIONAL. *Preventing radicalisation in prisons. Developing a coordinated and effective approach*. London: Penal Reform International, 2016.
- RADICALISATION AWARENESS NETWORK. *Working with families and safeguarding children from radicalisation*. France: RAN – Centre of Excellence, 2017.
- UN COMMITTEE IN THE RIGHTS OF THE CHILD (CRC). *General comment No. 10 (2007): Children's rights in juvenile justice*, 25 April 2007, CRC/C/GC/10.

- UN ECONOMIC AND SOCIAL COUNCIL (ECOSOC). *Guidelines for Action on Children in the Criminal Justice System*. Resolution 1997/30 of 21 July 1997.
- UN GENERAL ASSEMBLY. *Convention on the Rights of the Child*, 20 November 1989, United Nations, Treaty Series, vol. 1577.
- UN GENERAL ASSEMBLY. *International Covenant on Civil and Political Rights (ICCPR)*, 16 December 1966, United Nations, Treaty Series, vol. 999.
- UN GENERAL ASSEMBLY. *Resolution adopted by the General Assembly on 21 December 2010, United Nations Rules for the Treatment of Women Prisoners and Non-custodial measures for Women Offenders (the Bangkok Rules)*, 16 March 2011, A/RES/65/229.
- UN GENERAL ASSEMBLY. *Resolution adopted by the General Assembly on 17 December 2015, United Nations Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners (the Nelson Mandela Rules)*, 8 January 2016, A/RES/70/175.
- UN GENERAL ASSEMBLY. *The United Nations Global Counter-Terrorism Strategy. Plan of Action to Prevent Violent Extremism*, 24 December 2015, A/70/674.
- UN GENERAL ASSEMBLY. *United Nations Guidelines for the Prevention of Juvenile Delinquency (Riyadh Guidelines)*, 14 December 1990, A/RES/45/112.
- UN GENERAL ASSEMBLY. *United Nations Rules for the Protection of Juveniles Deprived of Their Liberty (Havana Rules)*, 2 April 1991, A/RES/45/113.
- UN GENERAL ASSEMBLY. *United Nations Standard Minimum Rules for the Administration of Juvenile Justice (Beijing Rules): resolution / adopted by the General Assembly*, 29 November 1985, A/RES/40/33.
- UNITED NATIONS OFFICE ON DRUGS AND CRIME. *Handbook on the Management of Violent Extremist Prisoners and the Prevention of Radicalization to Violence in Prisons*. Vienna: United Nations Office, 2016.
- UNITED NATIONS SECURITY COUNCIL. *Resolution 20178 (2014) Adopted by the Security Council at its 7272nd meeting, on 24 September 2014*, S/RES/2178.

VOLUMUL V

RAPOARTE NAȚIONALE

CUPRINS

INTRODUCERE	123
RAPORTUL NAȚIONAL - BELGIA	124
1 RADICALIZAREA TINERILOR ÎN BELGIA	124
1.1. CONTEXT SOCIOLOGIC, RĂDĂCINILE RADICALIZĂRII ÎN BELGIA	124
1.2. CELE MAI FRECVENTE FORME DE RADICALIZARE ȘI PROFILELE TINERILOR RADICALIZAȚI	126
1.3. PREZENTARE GENERALĂ A INFRAȚIUNILOR LEGĂTE DE TERORISM ÎN BELGIA	130
2 LEGISLAȚIA NAȚIONALĂ ȘI POLITICILE CU PRIVIRE LA PREVENIREA RADICALIZĂRII	131
2.1. EVOLUȚIA LEGISLAȚIEI ÎN DOMENIUL PREVENIRII RADICALIZĂRII ÎN BELGIA	131
2.2. PREZENTARE GENERALĂ A POLITICILOR ȘI STRATEGIILOR NAȚIONALE DE COMBATERE A RADICALIZĂRII ÎN BELGIA	133
2.3. POLITICILE NAȚIONALE CU PRIVIRE LA PREVENIREA RADICALIZĂRII ÎN DETENȚIE ÎN BELGIA	137
2.4. ALTERNATIVE LA DETENȚIE PENTRU TINERII RADICALIZAȚI ÎN BELGIA	138
2.5. OPȚIUNI DE INSTRUIRE DISPONIBILE PERSONALULUI JUDICIAR ÎN ȚARĂ CU PRIVIRE LA PROBLEMA RADICALIZĂRII	139
3 PROGRAME DE PREVENȚIE PRIMARE ȘI MĂSURILE PREVENȚIEI PRIMARE A RADICALIZĂRII	141
3.1. BOUNCE	141
4 PREVENȚIA SECUNDARĂ: MĂSURI PREVENTIVE BAZATE PE COMUNITATE ȘI FAMILIE	143
4.1. SOCIETATEA ÎMPOTRIVA EXTREMISMULUI VIOLENT (SAVE)	143
4.2. SOCIEDAD CONTRA EL EXTREMISMO VIOLENTO (SAVE)	144
5 PROGRAME ALTERNATIVE SAU MĂSURI DISPONIBILE ÎN DETENȚIE SAU ALTE CENTRE ÎNCHISE	145
CONCLUZII	145
RAPORTUL NAȚIONAL - FRANȚA	147
INTRODUCERE	147
1 FENOMENUL RADICALIZĂRII TINERILOR FRANCEZI	148
1.1. CONTEXTUL ISTORIC ȘI DEFINIȚIA	148
1.2. STATUSUL ACTUAL AL FENOMENULUI RADICALIZĂRII ÎN FRANȚA	151
2 LEGISLAȚIA NAȚIONALĂ APLICABILĂ MINORILOR RADICALIZAȚI	154
2.1. LEGISLAȚIA NAȚIONALĂ ANTITERORISM	154
2.2. JUSTIȚIA PENALĂ PENTRU MINORI	157
3 MANAGEMENTUL MINORILOR RADICALIZAȚI	158

3.1. PRINCIPII PENTRU MANAGEMENTUL DPJJ AL MINORILOR RADICALIZAȚI SAU ÎN PERICOL DE RADICALIZARE: O ABORDARE PERSONALIZATĂ, MULTIDISCIPLINARĂ ȘI MULTIINSTITUȚIONALĂ	158
3.2. MANAGEMENTUL EDUCAȚIONAL ÎN DETENȚIE	159
4 ROLUL FAMILIILOR	161
5 ACȚIUNI PREVENTIVE	163
CONCLUZIE	171
BIBLIOGRAFIE	172
RAPORTUL NAȚIONAL – GERMANIA	173
INTRODUCERE	173
1 RADICALIZAREA TINERILOR ÎN DETENȚIE	177
1.1. CONTEXTUL SOCIOLOGIC, RĂDĂCINILE RADICALIZĂRII, DEFINIȚIA „RADICALIZĂRII”, „EXTREMISM VIOLENT”, „DERADICALIZARE”, „CONTRA-RADICALIZARE” UTILIZATĂ ÎN GERMANIA	177
1.2. CELE MAI FRECVENTE FORME DE RADICALIZARE ȘI PROFILELE TINERILOR RADICALIZAȚI	179
1.3. STATUTUL GENERAL AL CRIMINALITĂȚII EXTREMISTE	183
1.4. STATUTUL GENERAL AL CRIMINALITĂȚII EXTREMISTE ÎN DETENȚIE SAU ÎN ALTE CENTRE ÎNCHISE	187
2 LEGISLAȚIA NAȚIONALĂ CU PRIVIRE LA PREVENIREA RADICALIZĂRII	187
2.1. EVOLUȚIA LEGISLAȚIEI ÎN DOMENIUL PREVENIRII RADICALIZĂRII	187
2.2. LEGISLAȚIA NAȚIONALĂ CU PRIVIRE LA PROBLEMA RADICALIZĂRII, IMPLEMENTATĂ ÎN ȚARA DUMNEAVOASTRĂ	188
2.3. LEGISLAȚIA NAȚIONALĂ CU PRIVIRE LA NEVOIA SPECIFICĂ DE PREVENIRE A RADICALIZĂRII ÎN DETENȚIE	189
2.4. ALTĂ LEGISLAȚIE CONCENTRATĂ PE NEVOIA GENERALĂ DE IMPLEMENTARE A MĂSURILOR CONTRA-RADICALIZARE ȘI DERADICALIZARE	189
2.5. POLITICA NAȚIONALĂ LEGATĂ DE PROBLEMA RADICALIZĂRII IMPLEMENTATĂ ÎN ȚARA DUMNEAVOASTRĂ	189
2.6. ALTERNATIVE LA DETENȚIE PENTRU TINERII RADICALIZAȚI ÎN GERMANIA	189
2.7. OPȚIUNI DE INSTRUIRE LEGATE DE PROBLEMA RADICALIZĂRII, DISPONIBILE PENTRU PERSONALUL JUDICIAR ÎN ȚARA DUMNEAVOASTRĂ	190
3 PREVENȚIA PRIMARĂ: RADICALIZAREA JUVENILĂ ÎN DETENȚIE SAU ÎN ALTE CENTRE ÎNCHISE ÎN ȚARA DUMNEAVOASTRĂ	190
3.1. PROGRAME PREVENTIVE SAU MĂSURI DE DERADICALIZARE BAZATE PE STRATEGII DE PREVENIRE PRIMARE DISPONIBILE ÎN DETENȚIE SAU ÎN ALTE CENTRE ÎNCHISE ÎN ȚARA DUMNEAVOASTRĂ	190
3.2. STRATEGII PREVENTIVE DISPONIBILE ÎN DETENȚIE SAU ÎN ALTE CENTRE ÎNCHISE ÎN ȚARA DUMNEAVOASTRĂ	192
3.3. ALTERNATIVE LA DETENȚIE, CA O MĂSURĂ PREVENTIVĂ DISPONIBILĂ ÎN GERMANIA	192
4 PREVENȚIA SECUNDARĂ: MĂSURI PREVENTIVE BAZATE PE COMUNITATE ȘI PE FAMILIE	192

4.1. PROGRAME PREVENTIVE SAU MĂSURI DE RADICALIZARE BAZATE PE STRATEGIA DE PREVENIRE SECUNDARĂ DISPONIBILĂ ÎN DETENȚIE SAU ÎN ALTE CENTRE ÎNCHISE ÎN GERMANIA	193
4.2. ACTIVITĂȚI BAZATE PE COMUNITATE DISPONIBILE ÎN DETENȚIE SAU ÎN ALTE CENTRE ÎNCHISE ÎN ȚARA DUMNEAVOASTRĂ	194
4.3. ACTIVITĂȚI BAZATE PE FAMILIE DISPONIBILE ÎN DETENȚIE SAU ÎN ALTE CENTRE ÎNCHISE ÎN ȚARA DUMNEAVOASTRĂ	194
5 PREVENȚIA TERȚIARĂ: NOI MĂSURI PREVENTIVE	195
5.1. PROGRAME PREVENTIVE SAU MĂSURI DE RADICALIZARE BAZATE PE STRATEGIA DE PREVENIRE TERȚIARĂ DISPONIBILĂ ÎN DETENȚIE SAU ÎN ALTE CENTRE ÎNCHISE ÎN GERMANIA	195
5.2. PROGRAME ALTERNATIVE SAU MĂSURI DISPONIBILE ÎN DETENȚIE SAU ÎN ALTE CENTRE ÎNCHISE ÎN ȚARA DUMNEAVOASTRĂ	198
CONCLUZIE	198
RAPORTUL NAȚIONAL – ROMÂNIA	200
1 RADICALIZAREA TINERILOR ÎN DETENȚIE ÎN ȚARĂ	200
2 LEGISLAȚIA NAȚIONALĂ CU PRIVIRE LA PREVENIREA RADICALIZĂRII	201
2.1. LEGISLAȚIA NAȚIONALĂ PE TEMA PREVENIRII RADICALIZĂRII ÎN DETENȚIE	204
2.2. OPȚIUNI DE INSTRUIRE PE TEMA RADICALIZĂRII DISPONIBILE PENTRU PERSONALUL JUDICIAR DIN ȚARĂ	204
3 PREVENȚIA PRIMARĂ: RADICALIZAREA JUVENILĂ ÎN DETENȚIE SAU ÎN ALTE UNITĂȚI ÎNCHISE DIN ȚARĂ	205
4 PREVENȚIA SECUNDARĂ ȘI TERȚIARĂ	208
CONCLUZIE	212
RAPORTUL NAȚIONAL – SPANIA	213
INTRODUCERE	213
1 RADICALIZAREA TINERILOR PRIVAȚI DE LIBERTATE	213
1.1. CONTEXTUL SOCIOLOGIC ȘI DEFINIȚIA CONCEPTULUI RADICALIZĂRII	213
1.2. CELE MAI FRECVENTE FORME DE RADICALIZARE ȘI PROFILUL TINERILOR RADICALIZAȚI	214
1.3. SITUAȚIA GENERALĂ A FENOMENULUI RADICALIZĂRII ÎN SPANIA	217
2 LEGISLAȚIA NAȚIONALĂ	219
2.1. EVOLUȚIA LEGISLAȚIEI ÎN DOMENIUL RADICALIZĂRII	219
2.2. LEGISLAȚIA NAȚIONALĂ CU PRIVIRE LA PREVENIREA RADICALIZĂRII ÎN INSTITUȚIILE DE CORECȚIE	222
2.3. POLITICA NAȚIONALĂ CU PRIVIRE LA RADICALIZARE	222
2.4. ALTERNATIVE LA DETENȚIA TINERILOR RADICALIZAȚI	225
2.5. OPȚIUNI DE INSTRUIRE LEGATE DE PROBLEMA RADICALIZĂRII PENTRU PROFESIONIȘTII JUDICIARI	226
3 PROGRAME DE INTERVENȚIE SAU PREVENIRE	227

3.1. PROGRAME PENTRU PREVENIREA RADICALIZĂRII ÎN CENTRE DE CORECȚIE	228
3.2. PROGRAMUL-CADRU DE INTERVENȚIE PENTRU RADICALIZAREA VIOLENTĂ CU DEȚINUȚI ISLAMIȘTI	228
3.3. PRODERAI: PROCESE DE DEPISTARE A RADICALIZĂRII ISLAMISTE	228
CONCLUZII	228
BIBLIOGRAFIE	230

INTRODUCERE

Volumul V are scopul să prezinte o imagine generală a situației cu privire la radicalizarea juvenilă în țările partenerilor acestui proiect.

Acest volum este bazat pe rapoartele naționale elaborate de Ministerul de Justiție din Bremen (Germania), Serviciile de protecție judiciară a Tinerilor (DPJJ, Franța), Fundacion Diagrama (Spain), Administrația Națională a Penitenciarelor și Serviciul Român de Informații (România), și Observatorul Internațional al Justiției Juvenile (IJJO, Belgia). Fiecare dintre acestea subliniază practicile de prevenție implementate în țara respectivă.

Fenomenele radicalizării vor fi prezentate din perspectiva fiecărei țări partenere la proiect, Belgia, Franța, Germania, România și Spania. Va fi descris contextul radicalizării, precum și reglementările pe această temă, după cum vor fi făcute cunoscute și inițiativele adoptate în mod specific cu privire la radicalizarea juvenilă.

RAPORTUL NAȚIONAL – BELGIA

Observatorul Internațional al Justiției Juvenile

1. RADICALIZAREA TINERILOR ÎN BELGIA

1.1. CONTEXTUL SOCIOLOGIC, RĂDĂCINILE RADICALIZĂRII ÎN BELGIA

Belgia se confruntă cu problema radicalizării fără precedent, este un cuib de terorism și de răspândire a convingerilor radicalizate, adesea printr-o ideologie religioasă. Fenomenul nu este nou, pentru că Al-Qaeda sau Grupul Islamic Armat (GIA) era deja activ în Belgia încă din anii 1990. Belgia se confruntă acum cu un nou aspect al terorismului, începând cu atacurile din noiembrie 2015 de la Paris (130 de morți și 413 răniți) și atacurile din martie 2016 de la Aeroportul Național din Bruxelles și de la stația de metrou Maelbeek din Bruxelles (32 de morți și 340 de răniți), pentru că cinci autori ai atacurilor din Bruxelles, precum și șase din cei zece atacatori din Paris, au un istoric penal și au fost cunoscuți de serviciile de poliție belgiene pentru infracțiuni care nu aveau legătură cu terorismul. Unii dintre ei s-au întâlnit și s-au radicalizat în detenție¹. Amenințarea luptătorilor Statului Islamic (IS) care s-au întors din Siria este de asemenea legată de amenințarea indivizilor radicalizați care au locuit sau au stat în Belgia, cunoscuți sub denumirea de radicalizați sau teroriști „autohtoni”.

Radicalizarea, terorismul și extremismul violent în Belgia

Belgia are cel mai mare număr de luptători teroriști străini (TS) identificați care au plecat în Irak și în Siria, în comparație cu alte țări UE² (și proporțional cu populația sa).

Prezența și rolul Sharia4Belgium și emergența Salafismului și a Frăției Musulmane în Belgia sunt explicații pentru a putea înțelege creșterea acestui fenomen, în special în rândul tinerilor³.

Sharia4Belgium și răspândirea Fundamentalismului Islamic

Sharia4Belgium a fost creată în 2010 în Antwerp, de Fouad Belkacem. Această organizație belgiană salafistă jihadistă a participat la procesul de radicalizare a multor tineri belgieni, chiar convingându-i pe unii dintre ei să se alătore luptei în Siria. Prin adoptarea unor ideologii extremiste și discursuri de ură, organizația a creat tensiune între musulmani și non-musulmani, ceea ce joacă un rol important în radicalizarea indivizilor vulnerabili și cetățeni belgieni, inclusiv tineri, care pleacă în țările care sunt în război. Membrii

¹ SAMUEL, H. Paris and Brussels terror attacks were coordinated by Syria-based jihadist called Oussama Atar, French and Belgian intelligence believe [online]. The Telegraph, 8/11/2016. Disponibil la: <https://www.telegraph.co.uk/news/2016/11/08/paris-and-brussels-terror-attacks-were-coordinated-by-syria-base/>.

² DALLEMAGNE, G., MATZ, V., FASSI-FIHRI, H., DU BUS, A., DE BORMAN, A., & MARTENS, Q. *Radicalisme, consequence d'une fracture? Comprendre et agir. Rapport final du groupe de travail*. Brussels: Centre d'Etudes du cdH-CEPESS, 2015, p.8. Disponibil la: http://www.cepess.be/wp-content/uploads/2015/06/RADICALISME-CONSEQUENCE-DUNE-FRACTURE_FINAL.pdf

³ *Ibid.* p.11.

Sharia4Belgium au fost primii indivizi belgieni radicalizați care au fost raportați că au plecat în 2012 în Siria⁴.

În 2015, 45 persoane din cele 46 implicate în Sharia4Belgium au fost condamnate de Tribunalul de Primă Instanță din Antwerp, după ce au fost acuzate că au dirijat și au participat la activitățile unei grupări teroriste, de privare ilegală de libertate ca parte a unei grupări teroriste și de răspândire a unui mesaj care a încurajat la comiterea unei infracțiuni teroriste. Fouad Belkacem a fost condamnat la 12 ani de închisoare și amendă de 30.000 €⁵ pentru că a înființat o organizație teroristă ce promovează jihadismul salafist, pentru că el a recrutat tineri să lupte în jihad, iar Sharia4Belgium a jucat un rol important în radicalizarea și plecarea lor în Siria. Sharia4Belgium este acum parțial dezmembrată.

Jihadiștii belgieni sunt acum cei care recrutează în alte moduri, inclusiv prin rețele sociale și prin diseminarea materialelor de propagandă în canale de comunicare criptate⁶.

Emergența unui islam salafist în Belgia, susținut de Arabia Saudită, este explicația dată adesea pentru radicalizarea tinerilor. Într-adevăr, el a devenit foarte important în anii 1990 și 2000 și a contribuit la crearea unui puternic bloc socio-politic cu o singură religie⁷. Tinerii musulmani belgieni de azi au crescut în raza acestor discursuri dominante. Acest mediu, accentuat de dezvoltarea tehnologiilor de comunicare, poate conduce la radicalism și terorism.

Definiții

Legea organică cu privire la Serviciile secrete și Serviciile de securitate din 30 noiembrie 1987 oferă o primă definiție a terorismului și altor noțiuni conexe:

- Terorismul (articolul 8, 1°, b): Utilizarea violenței împotriva persoanelor sau intereselor materiale din motive ideologice sau politice, cu scopul atingerii acestor obiective prin teroare, intimidare sau amenințare, inclusiv procesul de radicalizare. Codul Penal prevede de asemenea o definiție a terorismului în Cartea II, titlul I: „Se va considera o infracțiune teroristă un act conform §2 și §3 8 care prin natura sa sau contextul său poate provoca o vătămare gravă unei țări sau unei organizații internaționale și este comis cu scopul de a intimida serios populația sau forța ilegal autoritățile publice sau o organizație internațională să ia sau să se abțină de la a adopta anumite măsuri sau care destabilizează grav sau distruge structurile fundamentale politice, constituționale, economice sau sociale ale unei țări sau unei organizații internaționale”.
- Extremism (articolul 8, 1°, c): concepții sau vederi rasiste, xenofobe, anarhiste, naționaliste, autoritare sau totalitare, indiferent de natura politică, ideologică, confesională sau filozofică, contrare în teorie sau în practică principiilor democrației sau drepturilor umane, bunei funcționări a instituțiilor democratice sau altor fundamente ale principiului statului de drept, inclusiv procesul de radicalizare.
- Radicalizarea (art 3, 15°): Procese care afectează un individ sau un grup de indivizi astfel încât acel

⁴ *Ibid.* P.24.

⁵ Vezi: <https://www.rtl.be/info/belgique/faits-divers/fouad-belkacem-fait-appel-de-sa-condamnation-701067.aspx5>.

⁶ C.f note 4 pp24-25.

⁷ C.f note 4 p11.

individ sau grup de indivizi devine pregătit psihic sau dispus să comită acte de terorism.

1.2. CELE MAI FRECVENTE FORME DE RADICALIZARE ȘI PROFILELE TINERILOR RADICALIZAȚI

Cele mai frecvente forme de radicalizare

Două procese principale de radicalizare pot fi observate în Belgia:

- radicalizarea de inspirație politică poate fi explicată prin exemplul grupărilor extremiste de dreapta în Europa precum „Blood and Honour”⁸, care este prezentă în Belgia. Această grupare răspândește ideologii naziste prin evenimente sociale, precum concerte secrete. Radicalizarea crește din sentimentul de injustiție sau frustrare și din factori individuali precum altercații cu persoane din minorități, șomajul și medii sociale defavorizate. De asemenea, la persoanele vulnerabile sau la persoanele deja angajate într-un proces de radicalizare, rețelele sociale pot avea un rol declanșator și catalizator. Așa cum am menționat, această grupare își diseminează propaganda prin evenimente sociale, precum concerte, unde solidaritatea și presiunea semenilor înseamnă că procesul de radicalizare are loc la nivel colectiv. Evenimentele sunt secrete și unice, ceea ce întărește izolarea socială și aderarea la valorile promovate. Ultima fază a acestui tip de radicalizare este participarea mai activă și regulată la evenimente care conduc la integrarea în tabere de instruire paramilitare și planificarea de atacuri (niciun atac al acestei grupări speciale nu a fost înregistrat încă).
- radicalizarea inspirată religios poate fi explicată prin exemplul lui Muriel 'Myriam' Degauque⁹, care a efectuat un atac sinucigaș în Irak (2005), la zece ani după convertirea la islam. La originea radicalizării ei au stat factori de natură personală, ghidând-o spre religie. Acest proces de radicalizare este individual și este de obicei căutarea unei identități prin adoptarea unei ideologii religioase radicalizate, chiar dacă este încă opusă terorismului. Persoanele vulnerabile la acest tip de radicalizare trăiesc de obicei în situații precare, în care comunitatea lor este discriminată, astfel încât se întorc spre religie, în cazul ei, islamul, obținând mai multe informații prin contacte pe internet și adoptarea unor măsuri violente împotriva a ceea ce ei consideră nedrept. Ideologia joacă un rol-cheie pentru că izolează indivizii din punct de vedere social, ceea ce conduce la o schimbare de la radicalism la extremism. Deoarece ideologia poate susține apelul la luptă, procesul de radicalizare poate avea drept rezultat activități teroriste. În cazul lui Muriel/Myriam, când ea și soțul ei s-au mutat la Bagdad (autorecrutare) pentru a face unele contacte, ei au intrat într-o fostă grupare militară și în grupări islamiste, au fost îndoctrinați și în final au comis un atac sinucigaș cu bombă.

Profilele tinerilor radicalizați

În total, cel puțin 380 de belgieni¹⁰ au plecat în Siria ca luptători străini (33,9 luptători la un milion de

⁸ Portal Belgium.be, „Comprendre la radicalisation a travers deux cas belges”, Disponibil la: <https://www.besafe.be/fr/base-de-connaissance/comprendre-radicalisation-travers-deux-cas-belges>

⁹ *Ibid.*

¹⁰ VAN VLIERDEN, G. *How Belgium Became a Top Exporter of Jihad*. Terrorism Monitor Volume, 2015, 13 (11). Disponibil la: <https://jamestown.org/program/how-belgium-became-a-top-exporter-of-jihad/#.VdToZ1NViko>.

rezidenți în Belgia)¹¹.

Numeroși factori pot explica implicarea într-un proces de radicalizare islamică, precum condiții de mediu tensionate, organizarea nemulțumirilor individuale într-un efort de facilitare a recrutării sau disponibilitatea mecanismelor și a căilor de acces la radicalizare.

Un factor major în radicalizarea lor este lipsa locului de muncă, pentru că șomajul este de două ori mai mare în rândul rezidenților belgieni străini, o discriminare clară în ceea ce privește angajarea și nivelul educațional (12% dețin o educație superioară, 65% au o educație scăzută)¹². Alți factori ai radicalizării lor includ slaba integrare în societatea belgiană¹³, faptul că ei se identifică mai mult cu țările lor de origine și se confruntă cu rasism și, în final, finanțarea guvernamentală religioasă inconsecventă pentru comunitatea musulmană¹⁴. Acești factori, adăugați la situațiile lor individuale, sunt un teren fertil pentru radicalizare care conduce la terorism „autohton”.

Diverse profile ale tinerilor radicalizați sunt:

1. Luptătorii teroriști străini (TS) sunt tineri radicalizați care pleacă sau care au intenția să plece în teritoriile ocupate de teroriști străini pentru a se alătura luptei. Ei de obicei călătoresc singuri și/sau au luat singuri decizia de a pleca. În 18 august 2017, 18 minori belgieni au fost TS, 7 fete și 11 băieți. Doi dintre ei nu au putut să plece pentru că au fost împiedicați (o fată și un băiat). Există 4 minori (trei băieți și o fată) care intenționează să plece în Siria sau în Irak, unul dintre acești băieți are statutul de HTF (luptător terorist autohton). În 2017, 12 minori TS (7 băieți, 1 fată) au fost localizați în Siria sau în Irak. Patru dintre TS au împlinit 18 ani, iar restul aveau între 12 și 17 ani în 2017. Vârsta medie a belgienilor care au plecat să lupte în Siria și în Irak este 23 de ani. Mai mult de jumătate dintre ei au între 15 și 25 de ani. Oficial, 55 de femei au plecat în Siria și în Irak, începând cu februarie 2015, inclusiv 7 minori¹⁵. Mai mulți minori au călătorit în trecut în Siria și în Irak, dar au murit sau au devenit clasificați ca adulți. Minorii care au călătorit cu părinții lor și au împlinit 12 ani sunt considerați TS de către autorități. Majoritatea TS juvenili au devenit radicalizați sub influența membrilor familiilor lor sau a prietenilor. Aceste grupuri de prieteni sunt de obicei mixte, cu fete și băieți de aceeași vârstă și din același cartier sau care au avut contact între ei (la școală, de exemplu). Când sunt mai mari, tinerii TS de obicei participă mai activ pe rețelele sociale, unde publică materiale de propagandă și încearcă să recruteze foști colegi de clasă. În Belgia, profilul tipic al jihadiștilor belgieni radicalizați este următorul: ei sunt adesea din regiunea Bruxelles, Antwerp, Mechelen sau Vilvoorde, majoritatea au între 17 și 25 de ani și nu au calificări profesionale, dar au cazier judiciar¹⁶. Trebuie remarcat că un minor se poate găsi în mai multe categorii în același timp¹⁷:

11 TEICH, S. *Islamic Radicalisation in Belgium*. International Institute for Counter-Terrorism, 2016. Disponibil la: <https://www.ict.org.il/UserFiles/ICT-IRI-Belgium-Teich-Feb-16.pdf> p.37.

12 *Ibid.*

13 C.f Notă de subsol 3, p.68.

14 C.f Notă de subsol 21 p.13.

15 Coordination Nationale d'Action pour la Paix et la Democratie (CNAPD) asbl, "L'engagement des jeunes belges dans des groupes djihadistes combattants" p.4, Disponibil la: <http://es.calameo.com/read/004158983883373885cbb>

16 C.f Notă de subsol 11, p.38.

17 BOUZAR, D., CAUPENNE, C. & VALSAN, S. *La metamorphose operée chez le jeune par les nouveaux discours terroristes*. France: CPDSI, 2014, pp.82-86. Disponibil la: <http://www.cpdsi.fr/articles-et-rapports/la-metamorphose-operee-chez-le-jeune-par-les-nouveaux-discours-terroristes/> pp82-86

- minori care doresc să facă istorie prin participarea la o cauză care este mai mare decât ei și care de obicei păstrează contactul cu părinții lor după ce pleacă din țară;
- fete care înainte de plecarea lor au fost destinate să devină profesioniști în domeniul asistenței sociale, precum asistente medicale, medici, asistenți sociali. Ele se alătură grupărilor teroriste în teritoriile în conflict după ce au fost convinse să ajute persoanele care suferă de atrocitățile cauzate de regim (acțiune umanitară). Ele, de obicei, nu se mai implică după ce au sosit în țară, când realizează că gruparea a căreia i s-au alăturat comite aceleași atrocități;
- alți tineri se radicalizează în căutarea unei identități și doresc să facă parte dintr-o comunitate sau un grup care le dictează acțiunile de urmat, le oferă un loc și un rol;
- alții, de obicei băieți, caută aventuri și adrenalină și doresc să arate cât de puternici sunt. Ei sunt adesea indivizi care nu au fost admiși în poliție sau în armată. Așadar, ei se alătură luptei ca un mod de a dovedi că sunt valoroși și să-și recupereze demnitatea, după ce au fost respinși;
- în final, ultima categorie este cea a tinerilor fără limite care caută puterea. Ei participă de obicei la acțiuni și comportamente riscante pe termen lung (sex neprotejat, adicție la droguri, alcoolism, pedepse cu închisoarea etc.), pentru că doresc să se simtă nemuritori și puternici. Ei vor să ia locul lui Dumnezeu: își însușesc autoritatea lui Dumnezeu în numele lor pentru a comanda altora. Ei caută puterea și omnipotența și doresc să controleze oamenii și să îi determine să facă ceea ce vor ei.

2. Minorii însoțiți¹⁸ sunt afectați de radicalizare și sunt potențiale victime ale radicalizării când se întorc în țara de origine. Ei au fost fie născuți în Statul Islamic, fie au părăsit Europa când au fost prea tineri pentru a fi responsabili. În Siria și în Irak, 114 minori belgieni însoțiți au fost raportați în 2017¹⁹. Marea majoritate dintre ei au sub 9 ani, numai doi au fost raportați că aveau 10 ani²⁰. Minorii care s-au întors acasă²¹ pot fi afectați de radicalizare în trei moduri diferite:

- minori peste 9 ani: este important să știm că în teritoriile controlate de IS, băieții peste 9 ani pot începe instruirea pentru Jihad, iar fetele peste 9 ani pot fi căsătorite pentru a garanta viitorul califatului. Ei pot fi folosiți în propagandă. Minorii băieți sunt folosiți ca soldați, preoți, spioni și, uneori, sinucigași cu bombă și călăi. Fetele sunt, de asemenea, instruite să folosească arme, dar în mare parte instruirea lor este limitată la gospodărie (gătit, cusut, curățenie). Se știe că au participat la atrocități și la instructaj. Din cauza vârstei lor, sunt victime directe ale radicalizării și este probabil să fie implicați în acest proces.
- copiii între 4 și 9 ani: sunt cel mai probabil indoctrinați, pentru că ei au urmat școli controlate de IS și sunt indirect expuși la amenințarea radicalizării;
- copiii sub 4 ani: sunt mai puțin probabil să fie expuși amenințării radicalizării, datorită vârstei lor fragede. Este foarte puțin probabil ca ei să fi urmat o școală în care programul educațional să fi fost stabilit de IS.

¹⁸ ROHART, F. L'urgence de rapatrier les "enfants de Daesh. *L'Echo*, 01.02.2018. Disponibil la: <https://www.lecho.be/economie-politique/international-general/L-urgence-de-rapatrier-les-enfants-de-Daech/9977961>

¹⁹ *Ibid.*

²⁰ *Ibid.*

²¹ *Ibid.* par. 4.

Pentru că IS are mijloace financiare solide pentru propagandă, este clar că minorii care se întorc în Belgia și Europa, după ce au rămas mult timp într-un teritoriu controlat de IS, au urmat această educație și sunt victime ale acestei îndochinări, ceea ce face reintegrarea lor mai dificilă când se întorc în Belgia. Cu cât au stat mai mult minorii într-un mediu radicalizat, cu atât va fi mai complicată reintegrarea lor. În opinia lui Paul Van Tigchelt, director al OCAM (Organismul Coordonator pentru Analiza Amenințării)²², 75% dintre minorii belgieni întorși au sub 6 ani, deci cazurile de minori care au primit instrucție militară sunt probabil rare. În 2017, 8 minori din Daesh s-au întors în Belgia, toți foarte tineri, iar doi dintre ei au fost născuți în tabere din Turcia cu câteva săptămâni înainte de a se întoarce în Belgia. Pe baza vârstei minorilor care au părăsit Belgia cu părinții lor pentru a se alătura IS, noi putem considera că numai câțiva băieți au primit instrucție militară²³.

3. Copiii radicalizați autohtoni: ei sunt simpatizanți minori în Belgia care au devenit radicalizați în țara de origine și care intenționează să comită atacuri acolo, de obicei în numele unei organizații teroriste. Când sau dacă ei acționează și comit un atac, ei o fac de obicei singuri, ca „lupul singuratic”. Acesta este un fenomen care afectează în special tinerii. Este mai mult o problemă de generație decât de cultură, în special între tinerii care sunt în căutarea identității²⁴. Majoritatea dintre ei sunt din a doua și a treia generație de imigrație nord-africană și au crescut în zone defavorizate și marginalizate. Totuși, acest fenomen nu afectează doar descendenții imigrației, ci și tinerii cu strămoși belgieni. Într-adevăr, aproximativ 30% din extremiștii islamiști sunt dintr-o familie belgiană tradițională, dar s-au convertit la islam²⁵. Ei provin de obicei din clase defavorizate/inferioare, chiar dacă tinerii din clasa de mijloc și clase privilegiate pot constitui o țintă. Criza economică a întărit sentimentul de nedreptate resimțit de acești tineri față de societate și astfel facilitează implicarea lor în ideologii radicale. De asemenea, lipsa contactului cu diversitatea (socio-economică sau culturală) este un factor care contribuie la transformarea procesului de radicalizare în extremism violent, în special în faza preliminară. Simpatizanții juvenili se implică într-un proces de radicalizare de obicei prin rudele lor, dar și prin rețele sociale precum Telegram. Ei folosesc această aplicație de chat criptată pentru a discuta despre ideologie pe canale protejate, pentru a avea acces la materiale de propagandă și să discute despre posibilitatea de a realiza atacuri în locuri apropiate de casa lor, în numele organizației teroriste. Discuțiile chat sunt de obicei conduse de oameni din Siria care le explică cum să realizeze atacuri simple cu mijloacele lor. Acești simpatizanți juvenili demonstrează un interes real și o stăpânire de noi tehnologii și au o prezență remarcabilă pe forumuri. De aceea, IS diseminează o mare parte din propaganda sa online, având drept țintă tinerii.

Radicalizarea tinerilor în închisoare

Se știe că închisorile sunt un teren propice pentru radicalizare și recrutarea radicalizată. Grupări de inspirație ideologică și religioasă încearcă să dezvolte rețelele lor în închisori prin intermediul deținuților. Deținuții sunt un grup deosebit de susceptibil la radicalizare, chiar dacă sunt închiși pentru infracțiuni minore, pentru că ei au în general frustrări față de societate, sunt vulnerabili la presiunea colegilor lor,

²² *Ibid.* par. 5

²³ *Ibid.*

²⁴ C.f. Notă de subsol 15 pp12-

²⁵ *Ibid.*

suferă de izolare de societatea „normală”, caută un sens al vieții de inspirație religioasă sau ideologică și au nevoie să aparțină unui grup²⁶.

În Belgia în special, condițiile grele din închisori și supraaglomerarea ar putea genera în deținuți un sentiment de revoltă față de societate²⁷, ceea ce creează o situație în care un număr mare de oameni laolaltă ar putea fi sub riscul de a cădea sub influența unor predicatori puternici sau personaje cu motivații ideologice puternice. Mediul este foarte concentrat și este mai ușor pentru extremiști să vină în contact cu infractorii care resping societatea și mai mult, din cauza efectului pedepsei cu închisoarea. De asemenea, pentru că infractorii ies adesea din închisoare fără nicio abilitate profesională sau încredere în sine, ei găsesc această încredere în religie.

Totuși, există puține informații despre cum și în ce măsură are loc acest fenomen în Belgia și despre cum este fiecare închisoare afectată. Problema radicalizării închisorilor este dificil de cuantificat și se creează multă confuzie când vine vorba de evaluarea numărului de deținuți radicalizați, care este adesea confundat cu numărul de deținuți care s-au convertit la o altă religie (de obicei, islamică). Totuși, unele atacuri care au avut loc în 2015 și în 2016, în Franța și în Belgia, au furnizat dovezi ale legăturii între închisoare și radicalizarea violentă. Într-adevăr, doi dintre sinucigașii cu bombă în atacurile din Bruxelles s-au întâlnit în închisoare și au petrecut timp împreună în închisorile belgiene, înainte de a comite atacurile teroriste, din cauza pedepselor pentru infracțiuni violente, precum jaf armat și furt de vehicule²⁸.

1.3. PREZENTARE GENERALĂ A INFRAȚIUNILOR LEGATE DE TERORISM ÎN BELGIA

Nu există date cu privire la infracțiunile legate de terorism comise de tineri. Totuși, un raport publicat la sfârșitul anului 2017 de către poliția federală belgiană oferă o imagine a infracțiunilor înregistrate, comise la nivel național. În 2016, 767 de cazuri de terorism, extremism și radicalism au fost raportate, față de 249 de cazuri în primul semestru din anul 2017²⁹. Totuși, datele despre infracțiunile legate de radicalizare pot fi incluse în categorii mai largi, precum „infracțiune împotriva securității Statului”. Apoi, în primul semestru din anul 2017, au fost raportate 60 de acțiuni din această categorie cu cel puțin un suspect identificat, 46 dintre ele (76,7%) au fost comise de bărbați, 17 (28,3%) au fost comise de femei; 5 au fost comise de minori (8,3%) și 56 au fost comise de adulți³⁰.

Mai multe informații au fost oferite despre tipul de infracțiuni, precum cele care aparțin unei grupări teroriste (420 de acuzați în 2016, 4 tentative; 132 de acuzați în 2017, 6 tentative), capturarea unui mijloc de transport cu intenția de a comite un act terorist (1 acuzat în 2016) și posesia unor arme de distrugere în masă sau altele (1 acuzat în 2017)³¹. În plus, în 2016, 412 indivizi au fost acuzați că au amenințat cu un atac, 3 au comis tentative de atac, în timp ce în 2017 au existat 160 de indivizi care au fost acuzați de amenințare

26 BIROUL ONU PENTRU DROGURI ȘI CRIMINALITATE. *Manual privind gestionarea deținuților extremiști violenți și prevenirea radicalizării violente în penitenciare*. Viena: Organizația Națiunilor Unite, 2016.

27 Potrivit lui Harold Sax, purtătorul de cuvânt al ramurei belgiene a Observatorului Internațional al Penitenciarelor. KUERBLER, M. Sunt închisorile din Belgia cele care alimentează radicalizarea? DW, 26.05.2016. Disponibil la: <http://www.dw.com/en/are-belgiums-deteriorating-prisons-fueling-radicalization/a-19285261>

28 MUFSON, S. *How Belgian prisons became a breeding ground for Islamic extremism*. Washington Post, 27.3.2017. Disponibil la: https://www.washingtonpost.com/world/europe/how-belgian-prisons-became-a-breeding-ground-for-islamic-extremism/2016/03/27/ac437fd8-f39b-11e5-a2a3-d4e9697917d1_story.html?noredirect=on&utm_term=.6ac6f9d109bd

29 POLICE FEDERALE. *Statistiques policières de criminalité*, Semestre 1 2017, p.35. Disponibil la: http://www.stat.policefederale.be/assets/pdf/crimestat/nationaal/rapport_2017_trim2_nat_belgique_fr.pdf

30 *Id.* P.73

31 *Id.* P.128

cu un atac, și 1 a avut o tentativă de atac³². În general, statisticile oferite de poliția federală par să arate că 240 de indivizi au fost acuzați de o infracțiune legată de terorism, extremism sau radicalism în prima jumătate a anului 2017 (757 în total în anul 2016) și 9 indivizi pentru că au avut o tentativă de această infracțiune (10 în anul anterior)³³.

Din nou, criminalitatea extremistă este dificil de cuantificat, în special în detenție în penitenciare închise. Conform ministrului de justiție, Koen Geens, la începutul anului 2018, au fost 237 de persoane³⁴ acuzate, condamnate și închise în penitenciare belgiene pentru infracțiuni legate de extremism și terorism. Acești indivizi, 229 de bărbați și 8 femei, au fost fie teroriști, fie au avut o legătură cu terorismul, au fost luptători teroriști străini pe lista OCAM (Organism Coordonator pentru Analiza Amenințării) sau au fost deținuți care prezentau riscuri de radicalizare. Nu există date disponibile cu privire la vârsta lor.

2. LEGISLAȚIA NAȚIONALĂ ȘI POLITICILE CU PRIVIRE LA PREVENIREA RADICALIZĂRII

Sistemul belgian contraterorism este clădit în jurul unui aspect legal, unui aspect instituțional și unui aspect de cooperare internațională.

În conformitate cu o declarație a Comitetului de Experți în Terorism (Codexter) al Consiliului Europei, Belgia consideră că lupta împotriva terorismului este fundamentală și încearcă să implementeze toate măsurile pentru a preveni și a condamna actele teroriste în mod eficient, în timp ce drepturile umane sunt respectate și principiul statului de drept este respectat³⁵. Experții Consiliului Europei califică sistemul belgian drept „coerent și eficient”³⁶.

2.1 EVOLUȚIA LEGISLAȚIEI ÎN DOMENIUL PREVENIRII RADICALIZĂRII ÎN BELGIA

După atacurile din 11 septembrie 2001 din Statele Unite, atacurile cu bombă din Madrid în 2004 și în Londra în 2005, pericolul tot mai mare al extremismului islamic a determinat autoritățile europene și, în special, pe cele belgiene să ia măsuri politice și juridice în această privință³⁷. Primele inițiative contrateroriste în Belgia au fost conturate imediat după aceste evenimente.

Legea belgiană a oferit măsuri contraterorism încă din 2003. Într-adevăr, Legea cu privire la infracțiunile teroriste din 19 decembrie 2003, care transpune Decizia-cadru a Consiliului Uniunii Europene din 13 iunie 2002 în legea belgiană, introduce infracțiunile teroriste în Codul Penal Belgian. Prin urmare, articolele 137

32 *Id.* P.129

33 *Id.* P.170

34 Dans nos prisons, 447 détenus sont radicalisés ou a risque: une minorité seulement suit un programme de deradicalisation. SUDINFO.BE, 25.01.205. Disponibil la: <http://www.sudinfo.be/id35823/article/2018-01-25/dans-nos-prisons-447-detenus-sont-radicalises-ou-risque-une-minorite-seulement>

35 COMITETUL DE EXPERȚI PRIVIND TERORISMUL (CODEXTER), CONSILIUL EUROPEI. *Profiluri privind capacitatea de combatere a terorismului* - Belgia, 2014. Disponibil la: http://www.legislationline.org/download/action/download/id/5402/file/Belgium_CODEXTER_Profile_2014.pdf

36 *Ibid.*

37 SERVICIUL PUBLIC FEDERAL AL AFACERILOR INTERNE. *Le Plan R, Le Plan D'Action Radicalisme* [online], 2016. Disponibil la: https://www.besafe.be/sites/besafe.localhost/files/u3051/plan_en.pdf

- 141 ale Codului Penal Belgian se ocupă de represiunea infracțiunilor teroriste³⁸.

Articolul 138 din Cod stabilește sancțiunile aplicabile pentru aceste infracțiuni menționate în Articolul 137. Codul Penal prevede sancțiuni pentru infracțiuni specifice, precum participarea la o grupare teroristă, contribuirea la comiterea unei crime teroriste, incitare publică la comiterea unei infracțiuni teroriste, recrutarea și instruirea pentru terorism.

Legea belgiană în acest domeniu a evoluat cu Legea din 18 februarie 2013 care a modificat Cartea II Titlul I ter al Codului Penal și a introdus în legislația națională belgiană infracțiunile de incitare publică la comiterea unei infracțiuni teroriste, recrutarea pentru terorism, instruirea pentru terorism, oferirea de instrucțiuni despre modul de construire sau utilizare de explozive, arme sau substanțe letale cu scopul de a comite infracțiuni teroriste. Legea îi pedepsește și pe cei care urmează aceste lecții și instrucțiuni³⁹.

Conform Articolului 141 ter din Codul Penal, articolele Codului Penal nu vor fi interpretate că „interferează cu drepturile umane fundamentale precum dreptul de a lupta, dreptul de adunare și asociere, libertatea de exprimare”.

Circulara Ministerială GPI 78L cu privire la prelucrarea informațiilor în favoarea unei abordări integrate a terorismului și radicalizării violente de către poliție⁴⁰ din 31 ianuarie 2014 a apărut în contextul evoluției amenințării teroriste în Europa, care s-a transformat de la o amenințare din partea organizațiilor structurate în străinătate la radicalizarea violentă a cetățenilor naționali⁴¹, și din nevoia crescândă ca poliția națională să adapteze și să acorde tot mai multă atenție acestui fenomen. Textul circularei explică, așadar că, deși radicalizarea violentă reprezintă un proces lent, ea poate fi neregulată și imprevizibilă și prin urmare, necesită să fie abordată într-un mod rapid, preventiv și eficient. Scrisoarea circularei subliniază nevoia de a implementa intervenții disuasive, preventive cu privire la procesele de radicalizare în Belgia, în loc de intervenții represive⁴².

Ulterior, imediat după atacurile asupra Muzeului Evreiesc din Bruxelles (14 mai 2014), atacurile din Paris și Saint-Denis (ianuarie, noiembrie 2015), Legea care are scopul de a consolida lupta împotriva terorismului (20 iulie 2015) a fost implementată. Legea a introdus în Codul Penal o altă infracțiune la Articolul 140sexies: incriminarea unei persoane care părăsește (Art. 140sexies §1) sau intră (Art. 140sexies §2) pe teritoriul național cu scopul de a comite oricare din infracțiunile menționate în Articolele 137, 140 - 140quinquies, și 141 din Codul Penal.

În 18 iulie 2016, a fost semnată o circulară cu privire la predicatorii urii, cu scopul de a identifica și a lua măsurile necesare împotriva predicatorilor urii⁴³, împiedicându-i să acționeze în societate (interzicerea accesului pe teritoriu, măsuri judiciare și/sau administrative etc.).

38 BELGIA. *Loi relative aux infractions terroristes*. Service Public Federal Justice, 29.12.2003, num. 2003009963. Disponibil la: http://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg.pl?language=fr&la=F&table_name=loi&cn=2003121934

39 FEDERATION WALLONIE-BRUXELLES. *Radicalisation et infractions terroristes: Informations juridiques et pratiques*. Brussels: Maison de Justice. Disponibil la: http://www.federation-wallonie-bruxelles.be/index.php?eID=tx_nawsecuredl&u=0&g=0&hash=a5d6791d324add880d4af1d52b499ba6de4d35b0&file=fileadmin/sites/portail/uploads/PDF/Brochure_Radicalisme.pdf

40 SERVICIUL PUBLIC FEDERAL AL AFACERILOR INTERNE. *Circulaire ministérielle GPI 78 relative au traitement de l'information au profit d'une approche intégrée du terrorisme et de la radicalisation violente par la police*. *Moniteur Belge*, 17.02.2014, pp. 13028-13032. Disponibil la: <http://reflex.raadvst-consetat.be/reflex/pdf/Mbbs/2014/02/17/126726.pdf>

41 *Id.* Articolul M.2. Context

42 *Ibid.*

43 PUNCTUL DE CONTACT BELGIAN AL REȚELEI EUROPENE DE MIGRAȚIE. 2016 Raportul anual privind politica de azil și migrație în Belgia. Brussels: NCP-EMN, 2017, p. 81. Disponibil la: https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/02a_belgium_apr_part2_2016_final_en.pdf

Legea din 3 august 2016 care adaugă diverse prevederi la lupta împotriva terorismului (III) (Monitorul Oficial Belgian din 11 august 2016) a extins sfera de aplicare a incitării publice pentru comiterea unei infracțiuni teroriste și recrutarea teroristă, pentru a ținti excursii teroriste.

Recent, Legea din 6 iulie 2017, care simplifică, armonizează, automatizează și modernizează prevederile dreptului civil și procedurile civile, precum și notarii cu privire la diverse măsuri de justiție (Monitorul Oficial Belgian din 24 iulie 2017) a introdus un nou Articol 458ter la Codul Penal. Acest text prevede că secretul profesional poate fi ridicat dacă profesioniștii au îngrijorări despre posibilitatea unei infracțiuni teroriste, un proces de radicalizare în derulare sau o plecare pentru a lupta în țările în conflict (aceasta este o problemă de secret profesional al asistenților sociali). Profesionalistul poate „informa organele de urmărire federale și/sau magistratul investigator, dacă un dosar este deschis, sau pe primarul municipiului relevant”, care poate acționa ca atare (Celula de Securitate Integrată Locală, CSIL).

Măsuri specifice pentru tinerii suspectați sau acuzați de extremism violent sau de infracțiuni legate de terorism

Statul Federal, dar și Comunitățile⁴⁴ au responsabilitatea de a se ocupa de copiii și tinerii suspectați sau acuzați de extremism violent sau de infracțiuni legate de terorism. În Belgia, Statul Federal este responsabil pentru securitate, dar Comunitățile și Regiunile (Comunitatea franceză, Comunitatea flamandă, Comunitatea germană și Regiunea Bruxelles-Capitala) sunt responsabile pentru prevenirea, depistarea timpurie a persoanelor radicalizate și suportul social. Prin urmare, autoritățile au implementat mai multe măsuri locale și regionale pentru a preveni radicalizarea, inclusiv pe cea a tinerilor. La nivel federal, se aplică Legea privind protecția tinerilor din 8 aprilie 1965.

Conform acestei legi, care stabilește regulile de procedură pentru copiii/tineri care au comis o faptă considerată infracțiune, Comunitățile sunt Părțile competente care implementează deciziile judecătorilor în cazuri de minori.

2.2. PREZENTAREA GENERALĂ A POLITICILOR ȘI STRATEGIILOR NAȚIONALE DE COMBATERE A RADICALIZĂRII ÎN BELGIA

Belgia a fost scutită de terorism pentru mult timp în istoria sa. Totuși, în anii '80-'90, atacurile au început să afecteze țara. În 1979, Aeroportul Zaventem din Bruxelles a fost ținta unui atac comis de trei teroriști. Recent, în 24 mai 2014, un atac a fost comis asupra Muzeului Evreiesc din Bruxelles, în 2015, o grupare teroristă a fost dezmembrată în Verviers, Bruxelles și Vilvoorde, iar în 22 martie 2016, au fost comise atacuri în Aeroportul Zaventem și în stația de metrou Maelbeek din Bruxelles. Prin urmare, Belgia a fost ținta mai multor atacuri teroriste începând cu anii '80.

⁴⁴ Belgia este un stat federal, alcătuit din mai multe comunități (Comunitatea flamandă, Comunitatea franceză și Comunitatea germană) și mai multe regiuni (Regiunea Flamandă, Regiunea Capitalei Bruxelles și Regiunea Walloon). Statul Federal reține puterile importante (afaceri externe, apărare națională, justiție, finanțe, asigurare socială, părți importante din sănătatea națională și afaceri interne) dar comunitățile și regiunile au puterea de a stabili și menține relații externe și au un proces de luare a deciziei mai apropiat de populație. Mai multe informații, puteți găsi la https://www.belgium.be/en/about_belgium/government/federale_staet

Abordarea belgiană a contraterorismului a început să se schimbe la începutul anilor 2000. Într-adevăr, evoluția fenomenului radicalizării a condus la concluzia că normele introduse în Codul Penal nu erau suficiente pentru a face față realității radicalizării în societatea contemporană: nu este vorba numai de represiune, ci și despre prevenire. În acest context, Belgia a început să implementeze planuri pentru a aborda radicalismul și radicalizarea direct în cadrul societății. Voința guvernelor de a aborda problema radicalizării în stadiile sale timpurii a dominat scena politică și legislativă aproape un deceniu.

Primele inițiative contraterorism, așa cum au fost deja menționate, au început la scurt timp după atacurile din 2001 în Statele Unite și atacurile cu bombă din Madrid și Londra. În 2011, când unii tineri au părăsit Belgia pentru a participa la conflictul armat din Siria, fenomenul a început să primească mai multă atenție⁴⁵. Totul s-a accelerat din 2012 până în prezent, ca urmare a primei unde de refugiați⁴⁶.

Într-adevăr, în 2005, a fost adoptat Planul Național Împotriva Radicalismului (Planul R). El a fost modificat în 2015 și aprobat de Consiliul Național de Securitate. Planul R are scopul de a reduce radicalismul și extremismul printr-o colaborare între serviciile publice (justiție, poliție, vamă, servicii de securitate militară...), inclusiv printr-un schimb mai bun de informații, precum și printr-o combinație de măsuri administrative și judiciare⁴⁷. Planul R are scopul de a depista timpuriu persoanele cu influență de radicalizare pentru a lua măsurile adecvate la timp, prin enumerarea persoanelor care ar putea avea un impact de radicalizare asupra rudelor lor și reducerea vectorilor de radicalizare⁴⁸. Planul prevede „măsuri proactive, preventive și punitive pentru a combate inter alia cauzele radicalismului islamic și terorismului.”⁴⁹ Planul R implementează Grupul Național de Coordonare (NTF), care reprezintă organul strategic al Planului și este responsabil pentru coordonarea planului⁵⁰. În cadrul Grupului Național de Coordonare, grupuri de lucru (fie permanente, bazate pe teme sau ad-hoc) au fost create pentru a lucra la probleme specifice, inclusiv radicalizarea pe internet, radicalizarea în închisori, prevenire, salafism, extremismul de dreapta, azil și migrație⁵¹. În plus, există un grup de lucru pe tema „Luptătorilor Teroriști Străini”, implementat prin Circulara cu privire la schimbul de informații și monitorizarea „luptătorilor teroriști străini” care vin din Belgia (21 august 2015), în abordarea acestui fenomen⁵².

Planul R a creat de asemenea Grupuri de Coordonare Locale (LTF), care au fost stabilite pentru a asigura o interacțiune eficientă cu munca de teren locală⁵³: sarcina lor este să monitorizeze indivizii și grupurile radicalizate locale și să propună măsuri care să reducă impactul pe care îl pot avea acestea.

În cadrul Grupului Național de Coordonare (NTF) și LTF, serviciile sociale și preventive sunt întărite de Celula de Securitate Integrată Locală (CSIL)⁵⁴. Introdusă prin circulara cu privire la schimbul de informații și monitorizarea „luptătorilor teroriști străini” care vin din Belgia (21 august 2015), CSIL este o platformă de consultare locală⁵⁵.

45 Investigație parlamentară cu sarcina de a revizui circumstanțele care au condus la atacurile teroriste din 22 martie 2016 din Aeroportul Bruxelles și Stația de Metrou Maelbeek din Bruxelles, inclusiv evoluția și managementul luptei împotriva radicalismului și amenințării teroriste, 15 iunie 2017, al treilea raport intermediar cu privire la secțiunea „arhitectura securității”, DOC. 54 1752/008, p. 90 § 98

46 *Ibid.*

47 COMITETUL DE EXPERTI PRIVIND TERORISMUL (CODEXTER), CONSILIUL EUROPEI. *Profils nationaux relatifs a la capacite de lutte contre le terrorisme*. Belgia, 2016. Disponibil online la: <https://rm.coe.int/16806ed6ba>

48 *Ibid.*

49 *Ibid.*

50 SERVICIUL PUBLIC FEDERAL AL AFACERILOR INTERNE. *Le Plan R, Le Plan DAction Radicalisme* [online], 2016, p.6. Disponibil la: https://www.besafe.be/sites/besafe.localhost/files/u3051/plan_en.pdf

51 *Id.* pp.12-13.

52 Circulara cu privire la schimbul de informații și monitorizarea „Luptătorilor teroriști străini” care provin din Belgia. *Ibid.*

53 Cf Notă de subsol 53; p.14.

54 *Id.*; p.7.

55 SERVICIUL PUBLIC FEDERAL AL AFACERILOR INTERNE. Les CSIL prennent forme. *Bulletin d'information sur la securite et la prevention locale*, Numero thematique Radicalisation, Jun 2016. Disponibil la: https://www.besafe.be/sites/besafe.localhost/files/u18/besafe39_extra_fr.pdf

În 11 octombrie 2014, un acord al Guvernului Federal a fost emis care a adus o abordare integrală a radicalizării. Câteva luni mai târziu, în 16 ianuarie 2015, douăsprezece măsuri au fost adoptate de guvern, inclusiv: pedepse mai severe pentru persoanele care călătoresc în străinătate în scopuri teroriste, o mai largă monitorizare a TS care locuiesc în Belgia, opțiuni mai multe pentru revocarea naționalității belgiene și extinderi ale listei de infracțiuni care permit utilizarea unor metode de investigație speciale, precum interceptarea convorbirilor telefonice, etc⁵⁶.

În 19 noiembrie 2015, imediat după atacul din Paris din 13 noiembrie, optsprezece măsuri au fost adoptate de Guvernul Federal, inclusiv⁵⁷:

- 400 de milioane de euro pentru securitate și lupta împotriva terorismului;
- întărirea controalelor poliției la frontiere;
- desfășurarea a 520 de militari pentru a întări securitatea;
- noi tehnologii pentru serviciile de securitate (recunoașterea vocii, extinderea interceptărilor de conversații telefonice, inclusiv traficul cu arme);
- 72 de ore de detenție administrativă pentru acte de terorism, în loc de 24 de ore;
- percheziții la domiciliu 24 de ore pe zi pentru infracțiuni teroriste; anularea excepției care interzice percheziții la domiciliu între 9 pm și 5 am;
- pentru luptătorii străini: privarea de libertate, încarcerarea la întoarcerea în Belgia;
- brățara electronică pentru persoanele care sunt înregistrate de serviciile de analiză a amenințării teroriste;
- PNR Belgian (Registrul Numelor de pasageri): colectarea datelor pasagerilor pe toate formele de transport, fără a aștepta proiectul european, Belgia îl va aplica pentru avioane și TGV-uri;
- screeningul tuturor predicatorilor urii pentru a-i plasa sub arest la domiciliu, pentru a-i priva de libertate sau a-i expulza;
- desființarea locurilor nerecunoscute de rugăciune care propagă jihadismul;
- sfârșitul anonimității pentru cardurile preplătite;
- 'Planul Molenbeek': prevenire și represiune (acum, „Plan Canal”);
- reîntărirea screeningului înainte de accesul la munci sensibile.
- extinderea rețelei video utilizate pentru a recunoaște plăcuțele de înmatriculare;
- închiderea site-urilor care propovăduiesc ura;
- evaluarea pentru a adapta legislațiile și a le corela cu starea de urgență; posibilitatea unor măsuri temporare și excepționale pentru a asigura siguranța publică;
- participarea la lupta internațională împotriva IS.

Câteva luni mai târziu, în 5 februarie 2016 (înainte de atacurile Zaventem și Maelbeek), a fost introdus Planul de acțiuni împotriva radicalizării, extremismului violent și terorismului în Zona Canal (Planul Canal). Planul se aplică la zonele de poliție din următoarele municipii din Bruxelles: Molenbeek-Saint-Jean, Saint-Gilles, Anderlecht, Koekelberg, Laeken, Saint-Josse-ten-Noode, Schaerbeek și Vilvoorde⁵⁸. El are scopul de a mări numărul posturilor de poliție (1000 noi posturi) în acele zone, care lucrează contra terorismului

56 NVA., *12 măsuri suplimentare pentru combaterea radicalismului și a terorismului* [online], 16.1.2015 Disponibil la: <https://english.n-va.be/news/12-additional-measures-for-combating-radicalism-and-terrorism>

57 LE VIF. *Les 18 mesures prises par le gouvernement pour lutter contre le terrorisme* [online], 19/11/2015. Disponibil la: <http://www.levif.be/actualite/belgique/les-18-mesures-prises-par-le-gouvernement-pour-lutter-contre-le-terrorisme/article-normal-434835.html>

58 DEGREEF, C. Grote lijnen 'Kanaalplan' Jambon bekend. *Bruzz* [online], 27/01/2016. Disponibil la: <https://www.bruzz.be/samenleving/grote-lijnen-kanaalplan-jambon-bekend-2016-01-27>

până în 2019⁵⁹.

Mai recent, în urma atacurilor din Bruxelles și Zaventem în martie 2016, a fost adoptat Decretul regal care stabilește crearea planului național de urgență pentru abordarea unei luări de ostatici de către teroriști sau un atac terorist (1 mai 2016)⁶⁰, pentru a se aplica în cazul unei situații critice de luare de ostatici de către teroriști sau al unui atac terorist.

În plus, a fost creat un nou Memorandum-cadru cu privire la Securitatea Integrală 2016-2019⁶¹, care definește obiectivele unui mediu sigur pentru cetățeni prin reducerea/intervenția în consecințele radicalizării și terorismului asupra societății. NCSI a fost conceput (printre alte scopuri), să obțină o prevenire mai eficientă a radicalizării printr-o abordare „supra-polițienească”⁶², ceea ce înseamnă că vor fi depuse eforturi pe plan local de către poliție, dar și că vor fi aplicate strategii militare decise de un Consiliu Zonal de Securitate.

În 7 iunie 2016, imediat după NCSI, a fost introdus Planul Național de Securitate 2016-2019. Acest Plan este publicat din patru în patru ani de către Ministerul de Securitate și Afaceri Interne și Ministerul de Justiție și constituie referința pentru acțiunile forțelor de poliție⁶³.

Acest Plan insistă pe cooperarea „integrată și integrală” între poliția locală și federală și între poliția integrată și partenerii săi de securitate pentru a face față și a aborda fenomenul radicalizării⁶⁴.

Măsurile specifice pentru copiii și tinerii suspecți sau acuzați de extremism violent sau infracțiuni legate de terorism

Nu există în prezent măsuri specifice pentru copiii și tinerii cu privire la radicalizare, extremism violent sau infracțiuni legate de terorism. Totuși, unele programe și inițiative suplimentare prezentate în alte volume ale acestui manual se concentrează pe acțiunea lor asupra prevenirii, în loc de neimplicare. Circulara nr. 6036 din 26 ianuarie 2017, Prevenirea radicalizării care conduce la violență în școli (care înlocuiește Circulara 5133 din ianuarie 2015), reprezintă una dintre inițiativele Federației Wallonia-Bruxelles pentru a întări prevenirea fenomenului radicalizării în rândul tinerilor, prin luarea de măsuri în școli.

Începând cu mai 2016, Serviciul Public Federal de Afaceri Interne a avut o echipă mobilă care se ocupă cu prevenirea radicalizării⁶⁵. Proiectul Echipei Mobile este finanțat de Comisia Europeană (prin Fondul pentru Azil, Migrație și Integrare (AMIF) și prin fonduri de securitate internă). Echipa mobilă este compusă din patru persoane, două persoane vorbesc olandeza și două persoane vorbesc franceza, fiind trei criminaliști

59 RENARD, T., ed. *Combaterea terorismului în Belgia: principalele provocări și opțiuni de politici*. Documentul Egmont 89. Bruxelles: Institutul Regal pentru Relații Internaționale, 2016, p.30. Disponibil la: http://www.egmontinstitute.be/content/uploads/2016/10/Egmont-Paper-89_OFFICIAL-FINAL.pdf?type=pdf

60 BELGIA. Arrêté Royal portant fixation du plan d'urgence national relative à l'approche d'une prise d'otage terroriste ou d'un attentat terroriste. *Service Public Federal Interieur et Service Public Federal Justice*, 18.05.2016, num. 2016000272. Disponibil la: http://www.etaamb.be/fr/arrete-royal-du-01-mai-2016_n2016000272.html

61 SERVICIUL PUBLIC FEDERAL DE JUSTIȚIE. *Note-cadre de Securite Integrale* (NCSI) 2016-2019. Brussels : SPFJ, 2016. Disponibil la: https://justice.belgium.be/sites/default/files/downloads/2016-06-07_note-cadre_de_securite_integrale_fr.pdf

62 BRAINE-L'ALLEUD POLICE. Plan national de securite 2016/2016 et note cadre de securite integrale 2016/2019 [website], *BLA Police*, 16/08/2016. Disponibil la: http://police.braine-lalleud.be/fr/plan-national-de-securite-2016/2016-et-note-cadre-de-securite-integrale-2016/2019.htmlPcmp_id=7&news_id=248&vID=206

63 POLICE FEDERALE'S. *Plan national de securite (PNS) 2016-2019* [website]. Disponibil la: <https://www.police.be/5998/fr/a-propos/police-integree/le-plan-national-de-securite>

64 *Ibid.*

65 VEILIGHEID EN PREVENTIE, SECURITE ET PREVENTION. *Plus de 30 villes et communes ont déjà fait appel à la mobile team* [online]. Disponibil la: <https://besafe.jdbi.eu/fr/plus-de-30-villes-et-communes-ont-d-j-fait-appel-la-mobile-team>

și un expert în islam⁶⁶.

Una dintre activitățile echipei mobile este să susțină școlile în monitorizarea și abordarea prevenirii radicalizării. Acest serviciu intervine la cererea directorului școlii vizate sau la cererea Guvernului.

Echipele organizează sesiuni de informare pentru directorii școlilor și ajută la implementarea unor unități temporare responsabile pentru evaluarea și gestionarea situațiilor de radicalizare din școli⁶⁷.

Sesiuni de conștientizare și informare cu privire la fenomenul radicalizării pentru profesioniștii care lucrează cu minori au fost organizate de Administrația Generală pentru Asistența Tinerilor (AGA)⁶⁸.

2.3. POLITICI NAȚIONALE CU PRIVIRE LA PREVENIREA RADICALIZĂRII ÎN DETENȚIE ÎN BELGIA

Conform legii belgiene, minorii (descriși ca persoanele sub 18 ani) nu pot fi plasați în închisoare. Astfel, această secțiune oferă informații despre măsurile și politicile asumate de autoritățile belgiene pentru a preveni radicalizarea adulților în închisori în general.

Pentru guvernul belgian, abordarea radicalizării în închisori a devenit o prioritate și autoritățile doresc să implementeze o abordare amănunțită care să trateze radicalismul și terorismul⁶⁹. Așa cum am menționat mai sus, închisorile sunt un teren propice pentru radicalizare și recrutare și în ziua de azi, natura radicalizării în societățile noastre determină grupuri orientate ideologic și religios să „dezvolte rețelele lor în închisori prin intermediul deținuților”⁷⁰.

Prin urmare, în 11 martie 2015, Ministerul Justiției a lansat Planul de acțiune împotriva radicalizării în închisori⁷¹, cu obiectivul de a preveni radicalizarea deținuților în timpul încarcerării lor și să dezvolte un control specializat al persoanelor radicalizate în timpul detenției lor⁷². Planul a fost inițial elaborat pentru a obține:

- condiții de trai mai bune în penitenciare;
- o colectare și o analiză a informațiilor orientate spre un scop;
- structuri de consultare și coordonare eficiente;
- digitalizarea și automatizarea fluxului de informații;
- o mai bună depistare a radicalizării;
- o politică de plasament bine analizată;
- o abordare individualizată, dacă este necesară;
- implicarea sistematică a reprezentanților religioși;
- programe de deradicalizare și dezimplicare;
- cooperare întărită la nivel local, la nivelul statelor federale și al Europei.

⁶⁶ *Ibid.*

⁶⁷ FEDERATION WALLONIE-BRUXELLES. *Prevention de la radicalisation menant a la violence au sein des etablissements scolaires, Cette circulaire annule et remplace la circulaire 5133 du 23 janvier 2015*. Circulaire n°6036, 26.1.2017. Disponibil la: [http://www.enseignement.be/upload/circulaires/000000000003/FWB%20-%20Circulaire%206036%20\(6268_20170127_100235\).pdf](http://www.enseignement.be/upload/circulaires/000000000003/FWB%20-%20Circulaire%206036%20(6268_20170127_100235).pdf)

⁶⁸ FEDERATION WALLONIE-BRUXELLES *Lutte contre le radicalisme* [website]. Disponibil la: <http://www.aidealajeunesse.cfwb.be/index.php?id=7778>

⁶⁹ SERVICIUL PUBLIC FEDERAL DE JUSTIȚIE. *Plan de acțiune împotriva radicalizării în penitenciare 11 * martie 2015*. Bruxelles: Biroul Ministrului Justiției, 2015, p.3. Disponibil la: <https://justice.belgium.be/sites/default/files/downloads/Pland%27actionradicalisation-prison-EN.pdf>

⁷⁰ *Ibid.*

⁷¹ *Ibid.*

⁷² C.f Notă de subsol 72

În final, scopul este să „facem deținuții mai rezistenți la influențele ideilor extremiste între pereții închisorilor și să se asigure un control puternic și decisiv al persoanelor radicalizate”⁷³.

În plus, implementarea acestui Plan este bazată pe crearea unei „Unități de Extremism” în cadrul Directoratului General al Instituțiilor Penale (DGEPI). În realitate, în 2016, două secții cu 20 de celule în fiecare, numite D:RAD-EX⁷⁴, au fost deschise în două închisori belgiene (ITTRE și HASSELT). Totuși, în raportul său din 2017, Observatorul Internațional al Închisorilor a descoperit că în acele secții accentul este pus pe izolarea deținuților, nu pe deradicalizare. Niciun suport sau îngrijire individualizată nu sunt oferite persoanelor care sunt plasate în unitățile D:RAD-EX⁷⁵, prioritatea este izolarea acestor deținuți, adică acele condiții de detenție în care ei au cel mai puțin contact posibil cu alți deținuți. Human Rights Watch raportează că directorul general al Serviciului Închisorilor Belgiene, Hans Meurisse, a emis o directivă care solicită ca toți deținuții suspectați sau condamnați pentru acte legate de terorism să fie ținuti în izolare timp de 23 de ore pe zi⁷⁶.

2.4. ALTERNATIVE LA DETENȚIE PENTRU TINERII RADICALIZAȚI ÎN BELGIA

Nu există alternative la detenție per se pentru tinerii radicalizați în Belgia. Totuși, Centrul pentru Asistență pentru Persoanele vizate de Radicalism sau Extremism care duce la violență (CaPREV)⁷⁷ oferă o abordare de reintegrare disponibilă atât copiilor, tinerilor și adulților, care au mandat de la instanță. CaPREV organizează un suport psihosocial și elaborează o cale adaptată la fiecare situație individuală. El oferă o abordare bazată pe prevenire, incluziune socială și reintegrare globală sau începe o cale de abținere, în special pentru persoanele care au executat o pedeapsă pentru o infracțiune legată de radicalism/extremism, care are condiții specifice.

În decembrie 2016, CaPREV a fost creat de Federația Wallonia-Bruxelles în cadrul serviciilor de probațiune. El a început cu 17 angajați specializați în mai multe discipline și are scopul să susțină sistematic și individual orice tânăr sau adult care se confruntă cu radicalizarea violentă, precum și rudele lor și asistenții sociali din prima linie.

Centrul se bazează pe cinci misiuni:

- Asigurarea suportului telefonic pentru persoanele și profesioniștii care au o problemă de extremism sau radicalism violent. O linie telefonică gratuită (0 800 111 72) este accesibilă în fiecare zi de la ora 8 a.m. la ora 8 p.m. (cu excepția duminicilor și sărbătorilor naționale). Conversațiile sunt confidențiale, cu excepția cazului în care situația respectivă pune în pericol siguranța publică sau siguranța unei persoane sau a unei terțe părți.
- Oferirea suportului psihosocial pentru persoanele afectate de această problemă care au apelat la numărul de telefon gratuit. El implică oferirea de sprijin, ascultarea persoanelor îngrijorate

⁷³ *Id.*, p.4

⁷⁴ Observatorul Internațional al Penitenciarelor. *Les regimes d'isolement dans les prisons belges*, 2017.

⁷⁵ *Ibid.*

⁷⁶ HARTMANN, C. *Grounds for Concern: Belgium's Counterterrorism Responses to the Paris and Brussels Attacks* [website]. Human Rights Watch, 3/02/2016. Disponibil la: <https://www.hrw.org/report/2016/11/03/grounds-concern/belgiums-counterterrorism-responses-paris-and-brussels-attacks>

⁷⁷ Mai multă informație: <http://www.cresam.be/IMG/pdf/caprev.pdf> și <https://extremismes-violents.cfwb.be/>

despre o rudă sau răspunsul la nevoile psihologice și sociale ale indivizilor radicalizați cu ajutorul unor alternative neviolente. Acest suport este bazat pe interviuri individuale.

- Dezvoltarea unui pol de cercetare pentru a susține intervenția cu ajutorul unei metodologii „de acțiune-cercetare” pentru a dezvolta expertiza cu privire la fenomenul radicalizării violente.
- Clădirea unei rețele de parteneri pe întregul teritoriu al Federației Wallonia-Bruxelles care va colabora cu CaPREV în susținerea persoanelor afectate de radicalismul violent.
- Îngrijirea persoanelor în procesul de radicalizare violentă pentru a începe un proces de dezangajare personalizat prin diverse inițiative de reintegrare. El poate fi bazat pe consimțământul individului sau constrâns – prin implementarea unor condiții specifice atașate mandatelor de arestare judiciare legate de terorism sau de radicalism.

În 2017, după un an de la înființare, CaPREV a primit 668 de apeluri, din care 87 de cazuri au fost deschise și 39 au fost urmărite la sfârșitul anului 2017. Deocamdată, acest program este prea recent, astfel încât nu există dovezi pe termen lung disponibile pentru a stabili dacă CaPREV a fost eficient ca măsură de reintegrare în afara detenției.

2.5. OPȚIUNI DE INSTRUIRE DISPONIBILE PERSONALULUI JUDICIAR ÎN ȚARĂ CU PRIVIRE LA PROBLEMA RADICALIZĂRII

Prevenirea și detecția: programe disponibile în Colecția RAN Training

Colecția RAN de Abordări și Practici este un set practic de sesiuni de training care prezintă diferite abordări ale specialiștilor în domeniul prevenirii radicalizării, ilustrate prin mai multe lecții învățate și practici și proiecte selectate. Colecția susține acțiunile propuse în Comunicatul Comisiei Europene: „Prevenirea Radicalizării la terorism și Extremismul Violent: întărirea răspunsului UE”⁷⁸ publicat în ianuarie 2014. Este adresat specialiștilor din prima linie și celor care decid politic ce lucrează cu persoane vulnerabile sau care prezintă risc de radicalizare, pentru a-i echipa cu instrumente de depistare și răspuns la radicalizare. Această secțiune va prezenta diferite traininguri care fac parte din Colecția RAN Training, înființată de Belgia (Ministerul Justiției, Agenția Federală pentru primirea solicitanților de azil și Poliția Federală din Belgia).

- **„Training pentru gardieni de închisori: identificarea semnelor de radicalizare”**⁷⁹: Înființat de Ministerul Justiției din Belgia, acest program de training are scopul de a instrui specialiștii din prima linie (profesioniștii din închisori/probațiune/judiciari) și de a interveni în închisori și în centre de probațiune. Obiectivul său este să abordeze lipsa sau limitarea cunoștințelor personalului din închisori când este vorba de recunoașterea semnelor de radicalizare. Trainingul este livrat de un formator intern din serviciul închisorii, timp de două zile. Printr-o perspectivă psihologică, el se concentrează pe cunoașterea procesului de radicalizare, recunoașterea diferitelor semne de radicalizare, interpretarea semnelor de radicalizare în legătură cu contextul extern în care ele sunt percepute și raportarea adecvată a acestor semne. Acest training a fost

⁷⁸ COMISIA EUROPEANĂ. *Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor. Prevenirea radicalizării la terorism și extremismului violent: consolidarea răspunsului UE.* COM (2013) 941 final, 15.1.214. Disponibil la: [http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2014_2019/documents/com/com_com\(2013\)0941_/com_com\(2013\)0941_en.pdf](http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2014_2019/documents/com/com_com(2013)0941_/com_com(2013)0941_en.pdf)

⁷⁹ Mai multă informație: https://ec.europa.eu/home-affairs/content/training-prison-guardians-%E2%80%99identification-signs-radicalisation%E2%80%99_en

adaptat după Politica Comunitară și Prevenirea Radicalismului (CoPPRa), care a fost utilizată inițial de Serviciul Poliției Federale. El are loc într-o sală de clasă în care participanții primesc broșuri cu prezentări în PowerPoint și linkuri pentru studiu ulterior. Exercițiile au loc în camere de simulare, unele cu actori, altele folosind filme din realitate, jocuri sau jocuri electronice. Participanții primesc exerciții de observare ca temă de casă.

- **„Trainingul personalului centrelor de recepție cu privire la prevenirea și raportarea radicalismului”⁸⁰**: înființat de Agenția Federală pentru primirea solicitanților de azil în Belgia (Fedasil) și Agenția Guvernamentală responsabilă pentru primirea solicitanților de azil (COA) în Olanda, acest program de training este destinat instruirii persoanelor responsabile sau specialiștilor din prima linie. El este alcătuit dintr-un training față în față efectuat de personalul Fedasil, personalul Serviciilor de Securitate ale Statului și experți în radicalizare, și un instrument de e-learning cu privire la fenomenul radicalizării. Acest training are scopul de a răspunde întrebărilor personalului despre radicalizare, instruirea personalului în identificarea, prevenirea și tratarea radicalizării în centrele de recepție și asigurarea raportării radicalizării la autoritățile competente. El ar trebui să conducă la identificarea adecvată a semnelor de radicalizare de către personal, la prevenire și la reacția adecvată în centrele de primire cu privire la când și cum să îl raporteze.
- **CoPPRa⁸¹**: creat de Poliția Federală Belgiană, acest program de training are ca țintă autoritățile, ofițerii de aplicare a legii și profesioniștii din închisori/centre de probațiuni și specialiștii judiciari. El are scopul de a îmbunătăți abilitatea ofițerilor de poliție din prima linie de a preveni radicalizarea prin bunele lor legături cu comunitatea. Acest program are scopul de a umple lacunele în cunoștințele ofițerilor de poliție cu privire la radicalizare, ajutându-i să recunoască semnele de avertizare și oferindu-le un răspuns adecvat pe care să-l adopte. CoPPRa este compus dintr-un ghid de buzunar pentru ofițerii de poliție de primă linie, un manual Train-the-Trainer, o platformă de e-learning în site-ul CEPOL (Agenția Uniunii Europene pentru Trainingul în Aplicarea Legii) și un CD-ROM cu prezentări PowerPoint ale unor diferite module de training.

Suport și instrumente oferite în diferite programe naționale sau locale

Diverse programe de prevenire locale și naționale prezentate în continuare în acest raport includ diferite căi de acțiune, unul dintre acestea fiind instruirea profesioniștilor. În general, programul SAFER (Orașul Verviers), BOUNCE și programele implementate în Anderlecht și Molenbeek-Saint-Jean, toate, includ o instruire specifică în radicalizare pentru profesioniști și factori implicați care lucrează cu tineri (profesori, directori de școli, lucrători sociali, animatori comunitari) și chiar dacă ele nu au ca țintă personalul judiciar, sunt accesibile acestora. În mod deosebit, municipalitatea Anderlecht utilizează în programul său un instrument, un barometru de comportament⁸² (educație și conștientizare), dezvoltat de Centrul pentru Prevenirea Radicalizării care duce la Violență în Quebec, pentru a identifica semnele timpurii de avertizare ale radicalizării. Acest instrument este pus la dispoziția tuturor profesioniștilor care lucrează cu tineri radicalizați sau cu tineri care prezintă risc de radicalizare.

⁸⁰ Mai multă informație: https://ec.europa.eu/home-affairs/node/11429_en

⁸¹ Mai multă informație: https://ec.europa.eu/home-affairs/node/7A2A_en

⁸² CENTRUL DE PREVENIRE A RADICALIZĂRII VIOLENTE. *Barometrul comportamentului: Cum să recunoaștem comportamentele de radicalizare care duc la violență*, 2016. Disponibil la: https://info-radical.org/wp-content/uploads/2016/08/BAROMETRE_EN_CPRLV_2016-1.pdf

3. PROGRAME DE PREVENIRE PRIMARĂ ȘI MĂSURI DE PREVENIRE PRIMARĂ A RADICALIZĂRII

În 2015, mai multe municipalități din regiunea capitalei Bruxelles au primit un grant federal comun care să fie utilizat în prevenirea și tratarea radicalizării. De atunci, municipalitățile Molenbeek-Saint-Jean, Anderlecht, Schaerbeek, Brussels-Capital și Saint-Gilles și-au concentrat acțiunile de prevenire pe programe comunitare orientate spre măsuri educaționale și care au un accent puternic pe incluziunea familiilor.

Multe măsuri preventive sunt disponibile în Belgia. Totuși, ele sunt adesea bazate pe inițiativa voluntară a persoanelor vizate, așa cum este cazul CaPreV menționat anterior. Participarea la centru poate fi voluntară sau bazată pe o decizie a unei instanțe de judecată, dar adesea servește ca o măsură de reinsertie profesională mai degrabă, decât ca o alternativă la detenție.

Aceste programe de prevenție primară nu sunt exclusiv destinate tinerilor, dar includ o parte importantă de măsuri educaționale adaptate acestora. Deoarece implementarea lor a început relativ recent, nu există suficiente perspective pentru evaluarea rezultatelor lor.

3.1 BOUNCE

Instrumentele de reziliență BOUNCE sunt destinate să dezvolte un training psiho-fizic de prevenire timpurie pentru tineri (vulnerabili), pentru a le întări reziliența la influențele radicale și pentru a crește conștientizarea mediului social al tinerilor.

Locația

10 orașe din 5 state membre UE au fost selectate ca orașe-pilot pentru acest program, Liege este orașul belgian selectat.

Durata

Din noiembrie 2015 până în octombrie 2017, pentru al doilea stadiu al programului.

Cuvinte-cheie

Reziliența, radicalizare violentă, training/instruire, proiect coordonat UE.

Contextul

Finanțat prin Programul ISEC al Comisiei Europene, proiectul „Întărirea rezilienței împotriva Radicalizării Violente (STRESAVIORA)” s-a derulat din ianuarie 2013 până în ianuarie 2015, în vederea dezvoltării unui training psiho-fizic în prevenirea timpurie pentru tinerii (vulnerabili), pentru a întări reziliența lor față de influențele radicale și pentru a crește conștientizarea mediului social al acestor tineri. Rezultatul proiectului a fost „Instrumentele de reziliență BOUNCE”.

Formatele trainingurilor BOUNCE sunt bazate pe cercetări științifice (inclusiv interviuri cu tinerii) care sunt elaborate pe diferite moduri de a crește reziliența tinerilor față de radicalizarea violentă.

Prin consultarea unor practici promițătoare cu privire la trainingurile de reziliență și testarea instrumentelor în Belgia și Olanda, instrumentele au căpătat formă și metodele dezvoltate au fost validate.

BOUNCE este un pachet de trei traininguri și instrumente de creștere a conștientizării pentru tineri și mediul lor social. Este un răspuns pozitiv la provocarea de prevenire a radicalizării violente într-un stadiu timpuriu. Instrumentele BOUNCE sunt concepute ca măsuri preventive când, sau mai bine, înainte ca îngrijorările despre radicalizarea violentă să apară. Ele oferă tinerilor și mediului lor social instrumente pentru a gestiona provocările cu care se confruntă. Cele trei instrumente (BOUNCE young, BOUNCE along și BOUNCE up) sunt conectate între ele și se completează. BOUNCE emancipează tinerii și rețeaua lor socială, astfel încât ei să poată deveni rezilienți și să interacționeze cu un mediu social informat.

Rezultatele finale ale instrumentelor de cercetare și training au fost prezentate în timpul conferinței UE de diseminare din 4 decembrie 2014 care a avut loc în Bruxelles. Tema întăririi rezilienței împotriva radicalizării violente a fost discutată la reuniunea Policy Planners Network (PPN) din 5 decembrie 2014. În plus, în 8 ianuarie 2015, o sesiune Train-the-Trainer pentru formatori din toate cele 28 de state membre UE a fost organizată pentru a disemina instrumentele de training în rândul formatorilor europeni.

După succesul STRESAVIORA (2013-2015), finanțat de UE și coordonat de Afaceri Interne FPS, conferința de diseminare europeană finală care a avut loc în 4 decembrie 2014 în Bruxelles, experți locali, regionali, naționali și europeni și-au exprimat nevoia de o mai vastă implementare a instrumentelor de training în reziliență și de a oferi cunoștințe vaste lucrătorilor din prima linie și profesioniștilor care lucrează cu tineri și părinți. Această nevoie a condus la al doilea stadiu al proiectului.

Obiective

Proiectul este bazat pe trei obiective principale:

- implementarea pe scară largă a instrumentelor de reziliență BOUNCE dezvoltate la nivel local cu implementarea unui trainer și sistemul de suport pentru suportul personalizat prin intermediul educației Train-the-Trainer pentru formatorii care lucrează cu tineri;
- dezvoltarea unei rețele de traineri în reziliență în rândul statelor membre UE, care să faciliteze schimbul de experiențe și bune practici;
- studiul evaluării efectelor pe termen scurt, mediu și lung ale utilizării sesiunilor de training în reziliență pentru prevenirea radicalizării care conduce la extremismul violent.

Grupuri-țintă

Traineri/formatori care lucrează cu tinerii la vârsta pubertății sau adolescenței timpurii (12-18 ani): profesori, lucrători sociali, educatori, asistenți sociali, mentori, voluntari etc.

Strategia și activitățile

În zece traininguri cu grupuri (inter)active, tinerii sunt instruiți și își întăresc diferite aspecte ale rezilienței lor. Printr-un amestec de acțiune și reflecție, o gamă largă de abilități și competențe sunt întărite, practicate și corelate cu experiențele lor personale. Tinerii învață să își revină și să se adapteze când se confruntă cu provocări. În cadrul trainingurilor, tinerii au făcut legătura între activități și experiențele lor personale.

Parteneri

Comisia Europeană, Arktos npo, Serviciul Public Federal Belgian Afaceri Interne, Direcția Generală de Securitate și Prevenire.

Informații suplimentare

https://www.bounce-resilience-tools.eu/sites/default/files/content/download/files/bounce_young_-_resilience_tool_youth.pdf

4. PREVENIREA SECUNDARĂ: MĂSURI PREVENTIVE BAZATE PE COMUNITATE ȘI MĂSURI PREVENTIVE BAZATE PE FAMILIE

Majoritatea programelor de prevenire a radicalizării în Belgia sunt implementate în afara centrelor închise și lucrează cu familiile de tineri care prezintă risc de radicalizare, inclusiv instruire pentru comunitate și pentru persoanele care intră în contact cu ei. Programul prezentat în continuare este destinat cetățenilor unei comunități sau persoanelor dintr-o familie care se confruntă cu radicalizarea unei rude și factorilor implicați care lucrează cu tinerii ce prezintă risc de radicalizare.

4.1 SERVICIUL DE ÎNSOȚIRE A FAMILIEI ȘI ANTURAJULUI ÎN CAZ DE RADICALIZARE

În 2017, orașul Verviers a creat „Serviciul de Însotire al Familiei și Anturajului în caz de Radicalizare” (SAFER). Acest serviciu este implementat în afara închisorii și adoptă o abordare multidisciplinară cu diferiți actori din comunitate. SAFER este un comitet de prevenire în lupta împotriva radicalismului.

Obiectivul său general este să răspundă la toate cererile locuitorilor Verviers cu scopul de a atenua temerile și de a fi util pentru indivizi, familii și profesioniști.

Misiuni:

- suport, ascultare și însoțire;
- intensificarea muncii de teren în lupta împotriva radicalizării;
- organizarea unui training specific pe tema radicalizării pentru profesioniști;
- desfășurarea unei campanii de comunicare/conștientizare pe tema radicalizării în sens larg⁸³;
- crearea unui instrument pentru prevenirea radicalizării;
- organizarea unui studiu pe tema radicalizării în Verviers⁸⁴.

Nu este în mod deosebit destinat pentru tinerii radicalizați sau pentru cei care prezintă risc de radicalizare; totuși, el oferă un sprijin specializat pentru familiile lor⁸⁵.

⁸³ Videoclipul preventiv disponibil la: <https://www.youtube.com/watch?v=mSc05bb28ts>

⁸⁴ Studiul disponibil la https://f.hypotheses.org/wp-content/blogs.dir/2725/files/2017/08/verviers_belgique.pdf (în limba franceză)

⁸⁵ Mai multe informații sunt disponibile pe site-ul municipalității <http://www.verviers.be/administration-communale/services-communaux/radicalisme-safer>

4.2. SOCIETATEA ÎMPOTRIVA EXTREMISMULUI VIOLENT (SAVE)

SAVE Belgia a fost creată de o mamă după ce fiul ei a plecat în Siria pentru a adopta Jihadul și și-a pierdut viața acolo. Această organizație are scopul de a crește conștientizarea despre radicalizare și riscul de plecare în teritorii străine pentru a asuma Jihadul. Ea oferă sprijin familiilor afectate de această problemă.

Munca organizației este bazată pe trei căi de acțiune: educație, prevenire și sprijin⁸⁶. Nu este exclusiv adresată tinerilor, ci mai degrabă familiilor acestora.

Obiectivele SAVE Belgia sunt:

- crearea unei rețele de prevenire și creștere a conștientizării cu privire la izolaționism, abandon școlar și izolare socială;
- combaterea gândirii radicalizate prin schimbul de practici în prevenire, programe de conștientizare și instruire pentru actorii din prima linie;
- însoțirea, ascultarea, consilierea și oferirea unui spațiu pentru schimbul de informații cu tinerii, părinții și profesioniștii din prima linie în întrebările lor cu privire la tema radicalizării;
- să promoveze în instituțiile educaționale sau rețele de educație permanentă cursuri comune de reflecție și descoperire a altora, diferite tulpini filozofice și religioase, adaptate tuturor vârstelor și nivelurilor, aspecte pozitive ale principiilor constituționale și legislative de respect reciproc. Aceste cursuri sunt potrivite pentru toate vârstele și toate nivelurile;
- creșterea conștientizării importanței consolidării luptei împotriva tuturor formelor de excludere socială, în special cele care afectează libertățile individuale și care promovează ura și violența;
- creșterea conștientizării importanței de combatere a discriminării pentru a permite tinerilor să își clădească o identitate de cetățean, socială și incluzivă;
- crearea unei structuri instituționale cu scopul de a deveni un interlocutor valid cu autoritățile publice, în special prin abordarea reintegrării socio-ocupaționale și prin însoțirea persoanelor care favorizează îngrijirea victimelor sub influență;
- combaterea discursului urii al recrutaților, dar și pe internet și în rețelele sociale frecventate cel mai mult de tineri;
- oferirea unui sprijin specific persoanelor sub influența grupurilor care promovează manipularea psihologică, precum anumite rețele malițioase;
- implementarea unor proceduri de ascultare, training, monitorizare psihologică și juridică;
- participarea la implementarea unor planuri de prevenție la toate nivelurile, locale sau altele;
- organizarea unor conferințe, dezbateri, reuniuni cu alte asociații socio-culturale.

⁸⁶ Mai multe informații despre acțiunile lor sunt disponibile la <http://savebelgium.org/pdf/info.pdf>

5. PROGRAME ALTERNATIVE SAU MĂSURI DISPONIBILE ÎN DETENȚIE SAU ÎN ALTE CENTRE ÎNCHISE

În prezent, strategia implementată în centrele de detenție este bazată pe izolarea indivizilor radicalizați, sugerată în planul de acțiune împotriva radicalizării în închisori⁸⁷. Chiar dacă această practică are scopul de a preveni răspândirea ideologiilor radicale în centrele de detenție închise, ea nu împiedică aceste ideologii să devină mai accentuate pentru deținuții deja radicalizați. Centrele concentrate pe deradicalizarea indivizilor precum CAPReV în Federația Wallonia-Bruxelles⁸⁸ sau DeRadiAnt în Antwerp⁸⁹ inspirate după modelul implementat în Montreal, Canada, au fost înființate în Belgia. DeRadiAnt este un proiect-pilot care se concentrează pe urmărirea foștilor deținuți radicalizați. El oferă consiliere și asistență, precum și suport și urmărirea procesului de deradicalizare. Urmărirea și controlul încep în ultimele săptămâni înainte de eliberare și continuă timp de câteva luni după eliberare. Ele sunt concentrate pe reintegrarea tinerilor și adulților radicalizați și descurajarea lor.

CONCLUZII

În Belgia, prevenirea radicalizării este o problemă serioasă, luată ca atare. Atacurile recente din Europa, în mod special în Belgia, au determinat autoritățile belgiene să implementeze mai multe măsuri, politici și planuri de acțiune pentru a combate radicalizarea direct, în plus față de textele legislative care existau pe această temă.

Deocamdată, poziția Belgiei cu privire la radicalizare este de prevenire. În centrele de detenție, principala abordare este izolarea deținuților acuzați/condamnați pentru infracțiuni legate de terorism, pentru a evita răspândirea ideologiei radicale. Nu există niciun tratament personalizat pentru deținuții cu risc, nicio atenție specială nu este acordată descurajării deținuților radicalizați. Totuși, proiectele cu privire la centrele de dezangajare au fost discutate, precum CaPREV, care lucrează la reintegrarea tinerilor radicalizați sau a tinerilor cu risc și care a arătat deja rezultate încurajatoare la un an după înființarea lui.

În plus, un efort semnificativ a fost depus pentru a preveni radicalizarea în Belgia și mai multe programe funcționează în țară, în special cu privire la prevenirea timpurie și la prevenirea radicalizării prin familie/comunitate. Accentul nu este pus pe copii și pe tineri, dar majoritatea proiectelor includ o parte semnificativă cu privire la educația și creșterea conștientizării pentru tineri și sprijinul pentru familiile lor. În ceea ce privește rezultatele, ele sunt destul de limitate deocamdată, deși multe proiecte au fost lansate imediat după valul de atacuri din Europa din 2015 și din 2016; prin urmare, deocamdată, foarte puține evaluări și date despre impactul lor sunt disponibile.

În final, merită să subliniem că majoritatea programelor implementate sunt finanțate de Statul Federal sau de municipalități și nu exclusiv de ONG-uri. Orașul belgian Liege, de exemplu, participă la un proiect

⁸⁷ Cf. Note de subsol 80

⁸⁸ Mai multe informații la <http://gouvernement.cfwb.be/la-f-d-ration-wallonie-bruxelles-se-dote-d-un-nouveau-dispositif-de-pr-vention-et-de-lutte-contre-le-radicalisme>

⁸⁹ Mai multe informații asupra proiectului la <http://www.deradiant.be/wat>

europaean-pilot (BOUNCE) care arată o anumită dorință de a extinde sfera luptei împotriva radicalizării. În plus, prin bugetul federal comun atribuit mai multor municipalități din regiunea Bruxelles, s-a făcut un efort real de a armoniza măsurile preventive în general. Această armonizare include diverse inițiative care sunt bazate pe comunitate, precum instruirea personalului care lucrează cu tinerii ce prezintă risc de radicalizare, susținerea familiilor lor și creșterea conștientizării prin videoclipuri, filme, discuții și activități culturale.

RAPORTUL NAȚIONAL - FRANȚA

Serviciile Judiciare de Protecție a Tinerilor (DPJJ) ale Ministerului de Justiție francez

INTRODUCERE

În ultimii ani, Franța a fost martora unor atacuri teroriste repetate în 2015 și 2016, împreună cu pericolele legate de plecarea și întoarcerea familiilor și adolescenților din și în zona de conflict Irak-Siria, ceea ce evidențiază problema radicalizării violente, o amenințare endogenă adesea promovată de bărbați tineri cu vârsta între 20 și 30 de ani.

Radicalizarea violentă nu poate fi redusă la terorism. Ea poate fi definită ca „un proces în care un individ sau un grup adoptă o formă violentă de acțiune, direct legată de o ideologie extremistă cu un conținut politic, social sau religios, care contestă ordinea stabilită la nivel politic, social sau cultural”⁹⁰.

Radicalizarea violentă acoperă trei caracteristici cumulative:

- un proces gradual;
- adoptarea unei ideologii extremiste;
- adoptarea violenței ca formă legitimă de acțiune.

Radicalizarea violentă a minorilor sau a tinerilor adulți, un fenomen recent, cu o mare acoperire mediatică, a hrănit reprezentări și frici pentru care profesioniștii care vin în contact cu acești adolescenți și familiile lor au fost foarte puțin pregătiți.

Deși niciun minor francez nu a inițiat o acțiune și nu a comis un atac, numărul de minori care sunt condamnați penal pentru infracțiuni legate de terorism crește constant. Aceste proceduri sunt asumate de Secția anti-teroristă a Tribunalului Regional din Paris și minorii sunt gestionați de Serviciile de Protecție Judiciară Pentru Minori (DPJJ) pentru fapte calificate drept conspirație penală în vederea unei acțiuni teroriste, care promovează terorismul și infracțiuni legate de atacurile terorii și în special infracțiuni de natură rasistă și infracțiunile introduse de Legea din 11 octombrie 2010 împotriva ascunderii feței în public.

Perspectiva întoarcerii familiilor din zonele în conflict din Irak și Siria, unde numărul de minori este estimat la 460, va crește numărul acestor cazuri. Dincolo de gestionarea lor în cadrul penal al legii, DPJJ ar putea fi chemate să gestioneze acești minori în cadrul asistenței educaționale, uneori cu părinții în închisoare sau încă în zona de război.

90 Franța a adoptat definiția radicalizării propusă de Farhad Khosrokhavar, sociolog și mentor la School for Advanced Studies in Social Sciences

Numărul acestor situații este mic în comparație cu numărul de cazuri gestionate în realitate, în special între 1% și 2% din minori sunt gestionați de DPJJ. Gravitatea și violența extremă ale acțiunilor realizate sau planificate arată importanța de a acorda mai multă atenție acestor minori printr-o abordare educațională consolidată.

1. FENOMENUL RADICALIZĂRII TINERILOR FRANCEZI

1.1. CONTEXT ISTORIC ȘI DEFINIȚIA

Prezentare generală istorică

Termenul „terorism” a apărut pentru prima dată în Perioada Terorii din timpul Revoluției Franceze. Cuvântul a însemnat atunci violența Statului. Sensul său a evoluat treptat, punând accentul pe aspectul violenței decât pe orice proiect politic. La sfârșitul secolului al 19-lea, a apărut ceea ce cercetătorul Ami-Jacques Rapin a numit „o schimbare semantică decisivă pentru viitorul dezbaterii despre terorism”.

Ideea a ajuns să fie inclusă permanent pe lista de acțiuni ale grupurilor care luptă împotriva Statului.

Amenințarea teroristă legată de conflictul Irak-Siria

Franța este expusă la o amenințare teroristă majoră. Anul 2015, începând cu atacurile din 7, 8 și 9 ianuarie, a continuat tragic cu atacurile din 13 noiembrie. În 2015, 149 de oameni au fost uciși în atacurile teroriste care au avut loc în Franța.

Anul 2016 va rămâne marcat de amenințarea teroristă, cu 89 de oameni uciși în Franța, inclusiv 86 de oameni uciși în atacul comis cu un camion în 14 iulie, la Nisa.

Această amenințare teroristă este strâns legată de conflictul din Irak-Siria. Ea provine de la veteranii care se întorc în Europa din zona de război, unde au primit instruire militară și planifică să realizeze acțiuni teroriste direct conduse de Statul Islamic, care a declarat explicit că Franța este o țintă prioritară și că este expusă unor noi atacuri teroriste.

Amenințarea provine din acțiuni mai mult sau mai puțin izolate comise de indivizi radicalizați, nu neapărat care au o legătură operațională cu Statul islamic, dar sunt conduși de o motivație imitatoare.

Implicarea cetățenilor francezi în atacurile teroriste comise în zona Irak-Siria

S-a dovedit că cetățeni francezi sunt sau au fost în funcții cu responsabilitate în cadrul organizațiilor teroriste care operează în zona Irak-Siria. S-a dovedit de asemenea că cetățenii francezi care au murit în Siria și-au pierdut viața în atacuri sinucigașe. S-a recunoscut că cetățeni francezi care au plecat să lupte în Siria sau în Irak au participat la atrocitățile comise de grupările jihadiste împotriva populației siriene, în special în orașele Al Raqqa și Azzaz.

În final, de la sfârșitul anului 2014, mai mulți cetățeni francezi au apărut în filmele de propagandă de la Statul Islamic care arată execuții și fac apel la un Jihad armat și la comiterea de acțiuni teroriste în special în Franța. Unii au plănuit special să recruteze cetățeni francezi sau persoane care vorbesc franceza și au organizat sosirea lor în Siria.

Acțiuni teroriste planificate în Franța

Atacul cu cuțitul împotriva ofițerilor din secția de poliție Joue-les-Tours din 20 decembrie 2014 de către o persoană care nu a fost niciodată în zona Irak-Siria, dar a cărei acțiune a fost revendicată de organizația teroristă a fost dovada că amenințarea exista în Franța.

În ianuarie 2015, a fost dezmembrat un comando de jehadiști franco-belgieni care au planificat un atac terorist în Europa.

În Franța, unul dintre cei care au comis atacurile din 7, 8 și 9 ianuarie 2015 a reclamat că a acționat în numele Statului Islamic.

La mai puțin de o lună mai târziu, după ce s-a întors din Turcia în timp ce încerca să ajungă în Siria, un cetățean francez a atacat cu cuțitul trei soldați la datorie în Nisa ca parte a programului Vigipirate.

În 19 aprilie 2015, arestarea în Paris a unui bărbat care se presupune că a fost implicat în uciderea unui șofer comisă în aceeași zi în Villejuif a adus în lumină un atac terorist planificat asupra bisericilor și piețelor din regiunea Parisului, implicând cetățeni francezi care au fost activi în zona de conflict Irak-Siria în slujba Statului Islamic.

Câteva luni mai târziu, în 26 iunie 2015, un bărbat a încercat să comită un atac asupra sediului central al companiei Air Products din Saint-Quentin-Fallavier, după ce a organizat decapitarea angajatorului său.

Atacul din trenul Thalys între Amsterdam și Paris în 21 august 2015 a semnalat o nouă escaladare: în timp ce exista modul de operare și natura relativ individualistă a atacurilor teroriste, teroriștii au părut să schimbe ținta atacurilor, lovind în mod nediscriminatoriu publicul general, cu scopul de a crește numărul de victime potențiale și impactul acțiunilor lor asupra opiniei publice.

Atacurile din Paris de la 13 noiembrie 2015, în care au pierit 130 de oameni, au confirmat dramatic amenințarea acțiunilor teroriste țintite în mod nediscriminatoriu la populația generală. Realizate de 12 teroriști kamikaze care operau ca o forță de comando, acele atacuri au evidențiat pericolozitatea extremă a jehadiștilor care s-au alăturat Statului Islamic în zona Irak-Siria și care s-au întors în Europa, mânăți de planuri teroriste.

Anul 2016 pare să fie marcat de o creștere a atacurilor teroriste de către „lupi singuratici” care nu au servit în slujba Statului Islamic, dar care au răspuns la apeluri la crime din partea acelei organizații: atacul asupra unei secții de poliție în sectorul 18 din Paris din 7 ianuarie 2016, atacul cu cuțitul asupra unui profesor dintr-o școală evreiască din Marseille în 11 ianuarie 2016, dublul asasinat a doi ofițeri de poliție în

Magnanville, atacul cu camionul pe Promenade des Anglais în Nisa în timpul festivităților din 14 iulie 2016, care a ucis 86 oameni, uciderea unui preot în Saint-Etienne du Rouvray în 26 iulie 2016.

În anul 2017, o mențiune specială trebuie făcută cu privire la atacul asupra soldaților la Carrousel du Louvre în 3 februarie, atacul din aeroportul Paris Orly asupra unei patrule ca parte a operației Sentinelle în 18 martie, atacul din 20 aprilie 2017 pe Champs-Élysées, unde un ofițer de poliție a fost ucis și doi alții răniți, și tentativa de atac în același loc în 19 iunie 2017.

Definiția termenilor

Terorismul trebuie să fie diferențiat de alte forme de delincvență sau criminalitate prin faptul că originea, scopul și consecințele violenței sunt politice. El are o dimensiune ideologică centrală, caută să livreze un mesaj, să intervină în arena politică pentru a o transforma sau cel puțin a o forța să se schimbe.

Terorismul corespunde unui motor de subversiune politică, „*un efort pentru destabilizare politică*”, pentru a prelua expresia lui Didier Bigo și Daniel Hermant. Este un război fără beligeranți cunoscuți, fără un câmp de bătălie clar definit și fără o întâlnire față în față previzibilă.

Judecătorul Antoine Garapon a scris că, în mod contrar eticii luptei loiale, care cheamă la egalitatea armelor, terorismul „*se joacă de-a v-ați ascunselea cu Statul*”. Prin urmare, războiul este simțit peste tot, dar nu se vede nicăieri. Ținta reală a teroristului nu este puterea unui Stat, ci integritatea sa politică, mai exact, identitatea colectivă, încrederea reciprocă, siguranța și securitatea. În acest sens, terorismul este sursa unei destabilizări veritabile.

Acțiunea teroristă pune sub semnul întrebării capacitatea puterilor politice de a asigura clauzele esențiale ale contractului social, pentru că tulbură siguranța Statului și liniștea populației. Acțiunea teroristă este o paradigmă a unei situații de criză.

Pentru a reuși, acea criză trebuie să conducă la o criză de securitate, care la rândul ei generează o criză psihologică. Ea are facultatea de a stârni frici radicalizate, de a pătrunde în imaginația comunității, de a „*crea insecuritate pentru o întreagă populație*”, în cuvintele lui Pierre Joxe. Acest statut particular nu are nimic de-a face cu costul vieților umane, când este comparat cu alte cauze de deces violent (accidente rutiere, războiul bandelor etc.).

Factorul psihologic implicat este determinarea de a stârni instinctul vieții și a provoca panică. Sfatul lui Hannah Arendt este un bun rezumat al semnificației: „*Gândește evenimentul pentru a evita să ajungi pe prima pagină a ziarelor!*”.

Această imersiune în viața de zi cu zi trebuie să declanșeze un răspuns de la oficiali. Semnificația sa nu trebuie interpretată greșit.

Definiția acestui concept dezvăluie dimensiunea politică primară a terorismului. Mireille Delmas-Marty l-a rezumat foarte clar: terorismul este un „*concept care este mai mult politic decât juridic*”.

1.2. STAREA ACTUALĂ A FENOMENULUI RADICALIZĂRII ÎN FRANȚA

Un număr mic de minori implicați

Cele mai recente date disponibile arată că deși minorii sunt expuși fenomenului radicalizării violente, problema afectează în realitate un număr foarte limitat de minori deja gestionați:

- mai puțin de 1% din tinerii încredințați DPJJ sunt vizați de o măsură civilă sau penală pronunțată în cadrul luptei împotriva terorismului. În toate celelalte cazuri gestionate, mai puțin de 1% din minori au adoptat radicalizarea.
- cele mai frecvente forme de radicalizare.

Minorii gestionați de DPJJ pentru fapte legate de radicalizare pot fi împărțiți în patru categorii:

- minorii urmăriți penal în cadrul procedurilor penale legate de terorism;
- minorii raportați ca fiind supuși unui risc de radicalizare, monitorizați ca parte a protecției copiilor;
- minorii gestionați de DPJJ din alte motive, raportați din cauza prezenței „semnelor de radicalizare”;
- minorii gestionați ca parte a protecției copiilor din cauza radicalizării părinților lor;

Prima Situație: minorii urmăriți penal în cadrul procedurilor penale legate de terorism.

Dacă, începând cu 1 august 2015, 67 de minori au fost condamnați pentru infracțiuni penale legate de terorism, începând cu 1 august 2016, numărul lor a crescut la 178 de minori și adulți tineri. Dintre aceștia, 110 minori au fost condamnați pentru promovarea terorismului, 35 de minori au fost condamnați de conspirație criminală în vederea comiterii unui act terorist de către Secțiunea antiteroristă a Procuraturii Publice din Paris, 23 de minori au fost condamnați pentru infracțiuni de natură rasistă legate de atacurile terorii și 4 minori, pentru încălcarea Legii nr. 2010-1192 din 10 octombrie 2010 care interzice ascunderea feței în public.

Începând cu 14 noiembrie 2016, 52 de minori au fost condamnați pentru conspirație criminală în vederea comiterii unui act terorist.

Clasificarea lor este următoarea: 37 de fete / 138 de băieți, 76 cunoscuți de DPJJ și 96 necunoscuți. Vârsta medie este 16 ani și jumătate.

A 2-a situație: minorii raportați ca fiind supuși unui risc de radicalizare, monitorizați ca parte a protecției copiilor.

Raportările sunt în mare parte făcute de părinți, școli sau unitatea de monitorizare a Prefecturii.

Începând cu 1 august 2016, misiunea de monitorizare națională și informare (MNVI) a enumerat 189 de

minori care au fost supuși unei decizii legale ca parte a protecției copiilor din cauza unui risc de radicalizare, în special în cadrul unei investigații în educație comandate de o instanță de judecată (MJIE) sau o măsură de asistență educațională fără privare de libertate (AEMO). Începând cu 1 august 2015, acea cifră a fost 39.

A 3-a situație: minorii gestionați de DPJJ pentru alte motive și raportați din cauza prezenței unor „semne de radicalizare”.

Începând cu 1 august 2016, 364 de minori au fost deja gestionați de instituțiile și serviciile PJJ, au fost raportați instituțiilor judiciare din cauza unor elemente obiective și îngrijorătoare care ar putea indica începutul unui proces de radicalizare. Acei minori au fost supuși unei evaluări și li s-a acordat mai multă atenție.

A 4-a situație: minorii monitorizați ca parte a protecției copiilor din cauza radicalizării părinților.

În final, ca parte a protecției copiilor, începând cu 1 august 2016, DPJJ a monitorizat 146 de minori din cauza radicalizării părinților lor, în cadrul unei măsuri comandate de instanță de investigație educațională (MJIE), o măsură de asistență educațională fără privare de libertate (AEMO) sau un plasament. Începând cu 1 august 2015, 48 de minori au fost în acea situație, cel mai adesea, copii foarte mici.

Cunoașterea populației

Analizele inițiale arată că discursul de recrutare utilizat de organizațiile islamice radicale are ca țintă tineri care sunt vulnerabili la nivel social sau familial: tineri care au impresia că vin de nicăieri, care știu prea puțin sau nimic despre istoricul lor familial, care doresc să devină puternici sau care nu au nicio speranță de succes social și, de asemenea, minori care au suferit traume severe în viața lor. În ziua de azi, discursul radical reușește să afecteze tineri din medii sociale foarte diferite, clase sociale sau religii diferite, ceea ce evidențiază capacitatea extraordinară a acestui discurs de a se adapta la diferite forme de fragilitate ale acestor tineri.

Populația vizată este, prin urmare, mai compozită decât cea gestionată de instituțiile și serviciile DPJJ, având în vedere heterogenitatea socială, diversitatea infracțiunilor înregistrate, proporția mare de fete și integrarea cu succes a anumitor minori, în special în școală.

Drept exemplu și în comparație cu delincvența obișnuită, există un procent mai mare de fete gestionate de DPJJ. Ele reprezintă o jumătate din cei condamnați în cauze civile și o jumătate din cei condamnați pentru conspirație criminală în vederea pregătirii unui atac terorist, în timp ce proporția pentru toate infracțiunile de natură teroristă este 8 băieți din 10 minori. Începând din 17 martie 2017, în Paris, 20 de fete și 43 de băieți care au fost condamnați pentru conspirație criminală în vederea pregătirii unui act terorist au fost preluați de DPJJ. Aceste date, care sunt neobișnuite în legătură cu activitatea DPJJ, pun sub semnul întrebării practicile profesionale și modurile de gestionare propuse.

În plus, contextul social și familial, abandonul școlar și starea psihologică sunt factori suplimentari ai expunerii care fac din minorii gestionați de obicei de DPJJ ținte potențiale pentru recrutori.

Vulnerabilitatea tinerilor gestionați de DPJJ este un factor constant, având în vedere căutarea unui loc al lor într-un grup, preferința lor pentru exaltare, setea lor de semnificație/sens sau nevoia lor de a justifica violența (împotriva altora sau împotriva lor înșiși).

Minorii radicalizați sau cei care sunt pe calea radicalizării formează un grup heterogen, ceea ce înseamnă că reprezentările întreținute de acest fenomen trebuie să fie revizuite:

- toate categoriile sociale și profesionale sunt afectate;
- toate mediile, rural și urban, sunt vizate, cele mai vizate sunt locurile în care grupuri de influență se adună;
- religia nu este întotdeauna motorul radicalizării; el poate fi politic, umanist sau chiar universal.

Analog, aceste programe de management servesc la sublinierea unor profile diferite. Toate au în comun căutarea unei dezvoltări narcisiste, căutarea unui sens și apartenența la un grup:

- minorii conduși de intenții violente fără vreo conotație religioasă. Pentru ei, radicalizarea este un mod de a-și exprima violența cu privire la adulți, dar și față de societate, unitar;
- minorii care sunt în căutarea unei identități. Se consideră victime ale discriminării, umilinței sau stigmatizării din cauza originii lor sociale sau etnice;
- cei prinși în probleme de familie (fascinația pentru și identificarea cu un membru radicalizat al familiei, revendicarea originii lor, o religie nepracticată în familie etc.);
- anumiți minori sunt în căutarea afecțiunii (în principal fetele);
- câțiva minori prezintă probleme psihiatrice (paranoia, comportament sinucigaș etc.).

Cu adolescenții este uneori dificil să distingem între ceea ce înseamnă radicalizare și ce implică asumarea riscului ca adolescent, pentru că diferența dintre cele două nu este așa mare, câteodată.

În plus, trebuie să amintim că nu există vreo corelație sistematică între fapte care pot fi calificate drept o infracțiune teroristă, în special promovare a terorismului și radicalizare efectivă. Acea distincție este o adevărată provocare pentru DPJJ pentru că înseamnă evaluarea dacă un comportament sau un discurs reflectă cu adevărat radicalizarea sau este pur și simplu o provocare a adolescenților.

Numeroase comentarii antirepublicane, rasiste sau pro-jihadiste au fost făcute de adolescenți în urma atacurilor. Ele sunt legate adesea de faptul că violența, imaginile și comentariile la care ei au acces pe internet și în rețelele sociale au devenit un fapt comun, obișnuit. Acești tineri au văzut violența mai întâi în familiile lor.

Aceste atitudini trebuie să fie luate în considerare sistematic în cadrul relației educaționale și trebuie să conducă la creșterea conștientizării tinerilor prin acțiuni de prevenire specifice desfășurate în prezent de DPJJ.

2. LEGISLAȚIA NAȚIONALĂ APLICABILĂ MINORILOR RADICALIZAȚI

2.1. LEGISLAȚIA NAȚIONALĂ ANTITERORISM

Ca preambul, trebuie reamintite anumite noțiuni importante:

- infracțiunile teroriste sunt definite de Articolele 421-1 și următoarele din Codul Penal.
- Deoarece Legea din 6 decembrie 2013 care renunță la regulile obișnuite ale jurisdicției, Tribunalul Regional din Paris are jurisdicția exclusivă asupra infracțiunilor teroriste, indiferent de unde provin infractorii (minori sau adulți), cu excepția infracțiunilor de provocare directă a actelor teroriste sau care promovează public aceste acte teroriste⁹¹.
- Unitatea Educațională a Tribunalului din Paris (UEAT), un serviciu PJJ, are jurisdicția pentru Culegerea Informațiilor Socio-Educaționale (RRSE) pentru toți minorii condamnați de serviciul specializat. Având în vedere natura deosebit de sensibilă a acuzațiilor, UEAT propune sistematic ca judecătorul să ordone o investigație în educație ordonată de instanță (MJIE).
- În acea privință, Serviciul Educațional Teritorial Fără custodie (STEMO), un serviciu judiciar de protecție a tinerilor cu centrul în Paris, poate fi chemat pentru a lua măsuri judiciare de investigație educațională pentru tinerii parizieni eliberați pe cuvânt de onoare sau pentru tinerii din toată Franța și încarcerati în regiunea Parisului.
- pentru a facilita examinarea cazurilor, acești minori sunt tratați în regiunea Paris, cu o legătură cu locul de unde provin.

Evoluția textelor definitorii

Lunga listă de atacuri care au însângerat Franța în anii 1970 și 1980 a subliniat inadecvarea arsenalului legislativ disponibil ca răspuns la aceste provocări. Adoptarea Legii din 9 septembrie 1986 cu privire la lupta împotriva terorismului a fost primul pas spre crearea unui nou corpus legal mai echilibrat. În cursul anilor 1990, când țara a fost din nou lovită puternic, s-au făcut adăugiri la măsurile legislative. Anul 2004 a fost un pas esențial în întărirea legislației antiteroriste, odată cu adoptarea Legii din 8 martie, numită Legea Perben II, concepută să adapteze justiția la schimbările criminalității.

Atacurile violente comise în Franța de organizațiile teroriste jihadiste din 2012 au avut drept rezultat numeroase modificări legislative. Afacerea „Merah” a fost un punct de cotitură, având în vedere numărul de părți civile implicate, legătura persoanelor cu delincvența obișnuită și căutarea de complici. Anul 2015 a fost un an crucial din punct de vedere cantitativ, cu provocări enorme care rezultă din numărul mare de victime, dar și numărul de forțe aplicate și experți chemați. O nouă fază a început în 2016 cu teroriștii care nu au plecat în străinătate, dar care au devenit radicalizați prin rețelele sociale.

Legislația antiteroristă, prin faptul că a devenit mai bine structurată și mai exactă de-a lungul anilor, continuă să aducă mai multe noutăți în această nouă categorie legală. Începând cu 1981, cu o amenințare crescândă, legislația a început să se adapteze la necesitățile luptei împotriva terorismului. Acesta a fost

⁹¹ Articolul 706-16, 706-17 și 706-22-1 din Codul de procedură penală (CPC).

scopul Legii din 21 iulie 1982, care a creat Curți speciale cu juri în urma amenințărilor făcute împotriva juraților de către complicii teroristului Carlos. Acea decizie nu a fost totuși însoțită de crearea unei acuzații teroriste specifice. Existau încă speranțe în acel moment că va fi posibil să se reducă problema prin alte mijloace. Al doilea stadiu a durat cinci ani ca să se împlinească. Din 1986, toate inițiativele legislative s-au concentrat pe hotărârea de a preveni acțiunea, inclusiv pe acte pregătitoare, prin organizarea apărării legii și prin acționarea în cadrul principiului statului de drept. Nimeni nu contestă azi acea logică a prevenirii prin dezmembrarea în amonte a celulelor teroriste înainte de comiterea sau de tentativa de comitere a atacurilor.

Întărirea poliției penale cu privire la infracțiunile legate de terorism a avut consecințe asupra răspunsului judiciar și, inevitabil, asupra măsurilor judiciare adoptate și managementului educațional al minorilor care a rezultat din acele măsuri.

Cu 14 legi adoptate între 1986 și sfârșitul anului 2014, acuzațiile penale pentru acte teroriste s-au extins de-a lungul anilor cu o creștere a atenției pentru regulile procedurilor penale: tehnici de investigații, reguli care guvernează examinarea și judecata fiecărei cauze.

Cele mai recente texte legislative

Pentru o mai bună înțelegere a acestui studiu, este pertinent să prezentăm în continuare anumite legi.

Legea din 13 noiembrie 2014 care întărește măsurile pentru lupta împotriva terorismului

Pentru a combate dezvoltarea tot mai acerbă a propagandei teroriste și pentru a îmbunătăți eficiența aplicării legii în acel domeniu, Legea din 13 noiembrie 2014 a supus provocarea și promovarea terorismului la reguli procedurale obișnuite și la anumite reguli prevăzute pentru cazurile de terorism. Cu acest scop, aceste infracțiuni care au apărut în Legea din 29 iulie 1981 cu privire la libertatea presei au fost încorporate în Codul Penal⁹².

Provocarea directă de acte teroriste sau promovarea publică a acestor acte este pedepsită cu o pedeapsă cu închisoarea de 5 ani și o amendă de 75.000 €. Dacă aceste acte sunt comise prin internet, sentința este mărită la 7 ani și amenda la 100.000 €.

Pentru a evita ca anumiți cetățeni să devină radicalizați în străinătate, cu riscul de a fi amenințare la întoarcerea lor în Franța, acest text de lege include o interdicție administrativă care le interzice să părăsească țara. Acea interdicție, pentru o perioadă maximă de șase luni și supusă prelungirii „cât timp există condițiile”, poate fi decisă de Ministerul de Afaceri Interne și ulterior contestată în instanță. Un amendament guvernamental face posibilă anularea pașaportului și a cărții de identitate națională a persoanei vizate, imediat odată cu pronunțarea interdicției.

Un alt amendament permite ministrului de interne să pronunțe o interdicție administrativă care interzice oricărui cetățean străin care nu locuiește de obicei în Franța (inclusiv cetățenii Uniunii Europene) să intre

⁹² Articolul 421-2-5 din Codul penal.

În Franța dacă prezența lor în Franța constituie o amenințare gravă pentru legea și ordinea publică.

Legea pedepsește orice „acțiune individuală de natură teroristă”. Aceasta acoperă posibilitatea ca un „lup singuratic” să pregătească un act terorist.

Legea din 28 februarie 2017 cu privire la siguranța publică și securitate

Această lege a creat infracțiunea de consultare obișnuită a site-urilor jihadiste prevăzute de noul Articol 4212-5-2 din Codul Penal și pedepsită cu închisoarea de 2 ani și o amendă de 30.000 €. Infracțiunea este agravată când consultarea merge mână în mână cu semnul clar de adoptare a ideologiei exprimate pe site.

Două tipuri de site-uri sunt specificate: cele care „provoacă direct comiterea de acte teroriste”, pe de o parte, și cele care „promovează acte teroriste când, cu acest scop, site-ul include imagini sau reprezentări care arată comiterea acestor acte constituite din atacuri cu intenție asupra vieții umane”, pe de altă parte.

*Legile care extind aplicarea Legii din 3 aprilie 1995 cu privire la starea de urgență, inclusiv măsurile pentru consolidarea luptei împotriva terorismului*⁹³

În final, starea de urgență a fost în vigoare din 14 noiembrie 2015, din cauza riscului de atacuri. Ea a fost extinsă de mai multe ori și este în prezent programată să se termine la 1 noiembrie 2017.

În Franța, starea de urgență este o situație specială, un tip de statut excepțional care permite autorităților administrative (ministrul de interne, prefect) să ia măsuri care restricționează anumite libertăți, precum interdicții de circulație, predarea anumitor categorii de arme de foc sau verificări de identitate și percheziții. Cele mai severe măsuri sunt arestul la domiciliu, închiderea anumitor premise, interzicerea demonstrațiilor și percheziții administrative ziua și noaptea. Prin urmare, lipsește instanțele de anumite prerogative.

Pentru actele teroriste, perioadele maxime de detenție temporară și încarcerare sunt mărite. Detenția temporară poate fi de doi ani pentru minori și trei ani pentru adulți. Pedepsa cu închisoarea de 20 ani este mărită la 30 ani și sentința de 30 ani este mărită la pedeapsa cu închisoarea pe viață. Pentru străinii condamnați pentru un act terorist, această lege a creat o sentință automată care interzice persoanei condamnate să intre în Franța (instanța poate decide să nu reducă acea sentință pe o decizie special întemeiată). În plus, persoanele condamnate pentru terorism nu pot beneficia de reduceri de pedepse.

Legea din 3 iunie 2016 întărește lupta împotriva crimei organizate, terorismului și finanțarea lor și îmbunătățește eficacitatea și garanțiile procedurilor penale

Legea din 3 iunie 2016 întărește mijloacele disponibile puterii judiciare în lupta împotriva crimei organizate, terorismului și finanțarea lor, în timp ce extinde garanțiile în cursul procedurilor penale, în special în timpul investigației și examinării cauzei pentru a aduce procedura noastră în deplină conformitate cu cerințele constituționale și cerințele europene.

⁹³ Extensii conform legilor din 20 noiembrie 2015, 19 februarie 2016, 20 mai 2016, 21 iulie 2016, 19 decembrie 2016 și 11 iulie 2017.

2.2. JUSTIȚIA PENALĂ PENTRU MINORI

Principalele principii

Ordinul din 2 februarie 1956 cu privire la delincvența juvenilă, baza justiției pentru minori în Franța, stabilește principiul educației care prevalează asupra represiunii. În practică, acel principiu acordă prioritate măsurilor educaționale. Reducerea unei sentințe trebuie să fie, prin urmare, excepțională. Minorii sub vârsta de 13 ani nu pot primi o pedeapsă cu închisoarea. Pentru minorii cu vârsta între 13 și 16 ani, Curtea pentru minori nu poate să pronunțe o sentință cu închisoarea împotriva lor mai mare decât o jumătate din sentința echivalentă pentru o persoană majoră. Dacă sentința posibilă este închisoarea pe viață, Curtea nu poate pronunța o sentință cu închisoarea de peste 20 ani. Atenuarea sentinței este un pretext pe motivul vârstei minore. Ea poate fi evitată în cazuri excepționale pentru minorii cu vârsta peste 16 ani, dar judecătorul trebuie să ofere argumente pentru decizia sa care să nu permită minorului să beneficieze de scuza minorității.

În Franța, judecătorul poate pronunța hotărâri penale ca răspuns la infracțiune, în afara detenției. Măsurile educaționale sau sancțiunile sunt decise de la caz la caz de către judecătorul pentru minori, de către Curtea pentru minori sau de către Curtea cu juri pentru minori. Ele au scopul de a obține reabilitarea educațională și morală a minorului.

Prezentarea răspunsurilor penale

Măsurile educaționale care se aplică tuturor minorilor, dar care sunt singurul răspuns penal posibil pentru minorii sub vârsta de 10 ani

Scopul lor este să protejeze, să asiste, să monitorizeze și să educe minorul. Ele pot fi revizuite în orice moment:

- o reprimandă/mustrare severă este o avertizare a minorului emisă de judecătorul pentru minori;
- minorul este predat părinților lui, tutorelui sau unei persoane de încredere;
- un avertisment solemn;
- probațiunea, una dintre măsurile care implică supravegherea de către un serviciu educațional PJJ;
- plasamentul;
- protecția instanței;
- măsuri de asistență sau compensație;
- măsuri cu activități pe timpul zilei;
- scutirea de orice măsură;
- amânarea măsurii educaționale.

Sancțiunile educaționale care se aplică minorilor cu vârsta între 10 și 18 ani:

- confiscarea;
- interdicția de a se prezenta

- interdicția de a se întâlni cu victima;
- interdicția de a se întâlni cu co-autorii sau complicii;
- măsura de asistență sau compensație
- curs de instruire civică;
- plasament;
- performanța activității școlare;
- un avertisment grav.

Sentințe care se aplică minorilor începând cu vârsta de 13 ani:

- scutirea de sentință;
- amânarea sentinței, simplă sau cu probațiune;
- compensația-sanctiunea;
- o amendă limitată la o jumătate din suma maximă aplicabilă adulților (cu excepția minorilor peste 16 ani), dar fără a putea depăși 7.500 €.
- munca în folosul comunității pentru minorii cu vârsta între 16 și 18 ani. Ea trebuie să fie adaptată la vârsta lor, să aibă un conținut educațional și să contribuie la integrarea lor socială;
- supravegherea socio-judiciară;
- curs în educație civică;
- sentința cu închisoarea cu suspendare simplă, cu suspendare și obligația de a face muncă în folosul comunității sau suspendare cu probațiune;

Pedeapsa cu închisoarea este, prin urmare, o sancțiune penală excepțională. Când tânărul este minor la momentul încarcerării, trebuie să fie trimis la o închisoare aprobată pentru admiterea de minori: o închisoare specializată pentru minori (EPM) sau o secție pentru minori (QM) într-o închisoare comună sau un penitenciar. El/ea beneficiază de un regim de detenție care trebuie să acorde importanță instruirii.

Deși minorii radicalizați sau minorii pe cale de radicalizare trebuie să fie supuși monitorizării, trebuie adoptate alegeri pentru a întări managementul lor pe baza programelor care există deja (Cf. Partea 3 – radicalizarea minorilor în detenție sau în ale instituții închise, dezvoltată de la pagina 18).

3. MANAGEMENTUL MINORILOR RADICALIZAȚI

3.1. PRINCIPII PENTRU MANAGEMENTUL DE CĂTRE DPJJ A MINORILOR RADICALIZAȚI SAU ÎN PERICOL DE RADICALIZARE: O ABORDARE PERSONALIZATĂ, MULTIDISCIPLINARĂ ȘI MULTIINSTITUȚIONALĂ

Profilele eterogene ale tinerilor încredințați lui DPJJ în urma deciziilor judiciare necesită neapărat o diversificare a răspunsurilor. În conformitate cu principiile prevăzute în memorandumul din 30 septembrie 2014 cu privire la toate formele de management al minorilor de către DPJJ și memorandumul din 10 februarie 2017 cu privire la managementul educațional al minorilor radicalizați sau în pericol de radicalizare, DPJJ acordă atenție răspunsurilor care iau în considerare nevoile individuale ale fiecărui minor, așa cum sunt depistate în urma unei evaluări multidisciplinare aprofundate. Serviciul DPJJ a ales să nu specializeze profesioniștii săi și să nu grupeze managementul acestor minori în jurul unor programe dedicate. Acest

principiu deschis se aplică tuturor tipurilor de plasamente. Pentru fiecare minor în pericol de radicalizare, o formă personalizată de management este propusă, întărită de o abordare multidisciplinară.

DPJJ își asumă diferite forme de acțiuni:

- direct orientate spre tineri, pe baza unor evaluări amănunțite concepute să definească strategii multidisciplinare în funcție de următoarele criterii: minorul este sensibil la discursul religios, este pe cale de radicalizare, este deja radicalizat sau tocmai s-a întors din zona de război, dar și în funcție de poziția mediului minorului și în special mediul familial cu privire la procesul de radicalizare;
- prin instruirea profesioniștilor, oferindu-le soluțiile înțelegerii, facilitând stabilirea unei relații educaționale cu adolescentul cu care o contraargumentație frontală ar fi contraproductivă și cunoștințe care le permit să propună acțiuni adecvate.

În toate cazurile, individualizarea managementului adolescentului prin evaluarea situației lui și implementarea unui proiect educațional face posibilă concentrarea acțiunilor pe problemele adolescentului și nevoile lui depistate. Indiferent de natura judiciară a măsurii, obiectivul este în primul rând să protejeze adolescentul de sine însuși, dar și de influența exercitată de mass media jihadistă în încercarea lor de a convinge minorii să plece și să se alăture Jihadului în zona de război sau în Franța (acțiuni violente).

De aceea, minorii radicalizați sau minorii pe cale de radicalizare trebuie să fie foarte bine monitorizați, iar instruirea lor le este oferită cu scopul de a atinge obiective precise (ruperea de ascendența mentală exercitată, transferarea nevoii de angajament unor acțiuni constructive, evitarea retragerii, prevenirea tentației de a fugi și oferirea de suport pentru cei care se întorc etc.). S-a decis să se întărească managementul în forme fără custodie, în plasament judiciar sau în detenție, în timp ce implementăm programele de management existente și facem apel la parteneriatele locale pentru a garanta natura multidisciplinară a managementului. În orice context, acțiunile au scopul de a stârni conștientizarea critică a tinerilor pentru a le oferi posibilitatea de a lucra la deradicalizarea lor.

În prezent, minorii urmăriți cu acuzația de conspirație criminală în vederea pregătirii unui act terorist sunt aproape sistematic încarcerați. Unii sunt trimiși în centre educaționale închise (CEF). La începutul fiecărui program de management, minorii sunt supravegheați în cadrul unei investigații comandate de instanță în educație, care permite o abordare multidisciplinară a situației prin combinarea punctelor de vedere ale profesioniștilor pentru a înțelege mai bine personalitatea minorului.

Aceste principii sunt concepute să fie aplicate, indiferent de tipul de management, inclusiv în cazuri de detenție sau de plasament într-un CEF.

3.2. MANAGEMENTUL EDUCAȚIONAL ÎN DETENȚIE

În ce privește detenția, administrația închisorii (AP) și serviciile educaționale PJJ urmăresc o misiune comună de a oferi suport pentru minorii în detenție prin organizarea personalizării șederii lor. Locurile de detenție pentru minori (secții pentru minori, închisori specializate pentru minori) sunt coordonate de membrii unui grup multidisciplinar alcătuit din profesioniști PJJ, profesioniști din administrația închisorii, sistemul național de învățământ (EN) și din unitatea medicală a închisorii.

Heterogenitatea problemelor face apel la o abordare multidisciplinară și multiinstituțională cu o gamă de opinii care acoperă vaste domenii disciplinare. Reuniunea săptămânală a echipei multidisciplinare care adună reprezentanți de la AP, DPJJ, EN și unitatea medicală este un mod esențial de consultare. Trebuie remarcat că serviciul PJJ fără custodie, laicii și reprezentantul cetățeniei sau orice altă persoană care poate aduce elemente cu privire la situația unui minor pot fi invitați să participe la adunare.

În primul rând, DPJJ în detenție trebuie să asigure desemnarea unui serviciu fără custodie prin solicitarea unui MJIE sau probațiune prejudiciară (LSP) de la un judecător examinator pentru a stabili „fundația” fără custodie la începutul managementului în detenție. Așa cum prevede circulara politicii penale și educaționale din 13 decembrie 2016, acțiunea DPJJ este marcată de atribuirea unui serviciu fără custodie pentru toate cazurile de management educațional.

Managementul deținuților juvenili trebuie să fie asumat în cadrul intervenției care ține cont de dificultățile întâmpinate de populația de deținuți juvenili în ansamblul său și diversitatea problemelor, în special cele ale fetelor care reprezintă un procent considerabil de minori implicați în aceste cazuri.

Feedback-ul arată că majoritatea deținuților tineri de sex masculin adoptă o formă pasivă de comportament, în conformitate cu criteriile de management ale administrației închisorii. În relația educațională totuși, mecanisme active pot fi observate (prozelitism, relații cu femeii etc.). Puține fete demonstrează radicalizarea în mod violent și se dovedesc a fi prozeleți înflăcărați.

La sfârșitul perioadei de admitere, este important ca DPJJ să stabilească împreună cu administrația închisorii moduri specifice de management. Prin aplicarea circularei DAP/DPJJ din 24 mai 2013 cu privire la detenția minorilor, implementarea unui așa-numit management întărit pare să fie deosebit de indicată pentru acești minori. Întărirea constă într-o prezență mai mare a profesioniștilor PJJ în relația cu minorii respectivi, în special în interviuri individuale și activități socio-educative.

Această fază de consultare între AP și DPJJ este destinată să permită evaluarea capacității minorului de a trăi în comunitatea de minori deținuți. Modul de management întărit face posibilă adaptarea, oricând este necesară, a condițiilor în care minorul beneficiază de instruire, activități socio-educative și sportive și interviuri cu serviciul educațional sau cu psihologii.

Pentru minorii în detenție temporară, DPJJ poate oferi alternative la închisoare, precum probațiunea sau arestul la domiciliu cu supraveghere electronică cu obligația de a respecta condițiile de plasament pentru a oferi garanții substanțiale de reprezentare.

Aceste prevederi solicită o legătură strânsă între instanțe, serviciul educațional în detenție și STEM care implementează o măsură cu custodie deschisă (MJIE sau LSP).

Atunci când managementul vizează minori condamnați la închisoare, un proiect pentru executarea sentinței trebuie să fie asumat. Constrângerile de timp pentru acțiunea educațională, cadrul procedural pentru executarea sentinței (timpul petrecut în detenția temporară, remisă, orice remisă suplimentară) solicită serviciilor educaționale să își asume sarcina de a aștepta momentul eliberării pentru a planui în

avans și prin urmare, pentru a garanta condiții adecvate pentru acea eliberare.

Având în vedere particularitățile acestei populații, este necesar să reamintim că izolarea administrativă a unui minor este interzisă prin aplicarea articolului 726-1 din Codul de Procedură Penală. În plus, nici un regim specific de izolare judiciară nu este prevăzut de decretul din 23 decembrie 2010 cu privire la aplicarea legii închisorii. În absența unui astfel de regim, acea măsură este prin urmare imposibilă.

Managementul acestei populații solicită comunicarea de informații între profesioniștii PJJ când minorul intră în detenție și cooperarea continuă între servicii (biroul educațional permanent al instanței de judecată, fără custodie, cazare și detenție), în special când minorul devine major în detenție.

În ultimul caz, memorandumul comun DAP/DPJJ din 13 ianuarie 2017 cu privire la protocoalele cooperării pentru prevenirea și managementul minorilor și tinerilor majori într-o situație de radicalizare definește modurile de organizare între diferite servicii. Ele acoperă comunicarea informațiilor când minorul devine major, modurile locale de cooperare între DPJJ și serviciile administrative ale închisorii și trebuie să fie dezvoltate.

4. ROLUL FAMILIILOR

Munca la dinamica familiei, ca o parte esențială a acțiunii educaționale asumate de profesioniștii PJJ, nu trebuie să fie diminuată de problema radicalizării. Acceptarea de către părinți și familie a unei măsuri judiciare este o componentă esențială a succesului oricărui management, dar adoptă o conotație mai precisă când vine vorba de minorii radicalizați. Diverse studii pe această temă identifică clar familia ca „ultimul bastion” care trebuie cucerit înainte de plecarea în Siria și ca una dintre principalele pârghii psihoactive pentru eliberarea de angajamentul radical. Refacerea legăturilor de familie, rememorarea amintirilor (tehnica lui Proust utilizată de Centrul pentru Prevenirea deviațiilor sectariene legate de Islam, CPISD) sunt adesea cea mai bună metodă de a împiedica tinerii să plece. Restabilirea și menținerea legăturilor de familie constituie, prin urmare, pilonii esențiali în lupta împotriva radicalizării minorilor.

Trebuie remarcat că rolul familiei în procesul de radicalizare variază de la o situație la alta.

În majoritatea cazurilor, radicalizarea are loc în afara mediului familial. Familia poate fi în aceste cazuri un factor de protecție (are resursele și menține o relație strânsă pozitivă cu minorul) sau se poate simți neajutorată, nu știe cum să reacționeze (variind de la supraprotecție la respingerea minorului). Trebuie subliniat că unele familii nu văd pericolul sau refuză să raporteze copilul lor din cauza unui sentiment de vinovăție sau neîncredere în instituții sau frica de represalii.

În anumite situații, radicalizarea afectează întreaga familie, ceea ce devine un factor de risc și periculos pentru minor. Acțiunea educațională vine împotriva unei unități familiale etanșe, incontrollabile, ceea ce face intervenția profesioniștilor o sarcină complexă, ca să nu spunem imposibilă.

Feedback-ul inițial la managementul minorilor radicalizați sau în pericol de radicalizare evidențiază metode utile de lucru cu familiile. Ele trebuie să fie explorate începând cu minorul, experiența sa personală

și familia:

- fragilitatea legăturilor de familie, dorința/nevoia minorului de a se revolta violent împotriva părinților săi;
- absența transmiterii de către părinți a elementelor cu privire la cultura lor originală, ceea ce determină minorul să caute puncte de reper pierdute ca rezultat al migrației (victimizarea primei generații, un sentiment de umilință și abuz, care generează setea de răzbunare);
- fracturi în istoricul familiei – migrație involuntară sau dureroasă, doliu etc.

Când este imposibil să se rețină minorul în familie (din cauza necesităților procedurale sau din cauză că vecinii sau familia sunt prea departe), minorul poate fi supus unui plasament civil sau penal într-un centru. Acesta oferă ocazia de a spori supravegherea minorului și de a-l proteja de o influență potențial dăunătoare sau ascendentă exercitată de cercul său familial și mediul său (familia, prietenii, vecinii sau rețelele sociale). El permite observarea comportamentului minorului și depistarea unor semnale slabe sau puternice de radicalizare.

Exemple ale unor acțiuni efectuate de serviciile și centrele DPJJ (nu sunt specifice detenției)

Intervenția cu familiile poate avea două sensuri. Ea poate consta în oferirea de suport familiei în cadrul unei decizii judiciare (munca în jurul problemei familiei, trimiterea la partenerii instituționali sau sociali) sau în asumarea unor acțiuni de prevenire și creștere a conștientizării familiilor de minori gestionați de un serviciu sau un centru.

Există un principiu predominant – cel al individualizării. Diversitatea situațiilor solicită o diversitate a propunerilor pentru îndrumare viitoare și tipuri de management.

Instrumente educaționale folosite:

- terapia familială: studierea istoriei familiei, separări, evenimente traumatizante și decese în familie, dar și transmiterea istoriei familiei și moștenirii culturale care uneori lipsește;
- grupuri de discuții: ele oferă un context pentru schimbul de informații în care părinții își pot exprima fricile lor cu privire la o posibilă radicalizare a copilului lor, discută reacțiile părinților și atitudinile de adoptat. Ele permit părinților să vorbească despre vinovăția lor și să se elibereze de sentimentul singurătății și rușinii;
- reuniuni pentru informare și creșterea conștientizării pe diverse teme: pericolul Internetului și rețelelor sociale, libertatea de exprimare, libertatea conștiinței și secularității în societatea franceză;
- sprijinul oferit de partenerii sociali sau instituționali.

5. ACȚIUNI PREVENTIVE

DPJJ, în preocuparea lor de a susține și întări legitimitatea profesioniștilor în intervențiile lor, au dezvoltat diverse acțiuni destinate să susțină practicile care adesea generează teamă sau chiar anxietate când vine vorba de tratarea minorilor vizați de fenomenul radicalizării. Provocarea este să ia în considerare suprasarcina emoțională care rezultă din acest management în conceperea de practici pentru profesioniști și în conceptualizarea lor, pe baza programelor de instruire, parteneriat și organizații interne adecvate.

Crearea MNVI și reprezentanții cetățenilor (RLC)

În săptămânile care au urmat după atacurile din ianuarie 2015, ca parte a planului guvernului pentru lupta împotriva radicalizării violente și organizațiilor teroriste din aprilie 2014, DPJJ a creat Misiunea de Monitorizare Națională și Informare (MNVI).

Sub egida DPJJ, misiunea sa este să urmărească politica de cetățenie prin afirmarea principiilor și valorilor Republicii, în special secularitatea și lupta împotriva oricăror forme de rasism și discriminare. Ea colaționează și generalizează acțiunile inovatoare în domeniul cetățeniei și luptei împotriva radicalizării. MNVI are rolul de a coordona și oferi informații cu privire la prevenirea și lupta împotriva radicalizării pentru a susține și îmbogăți practicile profesioniștilor implicați.

Sfera sa de aplicare are trei scopuri:

- combaterea radicalizării;
- asumarea unor proiecte de acțiuni preventive educaționale cu privire la secularitate și cetățenie;
- creșterea conștientizării profesioniștilor prin organizarea unor zile tematice, colocvii și seminarii.

Sarcinile sale principale sunt:

- să asigure coordonarea actorilor implicați și suportul acordat profesioniștilor care lucrează să prevină riscurile radicalizării în cadrul misiunii educaționale;
- să urmărească o politică de cetățenie, afirmând principiile și valorile republicii, în special secularitatea, lupta împotriva oricăror forme de rasism, afișării directe a intoleranței și a discriminării prin organizarea unor acțiuni preventive și educaționale în jurul secularității și cetățeniei;
- să coreleze acțiunea sa cu politicile publice implementate la nivel local pentru a preveni radicalizarea.

Organizarea

MNVI este formată dintr-o rețea de 70 reprezentanți ai cetățenilor (RLC) responsabili să urmărească cele trei domenii principale de intervenție a MNVI în zona lor.

Reprezentanții PJJ implementează acțiuni pentru a crește conștientizarea profesioniștilor sub forma unor

conferințe, seminarii, colocvii, zile de studiu sau grupuri de lucru. Acțiunile lor sunt concentrate în special pe teoriile conspirației, ascendența mentală, indicatorii conversiei, negare și managementul direct al tinerilor radicalizați. Acțiunile cu scopul educației în mass-media vin în sfera de aplicare a prevenirii radicalizării pentru că ele fac posibilă creșterea conștientizării profesioniștilor vizați cu privire la instrumentele de date pentru mediul digital coordonat de mass-media al tinerilor care să fie luate în vedere ca o componentă reală a muncii educaționale asumate.

- susțin organizarea unor acțiuni locale în care ei intervin în special prin recurgerea la persoane calificate sau asociații. Uneori răspunsurile trebuie să fie căutate în afara unui cadru instituțional pentru că minorii radicalizați nu au încredere în intervenția și discursul instituțiilor. Este esențial să se recurgă la resursele asociațiilor sau inițiativelor private, precum asociații create de familii care s-au confruntat direct cu fenomenul radicalizării sau mărturiile oamenilor care au fost victime ale persoanelor radicalizate sau care au fost ei înșiși radicalizați la un anumit moment al vieții lor;
- susțin profesioniștii în gestionarea situațiilor individuale ale minorilor radicalizați;
- ajută centrele prin adunarea unor instrumente educaționale în domeniile secularității și cetățeniei;
- se află în spatele unei game largi de programe de instruire.

RLC vine în mod egal din recrutarea internă în cadrul DPJJ (directori, directorii serviciilor educaționale, psihologi, profesori ingineri) și din afară, oameni din sectorul privat recrutați cu un contract (care acoperă o gamă foarte largă de profiluri, cu sociologi, consultanți, instructori, avocați, membrii asociațiilor etc.) sau de la funcționari civili recrutați prin transfer sau detașare care reprezintă diferite servicii (consilieri tehnici în serviciile sociale (CTSS), atașați, directorii de departamente, profesori ingineri) din diferite administrații (educația națională, Directoratul Regional pentru companii, concurență, consumatori, muncă și angajare (DIREECTE), consiliile județene, comunitățile regionale, Directoratul General pentru Coeziune Socială (DGCS) etc.).

Diversitatea formelor de recrutare, experiență personală și contexte sociale reprezintă activul și valoarea adăugată a acestei rețele care implică munca colegială cât mai apropiat posibil de așteptările de pe teren. Misiunile reprezentanților cetățenilor sunt extrem de variate și depind de nevoile exprimate și descoperite în fiecare zonă (scrisoare de angajament a directorilor regionali și directorilor locali).

Rețeaua poate să ofere suport profesioniștilor și să dezvolte parteneriate și acțiuni specifice.

Echipele educaționale urmăresc activități specifice în lupta împotriva radicalizării bazată în special pe educație concentrată pe dezvoltarea unei capacități critice, descifrarea discursului și imaginilor de propagandă și promovarea cetățeniei.

Dezvoltarea unei capacități critice

În fața unui tânăr care este deja radicalizat, dezvoltarea unei dezmințiri explicite și directe se poate dovedi contraproductivă, pentru că poate fi percepută ca o reproducere a unei relații de putere care stimulează sindromul durității anumitor adolescenți și întărește modul în care ei văd lumea. În plus, este dificil pentru

profesioniști să intre într-o discuție ei înșiși sau cel puțin să deconstruiască un discurs susținut de mișcări radicale.

De aceea, se acordă atenție acțiunilor care au scopul de a stimula gândirea, capacitatea critică, dorința de a gândi signur și a se confrunta cu propriile idei. Ei caută să încurajeze conștientizarea complexității lumii reale și să echipeze adolescenții cu noi reflexe în accesul lor la informații pentru ca ei să își creeze propria argumentație. Aceste acțiuni au scopul de a sublinia importanța unor surse diverse, natura pluralistă a mass-mediei, care permite tinerilor să dobândească o gândire critică.

Educarea adolescenților în mass-media

Pentru că sunt instrumente extrem de puternice de informare și comunicare, internetul și rețelele sociale sunt esențiale pentru fenomenul radicalizării.

Grupări extremiste folosesc internetul și rețelele sociale ca linii de comunicare pentru a disemina imagini și videoclipuri cu propagandă. Islamul Radical folosește aceste instrumente pentru a comunica o anumită viziune a religiei, a societății și a unui destin excepțional. Adolescenții, ca principali utilizatori ai Internetului și rețelelor sociale, sunt o pradă ușoară pentru cei care propun teoriile conspirației. Ei nu au reflexul de a căuta la sursă sau a verifica informațiile care le sunt furnizate. Ei pot avea dificultăți în compararea argumentelor sau să stea și să judece pe cont propriu. Ei pot fi fascinați de propunerile oferite dintr-o altă lume.

În plus, rețelele sociale sunt tot mai mult utilizate azi de organizațiile teroriste cu scopul recrutării pentru că acestea le permit eliminarea tuturor barierelor geografice și sociale între recrutori și recrutați. Forumuri și aplicații de comunicare mobilă precum Whatsapp și Telegram sunt forumuri de discuții unde este ușor să comunici cu cineva sau să crezi un grup de discuție unde oamenii se pot încuraja reciproc și convinge unul pe altul.

Acești factori constituie noi provocări pentru DPJJ. Mai mult decât înainte, este esențial să educăm adolescenții în domeniul mass-media și știrilor, pe de o parte, iar pe de altă parte, să instruiim profesioniștii PJJ în aceste mijloace de comunicare pentru mediul digital condus de media al adolescenților, care să fie luate în considerare ca o componentă integrală a muncii educative asumate.

Structuri de suport ale echipei

Acțiunea educațională implică munca în relație în situațiile în care minorii comit acte transgresive și ocazional destabilizatoare. Realizarea educației se poate dovedi delicată cu minorul și familia când ne confruntăm cu diferite forme de violență în relație. Distincția între valorile profesionale și valorile personale poate fi uneori confuză, sau dimpotrivă să ascute un conflict. Este esențial să măsurăm impactul pentru a asigura managementul calității. Munca în educație solicită organizarea specifică din cadrul instituției în sprijinul echipelor educaționale pentru ca ei să reușească în misiunea lor.

DPJJ, în nevoia constantă de a îmbunătăți calitatea managementului minorilor încredințați lor, sunt angajați

să implementeze proceduri de suport pentru echipele lor și profesioniști concentrați pe modul lor de implicare, aplicarea măsurilor și responsabilitatea pentru minori și familiile lor. Acea muncă face parte din domeniul educațional ca un instrument de lucru în management.

În afară de particularitățile minorilor implicați, factorii care influențează practica de lucru reală a profesioniștilor sunt multipli: dimensiunea instituțională cu misiunile și valorile sale, dinamica echipei și provocările legate de un grup mic și în final, identitatea profesională a educatorului, care compun natura singulară a managementului.

Diverse proceduri sunt disponibile la diferite niveluri, fiecare concepută să atingă obiective precise. Adoptarea valorilor instituției, armonizarea practicilor, acumularea cunoștințelor și experiențelor, întărirea spiritului de echipă sunt toate obiective care pot fi atinse de aceste centre. În același timp, în circumstanțe neobișnuite, dispoziții temporare pot fi avute în vedere, în special pentru a depăși conflictele echipei sau a susține o schimbare pentru a nu permite ca o situație de criză să dureze.

Managementul minorilor radicalizați sau în pericol de radicalizare violentă poate avea un impact asupra profesionistului, echipei și structurii. Conștientizarea unor componente diferite face posibilă întărirea poziției profesioniștilor și a echipei în sarcinile lor de management.

În ceea privință, mai multe acțiuni destinate să susțină profesioniștii sub forma unor grupuri de coordonare sunt implementate în unitățile DPJJ.

În mod special, în cadrul Departamentului pentru Regiunea Pariziană și Teritoriile de peste mare, există un Grup de Coordonare de Radicalizare Regională (GAR).

Grupul de coordonare de radicalizare (GAR)

Acesta este format din:

- Departamentul RLC (liderii);
- doi educatori;
- un psiholog clinic asistent (20%);
- suportul unui psihiatru în cadrul departamentului.

Misiuni: Principalul obiectiv al GAR este suportul operațional și asistența echipelor relevante pentru implementarea unui mediu de lucru care permite garantarea intervenției și realizarea atribuțiilor lor. Acest grup de coordonare se ocupă cu managementul minorilor radicalizați, al minorilor pe cale de radicalizare, ai căror părinți sunt radicalizați și al minorilor care se întorc din zona Irak-Siria. Atribuțiile grupului de coordonare sunt:

Resursele puse la dispoziția profesioniștilor:

- participarea la grupuri care împărtășesc experiența lor conduși de reprezentanții cetățenilor ai

- departamentelor locale și regionale;
- conducerea grupurilor care împărtășesc experiența lor la nivelul Protectoratului și serviciilor sale;
- împărtășirea instrumentelor de lucru și a mediilor, cu elaborarea materialelor de suport scrise, analizele de situație, propunerea de fluturași educaționali și clinici etc.;
- capitalizarea bunelor practici;
- îndrumarea echipelor de profesioniști la centrele de management (Serviciul Asociației și Serviciul Asociației Autorizate al DPJJ și alții) și partenerii resurselor;
- oferirea de suport echipelor care lucrează într-o situație fără privare de libertate sau plasament:
 - sesiune de informare într-o anumită perioadă de timp (începutul și sfârșitul managementului)
 - analiza situației, cu suport în pregătirea tipului de management
 - furnizarea de materiale echipelor cu privire la mediul de origine al minorului care este gestionat (analiză psihologică într-un anumit moment).
- asistarea profesioniștilor în analiza situațiilor și lucrul la atitudinile profesionale (munca drept răspuns la întrebarea sarcinii emoționale și eventual poziția profesionistului când se confruntă cu riscul de pericol, întrebarea echilibrului corect între apropierea și distanța față de adolescent, chestiunea neutralității, chestiunea religiei, prevederea fenomenelor de stigmatizare, amplificarea spiritului de echipă și când este necesar (munca în pereche, supravegherea etc.), oferă nuanțele necesare reprezentărilor legate de minorul radicalizat și radicalizarea violentă în general și asigură distanțarea de acele reprezentări cu deconstrucția anumitor prejudecăți).

Resursele în managementul adolescenților:

- susținerea intervențiilor cu adolescenții:
 - suportul oferit, dacă este necesar, adolescenților gestionați într-un centru de plasament în perioadele de liniștire (în sprijinul și în contactul cu echipele relevante) pe o perioadă scurtă de timp (2 -3 zile).
 - pentru adolescenții care ies din detenție, oferirea unei „pauze” de 4-5 zile într-o facilitate cu un educator de la GAR și un educator din facilitate, cu realizarea de fotografii psihologice într-un anumit moment. Ideea fotografiei este ca fotografiile să fie făcute față în față, și nu în timpul managementului de către o facilitate educațională, cu excepția cazului în care este solicitată explicit de acea facilitate;
- propunerea unor perioade de timp dedicate:
 - implementarea unor șederi de liniștire/evadare când face parte din proiectul educațional al unității
 - coordonarea a 2-3 zile de liniște împreună cu facilitatea de plasament
 - participarea la supravegherea unor șederi de liniștire
 - posibila coordonare a unor șederi mai lungi (la munte, Seuil, parteneriate dezvoltate în jurul acelei teme etc.)
 - participarea la implementarea unei „pauze” ca parte a managementului unui minor între detenție și managementul cu cazare. Când face parte din proiectul educațional al unității, implementarea acestei pauze poate fi avută în vedere numai împreună cu centrul de

- plasament care a preluat minorul respectiv
- în funcție de centrele de admitere, contribuirea la un model de management pe măsură pentru a facilita soluțiile pentru adolescenți și pentru integrarea lor într-o comunitate.

Sursa: Aspecte operaționale ale grupurilor de coordonare: 1 septembrie 2017.

Instruirea și acțiuni de creștere a conștientizării asumate de Școala Națională pentru Protecția Judiciară a Tinerilor (NSPJJ)

De mai mulți ani, NSPJJ oferă module de training pe teme precum aspecte interculturale, secularitate, cetățenie, ascendența și procesele de vulnerabilitate, educația imaginii, intervenția la nivelul familiilor, evaluarea, managementul situațiilor violente etc.

Începând din anul 2015, a urmărit un program de training dedicat problemei radicalizării numit „prevenirea radicalizării”. Module suplimentare aprofundate sunt planificate pentru anul 2017. Acesta este un plan de acțiune destinat să permită instruirea pe o perioadă de 3 ani a tuturor profesioniștilor implicați în misiunea educațională a DPJJ, obiectivul fiind de a înțelege complexitatea fenomenului și a susține acțiunea asumată cu adolescenții și familiile lor.

Obiectivele programului sunt:

Modulul 1: Dezbatere filozofică.

- încurajarea profesioniștilor să gândească cu privire la conceptele cheie legate de principiul secularității ca la propria reprezentare;
- contribuții filosofice;
- definiția vieții împreună, proiectul social;
- chestiunea eticii.

Modulul 2: Revizuirea dreptului public și privat cu privire la libertățile individuale.

- familiarizarea cu cadrul legislativ național și european în legătură cu libertatea conștiinței și libertățile individuale;
- o mai mare conștientizare a legăturii dintre libertățile individuale și cele publice;
- familiarizarea cu cadrul general pentru aplicarea principiilor secularității și neutralității și corelația lor cu libertatea de conștiință a utilizatorilor în instituțiile și serviciile guvernamentale;

Modulul 3: Aspectul clinic al ascendenței mentale.

- poziționarea rolului și funcției Misiunii Ministeriale pentru Vigilență și Luptă împotriva Deviațiilor sectariene (MIVILUDES)⁹⁴;
- elaborarea inventarului de fenomene de radicalizare;

⁹⁴ MIVILUDES este o agenție înființată în 2002 pentru a înlocui Misiunea Ministerială pentru Lupta împotriva Sectelor (MILS). Misiunea ei este să observe și analizeze fenomenul deviațiilor sectariene, să informeze publicul general despre pericolele pe care le reprezintă aceste deviații și să coordoneze acțiunile preventive și punitive ale poliției. Începând din 2014, sfera sa de aplicare a fost extinsă pentru a include problema radicalizării.

- descrierea proceselor de ascendență mentală și radicalizare;
- facilitarea profesioniștilor să identifice semnele radicalizării pentru a adapta metodele de suport oferite pentru adolescenți și familiile lor.

Modulul 4: Moduri de comunicare ale adolescenților.

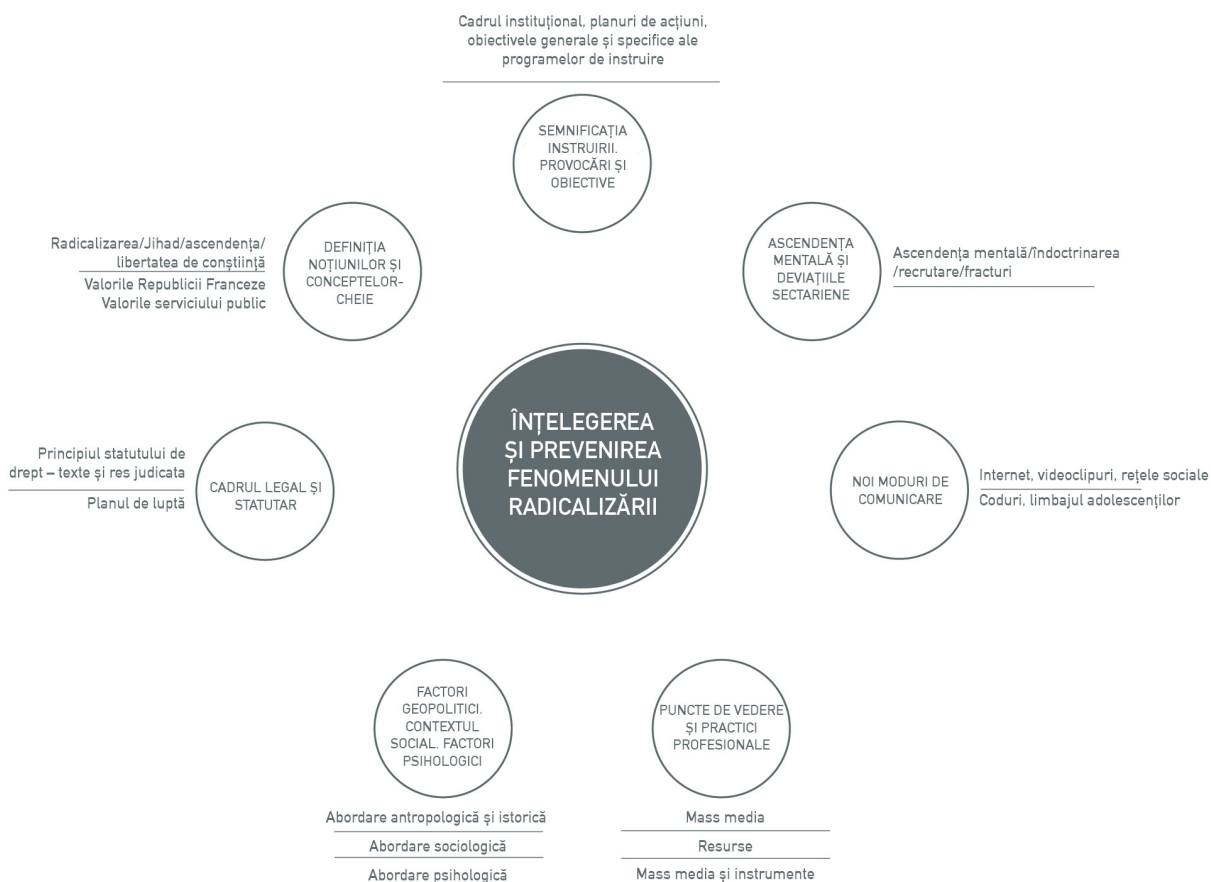
- identificarea modurilor și mijloacelor de comunicare ale adolescenților;
- creșterea conștientizării profesioniștilor cu privire la deviații, legate de utilizarea rețelelor sociale.

Modulul 5: MRepererele antropologice și istorice ale Islamului.

- oferirea unor repere cheie antropologice și istorice cu privire la lumea musulmană arabă;
- distincția în lumea musulmană arabă a originilor conținuturilor religioase, culturale și tradiționale;
- creșterea conștientizării nevoii de o abordare pluralistă a lumii musulmane arabe.

Modulul 6: Radicalizarea și rețelele jihadiste.

- crearea contextului și înțelegerea modului în care discursul și comportamentul radicalizat se dezvoltă și prinde rădăcină;

Până în prezent. 7.877 de profesioniști au fost instruiți prin acest plan. Programul de training de trei zile a permis profesioniștilor PJJ și profesioniștilor din instituții partenere să beneficieze de o bază comună de cunoștințe și experiențe care pot fi aplicate în domeniu.

În plus, ENPJJ și-a asumat munca de publicare a unor documente tematice în sprijinul unor diferite practici profesionale. Documentul tematic pe tema ascendenței mentale, publicat în septembrie 2016, este un instrument esențial pentru înțelegerea mecanismelor implicate în cazul unor minori radicalizați. Documentele tematice pe conținut educațional, mixul social și rețele sociale sunt finalizate și servesc la îmbogățirea analizei acestor teme.

Proiecte de cercetare

Pentru a concepe instrumente care să permită îmbunătățiri ale calității managementului și să adapteze cunoștințele dobândite și experiența la cele mai recente dezvoltări, DPJJ conduc sau participă la numeroase proiecte de cercetare legate de radicalizare.

Un proiect de cercetare cu privire la minorii radicalizați în detenție

Un proiect de cercetare și acțiune condus în mod comun de DAP și DPJJ este programat pentru anul 2017, care acoperă „fenomenul radicalizării violente a minorilor și tinerilor majori în detenție: identificarea dificultăților și nevoilor profesioniștilor și contribuția la adaptarea practicilor”.

O analiză calitativă a situației minorilor radicalizați încredințați lui DPJJ

Pentru a oferi mai multe cunoștințe despre această problemă și temă de gândire la practicile de management, directorul DPJJ a decis să facă cercetări împreună cu Universitatea Paris Ouest Nanterre. Obiectivul este să producă o analiză calitativă și sociologică a situațiilor minorilor radicalizați încredințați lui DPJJ – „Angajament, rebeliune, religiozitate. Înțelegerea radicalizării la adolescenții gestionați de DPJJ” – ca să completeze studiul cantitativ deja realizat. Acest feedback din experiență directă este un stadiu esențial pentru a furniza o imagine obiectivă și științifică a acestor tineri și modul în care instituțiile și serviciile PJJ îi gestionează. Cercetarea condusă de cei doi sociologi cercetători (Laurent Bonelli și Fabien Carrie) a început în septembrie 2017 și trebuia să se finalizeze la sfârșitul anului 2017.

Un proiect de cercetare de prevalență psihiatrică

Un proiect studiu despre „Prevalența psihiatrică, empatia și tendințele sinucigașe la adolescenții radicalizați încredințați lui DPJJ” este planificat pentru sfârșitul anului 2017. Acest proiect este coordonat de Guillaume Bronsard (un pedopsihiatru la Centrul județean pentru tineri și Centrul Județean Medical, Psihologic și Educațional, de Sănătate Publică, Marseille). Un studiu al „empatiei” lor și „tendințelor lor sinucigașe” va fi încorporat pentru a îmbunătăți cunoștințele despre cum funcționează psihologia lor pentru a cunoaște mai bine posibila existență a unei legături între patologia psihică și radicalizare.

Proiecte cu asociații

Numeroase inițiative și parteneriate cu asociații au fost realizate pentru a trata această problemă. Deși este imposibil să oferim o listă completă, un exemplu inițial util care merită menționat este un proiect deosebit de inovator în sectorul asociațiilor finanțat de DPJJ.

Unitate de admitere specializată și individualizată (DASI)

Acest proiect este condus de două asociații, Thelemythe și Concorde, care au dezvoltat abilități manageriale suplimentare și au decis să le grupeze în încercarea de a răspunde la nevoile adolescenților care sunt pe cale de radicalizare.

Adolescenții cu vârste între 13 și 18 ani sunt încredințați de către un judecător examinator sau de către judecătorul pentru minori în această facilitate care este atașată de un centru educațional numit „Les Sorbiers” care este condus de asociația Concorde. Centrul beneficiază de autorizația PJJ.

DASI oferă suport individualizat pentru fiecare adolescent de la profesioniști care lucrează non-stop (în schimburi de 6 ore) într-un apartament cu 2 camere situat în regiunea Paris, care poate găzdui cinci persoane. Plasamentul durează șase luni și poate fi reînnoit o singură dată.

Această supraveghere întărită face posibilă realizarea unei evaluări aprofundate a situației, în special datorită împărțirii unor puncte de vedere diferite ale profesioniștilor socio-educaționali, medici și psihologi, obiectivul final fiind să permită o orientare adecvată (plasamentul în comunitate, întoarcerea la familie cu suport etc.).

Unitatea este operațională și a primit primii adolescenți în urma sentinței pentru plasament.

CONCLUZIE

Fundamentele intervenției sociale contribuie la prevenirea riscurilor și la protecția adolescenților în special prin dimensiunea educațională. Această abordare permite tinerilor cu cele mai mari dificultăți să beneficieze de suportul liniștitor oferit de relația educațională.

În acea privință, managementul educațional al minorilor radicalizați sau în pericol de radicalizare este bazat pe fundamentul comun al abilităților pe care echipele multidisciplinare ale DPJJ le desfășoară în beneficiul fiecărui adolescent. Centrele educaționale, procedurile și instrumentele dezvoltate de DPJJ permit o mai bună înțelegere a gamei largi de situații individuale și pot oferi fiecărui adolescent gestionat un răspuns personalizat. De aceea, DPJJ, când este vorba de prevenirea radicalizării sau managementul minorilor radicalizați sau pe cale de radicalizare violentă, apelează la instrumente și tehnici dezvoltate și desfășurate în fiecare zi de profesioniști în toate instituțiile și serviciile pentru a gestiona pe cei care sunt sub protecția instanței.

Minorii radicalizați sau cei pe cale de radicalizare trebuie să fie supuși unei supravegheri educaționale întărite pentru a-i împiedica să se închidă în ei, pentru a-i ajuta să se elibereze de orice ascendență mentală, pentru a-i împiedica să plece în zone de război și a le oferi sprijinul când se întorc.

Acea vigilență crescută trebuie să fie desfășurată din implementarea unei investigații comandate de instanță în educație (MJIE) și în toate stadiile de pe acel traseu. MJIE este pregătită să culegă informații

despre personalitatea minorului, familia lui și situația socială și să sublinieze în acest context specific, alianțele familiei care pot genera o ascendență ideologică periculoasă, dar și pe cele care pot susține minorul într-o schimbare de opinie.

Confruntată cu globalizarea amenințării, Franța este conștientă de provocările europene și necesitatea de a coopera cu alte țări în lupta împotriva terorismului. Cooperarea a devenit prin urmare practica de zi cu zi: crearea Eurojust, un mandat de arestare european, o echipă de investigație comună, reuniuni pentru coordonarea în materie de terorism, unitatea anti-teroristă a Europol, etc. O colaborare foarte bună există azi cu țări precum Spania, Belgia, Maroc și Germania.

Acest proiect PRALT face parte din aceeași logică. El va face posibilă împărtășirea cunoștințelor și perspectivelor sistemelor judiciare din Europa, evaluarea răspunsurilor țărilor și furnizarea unor teme de gândire suplimentare profesioniștilor PJJ.

BIBLIOGRAFIE

Memorandum on the educational management of radicalised minors or in danger of violent radicalisation. Mrs Catherine SULTAN, director of the Judicial Youth Protection Services, 10 February 2017.

Review of the activity of the MNVI, 2015 et 2016.

Themes sheets n°1, 2, 3, 4 and 5, PEC MR memorandum.

Speech of Mr Jean-Jacques URVOAS, Minister for Justice, opening of the "30 years of anti-terrorist legislation" conference, National School for the Judiciary, Paris, 23 November 2016.

Summary dossier on minors, DPJJ and radicalisation, MNVI, October 2016 + direct MNVI contribution, January 2017 + Memorandum of the draft study of psychiatric prevalence, empathy and suicidal tendencies in radicalised teenagers entrusted to the Judicial Youth Protection Services in France, 13 December 2016.

Pagina web al Ministerului de Justiție.

RAPORTUL NAȚIONAL - GERMANIA

Echipe PRALT Bremen: Eduard Matt, Ivo Lisitzki, Rhianon Purser-Williams și Torben Adams
Ministerul de Justiție din Bremen

INTRODUCERE

Discuția actuală despre extremism în Germania ia în considerare numeroase evenimente care implică extremismul (violent) din ultimele decenii: în anii 1970 a existat un terorism de extremă stânga puternic (Frațiunea Armatei Roșii), precum și o creștere puternică a terorismului de extremă dreapta după căderea Zidului Berlinului. Extremismul islamist a fost privit ca o problemă externă – totuși, discuția despre Islamism în Germania s-a amplificat constant din 2005. Chestiunile legislației și prevenirii sunt discutate în moduri diferite în cadrul acestor tipuri variate de extremism.

Responsabilitățile pentru prevenirea și detenția în Germania sunt împărțite. Sistemul închisorilor este responsabil pentru fiecare din cele 16 state federale (landuri). Programe de prevenire sunt adesea finanțate de Statul Federal (Bund). Chiar dacă nu există o adevărată strategie națională germană (politică) pentru prevenire, multe eforturi s-au făcut în acest domeniu la diferite niveluri. Este o temă centrală pentru Comitetul cu privire la Execuția Sentințelor Landului (Strafvollzugsausschuss der Lander); este o temă pentru Biroul Federal pentru Protecția Constituției (Verfassungsschutz) la nivelul Landului și la nivel național (Bund) precum și pentru consiliile de prevenire a criminalității Landului (Landespräventionsrat) (poate cu diferite scopuri).

Guvernul Federal German promovează și finanțează programe pentru prevenirea extremismului începând din 1992. O rețea vastă de prevenire a fost înființată, inclusiv instituții de stat și municipale precum și actori ai societății civile. Totuși, proiectele pentru combaterea extremismului violent și radicalizării în Germania sunt organizate în mod tradițional la nivelul statului federal. Cu toate acestea, Statul Federal coordonează o instituție cu scopul de a controla și transmite fonduri și resurse furnizate de stat pentru abordarea extremismului de extrema dreapta și extremismului islamist. Expertiza este împărtășită între Landuri prin rețele și un plan pentru o strategie națională care să combine expertizele. O sursă de finanțare a Statului Federal (Bund) încearcă să construiască o strategie mai vastă pentru abordarea radicalizării via un Plan de Acțiune Național, care va fi lansat la începutul anului 2017. Această strategie este susținută pe larg de guvernul german (vezi: Strategie der Bundesregierung zur Extremismusprävention und Demokratieförderung. Berlin 2016). Planul oferă o creștere substanțială a bugetului și corelarea proiectelor ministeriale între ele. În plus, peste 700 instituții neguvernamentale primesc fonduri de la guvern pentru a implementa sarcinile statului.

Organizațiile neguvernamentale preiau aproape toată munca în domeniile prevenirii și deradicalizării, datorită poziției ostile pe care majoritatea radicalilor le au față de stat și instituțiile sale. Majoritatea proiectelor sunt asociate cu statele (Bund) „Programul Demokratie Leben” (Democrație Live – derulat de Ministerul Familiei, Cetățenilor în vârstă, Femeilor și Tinerilor), a cărui finanțare a prevăzut o injectare masivă de fonduri în 2017 (de la 55m de euro anual la 100m de euro) și BAMF (Biroul Federal pentru Migrație

și Refugiați).

BAMF coordonează activitățile de prevenire și deradicalizare prin intermediul autorităților federale. Ele mențin mai multe „Centre de competențe” (Baden Württemberg, Bavaria, Hesse; care au scopul de a gestiona activitățile de prevenire și intervenție și asigură schimbul între autoritățile de securitate), precum și Rețele de Prevenire și Consiliere în Deradicalizare (Hamburg, Saxonia inferioară, care reunesc laolaltă actori guvernamentali și actori ai societății civile pentru a dezvolta și realiza strategii preventive).

Pe scurt, există două mari programe de finanțare la nivel federal:

1. Biroul Federal pentru Migrație și Refugiați (BAMF Bundesamt für Migration und Flüchtlinge). BAMF finanțează diverse proiecte în statele federale (12 proiecte în 9 din 16 Landuri). Tema este consilierea clienților care prezintă riscul de radicalizare (numit: Centrul de Consiliere în Radicalizare), consilierea membrilor familiei/rudelor și alte măsuri.
2. Ministerul Familiei, Cetățenilor în vârstă, Femeilor și Tinerilor finanțează un program important numit „Democrația Live!” (Demokratie leben). 30 proiecte sunt finanțate în 7 din cele 16 Landuri. Tematica măsurilor este educația civică, prevenire și consiliere. Mai multe proiecte sunt incluse în munca de consiliere și deradicalizare în diferite state federale. Totuși, distribuția proiectelor este diferită în cele 16 Landuri. În general, 15 din cele 42 proiecte finanțate sunt situate în Berlin; 7 în Rinul de Nord-Westfalia; 6 în Hesse și 5 în Hamburg. Celelalte 11 proiecte sunt situate în 6 alte Landuri. 6 Landuri nu derulează nici un proiect (cel puțin nu din aceste linii de finanțare). Un alt segment, cu scopul de prevenire și deradicalizare în sectorul criminalității (justiție) va fi deschis în 2017, cu o perspectivă de trei ani.

O altă instituție (civică) națională în acest domeniu este Agenția Federală pentru Educație Civică (bpb - Bundeszentrale für politische Bildung www.bpb) – cu un departament special pentru „combaterea extremismului”. Bpb susține curajul civil în societate. Extremismul de extrema dreaptă este încă o preocupare primară a activității în bpb. Totuși, extremismul are mai multe fațete. În plus la grupările de extremă dreaptă și stângă, extremismul întemeiat pe o interpretare fundamentală a credinței islamice (Salaafism) a devenit o problemă majoră în Germania în ultimii ani. În ultimii ani s-a concentrat pe tinerii care prezintă riscul de a deveni radicalizați.

Forumul German pentru Prevenirea Criminalității (DFK Stiftung Deutsches Forum für Kriminalprävention); Congresul German pentru Prevenirea Criminalității (der Deutsche Präventionstag) sunt alte organizații civice care lucrează în domeniul general al prevenției. Există și alte instituții care lucrează în acest domeniu la nivelul Landurilor.

În plus, există diverse proiecte și structuri de finanțare la nivel Federal, dar și local / la nivelul Landurilor. Cu toate acestea, munca practică este efectuată de ONG-uri. De exemplu, Rețeaua de Prevenire a Violenței realizează proiecte în diferite Landuri și la diferite niveluri (de extremă dreaptă, islamist; cursuri de pregătire, consiliere și altele). Altele, precum ZDK (Gesellschaft Demokratische Kultur) se concentrează pe Berlin, dar are și alte proiecte și rețele în alte Landuri. În plus, ZDK realizează diferite tipuri de activități în domeniu (precum munca cu familiile vizate; Programul EXIT pentru infractorii de extremă dreaptă și altele). Alte organizații din sectorul terțiar sunt mai mici și lucrează în principal la nivel local/al Landului.

Datorită faptului că este sectorul terțiar, finanțarea proiectelor este incertă. Un alt dezavantaj este că

aceste instituții sunt foarte rar capabile să organizeze sau finanțeze studii de evaluare.

Lucrarea practică a fost clasificată într-o prezentare generală de evaluare proiectelor existente (Trautmann, Zick 2016) în patru mari domenii/obiective ale măsurilor preventive: educația civică; crearea de rețele, consilierea și supravegherea mass-media.

Educația civică: cel puțin jumătate din toate inițiativele disponibile în sectorul prevenirii în Germania definesc educația civică/instruirea educațională ca principalul instrument pentru a aborda radicalizarea în rândul tinerilor. Ea include teme specifice tinerilor cu scopul de a satisface nevoile și a răspunde la întrebărilor tinerilor în special între vârsta de 7 și 29 ani. Temele includ de obicei zone tematice precum întrebări religioase, diversitate culturală, creșterea conștientizării democratice prin discuții, precum și prezentarea pericolelor extremismului religios și politic și radicalizării. Inițiativele disponibile au ca țintă rudele, dar și personalul care lucrează în sectorul educațional. Scopul global al educației civice în Germania este să dezvolte o afiliere socială comună în rândul tinerilor din diferite medii familiale și un sentiment de apartenență la o societate pluralistă și diversificată.

Networking: În plus, un factor important în cadrul educației civice este networkingul încrucișat. Astfel, networkingul în domeniul educației civice există la diferite niveluri, cum ar fi networkingul între instituții și/sau actorii statali și networkingul între grupuri de tineri. Moscheele și centrele islamice (inclusiv personaje-cheie precum imami) pot fi parteneri ai autorităților de securitate, pentru că ei au un acces mai facil la tinerii cu risc de a fi radicalizați. Un parteneriat productiv poate conduce la schimbul de bune practici în abordarea radicalizării, precum și abordări religioase și experiențe generale în domeniul educației civice și munca educațională cu adolescenții și tinerii adulți. În plus, în addition, programe statale au apărut, care permit o mai bună comunicare și cooperare între actorii civili și autoritățile de securitate, fapt care generează o consultare mai fructuoasă cu privire la cazuri individuale și oferă tuturor părților implicate o mai bună imagine a situației generale.

Consilierea: cu toate acestea, în cadrul muncii de consultare asumate de actorii implicați în educația civilă individul este în centru, pentru că teme și probleme individuale pot fi soluționate mult mai bine în activitatea preventivă secundară și terțiară, unde se află majoritatea inițiativelor disponibile să realizeze această sarcină. Inițiativele în domeniu se concentrează pe două tipuri de îngrijire: suportul tinerilor și respectiv, suportul integrat. În timp ce abordarea specifică tinerilor (abordarea directă a tinerilor musulmani pe teme precum probleme specifice sexului și amprenta culturală) se află în prevenirea secundară, suportul integrat (care se concentrează pe tinerii deja radicalizați, cu scopul de a interveni pentru a preveni acte de violență) combină prevenirea secundară cu cea terțiară, prin recurgerea la aspecte personale și sociale (adesea prin implicarea mediului social al persoanei) și chestionarea înțelegerii teologice și religioase. În acest domeniu, implicarea mediului social, a relațiilor sociale prezintă o importanță crucială.

Supravegherea media: un alt aspect important al muncii preventive este o supravegherea a mass mediei extinsă (majoritate prevenirea primară) prin inițiative sociale și actori statali (de exemplu, Jugendschutz.net, Verfassungsschutz), care au ca țintă diseminarea unui conținut extremist relevant și prezentarea tendințelor recente în propaganda islamistă /extremistă. Până în prezent, au existat foarte puține proiecte

în acest domeniu. Dar există o tendință de a intensifica munca pe această temă, în special datorită importanței Internetului și rețelelor sociale în procesele de radicalizare, dimensiunea propagandei și în comunicarea în grupări extremiste.

Problema cu descrierea situației Germaniei este că nu există un plan de acțiune național sau o coordonare puternică a tuturor acestor proiecte și abordări. Totuși, există o discuție aprinsă continuă la toate nivelurile și primii pași pentru a face această muncă integratoare au fost realizați. Discuția se încadrează în dezbaterile europene mai vaste prin diverse rețele.

La nivel științific nu există prea multe lucrări editate. Noi am găsit foarte puține studii de evaluare despre acest domeniu. Totuși, o analiză mai aprofundată a domeniului este în derulare. Prin urmare, primele contribuții și proiecte ar trebui să fie disponibile în viitorul apropiat.

Cercetare de evaluare/prezentări generale:

- El-Mafaalani, Aladin; Alma Tathi; Ahmad Mansour; Jochen Muller; Gotz Nordbruch; Julian Waleciak: Ansätze und Erfahrungen der Präventions und Deradikalisierungsarbeit. Ffm: HSFK-Report 6/2016
- Moller, Kurt; Beate Kupper; Frank Buchheit; Florian Neuscheler: Evaluation des Aussteigerprogramms für Rechtsextremisten des Landes Nordrhein-Westfalen (APR NRW). Esslingen 2015.
- Trautmann, Catrin; Andreas Zick: Systematisierung von in Deutschland angebotenen und durchgeführten (Präventions-) Programmen gegen islamistisch motivierte Radikalisierung außerhalb des Justizvollzugs. Stiftung Deutsches Forum für Kriminalprävention. Bonn 2016.
- Gruber, Florian; Saskia Lutzinger; Uwe E. Kemmesies: Extremismusprävention in Deutschland - Erhebung und Darstellung der Präventionslandschaft. Schwerpunktdarstellung Präventionsprojekte in staatlicher Trägerschaft (2014/2015). Bonn BKA April 2016.
- Hummel, Klaus; Melanie Kamp; Riem Spielhaus: Herausforderungen der empirischen Forschung zu Salafismus. Bestandsaufnahme und kritische Kommentierung der Datenlage. Ffm: HSFK-Report 1/2016.
- Steffen, Wiebke: Prävention der salafistischen Radikalisierung - Eine Zustandsbeschreibung der Prävention des Internationalen Terrorismus in Deutschland. In: forum kriminalprävention 4/2015, S. 10-17, 52-56.

La nivelul diseminării, numeroase broșuri și fluturași sunt disponibile prin intermediul Biroului Federal pentru Protecția Constituției, la nivel național sau prin birourile Landului. De exemplu:

- Ministerium für Inneres und Kommunales des Landes Nordrhein-Westfalen (Hrsg.): Extremistischer Salafismus als Jugendkultur. Sprache, Symbole und Style. Düsseldorf 20163 [http://www.mik.nrw.de/fileadmin/user_upload/Redakteure/Verfassungsschutz/Dokumente/Broschueren/Buch_Extremistischer_Salafismus_als_Jugendkultur_5Aufl_Internet.pdf].
- Niedersächsisches Ministerium für Inneres und Sport - Verfassungsschutz- (Hrsg.): Salafismus. Erscheinungsformen und aktuelle Entwicklungen. Hannover 2015 [http://www.verfassungsschutz.niedersachsen.de/aktuelles_service/publikationen/publikationen-54339.html].

Dar ONG-urile produc și ele manuale de informare, de exemplu:

- Ufuq.de: Protest, Provokation oder Propaganda? Handreichung zur Praventio salafistischer Ideologisieru in Schule und Jugendarbeit. Berlin 2015 (www.ufuq.de) (English Version: http://www.ufuq.de/Preventing_radicalisation.pdf).

1. RADICALIZAREA TINERILOR ÎN DETENȚIE

1.1. CONTEXTUL SOCIOLOGIC, RĂDĂCINILE RADICALIZĂRII, DEFINIȚIA „RADICALIZĂRII”, „EXTREMISMULUI VIOLENT”, „DERADICALIZĂRII”, „CONTRARADICALIZĂRII” UTILIZATE ÎN GERMANIA

Nu există o definiție reală sau comună a radicalizării utilizate în Germania, discuția despre utilizarea și definiția conceptului este abia la început. Este un concept care a intrat în uz după 9/11 pentru a se concentra la nivel individual, examinând modurile în care oamenii încep să fie radicalizați. Există o referire la definiția în Europa: Radicalizarea înseamnă „... un fenomen în care oamenii îmbrățișează opinii, viziuni și idei care pot conduce la acte de terorism” (Comisia Comunităților Europene 2005).

S-a convenit că radicalizarea este un proces care poate lua diverse forme (de exemplu, pornirea de la un grup radicalizat, via relații sociale; sau prin utilizarea Internetului/rețelelor sociale). În plus, noțiunea de radicalizare este uneori folosită în diverse forme în domeniul politicii, mass mediai, practicii și științei. Noțiunea este folosită în mare parte în cazul extremismului motivat religios, în special extremismului islamist. Dar este de asemenea folosită pentru extremismului de extremă dreaptă, care este mult mai puțin definit și explorat. Discuția în Germania este mai puțin concentrată pe procesul de radicalizare și mai degrabă pe procesul de deradicalizare, prevenirea (primară) și conceptul de combatere a terorismului. (Astfel, discuția nu se concentrează pe conflictele politice, etnice de bază sau alte conflicte pentru procesul de radicalizare.)

Un limbaj științific comun în domeniul extremismului islamist (Jihadist, (purist) Salafist etc.) este dezvoltat în prezent. În plus, aspectul violenței este dificil de definit – expresia în limba engleză „violent extremism” ar putea fi tradusă ca „gewalttatiger Extremismus”, care nu este utilizată în prezent în Germania.

Discuția în criminologie nu este foarte extinsă în prezent⁹⁵. Există o cercetare pe tema Islamului (efectuată de oameni de știință islamiști; în cultura tinerilor (realizată de lucrătorii sociali), dar nu există la nivel general.

Chiar dacă o discuție academică despre extremismul politic are o tradiție îndelungată în Germania (RAF) și de la căderea zidului dezvoltarea unui extremism puternic de extremă dreaptă nu s-a încadrat în formele utilizate istoric, dezvoltarea unui extremism islamist este pe cale să fie înțeles. Concepte, definiții și strategii de prevenire sunt discutate intens și pe termen lung va exista o mai bună înțelegere comună a acestora.

⁹⁵ Dar vezi lucrarea lui Roland Eckert: El oferă o explicație sociologică mai generală a procesului de radicalizare și extremism. El s-a concentrat în special pe extremismul de extrema dreaptă. Vezi f.e.: Roland Eckert: Die Dynamik der Radikalisierung. Weinheim 2012.

Există un accent al discuției publice pe tema criminalității împotriva Constituției Statului comise de către contra-polul islamist. Un obiectiv al Constituției Germaniei este apărarea ordinii de bază democratice libere (*freiheitlich-demokratische Grundordnung*), adică protecția statului împotriva extremismului este o sarcină guvernamentală. Datorită acestui fapt, Biroul Federal pentru Protecția Constituției este puternic implicat în discuția despre extremismul (islamist). (Un alt aspect al acestei discuții este creșterea islamofobiei.)

La Oficiul Federal al Poliției Judiciare (BKA Bundeskriminalamt) funcționează un departament specializat în lupta împotriva extremismului și terorismului (Unitatea de Cercetare în Terorism / Extremism).

În discuția despre extremismul islamist există o puternică legătură între aceste fenomene și cultura tinerilor.

Numeroase programe de prevenire au fost dezvoltate în domeniul extremismului de extremă dreaptă. Există o legătură foarte solidă cu Programele EXIT, care au fost adaptate la situația Germaniei și au fost adaptate și reînnoite pentru persoanele radicalizate islamiste (munca ZDK și VPN are referințe la acest program).

În proiectele de prevenire există mai multe proiecte care se concentrează pe educația civică (munca educațională are loc în mare parte în școli), consilierea rudelor și munca educațională politică (civică), se lucrează mai puțin cu persoanele radicalizate. Aici accentul se pune pe extremismul de extremă dreapta, dar și mai mult pe extremismul islamist.

Termenul „deradicalizare” este adesea folosit în sens larg pentru toate măsurile de prevenție. Unii îl folosesc mai ales pentru lucrul cu persoanele radicalizate (de exemplu, care sunt pe cale să plece în Siria/ luptători străini/sau persoane care se întorc în țară).

Există o propunere a VPN de a utiliza cuvintele mai concret, cu o distincție tradițională între prevenția primară, secundară și terțiară⁹⁶. Conform VPN, prevenția primară ar trebui să fie numită prevenție. Prevenția secundară ar trebui să fie numită intervenție, iar prevenția terțiară ar trebui să fie numită deradicalizare. Astfel, există o terminologie mai adecvată, care face mai clar ce se face și pentru cine în măsurile practice. Această terminologie ajută la distingerea/clasificarea consilierii și altor proiecte în acest domeniu.

În domeniul prevenției germane, trebuie menționat că majoritatea proiectelor se ocupă cu prevenirea în acest sens.

De asemenea, distincția între descurajare și deradicalizare nu este folosită frecvent în Germania. Majoritatea proiectelor, dacă principalul lor focus nu este consilierea, se concentrează pe strategii de reintegrare, se concentrează puternic pe aspectele practice (munca, educația, cazarea etc.). Numai anumite proiecte lucrează cu adevărat la interpretările ideologice ale indivizilor radicalizați (și numai VPN lucrează uneori în închisoare cu extremiștii care nu au decis (încă) să iasă). Așadar, există puține cunoștințe despre

⁹⁶ A se vedea: Judy Korn: *European CVE strategies from a practitioner's perspective*. In: *Annals of the American Academy of Political and Social Science*. Nr. 668, 2016, S. 180-197.

modul de a schimba pozițiile ideologice ale persoanelor.

Ziare relevante pe această temă sunt:

- *Forum kriminalpravention.*
- *Journal EXIT-Deutschland.*
- *Journal of De-radicalisation.*

Probleme speciale ale ziarelor pe tema deradicalizării (focus principal: Salafism, extremismul jihadist):

- *Aus Politik und Zeitgeschichte 63, Heft 29-31, 2013: Deradikalisierung* [Despre deradicalizare]
- *DJI Impulse Heft 1, 2015: Jung und radikal. Politische Gewalt im Jugendalter.* [Tânăr și radical. Violența politică la tineri].
- *Forum Strafvollzug Heft 3, 2016* (situația închisorilor).
- *Inventionen - Zeitschrift für Verantwortungspädagogik 05/2015 - Schwerpunkt Salafismus.*
- *Inventionen - Zeitschrift für Verantwortungspädagogik 07/2016 - Schwerpunkt Prävention der Radikalisierung.*
- *Kinder- und Jugendschutz in Wissenschaft und Praxis: Heft 1/2016: Islamistische Radikalisierung Jugendlicher vorbeugen.* [Prevenirea radicalizării juvenile].

1.2. CELE MAI COMUNE FORME DE RADICALIZARE ȘI PROFILELE TINERILOR RADICALIZAȚI

Fenomenul este diversificat, nu există un profil tipic al persoanelor radicalizate. Nu există niciun profil socio-demografic tipic al persoanelor radicalizate – ei provin din toate nivelurile societății. Psihopatologia este o excepție. Majoritatea lor sunt normali și nu provoacă probleme. Datele despre persoanele radicalizate sunt colectate în mare parte de instituțiile de securitate, în special pentru cei care pleacă în Siria⁹⁷:

- tineri (cel mai mare grup sunt cei sub 30 ani). 10% sunt minori.
- proporția femeilor este aproximativ 20%.
- majoritatea au un istoric migrator, fiind a doua sau a treia generație de imigranți. Majoritatea sunt născuți în Germania.
- există o mare proporție de convertiți (12-16%).
- majoritatea nu sunt foarte religioși la începutul procesului de radicalizare.

Sunt unele variații în funcție de regiunea Germaniei din care provin indivizii radicalizați. Cei din grupul care vine din orașele mari sunt „mai bine situați”, nu sunt marginalizați, pleacă în Siria în grupuri – adesea cu rude. Persoanele radicalizate care vin din orașele mai mici din Vestul Germaniei sunt tineri mai săraci. Ei au adesea un cazier judiciar. Există unele orașe mici în Germania în care există societăți musulmane radicalizate: unii tineri sunt radicalizați prin legătura cu aceste societăți din aceste orașe.

Datorită vârstei și altor informații practice, există o dezvoltare a tezei că radicalizarea este puternic bazată pe cultura tinerilor. (Majoritatea proiectelor la nivelul prevenției primare lucrează cu tineri.) Situația

⁹⁷ A se vedea: BKA u.a.: Analyse der Radikalisierungshintergründe und -verläufe der Personen, die aus islamistischer Motivation aus Deutschland in Richtung Syrien oder Irak ausgereist sind. Fortschreibung 2016.

specială a tinerilor, care sunt în tranziție spre faza adultă, fiind într-o fază a vieții instabilă este luată ca o explicație pentru procesul de radicalizare. Se discută dacă acest grup este mai degrabă „vulnerabil” la extremismul islamist. Ei au un sentiment că nu aparțin culturii lor sau acestei nații. Adesea ei au probleme în școală sau în familiile lor. Și, mai presus de toate: ei nu văd să aibă un viitor în această țară.

Unii au un istoric de delincvență. Adesea ei văd posibilitatea de a-și schimba viața complet plecând în Siria (și lăsând vechea lor viață complet în spatele lor).

Safia S., Hanover

Safia s-a născut în Hanover, cu un tată german și mama, de origine marocană. După ce părinții ei s-au despărțit, mama ei a decis să o crească pe Safia și fratele ei cu o educație religioasă foarte strictă. Safia a făcut parte din cercurile salafiste o mare parte din viața ei. Ea a apărut în mai multe videoclipuri cu propagandă salafistă încărcate pe platformele rețelelor sociale începând de la vârsta de șapte ani în sus, și a făcut parte din cele mai puriste și neviolente grupuri Salafiste afiliate cu predicatori populari precum Pierre Vogel (Abu Hamza) și Sven Lau (Abu Adam). Chiar dacă gândirea puristă salafistă se opune clar ideii unei lupte militante împotriva civililor, liniile dintre salafismul violent și cel purist sunt uneori confuze.

Safia s-a afiliat Jihadismului începând din ianuarie 2016, când s-a îmbarcat pe un avion cu destinația Istanbul cu scopul de a emigra în Siria/Irak pentru a se alătura DAESH, pe urmele fratelui său, care a încercat să emigreze pe aceeași rută cu puțin timp înainte. Totuși, mama ei a urmat-o în Turcia și în final a convins-o să se întoarcă acasă, în Germania. Până atunci Safia nu a arătat tendințe violente și a fost un reprezentant al clasei în școală cel puțin câțiva ani. Totuși, unele rapoarte sugerează că în trecut Safia și-a exprimat ocazional sentimentele de a fi înstrăinată social de colegii ei (nemusulmani) și societatea în ansamblu. Există în plus unele relatări care raportează că Safia a venit cu idei radicalizate în prelegerile la liceu și s-a sustras din toate activitățile școlare la scurt timp înainte de tentativa ei de emigrare în părțile controlate de DAESH din Siria și Irak.

Telefonul ei mobil, precum și alte dispozitive mobile au fost percheziționate și salvate de autorități la întoarcerea ei în Germania. Totuși, numai textele în limba germană au fost analizate. Mesajele text și alt conținut în limba arabă și engleză nu au fost studiate cu atenție în acel moment.

La vârsta de 15 ani ea a comis un atac terorist. A atras în mod voit atenția a doi ofițeri de poliție în Gara Centrală din Hanover și l-a înjunghiat în gât pe unul dintre ei cu un cuțit, dar din fericire acesta a supraviețuit. Procurorul general a fost convins că ea a ales în mod conștient obiectivul atacului ei: ofițeri de poliție care purtau veste anti-glonț. El a presupus că ea a plănuit să ucidă ofițerii de poliție, să le ia armele și să ucidă mai mulți oameni. El argumentează că ea a acceptat să fie ucisă – să moară ca un martir.

Ceea ce este interesant despre acest atac este nu doar vârsta tânără a Safiei, ci și că, în discursul așa-numitului Stat Islamic, femeilor nu le este permis să realizeze atacuri ele însele, ci sunt limitate la susținerea unor moduri neviolente.

Analiza ulterioară a descoperit, pe lângă scenele cu decapitări și textele afiliate cu ISIS, o corespondență strânsă cu Mohamad Hasan K., un alt infractor extremist violent din Hanover, care a fost condamnat

la doi ani închisoare ca un confident al crimei comise de Safia. Ea l-a anunțat că ea va comite un atac terorist în Germania.

Abia după ce Safia a fost arestată cu acuzația de tentativă de omor, vătămare corporală gravă și apartenența la o organizație teroristă străină, poliția și serviciile de securitate au descoperit că exista un grup mic de jehadiști la fel ca Safia care operau în Hanover. Alături de Safia, alți membri ai acelui grup au fost suspectați că plănuiau atacuri cu ținte occidentale. Meciul de fotbal planificat între Germania și Olanda în Hanover a trebuit să fie anulat după ce s-a descoperit că un membru al grupului plănuia să atace meciul pentru că avea acces deplin la stadion datorită locului său de muncă la o companie de securitate sportivă locală.

A existat de asemenea întrebarea dacă Safia este responsabilă pentru acțiunile ei, fiindcă există îngrijorări că ea a fost exploatată emoțional. În plus, întrebări despre radicalizarea ei precisă au fost ridicate, pentru că ea a făcut parte din cercuri salafiste (neviolente) o mare parte din viața ei și era probabil dependentă emoțional de colegii ei mai radicali. Mama ei pare că joacă un rol important în radicalizarea adolescentei, chiar dacă ea s-a opus ideii Safiei de a emigra în Siria/Irak pentru a se alătura DAESH. Cu toate acestea, instanța a văzut multe dovezi că Safia este responsabilă pentru planificarea și executarea unui atac asupra unui ofițer de poliție în orașul Hanover. Infracțiunea violentă, din punctul de vedere al instanței de judecată, a avut scopul de a susține aspirațiile globale ale așa-numitului Stat Islamic - DAESH (care este primul act violent comis de acesta în Germania). Safia a recunoscut infracțiunea comisă și și-a cerut iertare într-o scrisoare trimisă ofițerului de poliție rănit în atac.

Instanța de judecată a condamnat-o la șase ani de închisoare pentru tentativă de omor și suportul/apartenența la o organizație teroristă străină ((§§ 129a Abs. 1 i. V. m. § 129b Abs. 1 Satz 1 StGB). Totuși, pedeapsa grea de șase ani de închisoare pentru o persoană de numai 16 ani a declanșat o controversă publică. Safia era o elevă strălucită la școală, fiind foarte implicată în activitățile școlare și avea un viitor strălucit. În ciuda implicării ei în cercuri strict religioase, Safia a avut o viață normală, ca orice adolescent european. Există poze ale ei pe diverse platforme de rețele sociale în care își face selfie-uri zâmbitoare în fața Turnului Eiffel și a tabloului Mona Lisa într-o excursie școlară la Paris. Radicalizarea ei s-a petrecut cu numai câteva luni înainte și se presupune că dezvoltarea fratelui ei într-un infractor radicalizat violent, precum și lipsa de vigilență a poliției locale, care a avut ocazia de a interveni cu mult timp înainte de atacul real, au jucat un rol semnificativ în călătoria ei spre extremismul violent.

Există multe cazuri de persoane radicalizate care pleacă în Siria. Există în total 784 de persoane care pleacă în Siria; 274 de persoane s-au întors, din care 33 sunt în închisoare (Stat: sfârșitul lunii iunie 2016). Aproximativ 20% sunt femei. În ultimii ani s-a observat o creștere a numărului de minori care părăsesc Germania (N=56; o treime sunt femei) (studiul BKA 2016, S. 49ff.):

Nici în sondajele persoanelor care se întorc din zonele de război relevante pentru spectrul islamist nu găsim un profil tipic de „luptător străin”.

Tarik Süleyman S., Bielefeld

German Tarik S. (Ibn Usama al Almaniy - Arabic Kunya utilizat în timpul său cu DAESH), S-a născut în Bielefeld, cu un tată egiptean și o mamă germană, și a crescut într-o zonă deprivată social. Mama lui,

o convertită la Islam, a trebuie să îi crească singură pe Tarik S. și pe cei trei frați ai lui după decesul subit al soțului ei. Tarik S., care niciodată nu a acordat o atenție specială religiei în copilărie, a început să meargă la moscheile locale pentru a afla mai multe despre Islam. Totuși, majoritatea moscheilor frecventate de Tarik în acel moment au raportat că el a primit atenție negativă de la colegii lui care mergeau la moschei din cauza întrebărilor lui deschise despre înțelegerea religioasă liberală/tradițională a moscheilor.

Tarik, care a mers la un liceu special cu accent pe dezvoltarea emoțională și socială, s-a străduit să găsească un loc de muncă după absolvire. El a primit ajutor de la mai multe instituții sociale, care l-au sprijinit să obțină un loc de muncă. Totuși, Tarik S. a părăsit mai multe stagii mediate, de exemplu un post ca asistent într-o moschee locală, printre altele. El a decis apoi să se înscrie la o școală islamică în Cairo, Egipt. La scurt timp după sosirea în Egipt, el a fost împușcat în picior în timpul revoltelor care au izbucnit în Cairo, ceea ce l-a făcut să revină imediat în Germania pentru tratamentul medical. Prietenii și familia au raportat că Tarik S., care a arătat semne de radicalizare chiar înainte de plecare, s-a schimbat și mai mult după întoarcerea în Germania. El era acum rezervat față de prieteni, familie și contactele profesionale. Oamenii care l-au cunoscut de la moschee au raportat că era imposibil să comunice cu Tarik S., pentru că el avea în minte o interpretare radicală violentă a Islamului, refuza să discute despre părerea lui.

La câteva luni după întoarcerea lui din Egipt, Tarik S. a dispărut două luni înainte ca familia lui să afle că era în Siria și lupta pentru DAESH. El a primit probabil o instruire standard în folosirea armelor și a lucrat ca paznic în mai multe închisori DAESH din Siria. Totuși, unele rapoarte sugerează că Tarik S. a participat la operațiuni de luptă. La un an după emigrarea lui în teritoriile controlate de DAESH, Tarik S. a apărut în mai multe videoclipuri cu propagandă în limba germană, care îndemneau publicul să-și părăsească casele și să emigreze „pe motivul onoarei” (de exemplu, Siria/Irak) sau cel puțin să comită atacuri violente în Europa. El a apărut ca un tip de băiat-poster de propagandă pentru DAESH pentru că apărea în mai multe imagini, videoclipuri și texte.

Totuși, după trei ani în teritoriul controlat de DAESH Tarik S. și soția lui, o cetățeană olandeză pe care a cunoscut-o în Siria, au plecat în Turcia, pentru a reveni în Germania. Nu este clar dacă a fost propria lui voință pentru că s-a săturat să participe la conflicte violente sau dacă în numele conducătorilor DAESH plănuia să execute atacuri violente pe teritoriul german.

Tarik nu a mărturisit nimic în fața instanței și a fost condamnat la cinci ani închisoare pentru că a participat la luptă și s-a alăturat unei organizații teroriste străine (§§ 129a Abs. 1 i. V. m. § 129b Abs. 1 Satz 1 StGB). Tarik S. va executa sentința într-o închisoare pentru minori pentru că avea 19 ani la momentul comiterii infracțiunii.

În Germania este posibil să se folosească Legea Instanței pentru Minori pentru grupul de vârstă 18-21 de ani, dacă instanța ajunge la concluzia că persoana respectivă este încă în stadiul de dezvoltare spre vârsta adultă.

Sondaje despre extremismul jihadist (realizate de serviciul de securitate intern):

- BKA u.a.: Analyse der Radikalisierungshintergründe und -verläufe der Personen, die aus islamistischer Motivation aus Deutschland in Richtung Syrien oder Irak ausgereist sind. Fortschreibung 2016 (despre persoanele care pleacă în Siria; întreaga Germanie)
- Hessisches Ministerium des Innern und für Sport: Radikalisierungshintergründe und -verläufe von

23 Syrien-, Ausreisenden aus dem Rhein-Main-Gebiet. Wiesbaden 2013 (despre persoanele care pleacă în Siria, Statul Federal Hesse)

- Senatsverwaltung für Inneres und Sport. Abteilung Verfassungsschutz (2015): Ausreisen von Personen aus dem islamistischen Spektrum in Berlin nach Syrien / Irak. Berlin (despre persoanele care pleacă în Siria, Statul Federal Berlin)

1.3. STATUTUL GENERAL AL CRIMINALITĂȚII EXTREMISTE

Numărul de cazuri legate de extremismul violent

În Germania există un nivel scăzut de activitate teroristă. În ultimii 14 ani au existat 18 cazuri. În șase dintre ele s-au înregistrat persoane rănite și chiar decese. În special în 2016 au existat multe atacuri (12), consemnându-se 12 morți într-unul dintre ele).

Înainte de 2016 (cinci în Landul Rinul de Nord-Westphalia (NRW); un caz în Hesse):

1. Aprilie 2002: membrii Al-Tawhid' arestați; atacuri planificate în Berlin și Düsseldorf.
2. Iulie 2006: tentative de atacuri cu bombe în serviete în trenuri regionale; infractorii au fost arestați.
3. Septembrie 2007: grupul Sauerland arestat (tentativă de atac).
4. Martie 2011: atac asupra soldaților SUA; doi morți și doi răniți în Frankfurt/Hesse.
5. Aprilie/decembrie 2011: Düsseldorf Zelle arestați; patru au fost suspectați că planificau un atac terorist.
6. Martie 2013: au planificat atacul asupra directorului 'Pro-NRW'; patru suspecți au fost arestați.

O imagine retrospectivă a anului 2016:

- 1 19 decembrie: atacul asupra pieței de Crăciun; 12 morți, 50 răniți
- 2 Noiembrie/decembrie: un minor de 12 ani a plasat două bombe în locuri publice; investigatorii suspectează legături cu ISIS
- 3 Noiembrie: percheziții la domiciliu și arestări ale susținătorilor ISIS suspectați
- 4a Octombrie: explozive găsite; suspectul scapă; este arestat două zile mai târziu; sinucidere în detenție
- 5 Septembrie: arestarea mai multor suspecți teroriști
- 6 August: doi suspecți teroriști sunt arestați
- 7 Iulie: atac sinucigaș la festivalul de muzică; 15 sunt răniți
- 8 Iulie: atac cu toporul în trenul regional; suspectul este ucis; cinci sunt răniți;
- 9 Iunie: trei sunt arestați; au planificat atacul asupra centrului orașului
- 10 Aprilie: atac cu bombă la templul Sikh; trei sunt răniți
- 11 Februarie: ofițer federal rănit prin atac cu cuțitul
- 12 Februarie: atac planificat; patru sunt arestați

Nu doar numărul de cazuri, ci și răspândirea fenomenului în Germania au determinat creșterea nivelului de frică și a reacțiilor.

În raportul Biroului pentru Protecția Constituției, există o distincție între diferite situații de risc:

„Amenințări cu atacuri provin în principal de la:
 · infractori singuri autoradicalizați și grupuri foarte mici
 cei care se întorc din zonele de război jihadiste.
 persoane care sunt împiedicate să plece din Germania și
 agenți activi pe termen lung plasați de organizații teroriste”.

Raportul anual cu privire la Protecția Constituției 2015, Berlin 2016, S. 152.

Ultimul punct în special este foarte important datorită creșterii numărului de refugiați în ultimii ani.

Nu sunt disponibile în prezent statisticile sau datele despre numărul de extremiști (de orice culoare) în închisori. Nu există nici un audit care să distingă între diferite forme de extremism. În plus, nu cunoaștem numărul de deținuți radicalizați în Germania. Primul sondaj este în derulare, deci vor exista unele date inițiale în viitorul apropiat.

Tema infracțiunilor cu un context extremist este documentată în statisticile poliției și în munca serviciilor de securitate sub eticheta de „Infracțiuni motivate politic”. Aici, diferite statistici sunt disponibile. Totuși, nu există date speciale despre tineri. Serviciul de securitate distinge între extremismul de extremă dreapta, extremismul de extremă stânga, o categorie numită „Eforturi extremiste ale străinilor care reprezintă o amenințare la adresa securității statului” și o categorie „Alții”. În ultimii ani, a existat un capitol special despre Islamism, extremismul islamist în raport (date care arată potențialul acestui domeniu – nu infracțiunile). În statistica infracțiunilor nu există un număr separat de infracțiuni ale islamiștilor, ei sunt încadrați în categoria: „Eforturi extremiste ale străinilor care reprezintă o amenințare la adresa securității statului”.

Serviciul de securitate are o statistică separată, care arată unele diferențieri în calcularea numărului de infracțiuni motivate politic:

Infracțiuni	EXTREMISMUL DE DREAPTA		EXTREMISMUL DE STÂNGA		INFRAȚIUNI MOTIVATE POLITIC ALE STRĂINILOR		ALȚII	
	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016
<i>Acte de violență:</i>								
Oucidere	0	1	0	0	0	2	0	0
Tentativă de omor	8	18	8	6	3	14	1	0
Vătămare corporală	1.177	1.393	1.354	916	269	471	207	192
Piromanie	102	119	106	171	12	16	37	22
Provocarea exploziilor	18	11	5	9	1	0	3	4
Tulburare civilă	44	25	340	273	30	42	19	9
Intervenții periculoase în sistemele de circulație	10	13	54	56	2	2	8	15
Închisoare falsă	0	2	0	2	2	0	0	0
Furt	23	17	32	32	7	11	5	6
Extorsiune	8	18	2	1	2	4	3	34
Rezistența împotriva ofițerilor statului	94	80	345	272	17	35	43	32
Infracțiuni sexuale	1	1	0	0	0	0	0	0
<i>Total infracțiuni violente</i>	<i>1.485</i>	<i>1.698</i>	<i>2.246</i>	<i>1.702</i>	<i>345</i>	<i>597</i>	<i>326</i>	<i>314</i>

Infrațiuni	EXTREMISMUL DE DREAPTA		EXTREMISMUL DE STÂNGA		INFRAȚIUNI MOTIVATE POLITIC ALE STRĂINILOR		ALȚII	
	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016
Deteriorarea proprietății	1.451	1.760	3.454	4.208	273	374	983	1.672
Coerciție/amenințare	515	516	212	207	134	222	212	193
Infrațiuni de propagandă	12.175	12.512	118	115	46	72	1.346	1.224
Din care: pentru a răspândi propaganda	32	33	1	0	3	7	5	2
Din care: utilizarea semnelor de extremism	12.143	12.479	117	115	43	65	1.343	1.222
Vandalizarea unui om mort	10	11	7	4	0	0	3	2
Incitare la violență	4.159	4.029	20	27	103	105	133	175
Încălcarea legii care reglementează reuniuni publice	711	453	2.163	1.351	122	238	138	220
Încălcarea Legii armelor	30	45	11	18	8	17	6	8
Alte infrațiuni	2.424	2.531	1.374	1.757	994	1.747	1.062	1.425
<i>Total infrațiuni</i>	<i>22.960</i>	<i>23.555</i>	<i>9.605</i>	<i>9.389</i>	<i>2.025</i>	<i>3.372</i>	<i>4.391</i>	<i>5.233</i>

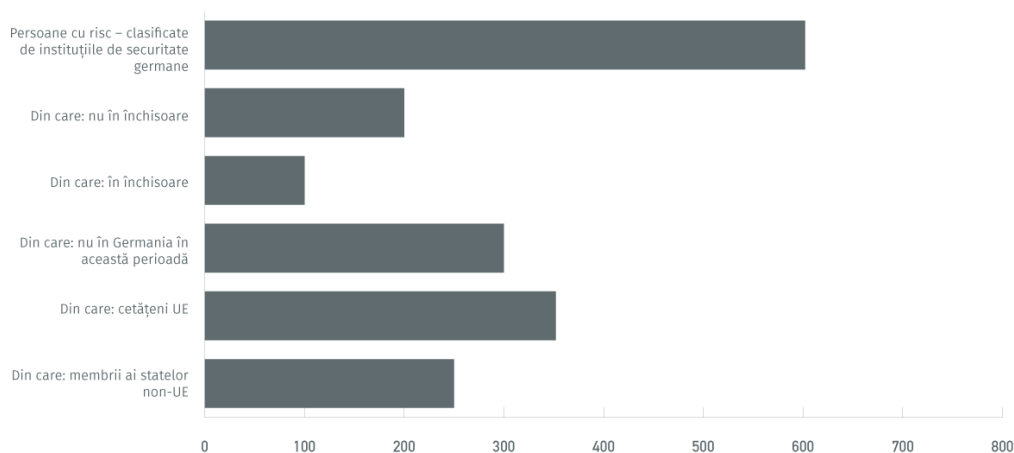
Sursa: Ministerul de Interne 2017

Totuși, extremismul de extremă dreapta domină în general domeniul infracțiunilor extremiste. În special discursul urii (incitarea la ură a persoanelor) și diseminarea propagandei, precum și infracțiuni violente sunt infracțiunile frecvente comise de extremiștii de extremă dreapta. Totuși, extremismul de extremă stângă joacă de asemenea un rol semnificativ în infracțiunile extremiste (mai ales deteriorarea proprietății, încălcarea legii adunărilor, vătămare corporală). Așa-numitul extremism al cetățenilor străini nu joacă un rol semnificativ pentru că există un număr relativ mic de infracțiuni comise (în special vătămare corporală și deteriorarea proprietății). Infracțiunile de propagandă nu joacă un rol semnificativ în acest tip de extremism în Germania. Dar a exist o creștere a numărului lor din 2015 până în 2016.

O altă numărătoare în Germania este efectuată de poliție: ei numără acele persoane care prezintă riscul de a fi radicalizate și care efectuează infracțiuni violente. Aceștia sunt numiți „Gefährder”, nu au comis infracțiuni extremiste, dar sunt considerați de poliție că sunt predispuși să comită astfel de infracțiuni.

Potențialul de violență al infractorilor extremiști violenți potențiali (Gefährder) se prezintă astfel (nicio diferențiere în funcție de vârstă și sex):

Numărul de persoane care prezintă risc de terorist islamist cunoscute în Germania (status: 08.03.2017)

Sursa: Poliția Judiciară Federală Germania

1.4. STATUSUL GENERAL AL CRIMINALITĂȚII EXTREMISTE ÎN DETENȚIE SAU ALTE CENTRE ÎNCHISE

Nu sunt statistici speciale în Germania care să arate câte persoane sunt în închisoare din cauza infracțiunilor extremiste. Așadar, nu știm exact (sunt numai niște estimări) câte cazuri, la ce vârstă și de ce gen sunt persoanele care au comis infracțiuni extremiste.

2. LEGISLAȚIA NAȚIONALĂ CU PRIVIRE LA PREVENIREA RADICALIZĂRII

2.1. EVOLUȚIA LEGISLAȚIEI ÎN DOMENIUL PREVENIRII RADICALIZĂRII

Există o tradiție în formularea de legi pentru a proteja statul și Constituția împotriva extremismului în Germania. Prima lege, care a intrat în vigoare în 1871, legea împotriva actelor subversive (§130 StGB), este împotriva „infracțiunilor de propagandă”. Această lege a fost reformulată și intensificată de atunci (ultimele în 2004, 2005, 2011, 2015). Din cauza primei runde de atacuri teroriste în Germania în anii '70, a fost introdusă prima lege antiterorism (care se concentrează pe Frațiunea Armatei Roșii). A fi un membru al unei organizații teroriste a devenit o infracțiune (1976).

Următoarea rundă cu privire la intensificarea legilor a venit ca reacție la noile forme de extremism de dreapta, în special în Statele Federale de Est, după căderea Zidului Berlinului.

Au existat unele modificări și noi legi împotriva terorismului în Germania, în special după evenimentele teroriste din Europa și SUA, începând din 9/11. Legea antiteroare a fost introdusă în legislația națională. Aceste legi (Gesetz zur Bekämpfung des internationalen Terrorismus (Terrorismusbekämpfungsgesetz) vom 9.1.2002) au făcut unele modificări și noi formulări în diferite legi existente pentru a putea combate terorismul prin mijloace mai reușite. Ele se concentrează în special pe securitatea aviației, pe finanțarea terorismului și pe păstrarea datelor. Forța juridică a acestor legi a fost prelungită în 2011.

Au existat noi modificări legislative la mijlocul anului 2016, cu privire la cadrul legal al politicilor Statului antiteroare. Principalul punct de interes a fost pus pe posibilitățile schimbului de date între serviciile de securitate (poliție, serviciile de spionaj), colectarea datelor și drepturile unor observații secrete/ascunse. În plus, există o inițiativă suplimentară (Anderungsantrag) care legalizează observarea tinerilor începând cu vârsta de 14 ani (reducere de la 16 ani).

Există o tendință de a găsi regulamente de intervenții în domeniu înainte ca o persoană să comită o infracțiune, pentru a împiedica aceste evenimente. (Vorverlagerung von Eingriffs-Rechten). Aceasta se referă la minori.

Legile cu privire la terorism nu sunt o problemă specială în Codul Penal, dar există multe legi în domenii diferite ale dreptului care definesc crimele/infracțiunile motivate politic.

Principalele infracțiuni, precum crima sau tentativa de omor, infracțiunea împotriva proprietății și altele nu sunt supuse unor legi speciale, dar există în Codul Penal.

Pentru a enunța legislația antiteroare, a existat o (re)formulare a legilor care definesc infracțiunile legate de terorism:

- apartenența la o organizație teroristă (§ 129 a StGB, în vigoare din 1976). Persoanele sunt vinovate dacă se găsesc într-un grup (cel puțin trei persoane; pentru un timp mai îndelungat) sau dacă ele devin membre ale unui grup al cărui obiectiv este comiterea de crime sau alte infracțiuni. Simpatia pentru un grup nu este un semn suficient.
- începând din 2015: apartenența la o organizație teroristă străină (§ 129 b, în vigoare din 2002)
- susținerea unei organizații teroriste:
 - pregătirea unei infracțiuni violente grave împotriva statului (§ 89a StGB – în vigoare din 2015).
 - fabricarea de bombe; achiziționarea de materiale pentru producerea bombelor.
 - instruirea într-o tabără teroristă în țări străine (§89b, în vigoare din 2015).
 - finanțarea unor organizații teroriste prin colectarea unor sume semnificative de bani (§89c, în vigoare din 2015).
- alte fapte care constituie o infracțiune (planificată, realizată):
 - a pleca din țară cu motivația de a se alătura unei tabere teroriste.
 - revocarea pașaportului în cazul suspiciunii de plecare într-o tabără teroristă.

2.2. LEGISLAȚIA NAȚIONALĂ CU PRIVIRE LA PROBLEMA RADICALIZĂRII IMPLEMENTATĂ ÎN GERMANIA

Nu există legi speciale noi în Germania ca reacție la problema radicalizării. Se consideră că majoritatea fenomenelor pot fi tratate de legile existente.

2.3. LEGISLAȚIA NAȚIONALĂ CU PRIVIRE LA NEVOIA SPECIFICĂ DE PREVENIRE A RADICALIZĂRII ÎN DETENȚIE

Nu există legi speciale noi în Germania ca reacție la nevoile specifice de prevenire. Se consideră că majoritatea fenomenelor pot fi tratate de legile existente.

2.4. ALTĂ LEGISLAȚIE CONCENTRATĂ PE NEVOIA GENERALĂ DE CONTRARADICALIZARE ȘI IMPLEMENTAREA MĂSURILOR DE DERADICALIZARE

Nu există legi speciale noi în Germania ca reacție la problema radicalizării. Se consideră că majoritatea fenomenelor pot fi tratate de legile existente. Dar există unele discuții de a modifica legile.

Dacă există reacții și noi proceduri, acestea sunt mai mult la nivel de proceduri și ordine.

2.5. POLITICA NAȚIONALĂ CU PRIVIRE LA PROBLEMA RADICALIZĂRII IMPLEMENTATĂ ÎN GERMANIA

Datorită sistemului federal în Germania, nu există cu adevărat o politică națională. Dar, bineînțeles, există discuții pentru a face politici similare în diferite landuri. Pentru a face acest lucru, există un forum comun de discuții și decide pe aceste teme: Comitetul pentru Execuția Sentințelor Landului. Aici, există grupuri de lucru care dezbate pe tema radicalizării și ce se poate face în special în închisori.

În aprilie 2016 a existat o prezentare a unui raport agreat comun cu privire la radicalizare (Lander-Arbeitsgruppe: Umgang mit radikal-islamistischen Gefangenen). Raportul, compilat de experți din departamentele de justiție și închisori (accent special pe securitate) depistează și observă persoanele radicalizate ca punct principal de interes. În plus, raportul se concentrează mult pe separarea extremiștilor de cei care sunt în pericol de radicalizare; cooperarea cu organizațiile musulmane (consilierea de către imami); instruirea personalului, fluxul și gestionarea informațiilor între poliție și justiție (cu respectarea legilor privind protecția datelor) și alte subiecte. Există unele gânduri despre deradicalizare, dar acestea sunt văzute ca sarcina unor organizații externe (ONG-uri). Raportul se termină cu 12 recomandări. Accentul este pe toți deținuții, deși s-a observat că în sectorul tinerilor există un risc crescut.

Un alt efect al discuției despre extremismul islamist a fost intensificarea muncii imamilor în închisori. În plus, există o discuție despre îmbunătățirea cooperării între poliție și birourile pentru protecția constituției.

2.6. ALTERNATIVE LA DETENȚIE PENTRU TINERII RADICALIZAȚI ÎN GERMANIA

În Germania există un accent puternic pe prevenirea primară în sistemul de justiție pentru tineri. Pedepsa cu închisoarea este în ultimă instanță. În primul rând, măsurile comunitare sunt examinate ca reacție la infracțiuni. Până acum numărul de tineri radicalizați a fost atât de mic, încât nu există activități speciale pentru ei.

Există primele instrucțiuni pentru personalul închisorii despre cum să trateze această problemă.

2.7. OPȚIUNI DE INSTRUIRE CU PRIVIRE LA PROBLEMA RADICALIZĂRII, DISPONIBILE PENTRU PERSONALUL JUDICIAR ÎN ȚARA DUMNEAVOASTRĂ

Datorită responsabilității federale pentru închisoare, nu există un concept general sau o practică pentru instruirea personalului. În unele landuri sunt unele proiecte de cursuri pentru personalul închisorii (dar nu există un concept sistematic sau descrierea acestor oferte).

3. PREVENIREA PRIMARĂ: RADICALIZAREA JUVENILĂ ÎN DETENȚIE SAU ALTE CENTRE ÎNCHISE

Există în prezent foarte puține măsuri de prevenție în închisorile germane. Majoritatea programelor în unitățile de detenție germane nu au o abordare primară. Ele se ocupă numai cu indivizii radicalizați, în loc de a oferi eforturi de prevenție pentru tinerii care prezintă riscul de a fi radicalizați în sistemul de închisoare. Totuși, prevenția primară există prin implicarea personajelor religioase, precum pastori, imami, cu scopul de a extinde înțelegerea religioasă a deținuților, precum și a drepturilor omului și conștientizarea democratică.

Principalele contexte pentru a oferi prevenția primară rămân totuși școlile și instituțiile publice, unde există riscul ca minorii să vină în contact cu ideologiile radicale.

Chiar dacă numărul programelor de prevenire primară în cadrul detenției tinerilor este relativ mic, mai multe proiecte mici sunt operaționale. Acestea includ „Centrul de consiliere împotriva salafismului”

(Beratungsstelle gegen Salafismus), în Darmstadt, Hesse, precum și „Cultura ca un potențial de schimbare în închisoare” (formarea unei piese de teatru), în Wiesbaden, Hesse.

3.1. PROGRAME PREVENTIVE SAU MĂSURI DE DERADICALIZARE BAZATE PE STRATEGIILE DE PREVENIRE PRIMARĂ DISPONIBILE ÎN DETENȚIE SAU ALTE CENTRE ÎNCHISE ÎN ȚARA DUMNEAVOASTRĂ

Cele mai bune practici pot fi găsite în libertate, nu în detenție. Așadar, următorul proiect are loc în școli și instituții de divertisment pentru tineri.

Titlul proiectului

Echipa proiectului „Maxima” – Violence Prevention Network C/o Maxime Berlin

Bergmannstraße 5 / Haus 2

10961 Berlin

Telefon: 0049 30 544 677 79

Email: maxima@violence-prevention-network.de

www.facebook.com/violencepreventionnetworkdeutschland

Managementul proiectului: Thomas Mucke

Coordonarea proiectului: Feride Aktas, Ozlem Aktas

Locația

Berlin, Germania.

Durata

în funcție de finanțare.

Contextul

Proiectul este destinat ca un răspuns la creșterea cererii pentru contracararea narativelor radicale. El are scopul de a oferi o educație politică preventivă pentru fete și femei tinere, care văd religia ca o parte integrantă din viața lor. Totuși, există adesea cazul în care tinerii musulmani au sentimentul că nu fac parte din societate, datorită discriminării, o lipsă a perspectivelor și insuficientă participare socială. În plus, o înțelegere religioasă adesea limitată și un mod tradiționalist de gândire face ca tinerii să fie vulnerabili la ideologiile radicale și opiniile lumii.

Obiective

Análisis de estrategias de reclutamiento radical dirigidas específicamente a mujeres.

- analiza strategiilor de recrutare radicalizate care au ca țintă în special femeile;
- prevenirea prin educație politică (civică);
- utilizarea serviciilor educaționale din comunitățile moscheelor pentru a ajunge la grupuri-țintă;
- încurajarea reflecției asupra propriei istorii cu privire la tradițiile familiei, roluri de gen și obiectivele vieții personale.

Grupuri-țintă

Fete și femei tinere.

Strategia și activitățile

Proiectul are scopul de a oferi cursuri pe teme religioase și practici de zi cu zi pentru a oferi fetelor și femeilor tinere o înțelegere mai bună a Islamului, pentru a le imuniza la conținutul radical. Cursurile includ un training pe diferite mișcări și tendințe islamice, precum și contexte culturale și teme precum „femeile în Islam” din perspective tradiționale și moderne. Ele oferă informații despre punctele de vedere islamice cu privire la drepturile omului, democrație și libertate. Participantele sunt încurajate să discute despre libertatea religioasă și relațiile între credințe pentru a promova integrarea socială și apropierea între persoane de credințe diferite. În plus, atelierelor au scopul de a oferi informații despre fundamentele teologice ale Islamului și deopotrivă, interpretările sale extremiste. În plus, participantele sunt echipate cu raționament probatoriu pentru a contracara narativele radicale și strategii de recrutare pentru a putea dezvolta strategii de abordare a minorilor cu semne de radicalizare.

Activitățile proiectului includ

- munca de informare și munca educațională;
- forumuri de discuții;
- servicii educaționale orientate pe tematică.

Parteneri

Violence Prevention Network e.V.

Alt-Moabit 73

10555 Berlin, Germania

Phone: 0049 30 917 05 464

Email: post@violence-prevention-network.de

Informații suplimentare

<http://www.violence-prevention-network.de/de/aktuelle-projekte/maxima>

3.2. STRATEGII PREVENTIVE DISPONIBILE ÎN DETENȚIE SAU ALTE CENTRE ÎNCHISE

Nu există strategii specifice sau măsuri în închisori pentru prevenție.

3.3. ALTERNATIVE LA DETENȚIE CA O MĂSURĂ PREVENTIVĂ DISPONIBILĂ ÎN GERMANIA

Există multe măsuri preventive în domeniul public. Există unele măsuri care sunt privite ca alternative la detenție (precum proiecte pentru a evita custodia (Haftvermeidung); Medierea Victimelor Infractorilor, cursuri despre instruirea socială și altele). Politica justiției pentru tineri se concentrează în special pe alternative la custodie. Dar nu există măsuri speciale pentru grupul de persoane radicalizate.

4. PREVENȚIA SECUNDARĂ: MĂSURI PREVENTIVE BAZATE PE COMUNITATE ȘI FAMILIE VENTATIVE MEASURES

Măsurile de prevenire secundară în închisori în Germania sunt orientate spre indivizii radicalizați sau în pericol de radicalizare și/sau indivizii cu opinii antidemocratice, care sunt vulnerabili la radicalizare. Sunt adoptate măsuri doar în unele închisori, nu în toată Germania. Măsurile includ implicarea unor persoane religioase, care oferă instruire religioasă de bază și un ghid spiritual pentru persoanele radicalizate, care se întâmplă adesea să aibă o slabă înțelegere a practicilor religioase⁹⁸. Imamii și/sau pastorii au scopul de a aborda înțelegerea religioasă extremistă a participanților prin oferirea unor alternative la viziunile lor radicalizate.

Totuși, prevenirea secundară în instituțiile penale este limitată. Majoritatea programelor se concentrează pe oferirea unui instructaj de prevenire secundară minorilor în școli sau alte instituții publice. Acestea pot include ateliere despre înțelegerea democrației, învățăminte religioase, susținerea dialogului intercultural și între religii, precum și instruirea profesioniștilor activi care lucrează cu persoane vulnerabile la radicalizare. În plus, centre de consiliere cu scopul de a oferi ajutor părinților, educatorilor sau personalui confruntat cu tinerii radicalizați operează în mai multe state federale⁹⁹.

⁹⁸ Majoritatea sunt executate în cooperare cu asociațiile și societățile islamice, precum „Comunitatea Turcească în Germania (TGD)” în cooperare cu programul „Democrația Live” derulat de Ministerul pentru Familie, Cetățeni în vârstă, Femei și Tineret

⁹⁹ Baden Wuerttemberg, Bavaria, Hesse & Thuringia have centres supervised by Violence Prevention Network e.V. Others, as Hamburg, are supported by the Federal Office for Migration and Refugees (BAMF)

4.1. PROGRAME PREVENTIVE SAU MĂSURI DE RADICALIZARE BAZATE PE STRATEGIA PREVENIRII SECUNDARE DISPONIBILE ÎN DETENȚIE SAU ALTE CENTRE ÎNCHISE ÎN GERMANIA

Nu există niciun program de prevenire secundară în detenție, deci ce urmează este o descriere a unui program în libertate.

Titlul proiectului

Crossroads

Manager de Proiect

Judy Korn

Langhansstraße 146 13086 Berlin

Telefon: 030-28852750

Email: crossroads@violence-prevention-network.de

www.violence-prevention-network.de/crossroads

www.crossroads-berlin.net; www.beratungsstelle.crossroads-berlin.net

Locația

Berlin, Germania.

Durata

În funcție de finanțarea terților (de exemplu, derularea programului Democracy Life!).

Contextul

Crossroads este un proiect de consiliere și intervenție din Berlin care are scopul de a preveni radicalizarea și răspândirea ideologiilor extremiste (de extremă dreapta și Islamismul) precum și să deradicalizeze indivizii extremiști care au trecut deja prin procesul radicalizării. Obiectivul principal este să ajungă la tinerii cu risc de radicalizare.

Obiective

Crossroads intenționează să abordeze radicalizarea cât mai timpuriu posibil. Proiectul are scopul să clasifice nivelul de radicalizare în diferite stadii pentru a putea trata procesul de radicalizare cu acțiuni preventive și/sau de deradicalizare.

Grupuri-țintă

- minorii cu risc de a fi supuși unui proces de radicalizare;
- minorii care au fost deja radicalizați;
- minorii care doresc să iasă din mediul lor radicalizat /ideologia extremistă;
- minorii cu o afinitate pentru ideologiile extremiste;
- rudele și/sau membrii grupurilor de tineri și minori care doresc sau nu doresc să renunțe la idei radicalizate/ideologii extremiste;
- profesorii, lucrătorii sociali pentru tineri, centre pentru tineri și cluburi sportive, precum și alte persoane și personal care vin în contact cu tinerii radicalizați/minorii cu risc de radicalizare.

Strategia și activitățile

Strategia proiectului este bazată pe o abordare fără confruntare față de părțile implicate. Ea are scopul de a genera acceptarea unor perspective și puncte de vedere diferite.

Activitățile includ:

- consilierea
 - aplicată în medii comunale care sunt de interes pentru minorii radicalizați (anumite școli, cluburi pentru tineri etc.);
- ateliere pentru tineri
 - oferite la toate nivelurile
 - toate tipurile de instituții educaționale
 - au scopul de a crește conștientizarea temei abordate
 - încurajează autoreflexia în rândul participanților și oferă introspecții esențiale în relevanța of unor alte teme.
- ateliere pentru profesori și pedagogi
 - au scopul de a oferi personalului mijloace constructive pentru a putea răspunde oricărui tip de observații extremiste cu care se pot confrunta în mediul lor de lucru.
 - au scopul de a oferi participanților abilitatea de a identifica atitudini extremiste și a dezvolta strategii de răspuns la radicalizare
 - au scopul de a oferi participanților mijloace de a se putea angaja în dialog cu tinerii care prezintă riscul de a fi radicalizați.

Parteneri

Violence Prevention Network e.V.

Alt-Moabit 73

10555 Berlin, Germany

Phone: 0049 30 917 05 464

Email: post@violence-prevention-network.de

Informații suplimentare

<http://www.violence-prevention-network.de/de/aktuelle-projekte/crossroads>

4.2. ACTIVITĂȚILE BAZATE PE COMUNITATE DISPONIBILE ÎN DETENȚIE SAU ALTE CENTRE ÎNCHISE

Nu se cunosc.

4.3. ACTIVITĂȚI BAZATE PE FAMILIE DISPONIBILE ÎN DETENȚIE SAU ALTE CENTRE ÎNCHISE

Există diverse activități bazate pe familie disponibile în mai multe state federale în întreaga țară. Totuși, încă nu există programe naționale. Programele finanțate de statul Federal includ „Centrul de Consiliere

Hayat” (Beratungsstelle Hayat) în Berlin și „Centrul de consiliere pentru prevenirea radicalizării neo-Salafiste în Saxonia Inferioară” în Hannover. Centrele de Consiliere în radicalizare, finanțate de BAMF, consiliază familii/rude.

Dantschke, președinta Hayat Germany, adaugă că o singură clasificare a contextelor sociale ale tinerilor cu risc de radicalizare nu este posibilă datorită unor clase sociale diferite din care provin clienții Hayat. Abordarea lui Hayat, care se concentrează pe persoanele pe cale să fie radicalizate, precum și familiile lor, emigranții potențiali în Siria și/sau Irak și cazurile de abandon școlar, acordă o atenție specială integrării membrilor familiei pentru a putea obține o mai bună înțelegere a conexiunilor sociale ale unei persoane și problemele și conflictele legate de familie. Pentru Hayat, există șansa de a integra alți îngrijitori (precum profesori, angajatori, asistenți sociali și alții) în acest proces¹⁰⁰.

5. PREVENȚIA TERȚIARĂ: NOI MĂSURI PREVENTIVE

Măsurile pentru prevenție terțiară în detenție se concentrează pe oferirea motivației de schimbare participanților, pentru a declanșa procese care vor duce în final la distanțarea indivizilor de o ideologie radicală (ieșirea; rezistența). Aceste măsuri includ adesea, în plus față de munca directă cu individul radicalizat, implicarea familiilor pentru a asigura o relație sănătoasă între participant și părinții săi/familia sa pentru a începe procesul de detașare. Mai mult, măsurile încurajează participanții să pună sub semnul întrebării critice convingerile lor radicalizate și să își asume responsabilitatea pentru infracțiunile lor violente din trecut. Ele oferă în plus asistență extinsă participanților de îndată ce sunt eliberați din închisoare, pentru a asigura reintegrarea individului în societate.

5.1. PROGRAME PREVENTIVE SAU MĂSURI DE RADICALIZARE BAZATE PE STRATEGIA DE PREVENIRE TERȚIARĂ DISPONIBILE ÎN DETENȚIE SAU ALTE CENTRE ÎNCHISE ÎN GERMANIA

Titlul proiectului

Deradicalizarea în închisoare

Asumarea responsabilității – Eliberarea de violență

Alt-Moabit 73

10555 Berlin

Telefon: 0049 30 91 70 54 64

Email: Thomas.muecke@violence-prevention-network.de

Liderul proiectului: Thomas Mucke

Locația

Berlin, Germania

Durata

Măsura durează 4-6 luni în închisoare (23 ședințe) și va exista posibilitatea unui coaching timp de 6 -12 luni după eliberare.

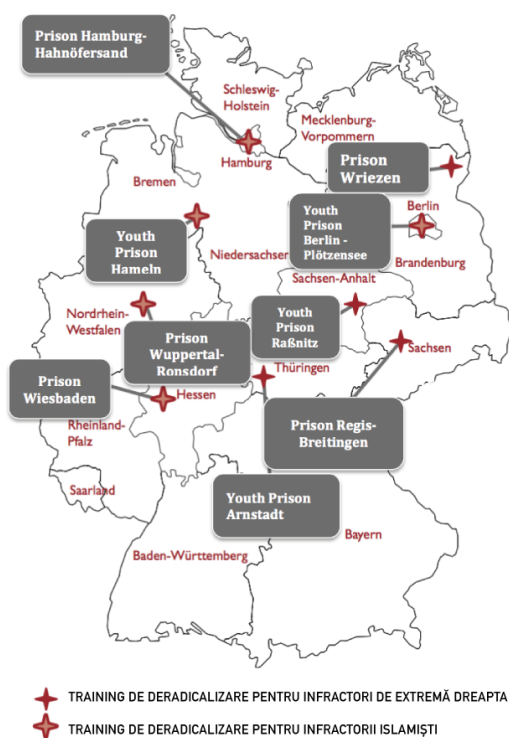
¹⁰⁰ A se vedea f.e.: Linea, Ava; Claudia Dantschke: Systemische Deradikalisierungsarbeit am Beispiel der Initiative HAYAT-Deutschland. În: Journal EXIT-Deutschland Nr. 3, 2016, pp 4-11

Contextul

„Deradicalizarea în închisoare” a început în 2001 ca un proiect care abordează extremiștii de dreapta în penitenciarele germane. Totuși, în 2007 măsura a fost extinsă pentru a include infractorii islamiști. Programul are scopul de a deradicaliza tinerii extremiști violenți (de extremă dreapta, islamiști și/sau cu opinii anti-democratice) care execută o sentință în închisoare. Programul este bazat pe măsurători de deradicalizare fără confruntare. Este singurul program evaluat integral disponibil în Germania în prezent și s-a dovedit a fi un instrument eficient de a aborda mijloacele extremiste și violente. El are scopul de a le permite să reintroducă discursuri sociale prin reintegrarea lor în societate după eliberarea din închisoare.

Este singurul program pentru deradicalizare, în special în penitenciarele pentru tineri. Așadar, este răspândit în diferite landuri (dar nu în toate).

DISEMINAREA „DERADICALIZĂRII ÎN ÎNCHISOARE” 2014

Obiective

Programul are scopul de a încuraja participanții să renunțe la ură și predispoziția la violență și tendințe extremiste printr-un proces de învățare de lungă durată. El încearcă să ajute participanții să înțeleagă, să își asume responsabilitatea și să conteste critic comportamentul lor violent și să educe participanții despre moduri de a evita implicarea violentă în conflicte după eliberarea lor din închisoare.

Grupuri-țintă

„Deradicalizarea în închisoare/Asumarea responsabilității – Eliberarea de violență” se adresează infractorilor violenți tineri cu tendințe extremiste. Majoritatea participanților provin din familii

disfuncționale needucate cu conflicte profunde în relații și experiența violenței. Ei adesea se simt respinși și au sentimentul că nu fac parte din societate. În plus, ei simt sau au trăit discriminarea și se confruntă cu lipsa unei perspective. Ei de obicei îi urmează pe colegii lor pentru a obține un sentiment de apartenență la un grup. Programul încearcă, prin urmare, să implice parțial familiile indivizilor pentru a stabili o relație de familie sănătoasă, care să conducă la o reintegrare cu succes în societate după eliberarea lor din închisoare.

Strategia și activitățile

Programul oferă participanților un curs de pregătire în trei pași, inclusiv:

- instruirea grupului:
 - analiza critică a evenimentelor penale
 - înțelegerea istoriei personale
 - identificarea proceselor eșuate de auto-vindecare și radicalizare și afinitatea pentru violență
 - dezvoltarea unui plan de siguranță
 - deradicalizarea identității reziduale
 - dezvoltarea unei identități independente
 - educația civică cu privire la practica democrației și dezvoltarea toleranței.
- Managementul tranziției:
 - pregătirea unei securități de bază după eliberare
 - resurse și analiza riscului
 - revizia unei întoarceri cu risc scăzut
 - implicarea persoanelor cheie în pregătirea pentru eliberare
 - dezvoltarea unui sistem de însoțire privat
- Coaching de stabilizare:
 - transferul a ceea ce s-a învățat (testul vieții reale), stabilizarea planului de securitate
 - revenirea la mediul social (clădirea unui nou mediu) stabilirea unor relații stabile
 - distanțarea de grupuri care au o afinitate pentru violență
 - structurarea vieții de zi cu zi.
 - intervenția în criză.
 - Integrarea în educație/muncă.
 - însoțirea în cazul unor conflicte.

Parteneri

Violence Prevention Network e.V.

Alt-Moabit 73

10555 Berlin, Germany

Telefon: 0049 30 917 05 464

Email: post@violence-prevention-network.de

Rezultate

- rezultatele evaluării (de abordare generală) indică o scădere semnificativă a ratelor de

reîncarcerare

- repetițiile violente se dovedesc a fi de natură mai puțin gravă decât infracțiunea inițială
- rata de recidivă a participanților s-a dovedit a fi mai puțin frecventă decât a unui infractor violent ne-participant
- participanții au prezentat un nivel ridicat de reabilitare.

Raportul de evaluare: Lukas, Helmut (2012): Untersuchung zur Legalbewahrung der Teilnehmer an VPN-Trainingskursen im Jugendstrafvollzug. Violence Prevention Network. [<http://violence-prevention-network.de/de/bussgelder-a-geldauflagen/349-untersuchung-zur-legalbewaehrung>].

Informații suplimentare

<http://www.violence-prevention-network.de/de/aktuelle-projekte/deradikalisierung-im-strafvollzug>

5.2. PROGRAME SAU MĂSURI ALTERNATIVE DISPONIBILE ÎN DETENȚIE SAU ALTE CENTRE ÎNCHISE

Deocamdată nu există programe alternative în penitenciarele germane.

CONCLUZIE

Există în prezent o discuție aprinsă despre radicalizare și extremism în mass-media și politica germană. Totuși, la nivel practic, în special în sistemul de justiție, discuția este mai pragmatică: datorită numărului mic de cazuri, consecințele sunt mai des discutate decât implementate în realitate. Pericolul și riscul indivizilor radicalizați sunt acum confirmate și sunt discutate măsuri preventive și alte măsuri. Primele activități au început deja.

Datorită discuției în public există o anumită „spectacularizare”: în special când radicalizarea este înțeleasă în contextul culturii tinerilor, există o mare nevoie de a consilia și informa persoanele care se confruntă cu tinerii radicalizați (elevi și profesori, familii și rude și alte persoane) – mulți elevi sunt văzuți în pericol de radicalizare de către opinia publică. Astfel, există finanțare substanțială și multe proiecte la nivelul prevenirii (primare) (adesea în școli). Grupurile țintă sunt elevii, profesorii și părinții.

O temă actuală o reprezintă tinerii care părăsesc țara pentru a lupta în Jihad în Siria sau Irak, precum și foștii luptători jihadiști care se întorc acasă după ce au luptat în străinătate. Pentru cei care plănuiesc să plece, sunt disponibile măsuri de prevenire primară și centre de consiliere. Cei care se întorc (acum) sunt văzuți mai mult sau mai puțin cu o suspiciune generală (în special de către poliție și serviciile de securitate) ca fiind teroriști care planifică atacuri în Germania. Când se întorc, ei vor fi condamnați pentru infracțiuni teroriste. Există o așteptare că, în viitorul apropiat, datorită situației actuale din Siria și Irak, vor fi tot mai mulți cei care se întorc, în special tineri. Deci, există o tendință de a genera proiecte de deradicalizare în Germania.

O altă temă care s-a dezvoltat în ultimii doi ani este influxul unui număr mare de refugiați. O politică de a nu generaliza sau de a-i pune pe toți refugiații sub o suspiciune generală există, totuși suspiciunile și

prejudecățile în societatea germană sunt în creștere. Un grup mic de tineri numit „unbegleiteten minderjährigen Flüchtlinge” (refugiați minori neînsoțiți) sunt în prezent ținta poliției, pentru că ei sunt responsabili pentru multe infracțiuni.

Astfel, există o intensă dezvoltare, finanțare și discuție cu privire la măsurile preventive (precum și cu privire la depistarea extremismului) în Germania. Datorită acestui interes public, lucrările științifice (munca de evaluare) sunt abia la început.

Există unele discuții care au loc în politică, cu examinarea strategiilor de a combate terorismul. Există mai mult o discuție politică, decât o discuție pe legislație.

RAPORT NAȚIONAL - ROMÂNIA

Administrația Națională a Penitenciarelor și Serviciul Român de Informații

1. RADICALIZAREA TINERILOR ÎN DETENȚIE ÎN ȚARĂ

În România, radicalizarea nu se manifestă la nivel de fenomen. Există cazuri izolate de indivizi afectați de acest proces (rezidenți străini sau cetățeni români convertiți), situațiile care implică adolescenți fiind puțin numeroase. Majoritatea persoanelor radicalizate se află în stadii incipiente sau intermediare ale procesului, manifestându-se preponderent verbal și atitudinal.

În ceea ce-i privește pe cetățenii români radicalizați, procesul însoțește, de regulă, un exces de zel în confirmarea apartenenței la noua religie și absența unei culturi religioase și se suprapune frecvent peste unele probleme de ordin social (statut financiar precar, lipsa unui loc de muncă), juridic (sunt sau au fost încarcerati) sau psihic (instabilitate, nivel intelectual scăzut ori chiar afecțiuni atestate medical).

Legislația națională nu formulează o definiție pentru radicalizare, însă termenul este utilizat de practicieni în accepțiunea de *proces parcurs de la însușirea unei ideologii sau cauze politice, religioase sau sociale până la acțiunea violentă în favoarea acesteia*.

Cazuistica redusă pe acest segment reflectă manifestarea radicalizării la nivel verbal, cu tente de epatare și teribilism specifice vârstei. De asemenea, se evidențiază prevalența unui context parental dificil (familii destrămate, deprivare afectivă). Tinerii respectivi sunt utilizatori fervenți ai rețelelor sociale virtuale, unde găsesc atât elementul radicalizator (lideri de opinie), cât și confirmarea ideilor.

Sistemul penitenciar din România nu se confruntă cu un fenomen al radicalizării, însă departamentul specializat în prevenirea terorismului monitorizează, în prezent, diverse grupuri ce aparțin populației penitenciare:

- Deținuți care au manifestat simpatie față de anumite organizații teroriste (din Irak, Palestina, Siria, Turcia, Irlanda) sau care au intenționat să recruteze alți deținuți;
- Deținuți care au fost expuși la radicalizare în țări străine (inclusiv în mediul penitenciar) și care și-au schimbat orientarea, trecând la religia musulmană;
- Deținuți condamnați pentru infracțiuni asociate terorismului.

Monitorizarea grupurilor menționate mai sus nu se realizează pe criterii de vârstă, astfel că nu pot fi furnizate date cu privire la radicalizarea juvenilă.

Începând cu anul 2004, România a stabilit un Sistem Național de Alertă Teroristă (SNAT), al cărui obiectiv este gestionarea eficientă a amenințării teroriste, atât în ceea ce privește planificarea unitară a activităților

antiteroriste, la nivel national, cât și informarea populației cu privire la nivelul de alertă teroristă. În cadrul SNAT, sunt 5 nivele de alertă teroristă, marcate cu diferite culori:

- Verde – informațiile disponibile și evenimentele recente indică faptul că un atac terorist este foarte puțin probabil;
- Albastru - informațiile disponibile și evenimentele recente indică faptul că este un risc scăzut de atac terorist (acesta este nivelul de alertă actual);
- Galben - informațiile disponibile și evenimentele recente indică faptul că este un risc general de atacuri teroriste și că un atac terorist este posibil;
- Portocaliu - informațiile disponibile și evenimentele recente indică faptul că este un risc general de atacuri teroriste și că un atac terorist este probabil;
- Roșu - informațiile disponibile și evenimentele recente indică faptul că este un risc iminent de atac terorist.

Se au în vedere două categorii de indicatori pentru a stabili nivelul de alertă teroristă:

- Informațiile disponibile cu privire la progresele care ar putea să se transforme în vulnerabilități/factori de risc/amenințări/stare de amenințare/iminența unui atac terorist
- Evenimente recente: orice tip de manifestare a unei entități teroriste care are loc la nivel national/internațional.

De la înființarea SNAT (2004) și până în prezent, nivelul de alertă teroristă atins în România a fost PRECAUT (alertă albastră), cu excepția unei perioade scurte de timp, în contextual Summit-ului NATO organizat în București (2008), când autoritățile naționale competente au aprobat ridicarea nivelului de alertă teroristă la MODERAT (alertă galbenă).

2. LEGISLAȚIE NAȚIONALĂ CU PRIVIRE LA PREVENIREA RADICALIZĂRII

România nu are legislație specifică pe tema radicalizării.

Există un lege și o ordonanță de urgență cu privire la prevenirea și combaterea terorismului. Această lege, printre altele, prevede definiții clare cu privire la terorism și la termenii asociați terorismului, modul cum este gestionată activitatea de prevenire și combatere a terorismului de către diferite instituții la nivel național.

Legea nr. 535/2004 pentru prevenirea și combaterea terorismului prevede:

ART. 6 –

(1) La nivel național activitatea de prevenire și combatere a terorismului se organizează și se desfășoară în mod unitar, potrivit prezentei legi.

(2) În acest scop cooperarea în domeniu se realizează ca Sistem național de prevenire și combatere a

terorismului, denumit în continuare SNPCT, la care participă următoarele autorități și instituții publice:

- a. Serviciul Român de Informații, cu rol de coordonare tehnică;
- b. Ministerul Administrației și Internelor;
- c. Ministerul Apărării Naționale;
- d. Ministerul Afacerilor Externe;
- e. Ministerul Economiei și Comerțului;
- f. Ministerul Agriculturii, Pădurilor și Dezvoltării Rurale;
- g. Ministerul Mediului și Gospodăririi Apelor;
- h. Ministerul Transporturilor, Construcțiilor și Turismului;
- i. Ministerul Sănătății;
- j. Ministerul Comunicațiilor și Tehnologiei Informației;
- k. Ministerul Finanțelor Publice;
- l. Ministerul Integrării Europene;
- m. Ministerul Justiției;
- n. Serviciul de Informații Externe;
- o. Serviciul de Protecție și Pază;
- p. Serviciul de Telecomunicații Speciale;
- q. Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție;
- r. Banca Națională a României;
- s. Agenția Națională de Control al Exporturilor;
- t. Oficiul Național de Prevenire și Combatere a Spălării Banilor;
- u. Comisia Națională pentru Controlul Activităților Nucleare.

(3) În structura Serviciului Român de Informații - ca autoritate națională în domeniu - se înființează Centrul de coordonare operativă antiteroristă, denumit în continuare CCOA, prin intermediul căruia Serviciul Român de Informații asigură coordonarea tehnică a SNPCT.

ART. 7 – În scopul prevenirii și combaterii actelor de terorism și a faptelor asimilate acestora, autoritățile și instituțiile publice componente ale SNPCT desfășoară activități specifice, individual sau în cooperare, în conformitate cu atribuțiile și competențele lor legale și cu prevederile Protocolului general de organizare și funcționare a Sistemului național de prevenire și combatere a terorismului, aprobat de Consiliul Suprem de Apărare a Țării.

ART. 8 – Ministerele și celelalte autorități și instituții publice cu atribuții în aplicarea prevederilor prezentei legi au obligația de a sesiza Serviciul Român de Informații cu privire la persoanele fizice și juridice suspecte de săvârșirea sau de favorizarea în orice mod a actelor de terorism.

ART. 9 – Instituțiile și persoanele juridice, altele decât cele din componența SNPCT, precum și persoanele fizice, care au cunoștință despre date și indicii privind comiterea, favorizarea ori finanțarea actelor de terorism, au următoarele obligații:

- a. să sesizeze de îndată autoritățile competente în domeniu;

- b. să permită accesul reprezentanților autorităților competente în imobile, precum și la datele și informațiile care au legătură cu actele de terorism;
- c. să acorde sprijinul necesar îndeplinirii atribuțiilor pe linia prevenirii și combaterii terorismului, la solicitarea autorităților competente.

ART. 10 – Atribuțiile specifice, potrivit art. 7, pe linia prevenirii terorismului constau în:

- a. activități informativ-operative;
- b. activități împotriva fluxurilor de alimentare cu resurse umane a entităților teroriste, desfășurate în interiorul și/sau în exteriorul teritoriului național;
- c. activități împotriva fluxurilor de alimentare cu mijloace specifice de acțiune, precum și cu resurse financiare, logistice sau informaționale a entităților teroriste, desfășurate în interiorul și/sau în exteriorul teritoriului național;
- d. activități de pază, protecție și alte forme speciale de descurajare realizate de forțele unor autorități și instituții publice din componența SNPCT, pentru asigurarea securității principalelor categorii de factori umani și de obiective autohtone ori străine de pe teritoriul național, precum și a principalelor obiective românești din străinătate, potențial vizate de entități teroriste;
- e. activități de pregătire a intervenției în urgențe civile, generate de acțiuni teroriste, în vederea limitării și combaterii efectelor acestora;
- f. activități de informare și relații publice;
- g. activități de cooperare internațională;
- h. activități de instruire și perfecționare profesională;
- i. activități destinate optimizării continue a cadrului legislativ aplicabil categoriilor de misiuni ce revin SNPCT, inclusiv sub aspect penal și procesual-penal.

ART. 11 – Atribuțiile specifice, potrivit art. 7, pe linia combaterii terorismului constau în:

- a. activități de identificare și alte activități desfășurate, potrivit atribuțiilor autorităților și instituțiilor publice componente ale SNPCT, în vederea tragerii la răspundere, potrivit legii, a persoanelor care inițiază, pregătesc, comit ori favorizează actele de terorism;
- b. intervenția antiteroristă, în situația iminenței producerii unui atac terorist, și, respectiv, intervenția contrateroristă, când se desfășoară ori s-au produs atacuri teroriste;
- c. participarea la operațiuni de combatere a terorismului prin cooperare internațională.

În legislația națională, nu există reglementări exprese prin care să fie incriminată radicalizarea.

Legea nr.535/2004 privind prevenirea și combaterea terorismului, sancționează ca infracțiune, la art.33A2 alin.4, propaganda care poate conduce la radicalizare:

"Promovarea unui mesaj prin propagandă săvârșită prin orice mijloace, în public, cu intenția de a instiga la săvârșirea uneia dintre infracțiunile enumerate la art. 32 alin. (1) și (3) și art. 33 alin. (1) și alin. (2) lit. e), indiferent dacă mesajul susține sau nu în mod direct terorismul ori dacă au fost săvârșite sau nu respectivele infracțiuni, se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 3 ani".

Pe aceleași coordonate se pot înscrie și prevederile art . 95A1 alin. 1 lit. d din Legea audiovizualului nr.504/2002, potrivit căroră Consiliul poate decide retragerea licenței audiovizuale sau a dreptului de furnizare a serviciului media audiovizual la cerere, în cazul săvârșirii repetate de către furnizorul de servicii media a uneia dintre următoarele fapte: ...d) incitarea la acțiuni teroriste.

Fără a se referi expres la organizații teroriste, OUG nr.31 din 13 martie 2002 interzice organizațiile, simbolurile și faptele cu caracter fascist, legionar, rasist sau xenofob și promovarea cultului persoanelor vinovate de săvârșirea unor infracțiuni de genocid contra umanității și de crime de război.

Potrivit actului normativ menționat, prin organizație cu caracter fascist, legionar, rasist sau xenofob se înțelege orice grup format din trei sau mai multe persoane, care își desfășoară activitatea temporar sau permanent, în scopul promovării ideilor, concepțiilor sau doctrinelor fasciste, legionare, rasiste sau xenofobe, precum ura și violența pe motive etnice, rasiale sau religioase, superioritatea unor rase și inferioritatea altora, antisemitismul, incitarea la xenofobie, recurgerea la violență pentru schimbarea ordinii constituționale sau a instituțiilor democratice, naționalismul extremist.

În această categorie pot fi incluse organizațiile cu sau fără personalitate juridică, partidele și mișcările politice, asociațiile și fundațiile, societățile reglementate de Legea societăților nr.31/1990, republicată, cu modificările și completările ulterioare, precum și orice alte persoane juridice care îndeplinesc cerințele prevăzute.

2.1. LEGISLAȚIA NAȚIONALĂ DE PREVENIRE A RADICALIZĂRII ÎN DETENȚIE

România nu are o legislație națională de prevenire a radicalizării în detenție.

În sistemul penitenciar din România, Regulamentul de aplicare a Legii de executare a pedepselor stipulează criteriile de încadrare a unei persoane private de libertate în categoria specială de “deținuți care prezintă risc”. Unul dintre acestea este riscul terorist.

Deținuții incluși în categoria “deținuți care prezintă risc” își execută pedeapsa în regimul de maximă siguranță, care implică măsuri mult mai restrictive de detenție.

2.2. OPȚIUNI DE INSTRUIRE PE TEMA RADICALIZĂRII DISPONIBILE PENTRU PERSONALUL JUDICIAR ÎN ȚARĂ

Prevenire

Proiectul UE - CoPPRa - lansat în 2010 și destinat pregătirii ofițerilor de poliție pentru identificarea cazurilor de radicalizare în comunități. În 2012, au urmat cursurile acestui program de pregătire și ofițeri din Ministerul de Interne, Ministerul Justiției și SRI.

Creat la nivelul UE în 2011, RAN reunește experți în problematica radicalizării din cadrul serviciilor de informații sau poliției, precum și ai mediului academic și ONG. Reuniunile RAN facilitează schimbul de expertiză și bune practici între specialiști ai comunității de intelligence și ai societății civile în scopul prevenirii radicalizării.

Instrumentul tip grilă VERA II evaluează gradul de radicalizare al unui individ și nivelul de risc generat. Relansată în 2012, matricea de evaluare este completată de persoane din structurile de securitate sau informații care au în atenție persoane radicalizate. De un instructaj despre utilizarea VERA II au beneficiat și ofițeri ai Serviciului Român de Informații.

Alte domenii (educația)

PLIR (program național) a fost lansat în 2014 de SRI în colaborare cu MAI, ca program de instruire a ofițerilor de poliție pentru identificarea timpurie a persoanelor radicalizate din comunitățile aflate în responsabilitate. Această inițiativă comună SRI - MAI continuă la nivel național proiectul CoPPRa și este derulată de experți ai celor două instituții pregătiți și certificați la nivel internațional.

Proiectul Clean-IT a fost lansat la nivel european în 2011, România alăturându-se în 2012. Clean-IT a urmărit crearea unui set de principii și bune practici în scopul prevenirii și combaterii utilizării internetului pentru activități teroriste.

3. PREVENȚIA PRIMARĂ: RADICALIZAREA JUVENILĂ ÎN DETENȚIE SAU ÎN ALTE UNITĂȚI ÎNCHISE DIN ȚARĂ

Sistemul penitenciar românesc nu a dezvoltat activități specifice de prevenție primară cu privire la radicalizarea juvenilă. Activitățile care se desfășoară se concentrează pe populația penitenciară în general și nu au în vedere o categorie de vârstă specifică.

Măsuri generale

Sistemul penitenciar românesc dezvoltă, în prezent, programe și activități strategice adaptate la nevoile educative, psihologice și sociale specifice ale persoanelor private de libertate și internate.

Sistemul penitenciar românesc desfășoară activități care pot genera reducerea riscului de radicalizare și recrutare de către grupurile extremiste violente.

Sistemul acordă o atenție deosebită perioadei inițiale de după intrarea în penitenciar a deținuților. Deținuții petrec primele 21 de zile într-o secție specială pentru carantină și observare, unde se face o evaluare specială și o intervenție inițială, sub supraveghere.

După această perioadă, deținuții asupra cărora planează suspiciuni că au convingeri sau comportamente extremiste sunt monitorizați de un departament special al sistemului penitenciar, responsabil de prevenirea criminalității și terorismului. Acest departament colaborează strâns cu departamentul de siguranță a deținerii, cu serviciul de reintegrare, precum și cu alte instituții specializate de combatere a terorismului din exterior.

Deținuții care sunt susceptibili de un posibil risc terorist sunt incluși în categoria specială de “deținuți care

prezintă risc” și își execută pedeapsa privativă de libertate în regim de maximă siguranță, ce implică măsuri mult mai restrictive de detenție.

Măsuri referitoare la radicalizare

Activitățile desfășurate de către direcția specializată în unitățile penitenciare, precum și schimbul de informații dintre Administrația Națională a Penitenciarelor și partenerii externi din România cu atribuții în domeniul combaterii terorismului, aduc o contribuție majoră la identificarea acelor deținuți care prezintă un risc de adoptare a unor idei extremiste.

În ceea ce privește programele de pregătire a personalului pentru identificarea deținuților extremiști, sistemul penitenciar românesc are o experiență limitată. Cu toate acestea, s-au inițiat și organizat anumite activități necesare în procesul de conștientizare, bazate pe prevenirea din timp, ca metodă responsabilă și realistă de combatere a radicalizării.

Începând cu anul 2015, în anumite penitenciare s-au format echipe multidisciplinare (ofițeri din cadrul sectorului prevenirea criminalității și terorismului, siguranța deținerii și reintegrare socială), care au fost pregătite cu noțiuni de bază cu privire la radicalizare (sesiunea de pregătire fiind realizată de un expert internațional în combaterea terorismului) și care primesc, periodic, materiale cu privire la radicalizare.

Personalul din structura centrală (prevenirea criminalității și terorismului și siguranța deținerii) a fost pregătit de specialiști din cadrul Comisiei Europene (sesiunea de pregătire „Radicalisation Awareness Network –Train the trainer”) și a fost inclus în sesiuni de mentoring din partea unor experți internaționali în domeniu.

Persoanelor cu funcții de conducere din penitenciare (a căror activitate zilnică presupune contactul direct și frecvent cu deținuții, precum și cu sectoarele siguranța deținerii și reintegrare socială) le-au fost prezentate aspecte generale cu privire la semnificația și efectele radicalizării în penitenciare și responsabilitățile pe care le au.

De asemenea, întreg personalul administrației penitenciare este conștientizat cu privire la factorii de risc în ceea ce privește radicalizarea, prin intermediul platformei de e-learning, unde se postează materiale de informare cu privire la metodele de recunoaștere a semnelor radicalizării precum și modalitatea de abordare.

Platforma e-learning, este un program on-line de pregătire personalului de penitenciare, în care informația este disponibilă pe sectoare de activitate. Aceasta mai conține de asemenea și alte materiale educative cu subiecte generale, adresate tuturor categoriilor de personal, cum ar fi de exemplu și cele privind radicalizarea și recunoașterea semnelor acesteia în rândul deținuților (scopul fiind creșterea gradului de conștientizare).

Administrația Națională a Penitenciarelor este implicată și în câteva proiecte europene cu privire la radicalizare:

- Proiectul „Prevenirea Radicalizării în Penitenciare” (R2PRIS), cu privire la reducerea radicalizării și a extremismului în penitenciare, prin creșterea gradului de pregătire a personalului din prima linie (siguranță, educație, psihologi și asistenți sociali) în ceea ce privește identificarea și raportarea semnelor de radicalizare precum și modalitatea corectă de abordare.

Reunind atât specialiști internaționali în prevenirea și combaterea terorismului cât și administrația penitenciară, proiectul R2PRIS oferă un program inovativ de pregătire pentru personalul de penitenciare, cu privire la recunoașterea și prevenirea procesului de radicalizare în penitenciare. Grupul țintă vizează 180 de ofițeri de penitenciare din 5 țări (Portugalia, Norvegia, Turcia, Belgia și România) care vor beneficia de un program de pregătire pe 5 paliere, în total 160 de sesiuni de 3 ore, cursuri organizate online la locul de muncă cu noțiuni generale și asigurarea consultanței specializate. Va fi dezvoltat un curs e-learning și un curs train-the-trainer. De asemenea, vor fi realizate și trei sesiuni de pregătire de scurtă durată a personalului. Pentru a disemina rezultatele proiectului, vor fi organizate 5 sesiuni naționale de pregătire și un seminar internațional. Rezultatele imediate, vor fi dobândirea cunoștințelor și a instrumentelor necesare pentru recunoașterea și prevenirea radicalizării în penitenciare. Pe termen lung, proiectul va avea un impact pozitiv, prin creșterea gradului de conștientizare a sistemelor penitenciare europene, în ceea ce privește problematica radicalizării, precum și modalitățile de reducere a radicalizării și extremismului în comunitate.
- Proiectul „Creșterea capacității sistemului penitenciar pe linia dezvoltării resurselor umane” a fost parte din Programul RO23 „Servicii corecționale și măsuri non-privative de libertate” și a fost finanțat prin Mecanismul Financiar Norvegian 2009-2014.

Scopul proiectului a fost dezvoltarea unei strategii și a unor instrumente specifice de resurse umane, care să asigure creșterea competențelor profesionale ale personalului de penitenciare, precum și reabilitarea și dotarea Centrului de Pregătire și Specializare a Personalului Arad, din cadrul Administrației Naționale a Penitenciarelor. Unul dintre subiectele din curriculum a fost despre radicalizare.
- Proiectul „RASMORAD P&P – Creșterea gradului de conștientizare a personalului de penitenciare și probațiune cu privire la radicalizare” (7 parteneri: Italia, Belgia, Cipru, Franța, Portugalia, România), care va fi finalizat în decembrie 2018.

Obiectivele proiectului sunt identificarea unor metode comune de de-radicalizare și diseminarea acestora prin intermediul unei platforme on-line, ținând cont de următoarele aspecte: modalitatea de aplicare a sentințelor cu închisoare în fiecare țară, activitățile cu deținuții pe parcursul executării pedepsei, modalitatea de abordare a de-radicalizării în măsura în care există una, modalitatea de cooperare între instituțiile statului pe acest subiect.
- Proiectul „DERAD – Prevenirea radicalizării în statul de drept” (6 parteneri: Italia, Spania, Bulgaria, Germania, Cehia, România) va fi finalizat în decembrie 2018.
- Scopul proiectului: crearea unor practici comune în ceea ce privește prevenirea radicalizării în Uniunea Europeană; pregătirea a 48 de experți în radicalizare astfel încât să se pună bazele unor centre naționale de pregătire; crearea unei platforme de e-learning pentru diseminarea informațiilor despre radicalizare și deciziile UE privind penitenciarele și probațiunea, precum și dezvoltarea unor exerciții practice on-line.
- Administrația Națională a Penitenciarelor este interesată de asemenea să coopereze cu personalul altor agenții naționale din afara României care sunt implicate în prevenirea și combaterea

terrorismului. Participarea la evenimente comune (simpozioane, conferințe, sesiuni de pregătire) este o modalitate de armonizare a eforturilor în ceea ce privește prevenirea radicalizării.

- Cooperarea regională cu experți din diferite sisteme penitenciare ajută la dezvoltarea unei vizuni ample a fenomenului și creează premise pentru un model de bune practici comune, prin diseminarea propriei experiențe cu privire la radicalizare.

4. PREVENȚIA SECUNDARĂ ȘI TERȚIARĂ

Sistemul penitenciar românesc face parte din sistemul de apărare, ordine publică și siguranță națională din România, fiind responsabil de aplicarea regimului de detenție și asigurarea intervenției recuperative pentru persoanele private de libertate, în condițiile respectării demnității umane.

Un moment important în reforma sistemului penitenciar a fost intrarea în vigoare a noilor Coduri (Codul Penal și Codul de Procedură Penală), la data de 1 februarie 2014, cu accent pe măsurile neprivative și dimensiunea integrativă a hotărârilor luate în cursul procesului penal.

Noul Cod Penal a adus schimbări semnificative în ceea ce privește răspunderea penală a minorilor care săvârșesc infracțiuni. Titlul V – Minoratul reglementează răspunderea și măsurile aplicate minorilor care încalcă legea. În ceea ce privește răspunderea penală, nu au intervenit modificări, însă pedepsele aplicabile s-au schimbat. Astfel, minorilor li se pot aplica doua categorii de măsuri: măsuri neprivative de libertate (cum ar fi: stagiul de formare civică, supravegherea, consemnarea la sfârșit de săptămână, asistarea zilnică) și privative de libertate (internarea într-un centru educativ sau într-un centru de detenție).

Legea nr.254/19.07.2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal, cu modificările și completările ulterioare, evidențiază instituțiile specializate în recuperarea delincvenților juvenili. Acestea trebuie să dispună de unități adecvate pentru cazare, pentru pregătirea și servirea meselor, pentru derularea activităților școlare și pentru pregătirea profesională, pentru asigurarea asistenței psihologice, a activităților religioase, culturale, sportive și recreaționale sau a asistenței medicale și pentru primirea vizitelor.

În sistemul penitenciar din România, minorii și tinerii sunt considerați o categorie specială de persoane private de libertate care sunt custodiate în două centre de detenție și două centre educative. Măsurile educative privative de libertate sunt:

- Internarea într-un centru educativ;
- Internarea într-un centru de detenție.

Centrele educative și centrele de detenție sunt instituții specializate în recuperarea socială a persoanelor internate, care se înființează prin Hotărâre a Guvernului, au personalitate juridică și sunt în subordinea Administrației Naționale a Penitenciarelor. Centrele se organizează și funcționează prin regulament, aprobat prin ordin al ministrului justiției. În cadrul centrelor se pot înființa, prin decizie a directorului general al Administrației Naționale a Penitenciarelor, secții interioare și exterioare, în raport cu regimurile de executare a măsurilor educative privative de libertate, sexul, vârsta persoanelor internate și nevoile de

protecție, educație, asistență psihologică și asistență socială a acestora. Persoana internată execută măsura, de regulă, în cel mai apropiat centru de localitatea de domiciliu.

Centrul educativ este o instituție specializată în recuperare persoanelor internate, unde acestea urmează programe de pregătire școlară și profesională, potrivit aptitudinilor, precum și alte activități și programe destinate reintegrării sociale.

Centrul de detenție este instituția specializată în recuperarea socială a persoanelor internate, cu regim de pază și supraveghere, unde vor urma programe și activități intensive. Regimurile aplicate măsurii educative cu internarea într-un centru de detenție sunt:

- Regimul închis;
- Regimul deschis.

Centrele dispun de clase, biblioteci, cluburi, cabinete de psihologie, terenuri de sport, spații pentru activități recreative, spații pentru activități religioase, pentru consiliere juridică și pentru vizitele intime. Toți minorii sunt evaluați în următoarele trei arii: asistența educativă, psihologică și socială. Aceste acțiuni conduc la conturarea intervenției și a asistenței specializate pe parcursul executării pedepsei, prin elaborarea unui Plan individualizat de intervenție educativă și terapeutică. Planul recomandă activități și programe la care să participe fiecare persoană, cu scopul reintegrării sociale a acesteia, luând în considerare resursele umane și materiale disponibile. Evaluările periodice ale nevoilor și riscurilor și asistența individualizată permit gestionarea, în timp real, a efectelor negative ce pot apărea asupra persoanelor aflate în custodie.

Fiecare minor are dreptul la educație în funcție de nevoile și abilitățile sale, precum și la pregătire profesională adecvată. Educația și pregătirea profesională sunt realizate de personal didactic calificat, în clase afiliate școlilor publice sau în clase amenajate în cadrul centrelor.

Astfel, cursurile școlare de pregătire pentru învățământul primar și secundar sunt organizate în fiecare unitate, minorii fiind solicitați să participe la sistemul public de educație obligatorie. Cursurile școlare și de pregătire profesională organizate în școli, în cadrul centrelor, fac parte din sistemul de educație specială, în conformitate cu Legea educației. În cadrul centrelor, structura anului școlar este similară sistemului de educație publică generală.

Minorii și tinerii (18 – 21 ani) sunt considerați a fi o categorie specială de persoane private de libertate, în sistemul penitenciar românesc, și au prioritate la includerea acestora în activitățile școlare și de pregătire profesională. Pentru realizarea activităților recuperative, în fiecare unitate din sistemul administrației penitenciare există psihologi, asistenți sociali și educatori, astfel:

- Personal de asistență psiho-socială: psihologul organizează și realizează programe de asistență psihologică, activități de evaluare și consiliere psihologică; asistentul social organizează și derulează programe de asistență socială, activități de evaluare și asistență socială.
- Personal de educație: educatorul organizează și derulează programe și activități de educație, precum și interviuri individuale de informare; preotul organizează și desfășoară activități de

consiliere morală și religioasă și derulează slujbe religioase; monitorul sportiv organizează și desfășoară programe și activități sportive; agentul tehnic este managerul stației radio-TV ce asigură funcționarea studioului radio-TV, în bune condiții.

De asemenea, persoanele private de libertate minore pot lucra, potrivit Codului muncii și în funcție de capacitatea fizică, abilitățile și cunoștințele personale, precum și dacă sănătatea, creșterea, instruirea educațională și profesională nu sunt periclitate. Acestea pot desfășura activități lucrative, numai cu acordul medicului din centrul educativ sau de detenție.

Începând cu anul 2005, educația și asistența psihosocială a persoanei private de libertate s-au intensificat, printr-o serie de documente și acte normative având ca scop standardizarea aplicării strategiilor de intervenție. O etapă importantă a avut loc în anul 2017 prin promovarea *Regulamentului privind condițiile de desfășurare a activităților de asistență educativă, culturală, terapeutică, psihologică și socială*. Organizat în 7 titluri, documentul cuprinde definiția principalelor tipuri de activități derulate în penitenciare: pregătire școlară și profesională, evaluare, consiliere, activități și programe semi-structurate corespunzătoare următoarelor trei arii de intervenție: educație, asistență psihologică și socială.

Regimurile în cazul aplicării măsurii cu internarea într-un centru de detenție trebuie să fie diferențiate în funcție de gradul de restricție a libertății de mișcare a minorilor, precum și de modul și locul în care sunt organizate și derulate activitățile.

Numărul de minori care au săvârșit infracțiuni și s-au aflat în custodia unor unități penitenciare a crescut (nedorit) după anul 2010, ajungând la 512 minori în decembrie 2013. Intrarea în vigoare a noului Cod Penal a determinat o scădere a numărului de minori aflați în custodie, la 327 persoane, cu vârste între 14 și 18 ani (312 băieți și 15 fete), în ianuarie 2018.

Viziunea sistemului penitenciar românesc este că trebuie să aibă statutul unui partener social de care comunitatea are nevoie, deoarece persoanele private de libertate aparțin comunității iar instituțiile penitenciare furnizează un serviciu esențial societății. În acest context, instituțiile și organizațiile din societatea civilă au un rol estențial în reintegrarea minorilor și tinerilor. Prin menținerea relației minorilor cu familia și cu comunitatea, în sensul larg al cuvântului, vor fi reduse efectele negative ale detenției, pe de o parte, iar comunitatea va fi implicată în reintegrarea socială a persoanelor private de libertate, pe de altă parte.

Având în vedere aceste obiective, reabilitarea minorului delincvent implică dezvoltarea unui cadru de sprijin în comunitate cu scopul facilitării reintegrării sale sociale prin parteneriate private și publice (protocoale de colaborare cu organizații guvernamentale și non-guvernamentale). În cadrul colaborărilor inter-instituționale, deciziile cu privire la proiectele comune de reintegrare socială se iau cu scopul de a facilita reintegrarea socială a minorilor și tinerilor delincvenți.

Eficacitatea activităților realizate în colaborare cu societatea civilă rezultă atât din implicarea tuturor părților cât și din nivelul sustenabilitate atins după finalizarea proiectului, în ceea ce privește dezvoltarea/diversificarea activității și a ofertei de contacte. Este solicitată publicitatea permanentă, precum și

promovarea activităților derulate cu sprijinul partenerilor sociali, cu scopul de a asigura vizibilitatea și continuitatea acțiunilor desfășurate de sistemul penitenciar.

În România, există doar un tribunal specializat pentru minori și familii – Tribunalul pentru minori și familie Brașov, înființat prin Ordinul ministrului justiției nr. 3142/C/22.11.2004. Tribunalul a devenit funcțional, începând cu data de 22 noiembrie 2004, în conformitate cu ordinul menționat.

Măsura educativă a privării de libertate, în timpul minoratului, poate fi luată împotriva persoanelor minore care comit infracțiuni, în următoarele cazuri:

- Dacă au săvârșit altă infracțiune pentru care li s-a aplicat o măsură educativă care a fost executată sau a cărei executare a fost începută înaintea săvârșirii infracțiunii pentru care sunt judecați;
- Dacă pedeapsa prevăzută de lege pentru infracțiunea săvârșită este de 7 ani sau mai mult, ori implică detenție pe viață.

Pedepsele sau măsurile privative de libertate se pun în aplicare în conformitate cu Codul Penal, Codul de Procedură Penală și legislația în vigoare. Pedepsele și măsurile privative de libertate se pun în aplicare, în următoarele condiții:

- Pedepsele privative de libertate și măsurile educative se pun în aplicare numai după rămânerea definitivă și irevocabilă a hotărârii instanței.
- Privarea de libertate se produce în temeiul ordonanței care specifică această măsură, în conformitate cu Codul de Procedură Penală.
- Arestul la domiciliu se execută în temeiul încheierii judecătorului de drepturi și libertăți, judecătorului de cameră preliminară sau instanței de judecată, pronunțate în condițiile prevăzute de Codul de procedură penală.
- Arestul preventiv se pune în aplicare numai cu mandat de arestare preventivă, emis în conformitate cu prevederile Codului de Procedură Penală;

Punerea în aplicare a pedepselor privative de libertate sau a măsurilor cu privarea de libertate au scopul de a:

- Preveni săvârșirea de noi infracțiuni de către minori și tineri.
- Adopta o conduită corectă față de aplicarea legii, a regulilor cu privire la viața socială și la muncă, în vederea reintegrării sociale a deținuților și a persoanelor internate în societate.

În mod special, aplicarea măsurilor educative cu privarea de libertate vizează reintegrarea în societate a persoanelor internate și creșterea responsabilității acestora pentru a fi capabili să își asume propriile fapte, astfel încât acestea să nu mai comită noi infracțiuni în viitor. Măsurile educative care implică privarea de libertate sunt puse în aplicare astfel încât să nu împiedice exercițiul dreptului la intimitate, mai mult decât o presupune aplicarea pedepsei în sine.

Scopul principal al aplicării măsurii educative este de recuperare morală și socială a persoanelor care au săvârșit o infracțiune prin restructurarea personalității lor, formarea și dezvoltarea unor deprinderi și atitudini necesare pentru reintegrarea în societate.

Pe durata aplicării măsurilor educative, trebuie asigurată menținerea și dezvoltarea relațiilor persoanelor private de libertate cu familia și comunitatea, precum și implicarea acestora în programe de reabilitare adaptate particularităților și nevoilor individuale ale fiecăruia. Persoanele internate trebuie să beneficieze de protecție și asistență educațională, profesională, psihologică, socială, medicală și pe problematici medicale, conform vârstei, sexului, personalității și interesului propriu în dezvoltarea personală, servicii ce sunt oferite de personal specializat.

Noul Cod Penal reglementează arestul și detenția preventivă precum și internarea într-un centru educativ sau de detenție, fiind prevăzute reguli în conformitate cu Recomandarea CM REC (2008) 11 a Comitetului Miniștrilor Statelor Membre privind regulile europene pentru minorii cărora li se aplică pedepse sau măsuri dispuse de organele judiciare. Astfel, sunt implementate recomandările formulate de Comisia Europeană prin verificarea progresului înregistrat de România, în cadrul mecanismului de cooperare, de atingere a unor indicatori specifici în domeniul reformei justiției și a luptei împotriva corupției, în ceea ce privește reforma penală.

Noul Cod de Procedură Penală stipulează că asupra minorilor se pot aplica aceleași măsuri preventive ca în cazul adulților, însă, în mod excepțional, pot fi luate măsuri precum privarea de libertate și arestul preventiv, numai dacă efectele privării de libertate asupra personalității și dezvoltării personale nu sunt disproporționale cu scopul urmărit de măsurile aplicate. Detenția minorilor, ce implică un regim special, aplicat în funcție de particularitățile vârstei, va fi efectuată astfel încât măsurile preventive luate împotriva acestora să nu aducă prejudicii de natură psihică, mentală sau morală asupra dezvoltării personale.

CONCLUZII

În prezent, având în vedere manifestarea relativ redusă a radicalizării în România, nu a fost adoptată o strategie națională pentru prevenirea acestui proces; cu toate acestea, fenomenul este menționat în Strategia Națională de Apărare a României.

La nivel general însă, România se aliază Strategiei UE de combatere a radicalizării violente și recrutării în scop terorist și împrumută din modalitatea în care fenomenul este gestionat / abordat la nivel european, prin participarea în diferite formate europene ce abordează fenomenul terorist, în general sau radicalizarea, în particular.

Sistemul penitenciar românesc nu s-a focalizat pe programe și măsuri de prevenire pe tema radicalizării juvenile, pașii actuali pe linia radicalizării având un caracter general, deoarece sunt aplicabili întregii populații penitenciare.

RAPORT NAȚIONAL - SPANIA

Natalia Garcia-Guilabert și Amparo Pozo Martinez

Fundacion Diagrama

INTRODUCERE

Terorismul islamist și radicalizarea indivizilor nu sunt concepte străine în Spania. Deși este adevărat că situația nu poate fi comparată calitativ sau cantitativ cu alte țări europene, există doi indicatori care arată că mobilizarea jihadistă în Spania nu este ne semnificativă. Pe de o parte, mai mult de 150 de persoane au fost arestate în Spania din cauza legăturilor lor cu Statul Islamic (SI) și, pe de altă parte, mai mult de o sută de persoane s-au mutat în afara Spaniei pentru a lupta în țările în care SI a declarat un califat (Reinares & Garcia-Calvo, 2016).

Acest raport face parte din proiectul PRALT „Prevenirea radicalizării juvenile: promovarea utilizării alternativelor la detenție prin formare judiciară” (JUST/2015/JTRA/EJTR). Obiectivul raportului este de a face cunoscută situația radicalizării tinerilor în Spania. Pentru a face acest lucru, raportul este împărțit în trei părți. În primul rând, va fi discutată definiția radicalizării în Spania, rezumând procesele de radicalizare, profilul persoanelor implicate, precum și unele date statistice care urmăresc să dezvăluie mărimea fenomenului în contextul spaniol. În al doilea rând, se face o revizuire a legislației și politicilor adoptate până în prezent în Spania pentru a preveni și a lua măsuri împotriva acestui fenomen. În cele din urmă, ultima parte prezintă programele care sunt în curs de implementare.

1. RADICALIZAREA TINERILOR PRIVAȚI DE LIBERTATE

1.1. CONTEXTUL SOCIOLOGIC ȘI DEFINIȚIA CONCEPTULUI RADICALIZĂRII

Înainte de a analiza fenomenul radicalizării din Spania, este necesară o explicație a procesului la care facem referire atunci când trebuie utilizat acest termen. Din punct de vedere istoric, termenul „radicalizare” a fost legat de mișcările extremiste de stânga și de dreapta, de ecologiști sau de grupurile pentru drepturile animalelor, precum și de mișcările legate de problemele etnice și religioase. Cu toate acestea, după atacurile din 11 septembrie din New York, termenul de „radicalizare” a fost folosit ca element central al terorismului, referindu-se la procesul prin care membrii comunității musulmane se îndreaptă către acceptarea violenței politice (Mellon & Parra, 2014).

În timp ce în literatura științifică se pot identifica mai multe definiții ale termenului „radicalizare”, niciuna dintre acestea nu se bazează pe „valabilitatea empirică” (Ramirez, 2016, p. 22). Majoritatea se referă la un proces de acceptare a atitudinilor și credințelor în acest sens, Reinares și Garcia-Calvo (2016) îl definesc ca fiind „procesul prin care un individ ajunge să dobândească, într-o măsură mai mare sau mai mică, atitudinile și credințele versiunii beligerante a salafismului, o strictă și violentă interpretare a crezului islamic”. În mod similar, Iordania (2009) definește radicalizarea jihadistă drept „procesul în care individul cuprinde un

sistem de credințe care include voința de a folosi sau de a sprijini în mod activ violența ca mijloc de realizare a obiectivelor jihadismului Salafi” (p. 198).

În schimb, alții subliniază în definiție și alte concepte-cheie precum „terorismul”. Ramirez (2016), de exemplu, susține că conceptul de radicalizare „se referă la călătoria unui musulman care, încetul cu încetul, s-a radicalizat, care percepe lumea bazându-se numai pe credința sa exclusivă și în cele din urmă devine un susținător sau chiar un actor al acțiunii armate sau teroriste” (p. 22). Cu toate acestea, Corte Ibanez (2016) preferă să accentueze factorii sociali, biografici și psihologici, deoarece el înțelege „radicalizarea violentă” ca fiind „procesul de socializare (la care trebuie adăugate schimbările biografice și sociale), care poate duce treptat la acte violente, în principal de natură teroristă” (p.129).

Într-adevăr, acest termen nu este fără controverse. Ramirez (2016) arată că multe dintre definiții identifică radicalizarea drept o problemă de origine religioasă și culturală, lăsând deoparte alte aspecte importante, cum ar fi aspectele socio-politice.

Termenii „radicalizare” și „violență extremă” ar trebui, de asemenea, diferențiați. Ambele concepte au nuanțe diferite, deoarece prezența viziunilor extremiste nu este aceeași cu participarea la acte de violență bazate pe o ideologie radicală (Bjelopera, 2012, citată în Rodriguez-Gonzalez & Ceballos-Becerril, n.d.). De fapt, nu toate procesele de radicalizare islamistă duc la violență (Diaz & Rodriguez, 2015; Melamed, 2016). În general, radicalizarea violentă se exprimă ca dorința de a deveni mujahideeni și de a lupta în locuri precum Irak, Afganistan sau Siria, decât să planifice și să execute acte teroriste în Spania (Iordania, 2009, p. 198).

Atunci când se pune problema radicalizării, conceptul de „contraradicalizare” apare, referindu-se la mecanismele eficiente care trebuie implementate pentru a „face față proceselor de radicalizare, fluxului de combatanți și terorismului islamic” (Melamed, 2016, p. 75). Conform politicilor europene, contraradicalizarea constă în „împiedicarea oamenilor de a deveni teroriști, abordarea factorilor sau cauzelor radicale care pot conduce la radicalizare și la recrutarea de teroriști în interiorul și în afara Europei” (Consiliul UE, 2005, p. 3).

1.2. CELE MAI FRECVENTE FORME DE RADICALIZARE ȘI PROFILUL TINERILOR RADICALIZAȚI

Radicalizarea islamică nu este consecința unui element cauzal comun, ci, dimpotrivă, este rezultatul unor factori individuali, sociali și politici diferiți (Rodriguez-Gonzalez și Ceballos-Becerril), care facilitează adoptarea unei ideologii extremiste, în care violența este văzută ca un instrument de realizare a „scopurilor politice susținute într-un context al fundamentalismului religios” (Melamed, 2016, p. 72). Faptul că acești factori de risc nu sunt în mod sistematic aceiași pentru toți indivizii radicalizați confirmă că există diferite profiluri. Chiar și așa, experții subliniază faptul că este posibil să se identifice anumite caracteristici similare sau comune (Melamed, 2016, p. 72).

Procesele de radicalizare nu urmează o formulă exactă, durata lor diferă de la o persoană la alta, timp în care oamenii pot fi influențați de evenimente care le schimbă viața, provocând în fiecare individ o schimbare de comportament. Cu toate acestea, și în general, pot fi identificate patru faze sau momente prin care individul devine radicalizat: a) preradicalizare, b) conversie și identificare, c) convingere și indoctrinare și

d) acțiune (Precht, 2007, p. 33).

Prima fază (preradicalizare) se referă la toți factorii sau condițiile care pot spori vulnerabilitatea unei persoane la radicalizarea islamică (experiențe de discriminare, criză de identitate, condiții socio-economice precare etc.). A doua fază (conversie și identificare) este atunci când persoana își schimbă identitatea sau comportamentul religios. Această schimbare poate avea loc în trei moduri diferite: lăsând ateistul să adopte o identitate religioasă, de la moderarea religioasă la extremismul religios și trecerea de la o religie la alta (de exemplu, de la creștinism la islamism). A treia fază (convingere și îndoctrinare) este când indivizii încep să se identifice cu cauzele radicalizării islamice. În cele din urmă, cea de-a patra fază (luarea de măsuri) este atunci când individul acceptă obligația de a efectua sau de a ajuta la efectuarea de atacuri teroriste și începe actele pregătitoare.

În ciuda faptului că acest fenomen este, fără îndoială, un motiv serios de îngrijorare, până în prezent există puține studii în care profilul (sau profilurile) persoanelor radicalizate sunt detaliate. O astfel de informație este dificil de accesat, ceea ce împiedică proliferarea muncii mai empirice. Printre cele publicate, trebuie subliniată lucrarea realizată de Reinales și Garcia-Calvo (2016) intitulată *Estado Islamico en Espana* și publicată de Institutul Regal Elcano. În acest studiu, autorii subliniază caracteristicile demografice și sociale ale celor reținuți în Spania din cauza activităților teroriste legate de statul islamic (SI) din iunie 2013 până în mai 2016. Ei analizează, de asemenea, fațetele proceselor violente de radicalizare, motivațiile și implicațiile în cadrul organizației.

Dintre rezultatele principale ale studiului, trebuie subliniat faptul că dintre cei reținuți în Spania din cauza activităților legate de SI 83,1% au fost bărbați, comparativ cu 16,9% femei. În ceea ce privește vârsta, este important să subliniem faptul că majoritatea erau tineri, deși există diferențe în cadrul categoriilor de gen. Astfel, vârsta bărbaților a variat între 16 și 58 de ani, cu o medie de 30,6 ani. Când se iau în considerare grupele de vârstă, se subliniază că 5,4% aveau între 16 și 19 ani, 18,5% între 20 și 24 de ani și 27,2% între 25 și 29 de ani. De asemenea, arată că femeile erau mai tinere decât bărbații. Vârsta lor a variat între 14 și 42 de ani, vârsta medie fiind de 22,6 ani. Mai exact, 89,4% au fost mai mici de 30 de ani și au fost organizate în felul următor: 5,3% erau mai mici de 15 ani, 36,8% aveau între 15 și 19 ani, 36,8% erau între 20 și 24 de ani și 10,5% aveau între 25 și 29 de ani.

Situația civilă a variat, de asemenea, în funcție de sex, 50% dintre femei fiind singure la momentul arestării, în timp ce 66,7% dintre bărbați erau căsătoriți.

Un procent mare dintre cei arestați în Spania au fost cetățeni spanioli (45,5%), urmat de 41,1% cetățeni marocani și 13,6% de alte naționalități. Cu toate acestea, țara de origine a celor arestați care a apărut cel mai mult a fost Maroc (45,6%), urmată de Spania (39,1%), Franța (3,3%) și mai puțini din Belgia și Siria (1,6%). Restul s-au născut în Algeria, Argentina, Brazilia, Bulgaria, Chile, Italia, Iordania, Pakistan, Paraguay, Portugalia și Tunisia. Potrivit experților, această ultimă cifră confirmă faptul că terorismul jihadist s-a schimbat în ultimii ani; înainte de 2012, cei condamnați pentru terorism sau cei care au murit în timpul actelor de terorism suicidar au fost de naționalitate sau origine străină; doar 4,8% s-au născut în Spania și doar 16,7% erau de naționalitate spaniolă (Reinales & Garcia-Calvo, 2016).

În momentul arestării, 90% locuiau în Spania, din care 51,7% erau imigranți din prima generație, 42,2%

imigranți de generația a doua și generații succesive și numai 6,1% erau localnici fără migrație.

De asemenea, fenomenul jihadist legat de ISIS din Spania se concentrează, în general, asupra zonelor urbane medii. Cea mai mare parte a imigranților s-au născut în Ceuta (60%), Melilla (27,3%), Barcelona (6,1%), Girona (3%) și Ciudad Real (3%). Cu toate acestea, în momentul arestării, aceștia locuiau în alte zone (Barcelona 29,8%, Ceuta 22,1%, Madrid 15,3%, Melilla 8,4%, Alicante, 4,3%, Valencia, 2,6% etc.). După cum afirmă Reinares (2016), „nu ne confruntăm cu un fenomen fundamental legat de străini. Printre cele peste 140 de persoane care au fost arestate în țara noastră între 2013 și 2015, aproape jumătate sunt spanioli și s-au născut pe teritoriul național”, ceea ce ilustrează apariția unui jihadism autohton în Spania (Reinares, 2016).

În plus, 13,9% dintre cei arestați au fost convertiți la islamism, în timp ce ceilalți erau inițial musulmani (86,1%). În acest sens, trebuie remarcat că numai 11% au demonstrat cunoștințe relevante despre Islam și Sharia.

În ceea ce privește nivelul studiilor finalizate, majoritatea au frecventat învățământul secundar (59%), în timp ce 28,2% au absolvit învățământul primar, iar 10,3% au avut studii superioare. Pe de altă parte, 50,1% aveau un loc de muncă, 25,5% erau fără serviciu, 7,8% erau studenți și 16,6% nu aveau o ocupație cunoscută. În plus, trebuie remarcat faptul că 44,6% aveau cazier judiciar în momentul arestării, în special în ceea ce privește infracțiunile obișnuite.

De asemenea, s-a constatat că aproximativ 30,5% dintre cei arestați și-au început procesul de radicalizare înainte de proclamarea Statului Islamic, în 2013. Cu toate acestea, un procent mare (19,3%) a început procesul de radicalizare înainte de începerea războiului civil sirian 2011.

De asemenea, este important să subliniem că 73,8% dintre cei arestați au devenit radicalizați în Spania, 10% au trecut prin proces în străinătate, în principal în Maroc, și 16,2% au devenit radicalizați atât în Spania, cât și în afara acesteia.

Mai mult, s-a constatat că cei mai mulți au început procesul de radicalizare în tinerețe, deși datele referitoare la categoria de vârstă fluctuează. Astfel, 2,9% au început acest proces înainte de vârsta de 15 ani, 34,2% între 15 și 19 ani, 20% între 20 și 24 de ani și alte 20% cu vârsta cuprinsă între 25 și 29 de ani.

În ceea ce privește mediul în care cei arestați au devenit radicalizați, în majoritatea cazurilor acest proces a avut loc atât în medii online, cât și offline. 18,4% au devenit radicalizați doar prin internet și 28,9% în mediul offline. Aceste medii offline sunt, în principal, case particulare și locuri de cult, dar și, deși mai puțin frecvent, spații în aer liber, facilități corecționale, centre de studiu și locuri sociale. Mediile online, pe de altă parte, sunt în principal rețelele sociale (Facebook, YouTube, Twitter, printre altele), dar și forumuri, bloguri, aplicații de mesagerie instant etc.

Un alt element important este faptul că 80,3% au devenit radicalizați datorită influenței recrutaților care, în majoritatea cazurilor (90,6%) au efectuat procese de recrutare față în față. Doar 19,7% au fost autoradicalizați. Agenții de radicalizare sunt, de obicei, activiști cu un istoric al jihadismului (38,3%), dar pot fi și membri ai familiei (27,7%), prieteni (31,3%), lideri religioși (8,5%) și educatori (4,3%). În majoritatea

cazurilor (62,8%), persoanele care s-au mutat în Siria sau Irak sau care au avut (sau au în prezent intenția de a deveni radicalizate), o fac din motive ideologice și utilitare. Cu toate acestea, există și persoane care o fac pentru motive existențiale și de identitate (23,5%) și din motive emoționale și sentimentale (13,7%).

În cele din urmă, studiul evidențiază că doar 5,6% din persoanele arestate au desfășurat activități legate de ISIS pe cont propriu (lupi singuri). Restul (94,4%) au fost implicați în organizații jihadiste în compania altor persoane, în care au desfășurat roluri distincte: 26,6% s-au dedicat sarcinilor de conducere, coordonării și îndoctrinării, 49,5% au fost în cercuri intermediare, desfășurând diverse activități și jumătate din acești oameni se pregăteau pentru călătoriile lor în Siria și Irak, iar în cele din urmă 23,8% au fost recrutați pentru a deveni luptători teroriști străini. Ultimul grup este format din tineri (în medie, de 23 de ani), în majoritate studenți sau persoane fără loc de muncă, de naționalitate marocană și cu cunoștințe slabe despre Islam și Sharia.

1.3. SITUAȚIA GENERALĂ A FENOMENULUI RADICALIZĂRII ÎN SPANIA

Primul arest care a avut loc în Spania, legat de terorismul jihadist, a fost al unui membru al Grupului Islamic Armat (AIG) și a fost făcut în 1995. De atunci, au fost efectuate tot mai multe arestări. Între 1995 și 2003, a existat o medie de 12 arestări pe an, ceea ce a adus numărul acestora la mai mult de o sută de arestări în această perioadă. Cu toate acestea, în urma atacului din Madrid, care a avut loc la 11 martie 2004, numărul de arestări a crescut în mod semnificativ, aproximativ 500 de persoane fiind reținute (Reinares, 2016). În ciuda volumului semnificativ de persoane arestate ceea ce, potrivit experților, a împiedicat multe atacuri teroriste, doar 54 de persoane au fost condamnate, din cauza dificultăților procedurale implicate în aceste cazuri.

Ultimul Raport de activitate al Procuraturii (2016), bazat pe datele din 2015, arată că Audiencia Nacional¹⁰¹ (organismul judiciar spaniol responsabil de chestiunile legate de terorism) și-a sporit activitățile privind terorismul jihadist. În 2014, au deschis 106 de proceduri în jurisdicția adulților și 179 în 2015. La data publicării datelor, în 2016 au fost inițiate 186 de proceduri deschise, implicând 363 de persoane aflate în anchetă.

În perioada 2014-2015, au fost efectuate 143 de arestări. Majoritatea au avut loc pe teritoriul spaniol (104 persoane, 72,7%), iar restul s-au desfășurat pe teren străin prin operațiuni comune cu forțele de poliție din alte țări. Multe dintre arestările care au avut loc în 2015 s-au datorat faptului că persoanele arestate au fost asociate cu rețele de recrutare, îndoctrinare și trimitere de jihadiști în rândurile Statului Islamic. Celelalte arestări au avut loc prin relația cu alte organizații teroriste care operează în Africa, cum ar fi AQIM, ANSAR DINE și AL-MORABITOUN.

¹⁰¹ Audiencia Nacional este un organism judiciar spaniol care operează pe teritoriul național și are jurisdicție asupra celor mai grave infracțiuni și relevanță socială (terorismul, crima organizată, traficul de droguri, crimele împotriva coroanei și crimele economice care dăunează grav economiei naționale).

Tabelul 1. Numărul de arestări în Spania legate de terorismul jihadist

	ARESTĂRI ÎN STRĂINĂTATE		TOTAL
2014	36	13	49
2015	68	26	94

Numărul de deținuți legați de terorismul islamic a crescut de asemenea în ultimul an. În prezent, în penitenciar există 20 de persoane care execută sentințe pentru crime de terorism (10 dintre acestea pentru atacurile din martie 2004 de la Madrid). Optzeci și una de persoane se află, de asemenea, în arest preventiv, dintre care 24 sunt legate de Al-Qaeda și 57 legate de Statul Islamic.

În plus, s-a estimat că circa 150 de persoane s-au mutat în zone de conflict, dintre care 25 au decedat sau au fost identificate ca parte a celor 20 de persoane care s-au întors și care se află acum în arest preventiv. O altă situație evidențiată de autoritățile judiciare spaniole este creșterea numărului de minori legați de terorismul islamic. O atenție deosebită este acordată cazului „fetelor minore care au fost recrutate prin rețele sociale și îndoctrinate pentru a lupta în Siria” (Audiencia Nacional, 2015, p. 60). În raportul său anual din 2015 (comparativ cu datele din 2014), Procuratura a indicat că au fost depistate cazuri de femei și fete care au pretins că merg în Siria și Irak pentru a integra „brigăzi de femei” ale Statului Islamic. De fapt, în acel an (2014), au existat trei înregistrări ale minorilor implicați în terorismul jihadist. Primul dintre aceștia avea 12 ani când i s-a impus o măsură de protecție. Celelalte două cazuri au vizat două fete, de 12 și 17 ani, care au fost îndoctrinate și care pretindeau că se duc în Siria pentru a efectua jihadul.

Numărul cazurilor a crescut în anul următor. În raportul anual din 2016, s-a arătat că în 2015 au existat 21 de proceduri pentru infracțiuni privind formarea unei părți teroriste și glorificarea terorismului jihadist, din care 12 cazuri au continuat prin proceduri judiciare. Celelalte proceduri nu au fost urmărite, deoarece faptele nu constituie infracțiuni penale sau pentru că minorii implicați aveau vârsta sub 14 ani¹⁰².

Este important să se sublinieze că este foarte dificil să se acceseze informațiile referitoare la minorii care se află în conflict cu legea, în special atunci când se referă la date foarte sensibile, cum ar fi cele referitoare la minorii aflați în legătură cu organizațiile teroriste. Cu toate acestea, unele dintre cazurile care au fost publicate până în prezent au fost enumerate mai jos:

- Operația Tebas (1) în 2015: doi minori implicați.
- Sentința nr. 3/16 a Curții Centrale Juvenile. Doi minori au fost condamnați sub acuzația de a face parte dintr-o organizație teroristă jihadistă. Ambii au fost arestați când se pregăteau să meargă în Siria pentru a lupta pentru DAESH. Ei au fost obligați să-și execute pedeapsa în închisoare într-un centru de detenție pentru minori timp de 18 luni, urmată de doi ani de probă și de trei ani de descalificare generală;
- Sentința XX/2015 a Curții Centrale Juvenile (Juzgado Central de Menores). Cu această ocazie, doi

¹⁰² Vârsta minimă de răspundere penală în Spania este de 14 ani.

frați au fost condamnați să servească 10 luni de sarcini socio-educative pentru o infracțiune care implică glorificarea terorismului. Ei au folosit Facebook pentru a trimite mesaje de sprijin pentru acte jihadiste (inclusiv cele ale atacului asupra Charlie Hebdo) ;

- Sentința XX/2015 a Curții Centrale Juvenile (Juzgado Central de Menores). Un minor a fost condamnat la 3 ani de detenție pentru că a devenit membru într-o organizație teroristă, urmată de trei ani de probă. În acest caz, minorul a suferit un proces de radicalizare prin frecventarea moscheii locale cu un grup care se numește „fraternitate islamică”, susținător al DAESH ;
- Sentința nr. 23/2015 al Audiencia Nacional. În acest caz, 11 adulți cu vârsta cuprinsă între 27 și 43 de ani au fost judecați pentru apartenența la organizațiile teroriste și pentru posesie ilegală de arme. Această hotărâre este menționată deoarece conține detalii privind implicarea unui minor care a călătorit în Siria pentru a lupta cu ISIS și a murit în cele din urmă.
- Prezentare generală 5/2016 a Curții Centrale de Instruire (Juzgado Central de Instrucción). Acest proces, aflat în desfășurare, este despre două femei, dintre care una minoră, care au fost arestate atunci când au încercat să treacă granița marocană pentru a se întâlni cu membrii unei rețele de recrutare. Obiectivul lor era să se mute în Irak pentru a se alătura DAESH.

În cele din urmă, trebuie remarcat faptul că o creștere semnificativă a procedurilor judiciare nu se datorează doar unei prezențe mai mari a fenomenului observat în Spania, ci este și o consecință a reformelor legislative care au fost puse în aplicare în 2015, explicate în secțiunea următoare.

2. LEGISLAȚIA NAȚIONALĂ

2.1. EVOLUȚIA LEGISLAȚIEI ÎN DOMENIUL RADICALIZĂRII

Legislația spaniolă a suferit câteva modificări în ultimii ani pentru a răspunde unei noi forme de terorism. Legislația spaniolă a fost concepută pentru a face față unui tip de terorism național, cum ar fi ETA și GRAPO, care a fost caracterizat de grupuri coezive din jurul liderilor, cu o structură organizatorică clară și roluri definite explicit. Nu numai că această legislație nu era pregătită pentru terorismul de natură transnațională, cu o structură organizațională diferită, diverse acte de violență și o capacitate operațională fără precedent (Cano, 2015), dar a trebuit să se confrunte și cu noi forme de terorism individual (lupi singuri) (Declarație explicativă LO 2/2015).

Schimbările legislative pot fi grupate în două categorii. Pe de o parte, toate modificările au fost efectuate în cadrul Ley de Enjuiciamiento Criminal (Legea de urmărire penală) pentru a facilita urmărirea penală a anumitor cazuri prin încorporarea de noi instrumente de investigație. Pe de altă parte, s-au introdus schimbări în Codul Penal spaniol pentru a clasifica comportamentele asociate cu terorismul jihadist. Odată cu aceste schimbări, s-au făcut eforturi pentru a oferi sistemelor judiciare instrumentele necesare pentru a răspunde într-un mod preventiv sau anticipativ, criminalizând activitățile care facilitează extinderea terorismului jihadist și riscul de a comite atacuri teroriste, cum ar fi procesele de recrutare, îndoctrinare, activități de radicalizare, antrenare, instruire și sprijin, care oferă sprijin și acoperire celulelor, grupurilor sau persoanelor teroriste care acționează în numele ideologiei jihadiste (Procurorul General de Stat, 2016). Începând cu modificările legislative din Codul Penal, trebuie remarcat faptul că, de la intrarea în vigoare a

codului existent în 1995, au fost făcute două modificări cu privire la infracțiunile de terorism. Prima a avut loc în 2010 prin Legea organică 5/2010 din 22 iunie și a intrat în vigoare în 2011. A doua, o reformă mult mai profundă, a avut loc în 2015, LO 2/2015.

Prima reformă a Codului Penal (LO5/2010) a fost pusă în aplicare pentru a oferi un răspuns judiciar mai bine adaptat noilor forme de terorism, dar și pentru îndeplinirea obligațiilor legislative derivate din Decizia-cadru 2008/919/JAI, care a făcut apel la statele membre să includă comportamentele tipice provocatoare de crime teroriste, recrutarea teroriștilor și formarea teroristă. În acest mod, reforma Codului penal spaniol s-a axat în principal pe extinderea colaborării și a actelor pregătitoare, precum și asupra altor pedepse penale cum ar fi eliberarea condiționată.

După atacurile care au avut loc la Paris (împușcarea jurnaliștilor de la Charlie Hebdo) și la Copenhaga, cele două grupuri politice predominante din Spania (PP și PSOE) au semnat un acord de combatere a terorismului. De asemenea, o altă reformă legislativă din LO 2/2015 a fost pusă în aplicare în ceea ce privește terorismul. În declarația explicativă pentru această lege, legislatorii spanioli fac trimitere la Rezoluția 2178 a Consiliului de Securitate al Națiunilor Unite din 24 septembrie 2014, în care statele membre au fost îndemnate să asigure „urmărirea penală a tuturor persoanelor care participă la finanțare, planificare sau acte teroriste” (p. 27.).

Modificările introduse în noua lege sunt următoarele (Cano, 2015; Ponte, 2015):

- definiția terorismului a fost modificată pentru a include „noi scopuri teroriste”¹⁰³;
- s-au înăspriț sentințele și s-a aplicat pedeapsa cea mai severă din Codul Penal, închisoarea definitivă revizibilă (Ponte, 2015);
- au fost incluse infracțiuni legate de computer, fiind tratate ca infracțiuni teroriste atunci când sunt comise în scopuri teroriste (articolul 573.2 CP);
- acum, infracțiunile de tulburare a ordinii publice și de răzvrătire sunt considerate a fi infracțiuni teroriste atunci când acestea se desfășoară în cadrul unui grup sau a unei organizații teroriste sau atunci când acestea se desfășoară individual, dar sunt susținute de o organizație teroristă (articolul 573.4 CP);
- infracțiunile săvârșite de persoane îndoctrinate, care au primit pregătire militară/de luptă sau au învățat cum să facă orice tip de arme și explozivi, de asemenea, au fost incluse drept infracțiuni teroriste (art. 575,1 CP);
- îndoctrinarea pasivă, adică autoîndoctrinarea sau autoformarea, a fost de asemenea inclusă ca infracțiune. Această infracțiune va fi considerată ca atare dacă o persoană deține sau accesează în mod regulat, prin sisteme electronice (inclusiv pe Internet), documente care, din cauza conținutului lor, încurajează încorporarea într-o organizație sau grup terorist sau colaborarea cu oricare dintre acestea (art. 575.2 CP). Scopul este de a lupta împotriva „lupilor singuri”, care sunt țindivizi care devin radicalizați și care efectuează acte teroriste fără a fi parte a vreunui grup sau a unei organizații” (Cano, 2015, p. 25);
- este inclus ca infracțiune teroristă actul de a se deplasa pe un teritoriu străin controlat de un

¹⁰³ Constituie o infracțiune teroristă atunci când faptele sunt îndeplinite pentru oricare dintre următoarele scopuri: 1. Abaterea ordinii constituționale sau suprimarea sau destabilizarea gravă a funcționării instituțiilor politice sau a structurilor economice sau sociale ale statului sau obligarea autorităților publice de a să acționeze sau să se abțină de la a face acest lucru; 2. Scăderea gravă a păcii publice; 3. Destabilizarea serioasă a funcționării unei organizații internaționale; 4. Provocarea unei stări de teroare în populație sau într-o parte a acesteia (articolul 573 CP).

- grup sau o organizație teroristă în vederea instruirii sau colaborării cu acestea (articolul 575.3 CP);
- a fost extins inventarul comportamentelor considerate drept infracțiuni de colaborare. În prezent, sprijinul acordat unui grup sau organizații teroriste, precum și intenția de a comite acte teroriste sunt considerate a fi colaborare;
- de asemenea, pe listă au fost adăugate infracțiunile de glorificare a victimelor umilinței, precum și diseminarea ideilor teroriste care i-ar putea încuraja pe alții să comită infracțiuni. În ceea ce privește clasificarea acestor comportamente, se acordă o atenție specială acestora atunci când se utilizează mijloace media, cum ar fi internetul. În plus, posibilitatea de retragere a acestui conținut înainte de proces a fost inclusă ca măsură de precauție.
- în cele din urmă, în plus față de propozițiile din fiecare articol, a fost introdusă posibilitatea de pierdere a drepturilor civile pentru profesioniștii din domeniul educațional, sportiv și de agrement;

Această reformă, care a fost aplaudată de o parte a societății, a fost, de asemenea, centrul multor critici. Experții Organizației Națiunilor Unite au relatat că „definiția infracțiunilor teroriste și dispozițiile referitoare la incriminarea actelor de „incitare și glorificare” sau „justificare” a terorismului ”cuprinse în proiectul de reformă [...] sunt prea largi și vagi”. În plus, ele indică faptul că „legea antiteroristă ar putea incrimina comportamentele care altfel nu ar constitui terorism și ar putea duce la restricții disproporționate asupra exercitării libertății de exprimare” (EFE, 2015). Unii academicieni împărtășesc aceleași puncte de vedere (Cano, 2015, p. 10) și au spus că această reformă „a limitat unele drepturi fundamentale într-o măsură excesivă” (Galan, 2016, p.51).

În ceea ce privește reformele procedurale, Legea urmăririi penale a suferit diverse modificări în 2015 (LO 1/2015, LO 5/2015, LO 13/2015, Legea 4/2015, Legea 23/2014, Legea 41/2015). În timp ce aceste modificări răspund diferitor întrebări cu privire la fenomenul de radicalizare, acestea au avut și un efect asupra investigării și urmăririi penale a persoanelor pentru astfel de infracțiuni, datorită includerii unor noi instrumente de investigare, cum ar fi agenții sub acoperire, interceptarea telefonului și a comunicării online, înregistrarea comunicărilor orale și a imaginilor prin intermediul dispozitivelor electronice, utilizarea dispozitivelor de urmărire a locației și înregistrarea imaginilor, precum și dispozitivele de stocare a informațiilor în masă.

Cele două reglementări specificate, Codul Penal și Legea urmăririi penale, sunt aplicabile la nivel general procedurilor judiciare ale persoanelor care au comis infracțiuni legate de radicalizare. Cu toate acestea, trebuie subliniat că, atunci când sunt implicați minori, legea aplicabilă este Legea Organică 5/2000 din 12 ianuarie privind răspunderea penală a minorilor.

De la adoptarea acestei legi în 2000, ea a suferit trei modificări diferite (LO 7/2000, LO 15/2003, LO 8/2006). Printre aceste modificări ar trebui să se acorde o atenție deosebită ultimei reforme, LO 8/2006, în care răspunsul penal (mai sever) este extins pentru „infracțiunile comise într-un grup sau atunci când minorul aparține sau acționează în numele unui grup, organizații sau asociații, chiar dacă este de natură tranzitorie, care este dedicată realizării unor astfel de activități” (Clarificarea LO 8/2006, p. 290).

2.2. LEGISLAȚIA NAȚIONALĂ CU PRIVIRE LA PREVENIREA RADICALIZĂRII ÎN INSTITUȚIILE DE CORECȚIE

În prezent nu există o legislație specifică care să prevină radicalizarea în centrele pentru minori sau închisori. Cu toate acestea, au fost luate mai multe măsuri de intervenție, după cum se discută mai jos.

De-a lungul istoriei luptei împotriva terorismului în Spania și în special în legătură cu experiența privind grupul terorist ETA, au fost implementate două modele de penitenciare privind destinația deținuților condamnați pentru aceste infracțiuni. Pe de o parte, modelul prezent la începutul programelor de intervenție și care favorizează concentrarea deținuților și, pe de altă parte, un model de dispersie, care este încă în vigoare și care se aplică în procesul de luare a deciziilor cu privire la clasificarea și destinația deținuților islamici, așa cum se arată în Instrucțiunea I-02/2016 a Secretariatului General al Instituțiilor Penitenciare.

În sistemul penitenciar spaniol, este posibil să se folosească modelul de dispersie, care constă în împărțirea perioadei de detenție pentru infracțiuni de terorism în toate centrele corecționale situate pe teritoriul național pentru ispășirea pedepselor, deoarece legislația nu se pronunță asupra dreptului de a executa o sentință în apropierea locului de reședință sau a originii condamnatului. Astfel, Legea Organică 1/1979 din 26 septembrie, General Penitenciaria, se referă doar la acest aspect în articolul 12.1, care stabilește că „localizarea instituțiilor va fi stabilită de administrația penitenciarelor în zonele teritoriale. Se va asigura că fiecare instituție are suficiente locuri pentru a răspunde nevoilor penitenciarelor și pentru a evita deșrădăcinarea deținuților”.

În ciuda controverselor cauzate de utilizarea acestui model, care a devenit o piatră de temelie a regimului de aplicare a legislației spaniole, doctrina științifică consideră ferm că acest articol nu implică un drept subiectiv referitor la obligația de a executa o sentință în apropierea reședinței deținuților (Diaz, 2016).

Pentru aceasta, Secretariatul General al Instituțiilor Penitenciare și, în mod special, Secretarul General, ca singurul organism capabil să ia decizii privind clasificarea și destinația deținuților, menține modelul de dispersie al deținuților islamici ca un instrument util pentru tratamentul condamnaților destinate să „depășească abordările violente și fundamentaliste sau transmiterea lor dăunătoare altor deținuți, recrutând-i la cauza lor” (Secretariatul General al Instituțiilor Penitenciare, 2016). Un lucru similar se întâmplă și cu tratamentul pe care minorii îl primesc atunci când sunt supuși la o măsură de detenție într-un centru. În general, legea răspunderii penale a minorilor (LO 5/2000) stabilește că ei ar trebui să-și execute pedeapsa în cel mai potrivit centru dintre cele mai apropiate de casele lor, cu excepția cazului în care se consideră mai bine pentru ei să fie departe de familia lor și mediile sociale. Cu toate acestea, norma specifică faptul că atunci când este vorba despre minorii aparținând unui grup, unei organizații sau asociații (de exemplu, apartenența la un grup terorist) „ei nu vor executa pedeapsa în același centru și li se va alocă un centru specific, chiar dacă aceasta înseamnă că vor trăi departe de mediul lor familial și social” (articolul 46.3 LORPM).

2.3. POLITICA NAȚIONALĂ CU PRIVIRE LA RADICALIZARE

Legea nr. 36/2015 din 28 septembrie privind securitatea națională (Seguridad Nacional) indică la articolul 4 că politicile de securitate națională trebuie înțelese ca o politică publică destinată, sub supravegherea guvernului, alături de participarea activă a tuturor administrațiilor publice, să răspundă nevoilor securității

naționale. De asemenea, articolul citat detaliază faptul că principiile de bază care orientează politica menționată sunt unitatea acțiunii, anticiparea, prevenirea, eficiența, durabilitatea resurselor, capacitatea de rezistență și recuperare, coordonarea și colaborarea.

Ca un cadru politic strategic pentru Politica de Securitate Națională, Strategia de Securitate Națională a fost elaborată, reunind principalele direcții de acțiune privind politica națională de securitate și conține riscurile pentru securitatea națională și recomandările pentru a le aborda și astfel să garanteze securitatea națiunii.

Concentrându-se pe domeniul radicalizării, Strategia de Securitate Națională 2013 (ESN-2013) consideră că fenomenul este una dintre principalele amenințări la adresa securității naționale. În acest fel, riscurile derivate din terorism sunt explicitate (cu accent special pe terorismul jihadist) și liniile strategice de acțiune sunt prevăzute pentru a face față acestui fenomen.

Se atrage atenția asupra faptului că tratarea radicalizării trebuie abordată dintr-o perspectivă cuprinzătoare care, prin aplicarea criteriilor de siguranță, implică diferite domenii care definesc societatea (socială, politică, economică și legislativă), stabilind că liniile principale de acțiune împotriva acestui fenomen trebuie să fie îndreptat spre prevenirea, protecția, persecuția și pregătirea răspunsurilor.

În ultimul Raport Anual de Securitate Națională al Departamentului de Securitate Națională al Spaniei privind anul 2015, acțiunile care au fost întreprinse în cadrul liniilor de acțiune pentru combaterea terorismului cuprinse în ESN-2013 au fost detaliate:

Profilaxie

Raportul subliniază importanța consensului politic ca unul dintre pilonii principali de combatere a terorismului, subliniind următoarele acțiuni care au fost întreprinse în 2015:

- organizarea reuniunii speciale a Comitetului de combatere a terorismului din cadrul Consiliului de Securitate al Organizației Națiunilor Unite din iulie 2015, care a condus la „Principios rectores de Madrid”.
- control mai mare al traficului de arme;
- avansurile făcute în elaborarea unui plan de acțiune pentru combaterea finanțării terorismului;
- dezvoltarea proiectului „Stop Radicalismos”, site dedicat colaborării cetățenilor în lupta împotriva radicalizării;
- implementarea programului de intervenție cu deținuții jehadiști în centrele corecționale;
- aprobarea și implementarea Planului național strategic de combatere a radicalizării violente.

Protecție

În cadrul acțiunilor din domeniul de protecție, a fost evidențiată o creștere a nivelului de amenințare la nivelul patru, așa cum se prevede în Planul de protecție împotriva prevenirii și combaterii terorismului, precum și:

- dezvoltarea unor măsuri specifice în domeniul securității cibernetice;
- în domeniul transportului aerian, punerea în aplicare a utilizării obligatorii a detectoarelor de urme de explozivi în timpul procedurilor de verificare a pasagerilor și a bagajelor de mână;
- în Spania, încorporarea grupurilor de lucru internaționale s-a axat pe controlul riscului de securitate a spațiului aerian;

Persecuție

După cum s-a menționat mai sus, reforma Codului Penal care a avut loc în 2015 a constituit o creștere importantă a instrumentelor în lupta împotriva terorismului, facilitând atât arestările, cât și urmărirea penală. Mai mult, raportul evidențiază calitatea colaborării dintre diferitele forțe de securitate autonome și internaționale, ca un pilon important în localizarea și arestarea persoanelor radicalizate.

Pregătirea răspunsurilor

În primul rând, accentul se pune pe participarea activă a statului spaniol în diferite grupuri și pe forumurile internaționale care luptă împotriva terorismului, încheind cu o mențiune specială a măsurilor dezvoltate în domeniul atenției victimelor terorismului:

- construirea unui centru memorial pentru victimele terorismului;
- intrarea în vigoare a Legii din 4 aprilie 2015 a Estatuto de la victima del delito (Statutul victimelor infracțiunilor);
- intrarea în vigoare a Decretului regal 1109/2015 din 11 decembrie, care elaborează Legea 4/2015 din 27 aprilie privind Estatuto de la victima del delito și reglementează birourile pentru asistență acordată victimelor infracțiunilor;

Dintre măsurile menționate mai sus, datorită importanței sale, trebuie subliniat Planul Național Strategic în Lupta împotriva Radicalizării (PEN-LCRV), dat fiind faptul că menționează diferitele acțiuni menite să combată radicalizarea. Planul a fost implementat în 2015, cu ajutorul tehnic și consilierea domeniilor sociale, politice, economice și legislative.

PEN-LCRV este responsabil de punerea în aplicare a măsurilor în administrația publică, în grupuri expuse riscului de radicalizare și în societatea civilă în ansamblu și afectează detectarea și eliminarea timpurie a radicalizării prin definirea a trei domenii diferite de funcționare: spațiul intern, spațiul extern și spațiul cibernetic, subliniind activitățile care trebuie dezvoltate în fiecare domeniu prin intermediul a trei domenii funcționale (prevenirea, vigilența și acțiunea).

Astfel, în domeniile acțiunii interne sunt stipulate măsurile elaborate pentru realizarea integrării sociale prin dezvoltarea de programe de informare destinate societății civile în ansamblu și implementarea unor programe educaționale bazate pe valori și respectarea diversității, pentru depistarea, controlul și intervenția timpurie, cu referire specială la instituțiile corecționale.

În ceea ce privește măsurile care trebuie dezvoltate din domeniile de politică externă, PEN-LCRV subliniază necesitatea punerii în aplicare a acțiunilor planificate în acordurile internaționale la care Guvernul a aderat, colaborând în mod activ cu Organizația Națiunilor Unite și cu Uniunea Europeană, precum și cu alte organizații și instituții europene și internaționale, cum ar fi RAN, Politicile comunitare de prevenire a radicalizării și terorismului (COPPRA) și Forumul global împotriva terorismului (GCTF), printre altele.

În cele din urmă, măsurile stabilite în domeniul spațiului cibernetic sunt concepute pentru a evita folosirea internetului ca modalitate de a susține extremismul violent, precum și pentru a monitoriza și dezmembra procesele deja stabilite. În acest sens, PEN-LCRV subliniază necesitatea de a produce rapoarte periodice cu privire la situația actuală și de a pune în aplicare strategii contra-narative în spațiul cibernetic.

Pe scurt, este o strategie coerentă și structurată care dezvoltă diferite acțiuni de natură generală care includ prevenirea primară, secundară și terțiară și care implică toate domeniile care modelează societatea pentru a oferi un răspuns cuprinzător și eficient la o astfel de problemă complexă ca radicalizarea.

2.4. ALTERNATIVE LA DETENȚIA TINERILOR RADICALIZAȚI

Măsurile alternative de detenție care pot fi aplicate minorilor care au comis o infracțiune legată de radicalizare sunt aceleași ca și cele care pot fi aplicate minorilor care comit orice alt tip de infracțiuni. Nu există o legislație specifică privind alternativele la detenția tinerilor radicalizați.

Aceste măsuri sunt ilustrate la articolul 7 din LO 5/2000:

- tratamentul ambulatoriu. Persoanele supuse acestei măsuri trebuie să participe la centrul desemnat de câte ori li se cere de către medici și trebuie să urmeze liniile directoare stabilite pentru tratamentul adecvat al anomaliilor psihice sau tulburărilor psihice, dependenței de consumul de băuturi alcoolice, droguri sau substanțe psihotrope sau modificări ale percepției pe care le pot suferi;
- participarea la un centru de zi. Persoanele care fac obiectul acestei măsuri vor rămâne la locul lor obișnuit de reședință și vor merge într-un centru, integrat pe deplin în comunitate, pentru activități de sprijin, educație, formare profesională, de angajare sau de agrement;
- probațiune. Această măsură implică urmărirea activităților persoanei și participarea la școală, la un centru de formare profesională sau la locul de muncă, după caz, ajutându-i să depășească motivele care au condus la infracțiune;
- interzicerea comunicării și a contactului strâns cu victima, cu membrii familiei victimei sau cu alte persoane pe care judecătorul le poate determina. Această măsură îi va împiedica pe minori să ajungă la victime oriunde ar fi acestea, cum ar fi la domiciliu, centru educațional, la locul de muncă sau în orice alt loc unde vizitează în mod regulat;
- condiții de viață cu o altă persoană, familie sau grup educațional. În acest caz, persoana locuiește cu o altă persoană, o altă familie decât cea proprie sau un grup educațional, selectată în mod corespunzător pentru a le îndruma în timpul procesului de socializare, pentru o perioadă de timp stabilită de judecător;
- muncă în folosul comunității. În cadrul acestei măsuri, persoana va trebui să efectueze, cu consimțământul său explicit, activități neplătite de interes social sau în beneficiul persoanelor aflate în situație precară;

- realizarea sarcinilor socio-educative. În cadrul acestei măsuri, persoana va trebui să desfășoare activități specifice educaționale pentru a facilita dezvoltarea competenței lor sociale;
- avertizare. Această măsură constă în mustrarea persoanei în cauză. Aceasta va fi efectuată de un judecător pentru a face persoana să înțeleagă gravitatea faptelor comise și consecințele pe care le-au avut sau ar fi putut să le aibă, îndemnându-le să nu comită aceleași fapte în viitor.
- privarea dreptului de a conduce motociclete și autovehicule, dreptul de a obține un permis de conducere sau dreptul de a obține licențe administrative pentru vânatoare sau pentru utilizarea oricărui tip de armament. Această măsură poate fi executată ca măsură secundară atunci când a fost săvârșită infracțiunea sau contravenția, respectiv prin utilizarea unei motociclete, a unui autovehicul sau a unei arme de foc;
- descalificarea perpetuă. Măsura perpetuă de descalificare constă în privarea definitivă a tuturor onorurilor, pozițiilor la locurile de muncă și publice pe care infractorul le-ar fi putut deține, chiar dacă acestea sunt conferite prin alegeri. De asemenea, interzice capacitatea de a obține aceleași sau alte poziții publice, un loc de muncă sau onoruri publice și cel de a fi ales într-o funcție publică în timpul acestei măsuri.

În mod similar, nu există o listă fixă a măsurilor alternative la închisoare pentru adulții tineri radicalizați. Măsurile necondiționate prevăzute în Codul Penal de la articolele 39-50 pot fi aplicate acestora, fără să se facă nicio distincție cu privire la tipul de infracțiune comisă.

2.5. OPȚIUNI DE INSTRUIRE LEGATE DE PROBLEMA RADICALIZĂRII PENTRU PROFESIONIȘTII JUDICIARI

În ceea ce privește pregătirea profesioniștilor în domeniul radicalizării, PEN-LCRV, în domeniul său de acțiune, consacră o secțiune specifică formării/educației atât a administrației publice, cât și a grupurilor vulnerabile și a societății civile în ansamblu. În mod similar, având în vedere necesitatea ca toate administrațiile, entitățile și grupurile responsabile pentru implementarea planului să beneficieze de o formare adecvată, accentul se pune pe importanța elaborării acțiunilor specifice de instruire pentru diferite departamente și organisme ale administrației publice, forțelor de securitate de stat și pentru grupurile vulnerabile etc. atribuirea responsabilității pentru elaborarea și implementarea instruirii către toate departamentele ministeriale implicate. Cu toate acestea, PEN-LCRV nu menționează ce formare specifică trebuie să primească profesioniștii pentru a-și dezvolta activitatea în domeniul judiciar.

În Spania, pe de altă parte, organizațiile responsabile de formarea profesioniștilor din domeniul justiției sunt Consiliul General al Justiției, prin intermediul Școlii Judiciare, al judecătorilor și al Centrului pentru Studii Juridice din cadrul Procuraturii Generale, pentru membrii care își desfășoară o carieră în domeniul urmăririi penale și funcționarii, aparținând asociațiilor de avocați ai Administrației de Justiție, medicilor legiști și a altor persoane din administrația respectivă. Ambele organizații, Școala Judiciară și Centrul pentru Studii Juridice se bazează pe formarea inițială și formarea continuă care se bazează pe o metodologie de învățare teoretică și practică. Cu toate acestea, conținutul planurilor de formare specifică sau continuă nu este disponibil pentru publicul larg, deoarece nu a fost verificat dacă există sau nu măsuri de instruire legate de radicalizare.

În sfârșit, există diplome universitare și cursuri de specialitate care, deși nu sunt special concepute pentru profesioniștii care lucrează în domeniul justiției, constituie un program de formare specific în domeniul

radicalizării. Aceste acțiuni sunt de obicei predate absolvenților de studii universitare (în științe politice, sociologie, criminologie, drept, științe umaniste și științe ale comunicării), membri ai forțelor armate și forțelor de securitate ale statului, funcții politice și diplomați etc. care sunt în curs de dezvoltare:

- master în Studii Strategice și Securitate Internațională, inițiativă a Grupului de Studii în Securitate Internațională, care a fost elaborat la Universitatea din Granada. Cu metodologia online și o sarcină didactică în valoare de 60 de credite, acesta conține un modul specific privind politicile de apărare publică și strategiile internaționale de securitate;
- diplomă oficială de masterat în fenomenologia terorismului, inițiativă a Fundației General UGR-Empresa, director de studii postuniversitare la Universitatea din Granada. Cu metodologia online și o sarcină didactică în valoare de 60 de credite, ea dispune de module în: Terorism ca amenințare globală, Cyberterrorism, Narcoterrorism, Bioterorism și epidemiologie, Amenințări NRBQ, Psihologie terorismului și Victimologie, Finanțarea Terorismului și Terorismului ca un conflict asimetric;
- certificat de specialitate privind analiza, insurgența și mișcările radicale ale terorismului jihadist, dezvoltat de Universitatea Pablo de Olavide din Sevilla. Folosind metodologia online și cu o sarcină didactică de 30 de credite, ea își concentrează modulele de învățare asupra următoarelor domenii: insurgența jihadistă (dinamică, actori și scenarii), terorismul jihadist (baze ideologice, actori, structura organizatorică și procesele de radicalizare) mișcările din Spania (actori și procese).

În concluzie, cursurile specifice de educație în domeniul radicalizării se află încă într-o etapă de dezvoltare timpurie, oferta trebuie să crească și activitățile care se adresează unor domenii tematice specifice trebuie extinse.

3. PROGRAME DE INTERVENȚIE SAU PREVENIRE

După cum s-a menționat anterior, Administrația Generală de Stat, instituția responsabilă care implementează PEN-LCRV, a efectuat modificări legislative importante pentru prevenirea și eradicarea radicalizării și a stabilit canale de coordonare, diferite organisme și instituții pentru a efectua în mod corespunzător implementarea ESN- 2013. Sistemele de detectare timpurie, precum și sistemele de management și monitorizare au fost dezvoltate pentru persoanele expuse riscului de radicalizare sau pentru persoanele deja radicalizate.

Cu toate acestea, este important să menționăm că există o lipsă de dezvoltare în ceea ce privește programele specifice de prevenire și intervenție. Primele programe-pilot și protocoalele de răspuns pentru școli, comunități și sistemele penitenciare sunt în curs de implementare.

Diferiți factori ar putea influența deficitul programelor structurate și ar trebui evidențiată lipsa unei alocări bugetare concrete. În acest sens, PEN-LCRV menționează că diferitele inițiative pe care le conține trebuie să fie puse în aplicare în cadrul bugetului disponibil al fiecărei administrații competente.

Având în vedere că primele programe-pilot sunt în prezent puse în aplicare și, prin urmare, se află încă în faza de testare și că, prin urmare, nici unul dintre ele nu a fost evaluat, este extrem de riscant să se concluzioneze că oricare dintre aceste acțiuni sunt „bune practici” de prevenire a radicalizării.

Cu toate acestea, în așteptarea primelor rezultate privind eficiența acestor programe, am început să descriem aceste activități care încep să fie dezvoltate cu tinerii privați de libertate (în centrele de detenție pentru minori, precum și în instituțiile de recuperare).

3.1. PROGRAME PENTRU PREVENIREA RADICALIZĂRII ÎN CENTRE DE CORECȚIE

O descriere a programului derulat de Ministerul spaniol pentru prevenirea radicalizării în facilitățile corecționale poate fi găsit în volumul IV, secțiunea 6.4.

3.2. PROGRAMUL-CADRU DE INTERVENȚIE PENTRU RADICALIZAREA VIOLENTĂ CU DEȚINUȚI ISLAMIȘTI

O descriere a programului-cadru de intervenție pentru radicalizarea violentă cu deținuții islamici în instituțiile corecționale (PEN-LCRV), condusă de Ministerul spaniol de Interne, poate fi găsită în volumul IV, secțiunea 6.5.

3.3. PRODERAI: PROCESE DE DEPISTARE A RADICALIZĂRII ISLAMISTE

O descriere a programului PRODERAI privind detectarea radicalizării islamiste în centrele corecționale, centre pentru executarea măsurilor non-custodie pentru adulți și centrele de detenție juvenilă din Catalonia se regăsește în volumul IV, secțiunea 6.6.

CONCLUZII

Așa cum s-a afirmat la început în acest raport, fenomenul radicalizării este emergent în Spania, deși există doar câteva cazuri cunoscute de minori și tineri legate de grupările teroriste islamiste, în special atunci când sunt comparate cantitativ cu alte forme de criminalitate. Cu toate acestea, primele cazuri au alertat autoritățile judiciare, de poliție și politice, care au depus eforturi pentru a dezvolta operațiuni al căror scop în ultimii ani a fost prevenirea și confruntarea cu radicalizarea.

Au fost inițiate studii privind caracteristicile demografice și sociale ale celor condamnați în Spania, dar nu există informații referitoare la profilul psihosocial al tinerilor și minorilor aparținând acestor grupuri. Prin urmare, este nevoie de cercetări suplimentare în acest domeniu, prin diferite strategii, cum ar fi finanțarea și facilitarea accesului la informații.

Lipsa informațiilor împiedică dezvoltarea programelor structurate pentru acest grup, concentrată în principal pe reducerea factorilor de risc și creșterea factorilor de protecție. După cum s-a explicat mai devreme, în Spania s-au desfășurat foarte puține inițiative de prevenire și intervenție cu tinerii radicalizați, dincolo de acțiunile care se desfășoară de obicei cu alți tineri în conflict cu legea. În prezent, sunt puse în aplicare câteva programe și protocoale, care se concentrează în mod fundamental pe detectarea persoanelor radicalizate în mediul penitenciar. Mai mult, alte inițiative sunt puse în aplicare în comunitate, dar nu au fost încă publicate date.

Faptul că strategiile care au fost întreprinse până în prezent sunt încă într-o fază emergentă complică

evaluarea acestora, împiedicând evaluarea eficacității și eficienței acestora. Cu toate acestea, este fundamental ca într-o perioadă scurtă de timp, primele rezultate să fie evaluate sistematic pentru a valida sau redirecționa programele dacă este necesar.

Legislația penală, precum și legislația procesuală au suferit mari schimbări, fără un studiu empiric anterior privind necesitatea acestor reforme. Aceste reforme, care au fost criticate de unele sectoare academice, ar putea fi cauza creșterii investigației și urmării penale în privința cazurilor legate de radicalizare și terorismul islamist, potrivit autorităților judiciare. Din punct de vedere cantitativ, numărul cazurilor judiciare legate de acest fenomen îl depășește pe cel al altor forme de violență politică. Totuși, este la fel de necesar să se efectueze o analiză riguroasă a eficacității și a consecințelor acestor reforme legislative.

În plus, trebuie remarcat faptul că nu a fost elaborată nicio legislație specifică pentru prevenirea radicalizării tinerilor în centrele de detenție. De asemenea, nu au fost elaborate măsuri alternative specifice pentru detenție pentru acest grup, deoarece măsurile pentru minorii care au comis infracțiuni de altă natură pot fi aplicate și pentru aceștia.

În cele din urmă, se poate conchide că au fost identificate puține inițiative în ceea ce privește formarea, atât pentru personalul judiciar, cât și pentru alți agenți implicați, cum ar fi poliția sau personalul centrelor de detenție. Prin urmare, ar putea fi recomandabil să se promoveze instruirea acestor grupuri, precum și a altor profesioniști din comunitate, cum ar fi profesorii, asistenții sociali etc. care, în definitiv, au cel mai direct contact cu populația în situație de risc și care pot dezvolta activități de prevenire.

BIBLIOGRAFIE

- Audiencia Nacional (2015). *Memoria Anual 2015*. Madrid: Consejo General del Poder Judicial.
- Cano, M.A. (2015). La reforma penal de los delitos de terrorismo en el año 2015. Cinco cuestiones fundamentales. *Revista General de Derecho Penal*, 23, 1-34.
- Consejo de Europa (2014). Recomendación CM/Rec (2014)3 del Comité de Ministros a los Estados miembros relativa a los delincuentes peligrosos, adoptada por el Comité de Ministros el 19 de febrero de 2014. Retrieved from: http://justicia.gencat.cat/web/.content/home/ambits/formacio__recerca_i_docum/recerca/cataleg_d_investigacions/per_ordre_cronologic/2016/recomanacio_cmrec20143_delinquentes_perillosos/recomanacio_cmrec20143_delinquentes_perillosos_cast.pdf
- Consejo de Europa (2016). Directrices para los servicios penitenciarios y de probation sobre radicalización y extremismo violento, adoptadas por el Comité de Ministros el 2 de marzo de 2016. Retrieved from: http://justicia.gencat.cat/web/.content/home/ambits/formacio__recerca_i_docum/recerca/cataleg_d_investigacions/per_ordre_cronologic/2016/directrius_penitenciaris_probation_radicalitzacio/directrius_penitenciaris_probation_radicalitzacio_cast.pdf
- Consejo de la Unión Europea (2005). Estrategia de la Unión Europea de Lucha contra el Terrorismo. Retrieved from: <http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?f=ST+14469+2005+REV+4&l=es>
- De la Corte Ibáñez, L. (2016). ¿Qué pueden hacer los Estados europeos para frenar la radicalización yihadista? En Instituto Español de Estudios Estratégicos, *Cuadernos de Estrategia 180: Estrategias para derrotar al DAESH y la reestabilización regional* (pp. 125-166). Madrid: Ministerio de Defensa.
- Días, G. y Rodríguez, P. (2015). La unión europea y el terrorismo islamista. *Revista UNISCI*, 39, 175-188.
- Díaz, A. (2016). Sobre la política de dispersión penitenciaria de personas condenadas por delitos de terrorismo: a propósito del auto 841/2015, de 29 de octubre, de la Audiencia Nacional. *Revista General de Derecho Penal*, 25.
- EFE (23.02.2015). La ONU critica la reforma del Código Penal y la llamada "Ley Mordaza" de España. *Agencia EFE*. Retrieved from: <http://www.efe.com/efe/espana/sociedad/la-onu-critica-reforma-del-codigo-penal-y-llamada-ley-mordaza-de-espana/10004-2543975>
- Galán, A. (2016). Nuevas formas de terrorismo, nuevos instrumentos penales: la represión penal de la captación y adiestramiento terrorista tras la reforma del Código Penal de la LO 2/2015. *Revista de Estudios de la Justicia*, 25, 51-84.
- Gobierno de España (2000). Ley Orgánica 5/2000, de 12 de enero, reguladora de la responsabilidad penal de los menores. (Internet) *Boletín Oficial del Estado*, 13 de enero de 2000, núm. 11, pp. 1-37. Retrieved from: <https://www.boe.es/buscar/pdf/2000/BOE-A-2000-641-consolidado.pdf>
- Gobierno de España (2006). Ley Orgánica 8/2006, de 4 de diciembre de 2006, por la que se modifica la Ley Orgánica 5/2000, de 12 de enero, reguladora de la responsabilidad penal de los menores. (Internet) *Boletín Oficial del Estado*, 5 de diciembre de 2006, núm. 290, pp. 42700-42712. Retrieved from: <https://www.boe.es/boe/dias/2006/12/05/pdfs/A42700-42712.pdf>
- Gobierno de España (2010). Ley Orgánica 5/2010, de 22 de junio, por la que se modifica la Ley Orgánica 10/1995, de 23 de noviembre, del Código Penal. (Internet) *Boletín Oficial del Estado*, 23 de junio de 2010, núm. 152, pp. 54811-54883. Retrieved from: <https://www.boe.es/boe/dias/2010/06/23/pdfs/BOE-A-2010-9953.pdf>
- Gobierno de España (2013). Estrategia de Seguridad Nacional 2013 (consultado 1 de diciembre de 2016). Retrieved from: <http://www.dsn.gob.es/es/estrategias-publicaciones/estrategias/estrategia-seguridad-nacional>
- Gobierno de España (2015). Ley 36/2015, de 28 de septiembre, de Seguridad Nacional. (Internet) *Boletín Oficial del Estado*, 29 de septiembre de 2015, núm. 233, pp. 87106 -87117. Retrieved from: <https://www.boe.es/boe/dias/2015/09/29/pdfs/BOE-A-2015-10389.pdf>
- Gobierno de España (2015). Ley 4/2015, de 27 de abril, del Estatuto de la víctima del delito. (Internet) *Boletín Oficial del Estado*, 28 de abril de 2015, núm. 101, pp. 36569 - 36598. Retrieved from: https://www.boe.es/diario_boe/txt.php?id=BOE-A-2015-4606
- Gobierno de España (2015). Ley Orgánica 2/2015, de 30 de marzo, por la que se modifica la Ley Orgánica 10/1995, de 23 de noviembre, del Código Penal, en materia de delitos de terrorismo. (Internet) *Boletín Oficial del Estado*, 31 de marzo de 2015, núm. 77, pp. 27177-27177. Retrieved from: <https://www.boe.es/boe/dias/2015/03/31/pdfs/BOE-A-2015-3440.pdf>
- Gobierno de España (2015). Real Decreto 1109/2015, de 11 de diciembre, por el que se desarrolla la Ley 4/2015, de 27 de abril, del Estatuto de la víctima del delito, y se regulan las Oficinas de Asistencia a las Víctimas del Delito.

- (Internet) *Boletín Oficial del Estado*, 30 de diciembre de 2015, núm. 312, pp. 123162 - 123181. Retrieved from: https://www.boe.es/diario_boe/txt.php?id=BOE-A-2015-14263
- Gobierno de España (2016). Informe anual de seguridad nacional 2015. Retrieved from: <http://www.lamoncloa.gob.es/serviciosdeprensa/notasprensa/Documents/INFORME%20ANUAL%20DE%20SEGURIDAD%20NACIONAL%202015.pdf>
- Jordan, J. (2009). Procesos de radicalización yihadista en España. Análisis sociopolítico en tres niveles. *Revista de Psicología Social*, 24 (2), 197-216.
- Melamed, J. (2016). Europa ante la amenaza del radicalismo religioso del Estado Islámico. *Revista de Relaciones Internacionales, Estrategia y Seguridad*, 11(1), 61-83.
- Mellón, J. y Parra, I. (2014). El concepto de radicalización. *Revista de Estudios Jurídicos*, 11, 75-90.
- Ministerio del Interior del Gobierno de España (2011). Instrucción 12/2011 de la Secretaría General de Instituciones Penitenciarias. Retrieved from: http://www.institucionpenitenciaria.es/web/export/sites/default/datos/descargables/instruccionesCirculares/CIRCULAR_12_-_2011.pdf
- Ministerio del Interior del Gobierno de España (2014). Instrucción 8/2014 de la Secretaría General de Instituciones Penitenciarias. Retrieved from: http://www.institucionpenitenciaria.es/web/export/sites/default/datos/descargables/instruccionesCirculares/Circular_I-8-2014.pdf
- Ministerio del Interior del Gobierno de España (2015). Instrucción 2/2015 de la Secretaría General de Instituciones Penitenciarias. Retrieved from: http://www.institucionpenitenciaria.es/web/export/sites/default/datos/descargables/instruccionesCirculares/Circular_I-2-2015-Inclusixn_internos_en_fichero_FIES.pdf
- Ministerio del Interior del Gobierno de España (2015). Plan estratégico nacional de lucha contra la radicalización violenta. Retrieved from: <http://www.interior.gob.es/documents/642012/5179146/PLAN+ESTRAT%C3%89GICO+NACIONAL.pdf/d250d90e-99b5-4ec9-99a8-8cf896cb8c2f>
- Ministerio del Interior del Gobierno de España (2016). Instrucción 2/2016 de la Secretaría General de Instituciones Penitenciarias. Retrieved from: http://www.institucionpenitenciaria.es/web/export/sites/default/datos/descargables/instruccionesCirculares/Circular_I-2-2016._Programa_Marco_de_intervencixn_en_radicalizacixn_con_internos_islamistas.pdf
- Naciones Unidas (2014). *Resolución 2178 aprobada por el Consejo de Seguridad en su 7272ª sesión, celebrada el 24 de septiembre de 2014*. Retrieved from: <http://www.un.org/es/comun/docs/?symbol=S/RES/2178> (2014).
- Ponte, M. (15.04.2015). La reforma de los delitos de terrorismo mediante la Ley Orgánica 2/2015. Retrieved from: <http://www.seguridadinternacional.es/?q=es/content/la-reforma-de-los-delitos-de-terrorismo-mediante-la-ley-org%C3%A1nica-22015>
- Precht, T. (2007). *Homegrown Terrorism and Islamist Radicalisation in Europe: From Conversion to Terrorism*. Copenhagen: Ministerio de Justicia de Dinamarca.
- Ramírez, A. (2016). La construcción del “problema musulmán”: radicalización, islam y pobreza. *Viento Sur*, 144, 21-30.
- Reinares, F. & García-Calvo, C. (2016). *Estado Islámico en España*. Madrid: Real Instituto Elcano.
- Reinares, F. (11.03.2016). Yihadistas en España desde el 11-M. Retrieved from: http://www.realinstitutoelcano.org/wps/portal/rielcano_es/contenido?WCM_GLOBAL_CONTEXT=/elcano/elcano_es/zonas_es/terrorismo+internacional/reinares-garcia-calvo-yihadistas-espana-11m
- Rodríguez-González, J.M., & Ceballos-Becerril, M.P. (s.f.). Aproximación psicológica al proceso de la radicalización.
- Unión Europea (2008). Decisión Marco 2008/919/JAI del Consejo, de 28 de noviembre de 2008, por la que se modifica la Decisión Marco 2002/475/JAI sobre la lucha contra el terrorismo. (Internet) *Diario Oficial de la Unión Europea*, 9 de diciembre de 2008, núm. 330, pp. 21-23. Retrieved from: <https://www.boe.es/doue/2008/330/L00021-00023.pdf>

Acest manual oferă concepte, precum și instrumente juridice și politice necesare pentru a înțelege contextul în care radicalizarea afectează în special tinerii. Se axează pe subiecte legate de prevenirea radicalizării juvenile, în special în contextul detenției. Oferă profesioniștilor și practicienilor conceptele și instrumentele necesare pentru a înțelege situația, adesea vulnerabilă, a copiilor și tinerilor aflați în detenție, în special în ceea ce privește riscul radicalizării acestora.

De asemenea, această publicație analizează alternativele la detenție și măsurile comunitare în contextul radicalizării juvenile. Manualul oferă o înțelegere a diferitelor tipuri de sancțiuni și măsuri comunitare, a cadrului lor juridic și a caracteristicilor acestora, precum și a exemplelor de programe din Europa, care depun eforturi pentru prevenirea și combaterea radicalizării juvenile. În final, ultimul volum prezintă rapoarte naționale privind radicalizarea juvenilă din Belgia, Franța, Germania, România și Spania.

Acest manual este parte a **Proiectul PRALT - Prevenirea radicalizării juvenile: Promovarea utilizării alternativelor la detenție prin formarea judiciară** (JUST/2015/JTRA/AG/EJTR/8699) condus de Observatorul Internațional de Justiție Juvenilă în colaborare cu Ministerul Justiției Bremen (Germania), Serviciile juridice de protecție a tineretului (DPJJ, Franța), Fundacion Diagrama (Spania), Administrația Națională a Penitenciarelor și Serviciul Român de Informații (România).

Cofinanțat de Programul de
Justiție al Uniunii Europene

 Freie Hansestadt Bremen
Senator für
Justiz und Verfassung

 **Fundación
Diagrama**

